

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

BCE ECB EZB EKT EKP

ΙΣΤΟΡΙΑ,
ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

ΤΟΥ
HANSPETER K. SCHELLER
ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ
ΕΚΔΟΣΗ 2006

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ,
ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

ΤΟΥ
HANS PETER K. SCHELLER
ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ
ΕΚΔΟΣΗ 2006

© Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 2006

Λιεύθυνση

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Ταχυδρομική θυρίδα

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Τηλέφωνο

+49 69 1344 0

Δικτυακός τόπος

<http://www.ecb.int>

Φαξ

+49 69 1344 6000

Τέλεξ

411 144 ecb d

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Επιτρέπεται η αναπαραγωγή για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή

Φωτογραφίες: Claudio Hils, Martin Jorren, Robert Metsch και Martin Starl, Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Τελευταία ημερομηνία για τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παρόν βιβλίο: 30 Σεπτεμβρίου 2006.

ISBN 978-92-899-0215-1 (ηλεκτρονική μορφή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	11
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Η ΟΝΕ, η ΕΚΤ και το ευρώ	15
1.1 Ο δρόμος προς την ΟΝΕ και το ευρώ	15
1.1.1 Τα πρώτα βήματα προς την ευρωπαϊκή νομισματική ολοκλήρωση	15
1.1.2 Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη	19
1.1.3 Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση	22
1.1.4 Η υλοποίηση της ΟΝΕ και η μετάβαση στο ευρώ	23
1.2 Νομική βάση και χαρακτηριστικά της ΟΝΕ	31
1.2.1 Νομική βάση	31
1.2.2 Χαρακτηριστικά	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Οι κεντρικές τράπεζες στην ΟΝΕ: νομικές, θεσμικές και οργανωτικές πτυχές	47
2.1 Η ΕΚΤ, το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα	47
2.1.1 Το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα ως οργανικός δεσμός μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ	48
2.1.2 Η ΕΚΤ ως εξειδικευμένος οργανισμός του κοινοτικού δικαίου	49
2.1.3 Οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος	50
2.1.4 Οι ΕθνΚΤ των μη συμμετεχόντων κρατών μελών της ΕΕ	51
2.2 Στόχοι	51
2.2.1 Ο πρωταρχικός στόχος της σταθερότητας των τιμών	52
2.2.2 Η στήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών	53
2.2.3 Η αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς	54
2.3 Ανάθεση καθηκόντων απο τη συνθήκη	54
2.3.1 Βασικά καθήκοντα του Ευρωσυστήματος	55
2.3.2 Λοιπά καθήκοντα	56
2.4 Λήψη αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο και λειτουργική αποκέντρωση	57
2.5 Ο ρόλος της ΕΚΤ στο Ευρωσύστημα	58
2.5.1 Το κέντρο λήψης αποφάσεων του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος	59

2.5.2	Συνεπής εφαρμογή των αποφάσεων πολιτικής	72
2.5.3	Οι κανονιστικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ	79
2.5.4	Οι συμβουλευτικές δραστηριότητες της ΕΚΤ	80
2.5.5	Παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς την απαγόρευση νομισματικής χρηματοδότησης και προνομακικής πρόσβασης	84
2.5.6	Άσκηση των καθηκόντων που ανέλαβε η ΕΚΤ από το ENI	85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Οι πολιτικές της ΕΚΤ και οι δραστηριότητες του Ευρωσυστήματος		87
3.1	Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής	87
3.1.1	Θεωρητικό υπόβαθρο	87
3.1.2	Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ	90
3.1.3	Πράξεις νομισματικής πολιτικής	98
3.2	Εξωτερικές συναλλαγές	104
3.2.1	Πράξεις συναλλάγματος	104
3.2.2	Διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων	107
3.3	Συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης	112
3.3.1	Παροχή διευκολύνσεων πληρωμών και διακανονισμού τίτλων	113
3.3.2	Επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού τίτλων	117
3.4	Τα τραπεζογραμμάτια και τα κέρματα ευρώ	118
3.5	Συλλογή και επεξεργασία στατιστικών πληροφοριών	125
3.6	Οικονομική έρευνα	127
3.7	Η συμβολή της ΕΚΤ στην προληπτική εποπτεία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα	128
3.8	Χρηματοοικονομικές σχέσεις εντός του Ευρωσυστήματος	131
3.8.1	Οι οικονομικοί πόροι της ΕΚΤ	132
3.8.2	Κατανομή του νομισματικού εισοδήματος	136
3.9	Υπηρεσίες διαχείρισης διαθέσιμων σε επίσημους ξένους πελάτες	138

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΚΤ και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα		141
4.1	Ανεξαρτησία	141
4.1.1	Θεσμική ανεξαρτησία	142
4.1.2	Νομική ανεξαρτησία	142
4.1.3	Προσωπική ανεξαρτησία	143
4.1.4	Λειτουργική και επιχειρησιακή ανεξαρτησία	143
4.1.5	Οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία	144
4.2	Δημοκρατική λογοδοσία	145
4.2.1	Η λογοδοσία ως βασικό στοιχείο νομιμότητας	145
4.2.2	Η φύση και το εύρος της λογοδοσίας της ΕΚΤ	146
4.2.3	Απαλλαγή από την υποχρέωση λογοδοσίας	147
4.3	Διάλογος και συνεργασία με κοινοτικά θεσμικά όργανα και οργανισμούς	150
4.3.1	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	150
4.3.2	Το Συμβούλιο της ΕΕ και η Ομάδα Ευρώ	152

4.3.3	Ευρωπαϊκή Επιτροπή	155
4.3.4	Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή	156
4.3.5	Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής	157
4.3.6	Μακροοικονομικός διάλογος	157
4.4	Το γλωσσικό καθεστώς της ΕΚΤ	158
4.5	Δικαστικός έλεγχος απο το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	159
4.6	Έλεγχος της χρηματοοικονομικής διαχείρισης και ακεραιότητας	160

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η συμμετοχή της ΕΚΤ σε θέματα διεθνούς συνεργασίας		163
5.1	Ρυθμιστικό πλαίσιο	163
5.2	Το περιεχόμενο της πολιτικής της ΕΚΤ στον τομέα των διεθνών σχέσεων	165
5.3	Οι σχέσεις της ΕΚΤ με τους διεθνείς οργανισμούς	166
5.3.1	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	166
5.3.2	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης	169
5.4	Η συμμετοχή της ΕΚΤ σε ανεπίσημους φορείς για υπουργούς οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών	170
5.4.1	Υπουργοί οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 7 (G7)	170
5.4.2	Υπουργοί οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 10 (G10)	171
5.4.3	Υπουργοί οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 20 (G20)	172
5.4.4	Συνδιάσκεψη για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα	172
5.4.5	Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και φορείς κεντρικών τραπεζών	173

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΕΚΤ ως εταιρική οντότητα		177
6.1	Δήλωση αποστολής	177
6.2	Εταιρική διακυβέρνηση	178
6.2.1	Ο ρόλος του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής στην εταιρική διακυβέρνηση	178
6.2.2	Επίπεδα εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου	179
6.2.3	Πρόσβαση στα αρχεία της ΕΚΤ	180
6.3	Οργανωτική δομή	181
6.4	Προσωπικό και εργασιακές σχέσεις	182
6.4.1	Προσωπικό	182
6.4.2	Η εκπροσώπηση του προσωπικού της ΕΚΤ	184
6.4.3	Κοινωνικός Διάλογος σε σχέση με το ΕΣΚΤ	184
6.5	Έδρα και κτιριακές εγκαταστάσεις	185

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1		187
Αποσπάσματα από τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας		
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2		207
Πρωτόκολλο για το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας		
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ		231
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		247
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ		255
ΠΛΑΙΣΙΑ		
Πλαίσιο 1	Η πορεία προς το ευρώ	16
Πλαίσιο 2	Επισκόπηση των προπαρασκευαστικών εργασιών που διεξήγαγε το ΕΝΙ	24
Πλαίσιο 3	Αμετάκλητα καθορισμένες τιμές μετατροπής σε ευρώ	28
Πλαίσιο 4	Χρονολόγιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης	29
Πλαίσιο 5	Το πλαίσιο της Κοινότητας για τη δημοσιονομική πολιτική	36
Πλαίσιο 6	Οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την υιοθέτηση του ευρώ	39
Πλαίσιο 7	Τα οφέλη της σταθερότητας των τιμών	52
Πλαίσιο 8	Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου (1 Ιουνίου 1998 έως 1 Ιουλίου 2004)	67
Πλαίσιο 9	Ο μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής	88
Πλαίσιο 10	Γιατί πρέπει να διατηρείται ένας χαμηλός θετικός ρυθμός πληθωρισμού;	92
Πλαίσιο 11	Οι δύο πυλώνες της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ	96
Πλαίσιο 12	Πράξεις ανοικτής αγοράς και πάγιες διευκολύνσεις	100
Πλαίσιο 13	Υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά	103
Πλαίσιο 14	Κοινή δήλωση για τον χρυσό (8 Μαρτίου 2004)	111
Πλαίσιο 15	Από τη σχεδίαση στην κυκλοφορία: προετοιμασία των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ	119
Πλαίσιο 16	Κλείδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ	132
ΠΙΝΑΚΑΣ		
Πίνακας 1	Το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου βάσει δύο ομάδων (πρώτο στάδιο) – συχνότητα άσκησης του δικαιώματος ψήφου από τους Διοικητές κάθε ομάδας	63

Πίνακας 2	Το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου βάσει τριών ομάδων (δεύτερο στάδιο) – συχνότητα άσκησης του δικαιώματος ψήφου από τους Διοικητές κάθε ομάδας	64
Πίνακας 3	Πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος	99
Πίνακας 4	Κλείδα κατανομής της ΕΚΤ (%)	133

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1	Το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα	47
Διάγραμμα 2	Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ προσανατολισμένη προς τη σταθερότητα	95
Διάγραμμα 3	Η οργανωτική δομή της ΕΚΤ	182

ΣΧΗΜΑΤΑ

Σχήμα 1	Το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ βάσει τριών ομάδων (σενάριο για μια ζώνη ευρώ με 27 κράτη μέλη)	65
---------	---	----

ΕΙΚΟΝΕΣ

1.	Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνθήκη του Μάαστριχτ), με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, η οποία υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992	14
2.	Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου στην ΕΚΤ το Νοέμβριο του 2006	46
3.	Το σύμβολο του ευρώ μπροστά από το Eurotower	86
4.	Ο Jean-Claude Trichet, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στη διάρκεια ακρόασης ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το Σεπτέμβριο του 2005	140
5.	Ο Jean-Claude Trichet μαζί με τους υπουργούς οικονομικών και τους διοικητές κεντρικών τραπεζών του G7 στη διάρκεια της Ετήσιας Συνόδου του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στη Σιγκαπούρη το Σεπτέμβριο του 2006	162
6.	Το Eurotower, η έδρα της ΕΚΤ στη Φραγκφούρτη	176
7.	Μακέτα των μελλοντικών κτιριακών εγκαταστάσεων της ΕΚΤ	186

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
BSC	Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας
CESR	Επιτροπή Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών
CMFB	Επιτροπή Στατιστικών για Θέματα Νομισματικά, Χρηματοπιστωτικά και Ισοζυγίου Πληρωμών
ΓΠΟΠ	Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
EBA	Τραπεζική Ένωση για το Ευρώ
EBC	Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζών
ECOFIN	Συμβούλιο υπουργών οικονομίας και οικονομικών
ECU	Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα
EE	Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
EE	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕθνΚΤ	εθνική κεντρική τράπεζα
EK	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
EKT	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
EMCF	Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας
ΕνΔΤΚ	Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
ENI	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα
ΕΝΣ	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΡΚ	Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής
ΕΣΚΤ	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
ΜΣΙ	μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών
NXI	νομισματικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα
ΟΔΕ	Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή
OLAF	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης
ΟΝΕ	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΣΔΣΧ	Σύστημα διακανονισμού σε συνεχή χρόνο
ΣΔΤ	Σύστημα διακανονισμού τίτλων
TARGET	Διευρωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε Συνεχή Χρόνο
ΤΔΔ	Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η ΕΚΤ είναι βαθιά προσηλωμένη στις αρχές της ειλικρίνειας και της διαφάνειας, τις οποίες τηρεί δημοσιεύοντας μεγάλο αριθμό εκδόσεων που εξηγούν τους στόχους και τις δραστηριότητές της. Εκτός από τις συχνές και αναλυτικές δημοσιεύσεις για τις τρέχουσες εξελίξεις που επιπίπτουν στο πεδίο της αρμοδιότητάς της, η ΕΚΤ δημοσιεύει σειρές εγγράφων εργασίας (Working Papers) και έκτακτων μελετών (Occasional Papers) για συγκεκριμένα θέματα. Επομένως, σημαντικό μέρος των πόρων της δίδεται για την επικοινωνία με τις τράπεζες, τους συμμετέχοντες στην αγορά, τον ακαδημαϊκό κόσμο και το ευρύ κοινό.

Η ΕΚΤ δημοσιεύει επίσης μονογραφίες σχετικά με τα καθήκοντα και τις δραστηριότητές της. Η πρώτη έκδοση σε αυτή τη σειρά είχε τον τίτλο “The monetary policy of the ECB” («Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ»), η οποία μάλιστα κυκλοφόρησε στην αγγλική γλώσσα σε δεύτερη έκδοση στις αρχές του 2004. Το παρόν βιβλίο επικεντρώνεται στην ιστορία, τα καθήκοντα και τις λειτουργίες της ίδιας της ΕΚΤ, παρουσιάζοντας τον οργανισμό από νομική, θεσμική και οργανωτική άποψη. Περιγράφει τις διαδικασίες που οδήγησαν στην ίδρυση της ΕΚΤ και την εισαγωγή του ευρώ, τα καθήκοντα και τις λειτουργίες που επιτελεί η ΕΚΤ ως επικεφαλής της ευρωπαϊκής νομισματικής ομάδας, δηλαδή του Ευρωσυστήματος, καθώς και τις πολλαπλές πτυχές του καθεστώτος της ως υπερεθνικού οργανισμού που ιδρύθηκε σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Αυτά τα στοιχεία συνολικά σχηματίζουν το πλαίσιο των πολιτικών και των δραστηριοτήτων της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος και ελπίζουμε ότι η πληρέστερη γνώση που παρέχεται σε αυτό το βιβλίο θα οδηγήσει σε μια ακόμη καλύτερη κατανόηση των στόχων και των επιδιώξεων της ΕΚΤ. Παράλληλα, το βιβλίο περιγράφει το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) στο Ευρωσύστημα υπό την ηγεσία της ΕΚΤ. Η κοινή δράση της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ και η στενή συνεργασία που αναπτύσσεται εντός του συστήματος εξηγούν τη σωστή εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος.

Οι ΕθνΚΤ χρειάστηκαν πολλά χρόνια για να αναπτυχθούν - από πενήντα χρόνια τουλάχιστον έως 200 χρόνια σε ορισμένες περιπτώσεις. Συγκρινόμενη μαζί τους, η ΕΚΤ αναπτύχθηκε με ταχύτατο ρυθμό. Πριν από δέκα χρόνια το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ), ο πρόδρομος της ΕΚΤ, άρχισε να προετοιμάζει από κοινού με τις ΕθνΚΤ της Ευρωπαϊκής Ένωσης το μελλοντικό ευρωπαϊκό σύστημα κεντρικών τραπεζών, καθώς και τον ηγετικό θεσμό του, την ΕΚΤ. Μετά από πέντε μόνο χρόνια, η ΕΚΤ, ως επικεφαλής της ομάδας του Ευρωσυστήματος, ανέλαβε την ευθύνη για την ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ, δηλ. για ένα από τα δύο σημαντικότερα νομίσματα παγκοσμίως. Ωστόσο, η έναρξη του Τρίτου Σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) το 1999 δεν σηματοδότησε το τέλος της ανάπτυξης της ΕΚΤ. Υπήρχαν ακόμη πολλά ζητήματα τα οποία έπρεπε να τακτοποιηθούν - συγκεκριμένα, η μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή το 2002 - προτού καταστεί δυνατή η ολοκλήρωση της ΟΝΕ, ενώ και η ίδια η ΕΚΤ έπρεπε να αναπτυχθεί ως οργανισμός.

Η εισαγωγή του ευρώ αποτέλεσε μεγάλη αλλαγή για όλους στη ζώνη του ευρώ. Επίσης, αναμένεται να αφυπνίσει το ενδιαφέρον μεγάλης μερίδας του κοινού για

πληροφόρηση σχετικά με τον οργανισμό που έχει την ευθύνη για τη σταθερότητα του ευρώ. Καθώς η ΕΚΤ λειτουργεί σε ένα εξαιρετικά πολύπλοκο περιβάλλον, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική η κυκλοφορία ενός «οδηγού» που θα καλύπτει τις ανάγκες πληροφόρησης του πολυεθνικού κοινού της. Γι' αυτό το λόγο, η Εκτελεστική Επιτροπή ανέθεσε τη συγγραφή του εν λόγω βιβλίου σε έναν ειδικό στα θέματα αυτά, ο οποίος από τις αρχές της δεκαετίας του '90 διαδραμάτισε εξέχοντα ρόλο στην προετοιμασία της ΟΝΕ, καθώς και στην ίδρυση και την ανάπτυξη της ΕΚΤ.

Αυτό το βιβλίο απευθύνεται σε οποιονδήποτε επιθυμεί να κατανοήσει βαθύτερα όλες τις νομικές, θεσμικές και οργανωτικές πτυχές της ΕΚΤ. Μετά τη διεύρυνση της ΕΕ το κοινό που ενδιαφέρεται για αυτά τα ζητήματα είναι πολυπληθέστερο και η ΕΚΤ αναμένει ανάλογη αύξηση της ζήτησης για πληροφόρηση. Σε αυτό το σημείο θα ήταν καλό να αναφέρω ότι, από την 1η Μαΐου 2004, οι Διοικητές των ΕθνΚΤ των νέων κρατών μελών της ΕΕ είναι μέλη του Γενικού Συμβουλίου της ΕΚΤ ενώ, από την ίδια ημερομηνία, οι εν λόγω ΕθνΚΤ συμμετέχουν ως πλήρη μέλη στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Η τελική υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, αφού επιτευχθεί η απαραίτητη σύγκλιση, αποτελεί μια σαφή προοπτική για όλες τις εν λόγω χώρες χώρες οι οποίες έχουν δεσμευτεί στο σύνολό τους να τηρούν ανεπιφύλακτα τους όρους της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Η ΕΚΤ, μετά τη θερμή υποδοχή που επιφύλαξε στη διαδικασία διεύρυνσης, θα συνδράμει στην προσεκτική προετοιμασία της διαδικασίας σύγκλισης σε στενή συνεργασία με τις οικείες ΕθνΚΤ.

Είμαι βέβαιος ότι το παρόν βιβλίο θα προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες σε όλους όσοι ενδιαφέρονται για το έργο της ΕΚΤ.

Jean-Claude Trichet
Πρόεδρος της ΕΚΤ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η πρώτη έκδοση του βιβλίου μου εξαντλήθηκε λόγω αυξημένης ζήτησης και η ΕΚΤ αποφάσισε να προχωρήσει στην επανέκδοσή του. Μου δόθηκε λοιπόν η ευκαιρία να ενημερώσω το κείμενο ώστε να αντανακλά τις νέες εξελίξεις τόσο εντός του Ευρωσυστήματος όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον. Θα ήθελα να ευχαριστήσω εκ νέου τους συναδέλφους μου στην ΕΚΤ για την πολύτιμη συνδρομή τους σε αυτή την προσπάθειά μου, ιδίως στο Τμήμα Γλωσσικών Υπηρεσιών και στο Τμήμα Επίσημων Εκδόσεων και Βιβλιοθήκης της ΕΚΤ.

Hanspeter K. Scheller
Φραγκφούρτη, Σεπτέμβριος 2006.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η δραστηριότητα των κεντρικών τραπεζών στην Ευρώπη ανέκαθεν ισοδυναμούσε με την έκδοση και τη διαχείριση του εθνικού νομίσματος: το εθνικό νόμισμα κατέστη αναπόσπαστο στοιχείο της εθνικής κυριαρχίας. Τα εθνικά τραπεζογραμμάτια, τα οποία διαδραμάτιζαν ολοένα και σπουδαιότερο ρόλο στην κυκλοφορία του χρήματος μέχρι που τελικά έγιναν νόμιμο χρήμα αντικαθιστώντας τα παλαιά χρυσά και ασημένια νομίσματα, εξέφραζαν εθνικούς πολιτισμούς και σύμβολα. Παράλληλα με την αύξηση της σημασίας του ρόλου των τραπεζογραμμάτων ως μέσου πληρωμών στη σύγχρονη οικονομική ζωή, αυξανόταν και η σπουδαιότητα των αρχών που τα εξέδιδαν, δηλαδή των κεντρικών τραπεζών, και η άσκηση της νομισματικής πολιτικής κατέστη ουσιαστικό κομμάτι της οικονομικής πολιτικής μιας χώρας.

Σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο, η υλοποίηση της ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) στο τέλος του 20ού αιώνα ήταν μοναδική στο είδος της, από την άποψη ότι εισήγαγε ένα νέο νομισματικό καθεστώς με ένα ενιαίο νόμισμα για ένα μεγάλο μέρος της Ευρώπης. Τα 12 κράτη μέλη της ΕΕ, που έχουν μέχρι στιγμής υιοθετήσει το ευρώ, αντιπροσωπεύουν τα δύο τρίτα του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ και αναμένεται εν ευθέτω χρόνο η ένταξη και άλλων κρατών μελών της ΕΕ στη ζώνη του ευρώ.

Η μεταβίβαση σε κοινοτικό επίπεδο της άσκησης της νομισματικής πολιτικής κατέστησε αναγκαίες ορισμένες ουσιαστικές αλλαγές στο πλαίσιο λειτουργίας των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών. Η ίδρυση της ΕΚΤ, ενός νέου υπερεθνικού νομισματικού οργανισμού, και η ένταξη των ΕθνΚΤ σε ένα ευρωπαϊκό σύστημα κεντρικών τραπεζών, το ΕΣΚΤ, και το υποσύνολό του, το Ευρωσύστημα, αποτελούν αντιπροσωπευτικά γνωρίσματα της υπερεθνικοποίησης των λειτουργιών των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών. Δεν έχει υπάρξει μέχρι σήμερα κανένας άλλος τομέας πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ο οποίος να έχει προχωρήσει σε τέτοιο βαθμό ενοποίησης, όπως η ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική. Πουθενά αλλού δεν έχει αναπτύξει η Κοινότητα τη δική της ταυτότητα με τόσο πειστικό τρόπο όπως στην περίπτωση του ευρώ και της ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ αποτελεί επίσης την ενσάρκωση του σύγχρονου τρόπου λειτουργίας των κεντρικών τραπεζών: ο πρωταρχικός στόχος της νομισματικής της πολιτικής είναι η σταθερότητα των τιμών, ενώ διατηρεί την ανεξαρτησία της εντός ενός πλαισίου σαφώς καθορισμένων καθηκόντων και λογοδοτεί πλήρως στους πολίτες και τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους για τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων της. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είναι απαραίτητα το αποτέλεσμα καθαρά ευρωπαϊκών εξελίξεων, αλλά συμβαδίζουν με μια παγκόσμια τάση. Ωστόσο, σχεδόν πουθενά αλλού δεν κατομολογούνται αυτά τα χαρακτηριστικά με τέτοια σαφήνεια και σταθερότητα όπως στον οργανικό νόμο της ΕΚΤ, δηλαδή το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ. Η ενσωμάτωση των χαρακτηριστικών αυτών στη Συνθήκη ΕΚ, με οιασδήποτε συνταγματική υπόσταση, υπογραμμίζει τη σημασία τους στο νέο νομισματικό καθεστώς της Ευρώπης. Η κωδικοποίηση των νομοθετικών διατάξεων για την κεντρική τράπεζα στη Συνθήκη ΕΚ και το καταστατικό του ΕΣΚΤ πιθανόν να χρησιμεύσει ως σημείο αναφοράς

για αντίστοιχες νομοθετικές διατάξεις εκτός ΕΕ. Η Ελβετία, παραδείγματος χάριν, αναθεώρησε πρόσφατα το νόμο περί κεντρικής τράπεζας με πρότυπο το καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Το παρόν βιβλίο σχεδιάστηκε ως εισαγωγικό ανάγνωσμα για την ιστορία, τα καθήκοντα και τις λειτουργίες της ΕΚΤ στο πλαίσιο της ΟΝΕ. Χωρίζεται σε έξι κεφάλαια, τα οποία πραγματεύονται τις διαφορετικές πτυχές της λειτουργίας της ΕΚΤ, ως φορέα χάραξης πολιτικής, ως οργανισμού του κοινοτικού δικαίου και ως πυρήνα και ηγετικού θεσμού του Ευρωσυστήματος.

Το κεφάλαιο 1 περιλαμβάνει μια σύντομη επισκόπηση της ίδρυσης της ΟΝΕ και της ΕΚΤ και της μετάβασης στο ευρώ. Επίσης, θέτει την ΕΚΤ στο πλαίσιο των στόχων και των ρυθμίσεων της ΟΝΕ υπό την αιγίδα της ΕΕ.

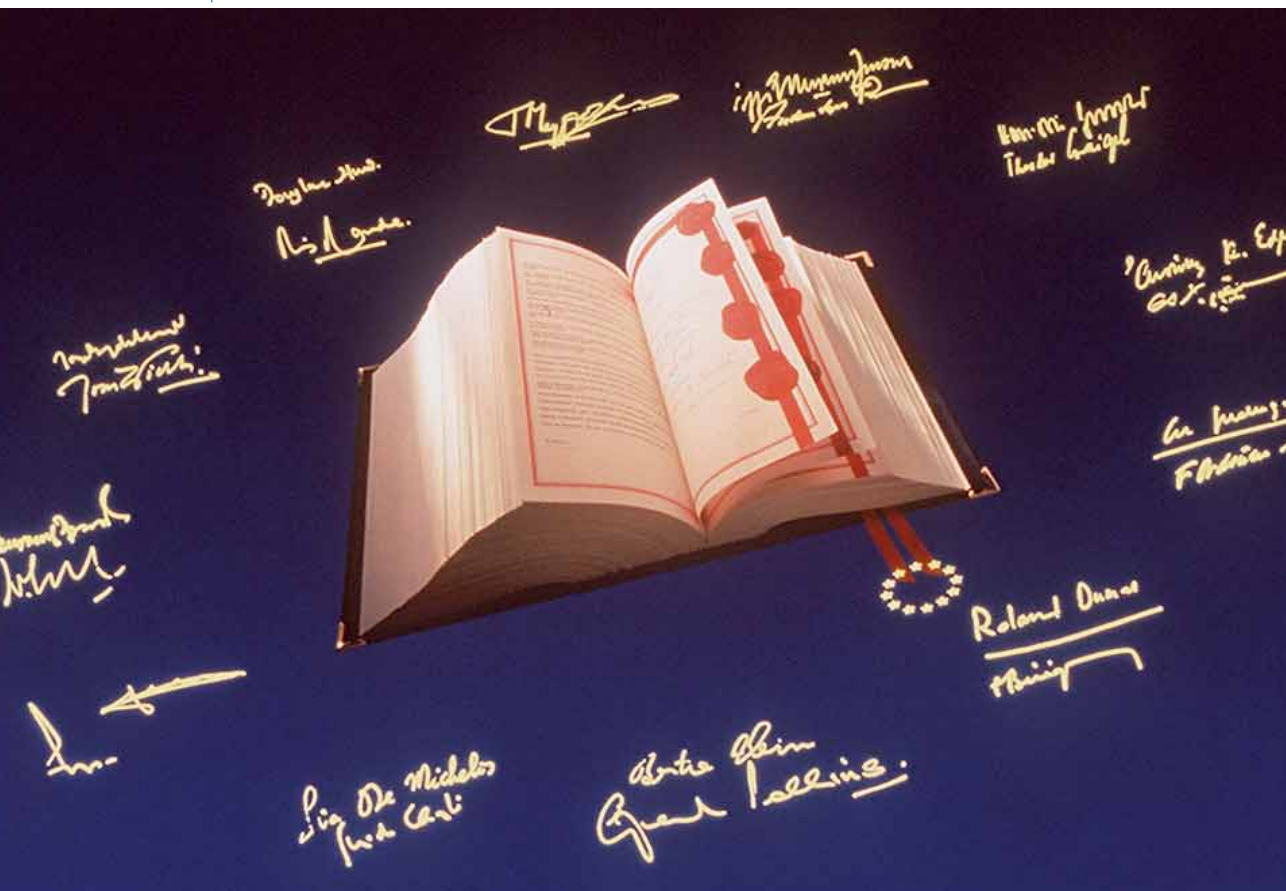
Το κεφάλαιο 2 επικεντρώνεται στις νομικές, θεσμικές και οργανωτικές πτυχές της λειτουργίας των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών που προέκυψαν ως αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης της ΟΝΕ.

Το κεφάλαιο 3 περιγράφει τις πολιτικές της ΕΚΤ και τον τρόπο που αυτές υλοποιούνται μέσω των δραστηριοτήτων του Ευρωσυστήματος, καθώς και τις χρηματοοικονομικές σχέσεις εντός του Ευρωσυστήματος.

Στο κεφάλαιο 4 παρουσιάζεται συνοπτικά το καθεστώς και ο ρόλος της ΕΚΤ στο θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αν και η ΕΚΤ διατηρεί την ανεξαρτησία της έναντι των οργάνων και των οργανισμών της Κοινότητας, αποτελεί μολοταύτα μέρος του θεσμικού και πολιτικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και υπόκειται στο κοινοτικό δίκαιο. Λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τους Ευρωπαίους πολίτες για τον τρόπο άσκησης των καθηκόντων της, ενώ οι ενέργειες και οι παραλείψεις της υπόκεινται σε νομικό έλεγχο από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και η χρηματοοικονομική της ακεραιότητα ελέγχεται από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Το κεφάλαιο 5 περιγράφει τη συμμετοχή της ΕΚΤ στην εξωτερική εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ. Υπό το πρίσμα της αυξανόμενης παγκοσμιοποίησης, η συμμετοχή της ΕΚΤ σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς έχει πρωτεύουσα σημασία για την εκπλήρωση των καθηκόντων της.

Το κεφάλαιο 6 παρουσιάζει την ΕΚΤ ως εταιρική οντότητα και, ειδικότερα, τον τρόπο με τον οποίο η αποστολή της πολιτικής της ΕΚΤ υποστηρίζεται από την εταιρική της διακυβέρνηση, την εσωτερική της οργάνωση και την πολιτική της σε θέματα προσωπικού.

Η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συνθήκη του Μάαστριχτ), με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, η οποία υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992.

1 Η ONE, Η ΕΚΤ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά η πορεία που κατέληξε στην ίδρυση της ONE και περιγράφονται τα κύρια οργανωτικά της χαρακτηριστικά.

1.1 Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ONE ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩ

Πώς ξεκίνησαν λοιπόν όλα; Πιθανή αφετηρία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης στην Ευρώπη θα μπορούσαν να αποτελέσουν οι Συνθήκες της Ρώμης¹, οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958. Άλλωστε, η υλοποίηση της ONE αποτελεί ένα από τα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και μάλιστα ίσως το σημαντικότερο μέχρι στιγμής. Ωστόσο, οι συντάκτες των Συνθηκών της Ρώμης δεν είχαν ακόμη στο μυαλό τους την ιδέα ενός ενιαίου νομίσματος· οι στόχοι των αρχικών συνθηκών ήταν πολύ πιο περιορισμένοι.

Μια άλλη αφετηρία θα μπορούσε να είναι το 1989, όταν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να θέσει σε κίνηση την υλοποίηση της ONE μέχρι το τέλος του αιώνα. Ωστόσο, θα ήταν ιστορικά ανακριβές αν παραλείπαμε τα πρώτα βήματα προς την ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση, τα οποία άρχισαν στα μέσα της δεκαετίας του '60. Οι πρώτες προσπάθειες νομισματικής ενοποίησης στέφθηκαν από διαφορετικούς βαθμούς επιτυχίας, ενώ τα βήματα προόδου εναλλάσσονταν με οπισθοδρομήσεις. Ωστόσο, τα επιτεύγματα και κάποια από τα διδάγματα αυτής της περιόδου ήταν απολύτως απαραίτητα για τη διαμόρφωση της διαδικασίας νομισματικής ενοποίησης η οποία ξεκίνησε τελικά τη δεκαετία του '90.

Εάν ληφθούν υπόψη όλα τα παραπάνω, το πιο κατάλληλο σημείο αφετηρίας φαίνεται να είναι το 1962 (βλ. Πλαίσιο 1) και ένα έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής γνωστό ως *Μνημόνιο Marjolin*. Το εν λόγω μνημόνιο εγκαινίασε την πρώτη συζήτηση στο θέμα της νομισματικής ολοκλήρωσης σε κοινοτικό επίπεδο και παρότρυνε τη λήψη των πρώτων, μολονότι πολύ περιορισμένων, μέτρων στο πεδίο της νομισματικής συνεργασίας.

1.1.1 Τα πρώτα βήματα προς την ευρωπαϊκή νομισματική ολοκλήρωση

Οι «ιδρυτικοί πατέρες» της Ευρώπης, οι οποίοι διαπραγματεύτηκαν τις Συνθήκες της Ρώμης στη δεκαετία του '50, δεν επέμειναν ιδιαίτερα στην ιδέα ενός κοινού νομίσματος. Αρχικά, οι πρώτοι στόχοι της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) περιορίζονταν κυρίως στην υλοποίηση μιας τελωνειακής ένωσης και μιας κοινής γεωργικής αγοράς, γεγονός που θεωρούνταν ότι δεν συνεπάγεται αντίστοιχη ενοποίηση στο νομισματικό τομέα. Επιπλέον, εκείνη την εποχή, όλες οι χώρες της ΕΟΚ συμμετείχαν σε ένα αρκετά λειτουργικό διεθνές νομισματικό σύστημα (το σύστημα του Bretton Woods). Στο πλαίσιο αυτού του

¹ Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ). Οι Συνθήκες τέθηκαν σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958. Οι δύο νέες Κοινότητες προστέθηκαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), η οποία είχε ιδρυθεί το 1952 για περίοδο 50 ετών.

συστήματος, οι συναλλαγματικές ισοτιμίες ήταν σταθερές αλλά προσαρμόσιμες και παρέμειναν σχετικά σταθερές μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60, τόσο στην ΕΟΚ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πλαίσιο 1 Η πορεία προς το ευρώ

1962	Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποβάλλει την πρώτη της πρόταση (<i>Μνημόνιο Marjolin</i>) για μια οικονομική και νομισματική ένωση.
Μάιος 1964	Συγκροτείται η Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) με σκοπό τη θεσμοθέτηση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της ΕΟΚ.
1971	Στην Έκθεση Werner παρουσιάζεται ένα σχέδιο για την υλοποίηση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης στην Κοινότητα έως το 1980.
Απρίλιος 1972	Καθιερώνεται ένα σύστημα (το « <i>νομισματικό φίδι</i> ») για τη σταδιακή μείωση των περιθωρίων διακύμανσης μεταξύ των νομισμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.
Απρίλιος 1973	Ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (ΕΤΝΣ) για τη διασφάλιση της ορθής λειτουργίας του νομισματικού φιδιού.
Μάρτιος 1979	Δημιουργείται το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ).
Φεβρουάριος 1986	Υπογράφεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
Ιούνιος 1988	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναθέτει σε μια επιτροπή εμπειρογνομόνων, υπό την προεδρία του Jacques Delors (την « <i>Επιτροπή Delors</i> »), να υποβάλει προτάσεις για την υλοποίηση της ΟΝΕ.
Μάιος 1989	Η « <i>Έκθεση Delors</i> » υποβάλλεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
Ιούνιος 1989	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει την υλοποίηση της ΟΝΕ σε τρία στάδια.
Ιούλιος 1990	Ξεκινά το Πρώτο Στάδιο της ΟΝΕ.
Δεκέμβριος 1990	Συγκαλείται Διακυβερνητική Διάσκεψη για την προετοιμασία του Δεύτερου και του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ.
Φεβρουάριος 1992	Υπογράφεται η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (η « <i>Συνθήκη του Μάαστριχτ</i> »).
Οκτώβριος 1993	Η Φραγκφούρτη επιλέγεται ως έδρα του ΕΝΙ και της ΕΚΤ και ορίζεται ο Πρόεδρος του ΕΝΙ.
Νοέμβριος 1993	Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση τίθεται σε ισχύ.
Δεκέμβριος 1993	Ο Alexandre Lamfalussy διορίζεται Πρόεδρος του ΕΝΙ, το οποίο πρόκειται να ιδρυθεί την 1η Ιανουαρίου 1994.
Ιανουάριος 1994	Ξεκινά το Δεύτερο Στάδιο της ΟΝΕ και ιδρύεται το ΕΝΙ.
Δεκέμβριος 1995	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης αποφασίζει το όνομα του ενιαίου νομίσματος και ορίζει το σχέδιο για την υιοθέτησή του και την εισαγωγή των νέων τραπεζογραμματίων και κερμάτων.
Δεκέμβριος 1996	Το ΕΝΙ παρουσιάζει δείγματα τραπεζογραμματίων ευρώ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Πλαίσιο 1 Η πορεία προς το ευρώ (συνέχεια)

Ιούνιος 1997	Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
Μάιος 1998	Το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Φινλανδία θεωρείται ότι πληρούν τα απαιτούμενα κριτήρια για την υιοθέτηση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, ενώ διορίζονται τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ.
Ιούνιος 1998	Ιδρύονται η ΕΚΤ και το ΕΣΚΤ.
Οκτώβριος 1998	Η ΕΚΤ ανακοινώνει τη στρατηγική και το λειτουργικό πλαίσιο για την ενιαία νομισματική πολιτική που θα ασκεί από τον Ιανουάριο του 1999.
Ιανουάριος 1999	Ξεκινά το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Το ευρώ είναι πλέον το ενιαίο νόμισμα της ζώνης του ευρώ. Παράλληλα καθορίζονται αμετάκλητα οι συντελεστές μετατροπής για τα τότε εθνικά νομίσματα των συμμετεχόντων κρατών μελών· ασκείται ενιαία νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ.
Ιανουάριος 2001	Η Ελλάδα γίνεται το δωδέκατο κράτος μέλος που εντάσσεται στη ζώνη του ευρώ.
Ιανουάριος 2002	Μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή: τίθενται σε κυκλοφορία τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ, τα οποία από τα τέλη Φεβρουαρίου του 2002, αποτελούν το μοναδικό νόμιμο χρήμα στη ζώνη του ευρώ.
Μάιος 2004	Οι Εθνικές των δέκα νέων κρατών μελών της ΕΕ εντάσσονται στο ΕΣΚΤ.

Η ιδέα ενός κοινού νομίσματος για τα κράτη μέλη της ΕΟΚ εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο Μνημόνιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 24ης Οκτωβρίου 1962 (το *Μνημόνιο Marjolin*). Με αυτό το Μνημόνιο η Επιτροπή ζητούσε τη μετάβαση από την τελωνειακή ένωση σε μια οικονομική ένωση μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '60, με αμετάκλητα καθορισμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των κρατών μελών. Ωστόσο, μιας και το σύστημα του Bretton Woods διασφάλιζε εκτεταμένη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τα κράτη μέλη θεώρησαν ότι η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών εντός της ΕΟΚ μπορούσε να διασφαλιστεί χωρίς να υφίσταται η ανάγκη νέων θεσμικών ρυθμίσεων σε κοινοτικό επίπεδο. Κατά συνέπεια, το Μνημόνιο δεν συμπληρώθηκε με συγκεκριμένες δράσεις, με εξαίρεση τη θέσπιση μιας επιτροπής διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της ΕΟΚ (Επιτροπή των Διοικητών) το 1964. Η Επιτροπή των Διοικητών συμπλήρωσε το έργο της Νομισματικής Επιτροπής, η οποία συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Αρχικά, η Επιτροπή των Διοικητών είχε πολύ περιορισμένα καθήκοντα, αλλά με την πάροδο του χρόνου απέκτησε σταδιακά ολοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα, καταλήγοντας τελικά να είναι το επίκεντρο της νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της Κοινότητας. Με αυτή την

ιδιότητα, η Επιτροπή ανέπτυξε και διήυθνε το πλαίσιο της νομισματικής συνεργασίας που στη συνέχεια καθιερώθηκε σε κοινοτικό επίπεδο. Το έργο της Επιτροπής έμελλε να συμβάλει με αποφασιστικό τρόπο στην τελική μετάβαση στην ΟΝΕ.²

Στο τέλος της δεκαετίας του '60, το διεθνές περιβάλλον είχε μεταβληθεί σημαντικά. Το σύστημα του Bretton Woods έδειχνε σημάδια αυξανόμενης πίεσης ως αποτέλεσμα της πολιτικής των ΗΠΑ σε σχέση με το ισοζύγιο πληρωμών. Οι προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών της ΕΟΚ άρχισαν να διαφέρουν όλο και περισσότερο. Οι μεγάλες αποκλίσεις στις τιμές και το κόστος μεταξύ των κρατών μελών οδήγησαν σε αρκετές κρίσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και του ισοζυγίου πληρωμών, οι οποίες με τη σειρά τους απειλούσαν να αποδιοργανώσουν την τελωνειακή ένωση και την κοινή γεωργική αγορά που μέχρι τότε λειτουργούσαν με αρκετή επιτυχία.

Το 1969, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε ένα σχέδιο (το *Σχέδιο Barre*) με σκοπό τη δημιουργία μιας διακριτής νομισματικής ταυτότητας της Κοινότητας.³ Με βάση το σχέδιο αυτό, οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων, που συνεδρίαζαν στη Χάγη, κάλεσαν το Συμβούλιο Υπουργών να καταρτίσει ένα σχέδιο για τη σταδιακή υλοποίηση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Αυτό το έργο ανατέθηκε σε μια ομάδα ειδικών, υπό την προεδρία του Pierre Werner, πρωθυπουργού του Λουξεμβούργου. Το αποτέλεσμα ήταν η *Έκθεση Werner*,⁴ η οποία δημοσιεύτηκε το 1970 και πρότεινε τη σταδιακή δημιουργία μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης μέχρι το 1980. Παράλληλα με αυτές τις εξελίξεις, δημιουργήθηκαν οι πρώτοι μηχανισμοί ενδοκοινοτικής νομισματικής και χρηματοδοτικής συνδρομής το 1970 και 1971.⁵

Το Μάρτιο του 1971 τα κράτη μέλη συμφώνησαν να δημιουργήσουν μια οικονομική και νομισματική ένωση.⁶ Στο πλαίσιο ενός πρώτου σταδίου, δημιούργησαν ένα κοινοτικό σύστημα για τη βαθμιαία μείωση των περιθωρίων διακύμανσης των νομισμάτων των κρατών μελών. Αυτό το σύστημα, το οποίο έγινε γνωστό ως το «φίδι»,⁷ τέθηκε σε λειτουργία τον Απρίλιο του 1972.

² Για μια πιο λεπτομερή ανάλυση του θέματος, βλ. Andrews, D. (2003) και Baer, G. D. (1994).

³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο σχετικά με τη σταδιακή κατάρτιση σχεδίου με σκοπό τη δημιουργία οικονομικής και νομισματικής ένωσης, 12 Φεβρουαρίου 1969.

⁴ Έκθεση της ομάδας εργασίας υπό την προεδρία του Pierre Werner σχετικά με την οικονομική και νομισματική ένωση, 8 Οκτωβρίου 1970.

⁵ Η συμφωνία της 9ης Φεβρουαρίου 1970 μεταξύ των κεντρικών τραπεζών της ΕΟΚ σχετικά με την καθιέρωση μηχανισμού βραχυπρόθεσμης νομισματικής στήριξης και η απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών της 22ας Μαρτίου 1971 σχετικά με τη δημιουργία μηχανισμού μεσοπρόθεσμης χρηματοδοτικής συνδρομής μεταξύ των κρατών μελών της ΕΟΚ.

⁶ Ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών της 22ας Μαρτίου 1971 περί της σταδιακής πραγματοποιήσεως της οικονομικής και νομισματικής ενότητας εντός της Κοινότητας (EE C 28 της 27.3.1971, σ.1)

⁷ Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, οι τρέχουσες (σποτ) συναλλαγματικές ισοτιμίες των συμμετεχόντων νομισμάτων έπρεπε να διατηρούνται εντός περιθωρίου 2,25%, σε σύγκριση με μια θεωρητικά πιθανή διαφορά 4,5%, η οποία θα προέκυπτε από το περιθώριο διακύμανσης $\pm 2,25\%$ κάθε νομίσματος γύρω από την κεντρική του ισοτιμία έναντι του δολαρίου (το φίδι στο τούνελ). Τα αντίστοιχα μέγιστα όρια διακύμανσης έπρεπε να διατηρούνται με παρεμβάσεις σε δολάρια ΗΠΑ και σε νομίσματα της Κοινότητας. Στις 19 Μαρτίου 1973 ανεστάλησαν τα περιθώρια διακύμανσης έναντι του δολαρίου ΗΠΑ και το φίδι κυμαινόταν πλέον ελεύθερα.

Το 1973 ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (ΕΤΝΣ)⁸ ως πυρήνας ενός μελλοντικού κοινοτικού οργανισμού κεντρικών τραπεζών. Και το 1974, με σκοπό την ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών, το Συμβούλιο εξέδωσε απόφαση για την επίτευξη υψηλού βαθμού σύγκλισης στην Κοινότητα⁹ και οδηγία για τη σταθερότητα, την ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση.¹⁰

Ωστόσο, μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 η διαδικασία της ενοποίησης είχε επιβραδυνθεί υπό την πίεση των διαφόρων μέτρων πολιτικής που ελήφθησαν ως αντίδραση στις οικονομικές διαταραχές της περιόδου αυτής. Το «φίδι» έγινε ένας μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ του γερμανικού μάρκου, των νομισμάτων των κρατών της Μπενελούξ και της δανικής κορώνας (για ένα διάστημα συμμετείχαν επίσης στο σύστημα δύο μη κοινοτικά νομίσματα, η σουηδική και η νορβηγική κορώνα). Τα υπόλοιπα κοινοτικά νομίσματα παρέμειναν εκτός του συστήματος κατά το σύνολο ή κατά το μεγαλύτερο μέρος της διάρκειάς του.¹¹ Το ΕΤΝΣ κατέληξε ένα κενό κέλυφος με περιορισμένα «λογιστικά» καθήκοντα: καθώς η νομική βάση του ΕΤΝΣ το έθετε υπό τον έλεγχο των κοινοτικών οργάνων, τα κράτη μέλη και οι κεντρικές τους τράπεζες δεν έδειχναν ιδιαίτερη προθυμία να του εκχωρήσουν καθήκοντα άσκησης πολιτικής.

1.1.2 Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα και η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Το Μάρτιο του 1979 άρχισε πάλι η διαδικασία νομισματικής ενοποίησης με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ). Το ΕΝΣ ιδρύθηκε με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου¹² και οι διαδικασίες λειτουργίας του καθορίστηκαν σε μια συμφωνία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών που συμμετείχαν σε αυτό.¹³

⁸ Το ΕΤΝΣ ιδρύθηκε δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 907/73 του Συμβουλίου της 3ης Απριλίου 1973 περί ιδρύσεως Ευρωπαϊκού Ταμείου Νομισματικής Συνεργασίας (ΕΕ L 89 της 5.4.1973, σ. 2). Σύμφωνα με το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού, το ΕΤΝΣ έπρεπε να μεριμνά για την προαγωγή: i) της καλής λειτουργίας της προοδευτικής σύμπτυξης των περιθωρίων διακύμανσης των κοινοτικών νομισμάτων, ii) των παρεμβάσεων στις αγορές συναλλάγματος και iii) των διακανονισμών μεταξύ κεντρικών τραπεζών, που τείνουν προς μια εναρμονισμένη πολιτική αποθεμάτων. Την 1η Ιανουαρίου 1994 το ΕΝΙ διαδέχθηκε το ΕΤΝΣ.

⁹ Απόφαση 74/120/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 1974 περί επιτεύξεως υψηλού βαθμού συγκλίσεως της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ L 63 της 5.3.1974, σ. 16).

¹⁰ Οδηγία 74/121/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 1974 περί της σταθερότητας, της οικονομικής ανόδου και της πλήρους απασχολήσεως στην Κοινότητα (ΕΕ L 63 της 5.3.1974, σ. 19).

¹¹ Η λίρα Αγγλίας και η λίρα Ιρλανδίας συμμετείχαν στο σύστημα από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούνιο του 1972 και η ιταλική λιρέτα από τον Απρίλιο του 1972 μέχρι το Φεβρουάριο του 1973. Το γαλλικό φράγκο που συμμετείχε στο σύστημα από την αρχή αποσύρθηκε το Φεβρουάριο του 1974, επανήλθε στο φίδι τον Ιούλιο του 1975 και εγκατέλειψε οριστικά το μηχανισμό το Νοέμβριο του 1976.

¹² Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 5ης Δεκεμβρίου 1978 που αφορά τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος και συναφή θέματα.

¹³ Συμφωνία της 13ης Μαρτίου 1979 μεταξύ των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας που καθορίζει τις διαδικασίες λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος.

Το ΕΝΣ διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο στην προώθηση της ευρωπαϊκής νομισματικής ολοκλήρωσης. Σε αντίθεση με το «φίδι», το ΕΝΣ κατάφερε να διατηρήσει τα περισσότερα νομίσματα της κοινότητας εντός ενός ενιαίου συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών.¹⁴ Μερικά από τα χαρακτηριστικά του ΕΝΣ ήταν παρόμοια με αυτά του «φιδιού», για παράδειγμα το ΕΝΣ βασιζόταν, όπως και το «φίδι», σε ένα πλέγμα σταθερών αλλά προσαρμόσιμων κεντρικών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων της Κοινότητας που συμμετείχαν σε αυτό. Ένα νέο χαρακτηριστικό, ωστόσο, ήταν η εισαγωγή της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (ECU), η οποία ορίζεται ως ένα «καλάθι» με σταθερές ποσότητες νομισμάτων των κρατών μελών.¹⁵ Το ECU επρόκειτο να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς (numéraire)¹⁶ του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ), ως λογιστική μονάδα στην οποία εκφράζονταν οι πράξεις των μηχανισμών παρέμβασης και των πιστωτικών μηχανισμών και ως τμήμα των διαθεσίμων και μέσο διακανονισμού των συμμετεχουσών κεντρικών τραπεζών.

Ωστόσο, το ΕΝΣ δεν ήταν μόνο ένας μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών. Στο πλαίσιο του στόχου του να συμβάλει στην προώθηση της εσωτερικής και εξωτερικής νομισματικής σταθερότητας, το ΕΝΣ μεριμνούσε επίσης και για την προσαρμογή των νομισματικών και οικονομικών πολιτικών ως μέσων επίτευξης της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Τα μέλη του ΕΝΣ κατόρθωσαν να δημιουργήσουν μια ζώνη στην οποία η νομισματική σταθερότητα αυξανόταν και οι έλεγχοι των κινήσεων κεφαλαίου σταδιακά χαλάροναν. Το όριο για τη συναλλαγματική ισοτιμία βοήθησε σημαντικά τις συμμετέχουσες χώρες με υψηλό σχετικά πληθωρισμό να ακολουθήσουν πολιτικές αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, ιδίως μέσω της νομισματικής πολιτικής. Κατ' αυτό τον τρόπο οδήγησε σε μια σύγκλιση προς τα κάτω των ρυθμών πληθωρισμού και στην επίτευξη ενός υψηλού βαθμού σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Αυτό με τη σειρά του είχε θετικά αποτελέσματα στη συγκράτηση της αύξησης του κόστους σε πολλές χώρες και οδήγησε στη βελτίωση των συνολικών οικονομικών επιδόσεων. Επιπλέον, η μείωση της αβεβαιότητας σχετικά με την εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών και η αντίληψη ότι οι ισοτιμίες των συμμετεχόντων νομισμάτων δεν επιτρεπόταν να αποκλίνουν σημαντικά από τα βασικά οικονομικά μεγέθη προστάτευσαν το εμπόριο εντός της Ευρώπης από την υπερβολική μεταβλητότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Αν και το ΕΝΣ κατέστη το επίκεντρο του βελτιωμένου συντονισμού των νομισματικών πολιτικών, η επιτυχία του στην αύξηση της σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών ήταν μάλλον περιορισμένη. Επίσης, η έλλειψη επαρκούς σύγκλισης των δημοσιονομικών πολιτικών παρέμεινε αιτία εντάσεων: ορισμένες χώρες είχαν συνεχώς υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα (που οδήγησαν σε αρκετές συναλλαγματικές κρίσεις στις αρχές της δεκαετίας του '90), τα οποία επιβάρυναν με δυσανάλογο τρόπο τη νομισματική πολιτική.

¹⁴ Εκτός από τη λίρα Αγγλίας, κατά κύριο λόγο, η οποία συμμετείχε για λιγότερο από ένα έτος.

¹⁵ Η αξία του ECU έναντι του δολαρίου ΗΠΑ ήταν ο σταθμικός μέσος όρος των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων που συνθέταν το ECU έναντι του δολαρίου. Η αξία του σε καθένα από αυτά τα νομίσματα καθοριζόταν με τον πολλαπλασιασμό της αξίας του σε δολάρια επί τη συναλλαγματική ισοτιμία του αντίστοιχου νομίσματος έναντι του δολαρίου.

¹⁶ Η λειτουργία του σημείου αναφοράς (numéraire) υποδήλωνε ότι οι κεντρικές ισοτιμίες των συμμετεχόντων νομισμάτων εκφράζονταν σε ECU. Με βάση λοιπόν τις κεντρικές ισοτιμίες του ECU καθοριζόνταν οι διμερείς κεντρικές ισοτιμίες του ΜΣΙ σύμφωνα με τις οποίες ορίζονταν οι διμερείς ισοτιμίες παρέμβασης.

Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του 1978 προέβλεπε ότι το ECU έπρεπε να καταλαμβάνει κεντρική θέση στο ΕΝΣ. Στην πραγματικότητα, όμως, το ECU διαδραμάτισε περιορισμένο μόνο ρόλο στη λειτουργία του συστήματος. Ωστόσο, στις χρηματοπιστωτικές αγορές έγινε σχετικά δημοφιλές ως μέσο διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου και κάλυψης έναντι των συναλλαγματικών κινδύνων. Η αύξηση του όγκου των χρεογράφων σε ECU που εξέδιδαν τα κοινοτικά όργανα και οι αρχές του δημόσιου τομέα ορισμένων κρατών μελών έδωσε νέα ώθηση στην επέκταση της δραστηριότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών. Ωστόσο, ελλείπει ενός σταθερού σημείου αναφοράς για το ECU, οι περαιτέρω προοπτικές της αγοράς του ECU παρέμειναν περιορισμένες.

Μια επιπρόσθετη ώθηση στην οικονομική και νομισματική ένωση δόθηκε με τη θέσπιση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, η οποία υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1986 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιουλίου 1987. Η εν λόγω Πράξη αποσκοπούσε πρωτίστως στη δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς ως ενός επιπλέον στόχου της Κοινότητας, στην υλοποίηση των απαραίτητων για την ολοκλήρωση της Ενιαίας Αγοράς αλλαγών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στην εκ νέου επιβεβαίωση της ανάγκης να αυξηθεί η νομισματική ικανότητα της Κοινότητας για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Ολοένα και περισσότεροι φορείς χάραξης πολιτικής συμφωνούσαν πως μια αγορά χωρίς εσωτερικά σύνορα θα μπορούσε να συνδέσει πιο στενά τις εθνικές οικονομίες και να αυξήσει σημαντικά το βαθμό οικονομικής ενοποίησης εντός της Κοινότητας. Έτσι, θα μειώνονταν τα περιθώρια ελιγμών των εθνικών πολιτικών και τα κράτη μέλη θα υποχρεώνονταν να επιταχύνουν τη σύγκλιση των οικονομικών τους πολιτικών. Αν δεν επιτυγχανόταν μεγαλύτερη σύγκλιση, αναμενόταν ότι η απόλυτα ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων και οι ενοποιημένες χρηματοπιστωτικές αγορές θα επιβάρυναν αδικαιολόγητα τη νομισματική πολιτική. Κατά συνέπεια, η διαδικασία ενοποίησης θα απαιτούσε εντατικότερο και αποτελεσματικότερο συντονισμό των πολιτικών, του οποίου το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο θεωρούνταν ανεπαρκές.

Επιπλέον, δεν αναμενόταν ότι η Ενιαία Αγορά θα ήταν σε θέση να αξιοποιήσει πλήρως το δυναμικό της χωρίς ενιαίο νόμισμα. Το ενιαίο νόμισμα θα οδηγούσε στη διασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας των τιμών για τους καταναλωτές και τους επενδυτές, στην εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων εντός της Ενιαίας Αγοράς, στη μείωση του κόστους των συναλλαγών και, κατά συνέπεια, στη σημαντική αύξηση της οικονομικής ευημερίας στην Κοινότητα.

Αφού έλαβαν υπόψη όλους τους παραπάνω παράγοντες, τα 12 τότε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας αποφάσισαν το 1988 να επανενεργοποιήσουν το σχέδιο της ΟΝΕ. Εκεί που το σχέδιο Werner των αρχών της δεκαετίας του '70 είχε αποτύχει, η δεύτερη προσπάθεια οικονομικής και νομισματικής ένωσης έμελλε να στεφθεί από επιτυχία, κάνοντας επιτέλους πραγματικότητα το όραμα του ενιαίου νομίσματος.

1.1.3 Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Τον Ιούνιο του 1988, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε το στόχο της σταδιακής υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης και ανέθεσε σε μια επιτροπή, υπό την προεδρία του Jacques Delors, Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να προτείνει «συγκεκριμένα στάδια» τα οποία θα οδηγούσαν στην ΟΝΕ. Η επιτροπή απαρτιζόταν από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών της Κοινότητας, τον Alexandre Lamfalussy, γενικό διευθυντή της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ), τον Niels Thygesen, καθηγητή οικονομικών στην Κοπεγχάγη, τον Miguel Boyer, πρόεδρο της Banco Exterior de España και τον Frans Andriessen, μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Αποτέλεσμα των εργασιών αυτής της επιτροπής ήταν η «Έκθεση Delors» της 17ης Απριλίου 1989,¹⁷ η οποία συνιστούσε την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης σε τρία «ξεχωριστά, αλλά εξελικτικά στάδια».

- Το Πρώτο Στάδιο θα επικεντρωνόταν στην ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, τον περιορισμό των αποκλίσεων μεταξύ των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, την άρση όλων των εμποδίων για τη χρηματοπιστωτική ενοποίηση και την επίταση της νομισματικής συνεργασίας.
- Το Δεύτερο Στάδιο θα αποτελούσε μεταβατική περίοδο προς το τελικό στάδιο, προετοιμάζοντας τα βασικά όργανα και την οργανωτική δομή της ΟΝΕ και ενισχύοντας την οικονομική σύγκλιση.
- Στο Τρίτο Στάδιο θα πραγματοποιείτο ο αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τα διάφορα όργανα και οργανισμοί της Κοινότητας θα αναλάμβαναν όλες τις νομισματικές και οικονομικές τους αρμοδιότητες.

Αν και το Πρώτο Στάδιο εντάχθηκε στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο της Κοινότητας, για την υλοποίηση του Δεύτερου και του Τρίτου Σταδίου απαιτούνταν ορισμένες αλλαγές στη θεσμική δομή. Επομένως, ήταν απαραίτητη η αναθεώρηση της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Για το σκοπό αυτό, συγκλήθηκε Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ΟΝΕ, η οποία ξεκίνησε τις εργασίες της το Νοέμβριο του 1990 παράλληλα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση. Μετά από πρόσκληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο των Υπουργών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Νομισματική Επιτροπή και η Επιτροπή των Διοικητών προετοίμασαν τη Διακυβερνητική Διάσκεψη για την ΟΝΕ, με το κάθε όργανο να εργάζεται στο αντίστοιχο πεδίο των αρμοδιοτήτων του.

Αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων της Διακυβερνητικής Διάσκεψης ήταν η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (η Συνθήκη ΕΕ, ευρέως γνωστή ως «Συνθήκη του Μάαστριχτ»), η οποία υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Με τη Συνθήκη ΕΕ ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση και τροποποιήθηκαν οι ιδρυτικές συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Μεταξύ των τροποποιήσεων

¹⁷Επιτροπή για τη μελέτη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (1989). Report on economic and monetary union in the European Community, 1989.

της Συνθήκης ΕΟΚ περιλαμβανόταν και η προσθήκη ενός νέου κεφαλαίου για την οικονομική και νομισματική πολιτική. Το νέο αυτό κεφάλαιο έθετε τα θεμέλια της ΟΝΕ και προέβλεπε μια μέθοδο και ένα χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή της. Αντανακλώντας τις αυξανόμενες εξουσίες και το μεγαλύτερο πεδίο εφαρμογής της Κοινότητας η ΕΟΚ μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (καταστατικό του ΕΣΚΤ) και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (καταστατικό του ΕΝΙ) προσαρτήθηκαν ως πρωτόκολλα στη Συνθήκη ΕΚ. Στη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αναγνωρίστηκε ένα ειδικό καθεστώς, σύμφωνα με το οποίο οι εν λόγω χώρες δεν ήταν υποχρεωμένες να συμμετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ (βλ. Ενότητα 1.2.2).

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, η Συνθήκη ΕΕ έπρεπε να τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1993. Ωστόσο, λόγω καθυστερήσεων στη διαδικασία επικύρωσης από τη Δανία και τη Γερμανία, τελικά τέθηκε σε ισχύ μόλις την 1η Νοεμβρίου 1993.

1.1.4 Η υλοποίηση της ΟΝΕ και η μετάβαση στο ευρώ

Το Πρώτο Στάδιο της ΟΝΕ

Με βάση την Έκθεση Delors, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε τον Ιούνιο του 1989 ότι το πρώτο στάδιο υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα ξεκινούσε την 1η Ιουλίου 1990, ημερομηνία κατά την οποία θα καταργούνταν, κατ' αρχήν, όλοι οι περιορισμοί στην κυκλοφορία κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών. Εκείνη την περίοδο, εκχωρήθηκαν επιπλέον αρμοδιότητες στην Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, οι οποίες καθορίστηκαν με απόφαση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 1990.¹⁸ Περιελάμβαναν, μεταξύ άλλων, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και την προώθηση του συντονισμού στον τομέα των νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών, με στόχο την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών. Λόγω της χρονικής πίεσης και της πολυπλοκότητας των προς ανάληψη καθηκόντων, η Επιτροπή των Διοικητών ξεκίνησε τις προπαρασκευαστικές εργασίες για το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ αμέσως μετά την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ. Πρώτα έπρεπε να προσδιοριστούν όλα τα θέματα που έπρεπε να εξεταστούν σε αρχικό στάδιο και να καταρτιστεί πρόγραμμα εργασίας μέχρι το τέλος του 1993. Στη συνέχεια ήταν απαραίτητο να προσδιοριστούν καταλλήλως τα καθήκοντα που θα αναλάμβαναν οι υφιστάμενες υποεπιτροπές¹⁹ και οι νέες ομάδες εργασίας που είχαν συσταθεί με σκοπό την εξέταση συγκεκριμένων θεμάτων.²⁰

¹⁸ Απόφαση 90/142/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 1990, για την τροποποίηση της απόφασης 64/300/ΕΟΚ σχετικά με τη συνεργασία των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ L 78 της 24.3.1990, σ. 25).

¹⁹ Υποεπιτροπή νομισματικής πολιτικής, υποεπιτροπή συναλλαγματικής πολιτικής και υποεπιτροπή τραπεζικής εποπτείας.

²⁰ Ομάδες εργασίας για λογιστικά θέματα, τραπεζογραμματίδια, πληροφοριακά συστήματα, συστήματα πληρωμών και στατιστικής. Το 1996 συστάθηκε ομάδα εργασίας νομικών.

Το Δεύτερο Στάδιο της ONE

Η ίδρυση του ENI την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της ONE. Συστάθηκε ως μεταβατικό όργανο με σκοπό τη διεκπεραίωση του προπαρασκευαστικού έργου για το Τρίτο Στάδιο της ONE, ενώ παράλληλα η διεξαγωγή της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρέμενε αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών αρχών. Η Επιτροπή των Διοικητών έπαψε τυπικά να υφίσταται, αλλά στην πραγματικότητα ανασυγκροτήθηκε ως Συμβούλιο του ENI (το διοικητικό όργανο).

Τα δύο κύρια καθήκοντα του ENI ήταν:

- η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και του συντονισμού των νομισματικών πολιτικών,
- η διεκπεραίωση των απαραίτητων προετοιμασιών για την ίδρυση του ΕΣΚΤ, την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος στο Τρίτο Στάδιο της ONE (βλ. Πλαίσιο 2).

Το Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης επιβεβαίωσε την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ONE την 1η Ιανουαρίου 1999. Επίσης, ονόμασε «ευρώ» το ενιαίο νόμισμα που θα εισαγόταν στην αρχή του Τρίτου Σταδίου και ανήγγειλε το χρονοδιάγραμμα ενόψει της εισαγωγής του.²¹ Το εν λόγω σενάριο βασίστηκε κυρίως σε αναλυτικές προτάσεις του ENI,²² το οποίο είχε επίσης χρησιμοποιήσει τον όρο «μετάβαση στο ευρώ» αντί «εισαγωγή του ευρώ»²³ για να δώσει έμφαση στο χαρακτήρα της μετάβασης στο ενιαίο νόμισμα.

Πλαίσιο 2 Επισκόπηση των προπαρασκευαστικών εργασιών που διεξήγαγε το ENI

Σύμφωνα με το άρθρο 117 της Συνθήκης ΕΚ το καθήκον του ENI ήταν εκτός των άλλων να προσδιορίσει το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο το οποίο θα ήταν απαραίτητο στο ΕΣΚΤ προκειμένου να ασκήσει τα καθήκοντά του στο Τρίτο Στάδιο της ONE. Αυτό το πλαίσιο υποβλήθηκε στην ΕΚΤ όταν ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998.

Σύμφωνα με αυτήν την εντολή και σε συνεργασία με τις ΕθνΚΤ, το ENI:

- προετοίμασε μια σειρά μέσων και διαδικασιών για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ και ανέλυσε τις ενδεχόμενες στρατηγικές νομισματικής πολιτικής,
- προώθησε εναρμονισμένες μεθόδους για τη συλλογή, επεξεργασία και διανομή στατιστικών στοιχείων για τη ζώνη του ευρώ που αφορούν το ισοζύγιο πληρωμών, νομισματικά, τραπεζικά και άλλα χρηματοοικονομικά στοιχεία,

²¹Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης (1995), “The scenario for the changeover to the single currency”.

²²ENI (1995), “The changeover to the single currency”.

²³Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), “One currency for Europe, Green Paper on Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency”.

Πλαίσιο 2 Επισκόπηση των προπαρασκευαστικών εργασιών που διεξήγαγε το ENI (συνέχεια)

- ανέπτυξε το πλαίσιο για τη διεξαγωγή πράξεων συναλλάγματος, καθώς και για την τήρηση και τη διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ,
- προώθησε την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών εκτέλεσης πληρωμών και διακανονισμού τίτλων σε διασυνοριακή βάση, προκειμένου να στηρίξει την ολοκλήρωση της χρηματαγοράς του ευρώ, κυρίως με την ανάπτυξη της τεχνικής υποδομής για τη διεκπεραίωση των διασυνοριακών πληρωμών μεγάλης αξίας σε ευρώ (το σύστημα TARGET),
- προετοίμασε τη σχεδίαση και τις τεχνικές προδιαγραφές των τραπεζογραμματίων ευρώ,
- εκπόνησε εναρμονισμένους λογιστικούς κανόνες και πρότυπα ώστε να είναι δυνατή η δημιουργία ενός ενοποιημένου ισολογισμού του ΕΣΚΤ για τις ανάγκες υποβολής στοιχείων εντός και εκτός του Ευρωσυστήματος,
- δημιούργησε τα απαραίτητα συστήματα πληροφορικής και επικοινωνιών, ώστε να είναι δυνατή η εκτέλεση των λειτουργικών καθηκόντων και η άσκηση πολιτικής εντός του ΕΣΚΤ,
- προσδιόρισε τους τρόπους με τους οποίους το ΕΣΚΤ μπορούσε να συμβάλει στην πολιτική που ασκούν οι αρμόδιες εποπτικές αρχές για τη στήριξη της σταθερότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων και του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Επιπλέον, το ENI συνεργάστηκε με τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της κοινότητας, ιδίως με την Επιτροπή και τη Νομισματική Επιτροπή, για την προετοιμασία του Τρίτου Σταδίου της ONE. Συγκεκριμένα:

- ανέπτυξε ένα σενάριο για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα,
- ανέπτυξε ένα πλαίσιο (ΜΣΙ ΙΙ) για τη συνεργασία στον τομέα της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής ανάμεσα στη ζώνη του ευρώ και άλλες χώρες της ΕΕ,
- συνέβαλε επίσης στην προετοιμασία της κοινοτικής νομοθεσίας που είχε σχέση με τη μετάβαση στο Τρίτο Στάδιο,
- παρακολούθησε την πρόοδο των κρατών μελών όσον αφορά την εκπλήρωση των κριτηρίων που ήταν απαραίτητα για τη συμμετοχή στην ONE (οικονομική και νομική σύγκλιση) και παρακολούθησε την πορεία της τεχνικής προετοιμασίας για τη μετάβαση στο ευρώ,
- βοήθησε τον χρηματοπιστωτικό τομέα να αναπτύξει δομές και διαδικασίες για την ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών στη ζώνη του ευρώ.

Μέχρι τον Ιούνιο του 1998 το ENI είχε φέρει εις πέρας ένα εκτενές έργο που αφορούσε το εννοιολογικό πλαίσιο, το λεπτομερή σχεδιασμό και την πρακτική εφαρμογή. Αυτές οι προπαρασκευαστικές εργασίες επέτρεψαν στην ΕΚΤ να ολοκληρώσει εγκαίρως την προετοιμασία της για το Τρίτο Στάδιο της ONE.

Το σενάριο του ENI για τη μετάβαση προέβλεπε μεταβατική περίοδο τριών ετών, ξεκινώντας από την 1η Ιανουαρίου 1999, για να αμβλυνθούν οι διαφορές

στο ρυθμό με τον οποίο θα μπορούσαν να προσαρμοστούν στο ενιαίο νόμισμα οι διάφορες ομάδες οικονομικών φορέων (π.χ. ο χρηματοπιστωτικός τομέας, ο τομέας των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, ο δημόσιος τομέας και το ευρύ κοινό).

Επίσης, το Δεκέμβριο του 1995, το ENI ανέλαβε να διεκπεραιώσει προπαρασκευαστικό έργο σχετικά με τις μελλοντικές νομισματικές και συναλλαγματικές σχέσεις μεταξύ του ευρώ και των νομισμάτων των χωρών της ΕΕ που δεν συμμετείχαν στη ζώνη του ευρώ. Ένα χρόνο μετά, το Δεκέμβριο του 1996, το ENI υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία στη συνέχεια αποτέλεσε τη βάση ενός ψήφισματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ ΙΙ),²⁴ το οποίο υιοθετήθηκε τον Ιούνιο του 1997.

Το Δεκέμβριο του 1996, το ENI παρουσίασε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το κοινό τη νικήτρια σειρά σχεδίων του διαγωνισμού σχεδίου για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, η οποία θα αποτυπωνόταν στα τραπεζογραμμάτια που θα ετίθεντο σε κυκλοφορία από το ΕΣΚΤ την 1η Ιανουαρίου 2002. Η σχεδίαση των κερμάτων ευρώ που θα ετίθεντο σε κυκλοφορία από τα κράτη μέλη της ΕΕ εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το 1997.

Τον Ιούνιο του 1997, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο συμπληρώνει τις διατάξεις της Συνθήκης και αποσκοπεί στη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας στην ΟΝΕ. Το Σύμφωνο αποτελείται από τρεις πράξεις: ένα ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου²⁵ και δύο κανονισμούς του Συμβουλίου.²⁶ Το Σύμφωνο συμπληρώθηκε με Δήλωση του Συμβουλίου το Μάιο του 1998 και έτσι ενισχύθηκαν οι αντίστοιχες δεσμεύσεις.

Τα κράτη μέλη εφάρμοσαν πολιτικές για την εκπλήρωση των οικονομικών «κριτηρίων σύγκλισης» (άρθρο 121 της Συνθήκης ΕΚ) και αναθεώρησαν διεξοδικά την εθνική τους νομοθεσία, ώστε να εναρμονιστεί με τις απαιτήσεις της νομικής σύγκλισης (άρθρο 109 της Συνθήκης ΕΚ). Οι προσαρμογές αυτές αφορούσαν ιδίως τις νομικές και καταστατικές διατάξεις σε σχέση με τις κεντρικές τους τράπεζες, με απώτερο σκοπό την ένταξη αυτών στο Ευρωσύστημα.

Οι τελικές αποφάσεις σχετικά με την ΟΝΕ άρχισαν να λαμβάνονται από την 1η Μαΐου 1998. Στις 2 Μαΐου 1998, το Συμβούλιο της ΕΕ, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, αποφάσισε ομόφωνα ότι 11 κράτη μέλη πληρούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος την 1η Ιανουαρίου 1999. Επομένως, οι χώρες αυτές (Βέλγιο,

²⁴Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών στο τρίτο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, Άμστερνταμ, 16 Ιουνίου 1997 (ΕΕ C 236, 2.8.1997, σ. 5).

²⁵Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης, Άμστερνταμ, 17 Ιουνίου 1997 (ΕΕ C 236 της 2.8.1997, σ.1).

²⁶Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1) και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 6).

Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία και Φινλανδία) θα συμμετείχαν στο Τρίτο Στάδιο της ONE.²⁷ Δεδομένου του ειδικού καθεστώτος που ίσχυε για τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι χώρες αυτές εξαιρέθηκαν από το Τρίτο Στάδιο της ONE, ενώ παράλληλα κρίθηκε ότι η Ελλάδα και η Σουηδία δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος (βλ. Ενότητα 1.2.2).

Οι αρχηγόι κρατών ή κυβερνήσεων κατέληξαν επίσης σε μια συμφωνία σε πολιτικό επίπεδο σχετικά με τη σύνθεση της μελλοντικής Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ. Παράλληλα, οι υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα και οι Διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των εν λόγω κρατών μελών συμφώνησαν, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ENI, ότι οι τρέχουσες διμερείς κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών, στο πλαίσιο του ΜΣΙ, θα χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό των αμετάκλητων συντελεστών μετατροπής για το ευρώ.²⁸

Στις 25 Μαΐου 1998, ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος και τα τέσσερα ακόμη μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ διορίστηκαν επίσημα με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των 11 τότε συμμετεχόντων κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων. Όπως προβλέπει το άρθρο 50 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, ο διορισμός τους έγινε βάσει σύστασης του Συμβουλίου ECOFIN και γνωμοδοτήσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου του ENI (το οποίο ενεργούσε αντί του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ που δεν είχε ακόμη αναλάβει τα καθήκοντά του).

Τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίστηκαν την 1η Ιουνίου 1998, την ημερομηνία ίδρυσης της ΕΚΤ. Το ENI είχε ολοκληρώσει τα καθήκοντά του και τέθηκε υπό εκκαθάριση σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ. Η ΕΚΤ, ως εκκαθαριστής του ENI, δεν κληρονόμησε μόνο το εκτεταμένο προπαρασκευαστικό έργο του αλλά και το σύνολο της υποδομής του, η οποία συμπεριλάμβανε προσωπικό έτοιμο να αναλάβει τα καθήκοντά του στην ΕΚΤ. Το γεγονός αυτό βοήθησε ιδιαίτερα την ΕΚΤ να καταστήσει το Ευρωσύστημα λειτουργικό μέσα σε επτά μόλις μήνες, δηλαδή εγκαίρως για την έναρξη του Τρίτου Σταδίου, και να ολοκληρώσει τις προετοιμασίες για τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2002.

Το Τρίτο Στάδιο της ONE

Το τρίτο και τελικό στάδιο της ONE ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999. Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά στη Νομισματική Ένωση είχαν ήδη καθοριστεί αμετάκλητα (βλ. Πλαίσιο 3) και η ΕΚΤ ανέλαβε την ευθύνη για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ.

Όπως προέβλεπε το νομικό πλαίσιο που θεσπίστηκε στο παράγωγο κοινοτικό δίκαιο από το Συμβούλιο της ΕΕ, το ευρώ αντικατέστησε αμέσως τα εθνικά

²⁷ Απόφαση 98/317/ΕΚ του Συμβουλίου, της 3ης Μαΐου 1998, σύμφωνα με το άρθρο 109 Ι παράγραφος 4 της συνθήκης (ΕΕ L 139 της 11.5.1998, σ. 30).

²⁸ Κοινό ανακοινωθέν της 2ας Μαΐου 1998 σχετικά με τον καθορισμό των αμετάκλητων ισοτιμιών μετατροπής για το ευρώ.

Πλαίσιο 3 Αμετάκλητα καθορισμένες τιμές μετατροπής σε ευρώ

	= 40,3399 φράγκα Βελγίου
	= 1,95583 μάρκα Γερμανίας
	= 340,750 δραχμές Ελλάδος
	= 166,386 πεσέτες Ισπανίας
	= 6,55957 φράγκα Γαλλίας
1 ευρώ	= 0,787564 λίρες Ιρλανδίας
	= 1,936.27 λίρες Ιταλίας
	= 40,3399 φράγκα Λουξεμβούργου
	= 2,20371 φιορίνια Ολλανδίας
	= 13,7603 σελίνια Αυστρίας
	= 200,482 εσκούδος Πορτογαλίας
	= 5,94573 μάρκα Φινλανδίας

Πηγή: Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 2866/98 της 31ης Δεκεμβρίου 1998 σχετικά με τις τιμές μετατροπής του ευρώ και των νομισμάτων των κρατών μελών που υιοθετούν το ευρώ (ΕΕ L 359 της 31.12.1998, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1478/2000 της 19ης Ιουνίου 2000 (ΕΕ L 167 της 7.7.2000, σ. 1).

νομίσματα και τα κατέστησε μη δεκαδικές υποδιαίρεσεις του ευρώ κατά τη μεταβατική περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 1999 μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2001. Κατά την πρώτη τριετία, όλοι οι οικονομικοί φορείς ήταν ελεύθεροι να χρησιμοποιούν είτε το ευρώ είτε τις εθνικές του υποδιαίρεσεις για να εκφράσουν απαιτήσεις και υποχρεώσεις, καθώς και για μη εγγρήματες πληρωμές (σύμφωνα με την αρχή της «μη υποχρέωσης - μη απαγόρευσης»). Ωστόσο, τα κράτη μέλη είχαν το δικαίωμα να υποχρεώσουν τους οικονομικούς φορείς να χρησιμοποιούν το ευρώ για τον επαναπροσδιορισμό του νομίσματος έκφρασης των διαπραγματευσίμων κυκλοφορούντων χρεογράφων, για τη διενέργεια συναλλαγών σε οργανωμένες αγορές και τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Αυτή η δυνατότητα χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τα κράτη μέλη στην περίοδο πριν από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ. Επιπλέον, το ΕΝΙ ανακοίνωσε ότι το Ευρωσύστημα θα διενεργούσε τις πράξεις της νομισματικής πολιτικής του αποκλειστικά σε ευρώ και ότι το ευρώ θα αποτελούσε τον ενιαίο παρονομαστή για τη λειτουργία του συστήματος TARGET (βλ. Ενότητα 3.3.1)

Υπό αυτές τις συνθήκες, ο χρηματοπιστωτικός τομέας ξεκίνησε εκτεταμένες προετοιμασίες για τη λειτουργία του στις ενοποιημένες χρηματοπιστωτικές αγορές από την αρχή του Τρίτου Σταδίου. Ο χρηματοπιστωτικός κλάδος ενδιαφερόταν για μια ταχεία και εκτεταμένη μετάβαση των χρηματοπιστωτικών αγορών στο ευρώ, ενώ παράλληλα καμιά ομάδα συμμετεχόντων στην αγορά δεν επιθυμούσε να μείνει πίσω από τους ανταγωνιστές της. Με τη συνδρομή του ΕΝΙ, οι ενώσεις χρηματοπιστωτικών αγορών συμφώνησαν σε ένα σύνολο κανόνων για την ενοποίηση των πρακτικών της αγοράς, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν προπορευόμενοι δείκτες επιτοκίων (π.χ. οι EURIBOR και EONIA).²⁹

Χάρη σε αυτή την προετοιμασία, οι χρηματοπιστωτικές αγορές ήταν σε θέση να υιοθετήσουν το ευρώ από την έναρξη κιάλας του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ.

²⁹Ένας άλλος προπορευόμενος δείκτης επιτοκίων, ο EUREPO, δημιουργήθηκε στις αρχές του 2002.

Οι συναλλαγές στις χρηματοπιστωτικές αγορές διεξάγονταν αποκλειστικά σε ευρώ και ο κύριος όγκος των διαπραγματεύσιμων κυκλοφορούντων χρεογράφων μετατράπηκε σε ευρώ. Όλα τα διασυνοριακά συστήματα πληρωμών μεγάλων ποσών λειτουργούσαν πλέον σε ευρώ. Η μετάβαση των χρηματοπιστωτικών αγορών στο ευρώ ήταν όχι μόνο άμεση, αλλά και ιδιαίτερα ομαλή.

Ενώ ο τομέας των επιχειρήσεων υιοθέτησε σταδιακά το ευρώ κατά τη μεταβατική περίοδο, τα φυσικά πρόσωπα – ελλείπει τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ – αρχικά δεν χρησιμοποιούσαν ιδιαίτερα το κοινό νόμισμα για τις συναλλαγές τους. Αυτό επρόκειτο φυσικά να αλλάξει με την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2002.³⁰

Την 1η Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα εισήλθε στη ζώνη του ευρώ, αυξάνοντας έτσι τον αριθμό των συμμετεχουσών χωρών σε 12, και η Τράπεζα της Ελλάδος εντάχθηκε στο Ευρωσύστημα. Ακολουθώντας τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 122 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο της ΕΕ είχε αποφασίσει στις 19 Ιουνίου 2000 ότι η Ελλάδα πληρούσε τις προϋποθέσεις για

Πλαίσιο 4 Χρονολόγιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης

Ιούλιος 1952	Το Βέλγιο, η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία ιδρύουν την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).
Ιανουάριος 1958	Οι έξι αυτές χώρες ιδρύουν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ).
Ιανουάριος 1973	Ένταξη της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.
Ιανουάριος 1981	Ένταξη της Ελλάδας στις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.
Ιανουάριος 1986	Ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες.
Φεβρουάριος 1986	Υιοθετείται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.
Νοέμβριος 1993	Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ), που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992, τίθεται σε ισχύ. Με αυτή ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία στηρίζεται σε τρεις πυλώνες: α) στις τρεις ευρωπαϊκές κοινότητες, β) στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, και γ) στη συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων /αστυνομική και δικαστική συνεργασία για ποινικές υποθέσεις.
Ιανουάριος 1995	Ένταξη της Αυστρίας, της Φινλανδίας, και της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
Μάιος 1999	Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, η οποία υπογράφηκε στο Άμστερνταμ στις 2 Οκτωβρίου 1997, τίθεται σε ισχύ και τροποποιεί τόσο τη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όσο και τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

³⁰Βλ. Scheller (1999), σ. 243.

Πλαίσιο 4 Χρονολόγιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (συνέχεια)

Φεβρουάριος 2003	Οι Συνθήκες τροποποιούνται εκ νέου από τη Συνθήκη της Νίκαιας, που υπογράφηκε το 2001, για να προετοιμαστεί το έδαφος για τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2003	Η Συνέλευση για το Μέλλον της Ευρώπης συντάξε ένα σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.
Μάιος 2004	Ένταξη της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Εσθονίας, της Κύπρου, της Λεττονίας, της Λιθουανίας, της Ουγγαρίας, της Μάλτας, της Πολωνίας, της Σλοβενίας και της Σλοβακίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο αριθμός των κρατών μελών αυξάνεται σε 25.
Ιούνιος 2004	Τα κράτη μέλη της ΕΕ συμφωνούν σε μια Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης.

την υιοθέτηση του ευρώ.³¹ Η τιμή μετατροπής μεταξύ του ευρώ και της δραχμής είχε προαναγγελθεί με κανονισμό του Συμβουλίου³² την ίδια μέρα.

Η εισαγωγή του ευρώ ολοκληρώθηκε με τη μετάβαση στο νέο νόμισμα σε φυσική μορφή την 1η Ιανουαρίου 2002: τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία και τα εθνικά νομίσματα έπαψαν πλέον να θεωρούνται μη δεκαδικές υποδιαρέσεις του ευρώ. Παράλληλα, στο τέλος Φεβρουαρίου του 2002, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα των εθνικών νομισμάτων έπαψαν να έχουν ισχύ νόμιμου χρήματος και από εκείνη την ημερομηνία και έπειτα, τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ έγιναν το μοναδικό νόμιμο χρήμα στις χώρες της ζώνης του ευρώ.

Η ΟΝΕ δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το οποίο έχει διευρυνθεί σημαντικά από την ίδρυσή τους το 1952 (βλ. Πλαίσιο 4). Η Ευρωπαϊκή Ένωση αριθμεί αυτή τη στιγμή 25 κράτη μέλη, μετά την πιο πρόσφατη ένταξη, την 1η Μαΐου 2004, δέκα χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου.

Δύο ακόμη χώρες της ανατολικής Ευρώπης, η Βουλγαρία και η Ρουμανία, υπέγραψαν τη Συνθήκη Προσχώρησης τον Απρίλιο του 2005 και είναι έτοιμες να ενταχθούν στην ΕΕ το 2007. Διαπραγματεύσεις με δύο ακόμη υποψήφιες χώρες, την Κροατία και την Τουρκία, ξεκίνησαν το φθινόπωρο του 2005.

Δεδομένου ότι για να συμμετάσχει ένα κράτος μέλος της ΕΕ στη ζώνη του ευρώ θα πρέπει να πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ, τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ δεν εισέρχονται αμέσως στη ζώνη του ευρώ. Ωστόσο, δεσμεύονται να επιτύχουν τους στόχους της ΟΝΕ, ενώ οι οικείες ΕθνΚΤ εντάσσονται αυτοδικαίως στο ΕΣΚΤ την ημερομηνία της προσχώρησης και προετοιμάζονται για την τελική ένταξή τους στο Ευρωσύστημα. Η Σλοβενία θα είναι το πρώτο από τα δέκα νέα κράτη μέλη της ΕΕ που θα συμμετέχει στη ζώνη του ευρώ από την 1η Ιανουαρίου 2007. Σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 122 παράγραφος 2 της

³¹ Απόφαση 2000/427/ΕΚ του Συμβουλίου, της 19ης Ιουνίου 2000, σύμφωνα με το άρθρο 122 παράγραφος 2 της συνθήκης για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την Ελλάδα από την 1η Ιανουαρίου 2001 (ΕΕ L 167 της 7.7.2000, σ. 20).

³² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1478/2000 του Συμβουλίου της 19ης Ιουνίου 2000 (ΕΕ L 167 της 7.7.2000, σ. 1).

Συνθήκης ΕΚ, το Συμβούλιο της ΕΕ αποφάσισε στις 11 Ιουλίου 2006 ότι η Σλοβενία πληροί τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ.³³ Η τιμή μετατροπής, που θα τεθεί σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2007, ορίστηκε σε 239,640 τόλαρ Σλοβενίας ανά ευρώ.³⁴

1.2 ΝΟΜΙΚΗ ΒΑΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΝΕ

Καθώς η ΕΚΤ ιδρύθηκε με τη Συνθήκη ΕΚ, είναι ενσωματωμένη στο ειδικό νομικό και θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Επομένως, το στοιχείο που διαφοροποιεί το ευρώ και την ΕΚΤ από ένα εθνικό νόμισμα και μια εθνική κεντρική τράπεζα είναι η υπερεθνική τους υπόσταση εντός μιας κοινότητας κυρίαρχων κρατών. Σε αντίθεση λοιπόν με άλλες ανάλογες κεντρικές τράπεζες, όπως η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ή η Τράπεζα της Ιαπωνίας, οι οποίες αποτελούν τις νομισματικές αρχές των αντίστοιχων εθνικών κρατών, η ΕΚΤ είναι μια κεντρική αρχή που ασκεί νομισματική πολιτική για μια οικονομική ζώνη αποτελούμενη από 12 κράτη, τα οποία είναι αυτόνομα σε μεγάλο βαθμό σε άλλους τομείς. Ένα επιπλέον ειδικό χαρακτηριστικό της ΟΝΕ είναι το γεγονός ότι η ζώνη του ευρώ δεν περιλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς η υλοποίηση της ΟΝΕ ακολουθεί μια προσέγγιση διαφοροποιημένης ολοκλήρωσης (βλ. Ενότητα 1.2.2).

1.2.1 Νομική βάση

Η κυριαρχική αρμοδιότητα σε νομισματικά θέματα έχει μεταφερθεί σε υπερεθνικό επίπεδο σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, δεν είναι κράτος. Στηρίζεται στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, καθώς και στις πολιτικές και τις μορφές συνεργασίας που προβλέπονται από τη Συνθήκη ΕΕ. Ο πρώτος πυλώνας της αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Ευρατόμ)³⁵, οι οποίες έχουν νομική προσωπικότητα και διέπονται από ξεχωριστές συνθήκες. Καθότι υπερεθνικής φύσης, αυτές οι δύο Κοινότητες ενεργούν εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που τους έχουν ανατεθεί από τα κράτη μέλη. Ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας της ΕΕ αποτελούν στην ουσία διακυβερνητικές συμφωνίες στους τομείς της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) και της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις.

Θεωρητικά, θα ήταν δυνατή η σύναψη ξεχωριστής Συνθήκης για την ίδρυση της ΟΝΕ ως τέταρτου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης: μια τέτοια προσέγγιση εξετάστηκε στα αρχικά στάδια των διαπραγματεύσεων της Διακυβερνητικής

³³ Απόφαση 2006/495/ΕΚ του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, σύμφωνα με το άρθρο 122 παράγραφος 2 της συνθήκης για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από τη Σλοβενία από την 1η Ιανουαρίου 2007 (ΕΕ L 195 της 15.7.2006, σ. 25).

³⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1086/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2866/98 σχετικά με τις τιμές μετατροπής του ευρώ και των νομισμάτων των κρατών μελών που υιοθετούν το ευρώ (ΕΕ L 195 της 15.07.2006, σ. 25).

³⁵ Η τρίτη Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), ιδρύθηκε το 1952 και έπαυε να υφίσταται τον Ιούλιο του 2002 όταν έληξε η ισχύς της Συνθήκης ΕΚΑΧ που είχε συναφθεί για 50 χρόνια.

Διάσκεψης για την ONE,³⁶ αλλά τελικά απορρίφθηκε. Αντ' αυτού, το νομικό υπόβαθρο της ONE κατοχυρώθηκε στη Συνθήκη ΕΚ, διευρύνοντας με αυτόν τον τρόπο τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Αν και το άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΕ κάνει σύντομη αναφορά στην ONE ως έναν από τους στόχους της Ένωσης, όλες οι ουσιαστικές, διαδικαστικές και θεσμικές διατάξεις καθορίζονται στη Συνθήκη ΕΚ. Όσον αφορά τη νομισματική πολιτική, οι διατάξεις της Συνθήκης ορίζονται και τεκμηριώνονται περαιτέρω στο καταστατικό του ΕΣΚΤ, το οποίο προσαρτάται ως πρωτόκολλο στη Συνθήκη ΕΚ και, επομένως, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου.

Αυτό σημαίνει ότι η ONE διέπεται από το κοινοτικό και όχι το διακυβερνητικό δίκαιο. Αυτή η προσέγγιση στηρίχθηκε στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, προάγοντας παράλληλα περαιτέρω την εξέλιξή του (αποφεύγοντας τη θέσπιση ξεχωριστών θεσμών), ενώ επίσης διευκόλυνε ιδιαίτερα τη δημιουργία της ΕΚΤ ως οργανισμού ανεξάρτητου έναντι των κρατών μελών και των κοινοτικών οργάνων.

Η Συνθήκη ΕΚ προβλέπει επίσης τη δυνατότητα αντιμετώπισης μέσω του παράγωγου κοινοτικού δικαίου όλων εκείνων των πτυχών της ONE που δεν καθορίζονται αναλυτικά στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο, κάτι που αφορά για παράδειγμα ορισμένες πτυχές του ίδιου του ευρώ. Ο πυρήνας της νομοθεσίας για το κοινοτικό νόμισμα αποτελείται από τους εξής κανονισμούς:

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1103/97 του Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 1997 σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του ευρώ,³⁷ όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2595/2000 της 27ης Νοεμβρίου 2000,³⁸
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 974/98 του Συμβουλίου της 3ης Μαΐου 1998 για την εισαγωγή του ευρώ,³⁹ όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2596/2000 της 27ης Νοεμβρίου 2000,⁴⁰
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2866/98 του Συμβουλίου της 31ης Δεκεμβρίου 1998 σχετικά με τις τιμές μετατροπής του ευρώ και των νομισμάτων των κρατών μελών που υιοθετούν το ευρώ,⁴¹ όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1478/2000 της 19ης Ιουνίου 2000,⁴²
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1338/2001 του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2001 σχετικά με τον καθορισμό των αναγκαίων μέτρων για την προστασία του ευρώ από την παραχάραξη και την κίβδηλεια,⁴³ οι διατάξεις του οποίου επεκτάθηκαν

³⁶Βλ. Zilioli/Selmayr (2001), σ. 12.

³⁷EE L 162 της 19.6.1997, σ. 1.

³⁸EE L 300 της 29.11.2000, σ. 1.

³⁹EE L 139 της 11.5.1998, σ. 1.

⁴⁰EE L 300 της 29.11.2000, σ. 2.

⁴¹EE L 359 της 31.12.1998, σ. 1.

⁴²EE L 167 της 7.7.2000, σ. 1.

⁴³EE L 181 της 4.7.2001, σ. 6.

στα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1339/2001⁴⁴ της ίδιας ημερομηνίας.

Επιπλέον, η Συνθήκη ΕΚ και το καταστατικό του ΕΣΚΤ προβλέπουν τη συμπλήρωση ορισμένων ειδικών διατάξεων του καταστατικού μέσω του παράγωγου κοινοτικού δικαίου (βλ. Ενότητα 2.5.4) και αναθέτουν στην ΕΚΤ τις δικές της κανονιστικές αρμοδιότητες (βλ. Ενότητα 2.5.3).

Το Νοέμβριο του 2006 είχε προγραμματιστεί η αντικατάσταση των εν ισχύ Συνθηκών ΕΕ και ΕΚ από τη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, εφόσον επικυρωνόταν και από τα 25 κράτη μέλη της ΕΕ. Η Συνθήκη συντάχθηκε από τη Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης το 2003, υιοθετήθηκε τελικά από τη Διακυβερνητική Διάσκεψη τον Ιούνιο του 2004 και επικυρώθηκε από 15 κράτη μέλη. Ωστόσο, μετά την απόρριψη αυτής της Συνθήκης στα δημοψηφίσματα που διεξήχθησαν στη Γαλλία και την Ολλανδία το 2005, αρκετά κράτη μέλη έχουν αναστείλει τη διαδικασία επικύρωσης.

1.2.2 Χαρακτηριστικά

Ούτε η ΟΝΕ ούτε η δημιουργία της Ενιαίας Αγοράς αποτελεί αυτοτελή σκοπό· αντιθέτως, χρησιμεύει ως μέσο για την προώθηση των θεμελιωδών στόχων της Κοινότητας. Στο άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΚ διακηρύσσεται ότι αυτοί οι θεμελιώδεις στόχοι περιλαμβάνουν *«την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, υψηλό επίπεδο απασχόλησης [...], αειφόρο, μη πληθωριστική ανάπτυξη [και] υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας και σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων [...]*». Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης ΕΚ, οι κατευθυντήριες αρχές με συνταγματικό χαρακτήρα για την επίτευξη αυτών των θεμελιωδών στόχων είναι οι εξής: *«σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών»* καθώς και η *«αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό»*. Μέσα σε αυτό το γενικότερο πλαίσιο πολιτικής, η Συνθήκη ΕΚ αναθέτει σαφείς αρμοδιότητες τόσο στη νομισματική όσο και στην οικονομική πολιτική.

Νομισματικές και οικονομικές πτυχές της ΟΝΕ

Οι νομισματικές και οικονομικές πτυχές της ΟΝΕ έχουν οργανωθεί με διαφορετικό τρόπο. Ενώ η νομισματική και η συναλλαγματική πολιτική ασκούνται πλέον κεντρικά, σε κοινοτικό επίπεδο, και όχι σε εθνικό, τα κράτη μέλη έχουν διατηρήσει τις αρμοδιότητές τους σε θέματα οικονομικής πολιτικής, παρότι οι εθνικές οικονομικές πολιτικές πρέπει να ασκούνται σε ένα κοινοτικό πλαίσιο συνεργασίας στον τομέα της μακροοικονομικής πολιτικής. Αυτές οι οργανωτικές διαφορές σέβονται την αρχή της επικουρικότητας (άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ), δηλαδή ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο δικαιολογείται μόνο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- εάν οι στόχοι που έχουν τεθεί είναι αδύνατον να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, ή

⁴⁴ΕΕ L 181 της 4.7.2001, σ. 11.

- εάν οι στόχοι μπορούν, λόγω των διαστάσεων ή των αποτελεσμάτων της προβλεπόμενης δράσης, να επιτευχθούν καλύτερα σε κοινοτικό επίπεδο.

Όπως διευκρινίζεται παρακάτω, η συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε κοινοτικό επίπεδο δικαιολογείται στην περίπτωση της νομισματικής και της συναλλαγματικής πολιτικής, επειδή ένα ενιαίο νόμισμα δεν μπορεί να υφίσταται με εθνικές νομισματικές και συναλλαγματικές πολιτικές. Η κατάσταση όμως διαφέρει στην περίπτωση των οικονομικών πολιτικών. Στο βαθμό που το κοινοτικό πλαίσιο διασφαλίζει ότι οι εθνικές οικονομικές πολιτικές συμβαδίζουν στην πραγματικότητα με τους προαναφερθέντες στόχους της ΟΝΕ, θεωρείται προτιμότερο αυτές να ασκούνται σε εθνικό επίπεδο. Έτσι, ακόμη και μια πλήρως ενοποιημένη οικονομική ζώνη, όπως η ζώνη του ευρώ, δεν παρέχει πειστικά επιχειρήματα υπέρ της πλήρους μεταφοράς των αρμοδιοτήτων οικονομικής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο.

Νομισματική και συναλλαγματική πολιτική

Η ΕΚΤ έχει αναλάβει, ως πυρήνας του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος, την αποκλειστική αρμοδιότητα να ασκεί την ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ (βλ. Ενότητα 2.1). Ένα ενιαίο νόμισμα απαιτεί μια ενιαία νομισματική πολιτική με συγκεντρωτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Καθώς ορισμένες αποφάσεις νομισματικής πολιτικής πρέπει να λαμβάνονται σε ημερήσια βάση, το πλαίσιο των διαδικασιών λήψης αποφάσεων πρέπει να είναι μόνιμο και να θεσμοθετείται υπό τη μορφή νομικού προσώπου το οποίο ευθύνεται και λογοδοτεί σε πολιτικό επίπεδο για τις πράξεις του. Επιπλέον, δεδομένου ότι η εντολή της νομισματικής πολιτικής αφορά τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων έπρεπε να ανατεθούν σε έναν οργανισμό ανεξάρτητο τόσο από τα κοινοτικά όργανα όσο και από τα κράτη μέλη (βλ. Ενότητα 1).

Επίσης, και η συναλλαγματική πολιτική ασκείται πλέον κεντρικά, σε κοινοτικό επίπεδο, και όχι σε εθνικό. Εφόσον ένα ενιαίο νόμισμα έχει μία συναλλαγματική ισοτιμία, δεν μπορεί παρά να υπάρχει μόνο μία ενιαία συναλλαγματική πολιτική. Οι αποφάσεις σε θέματα συναλλαγματικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ λαμβάνονται από κοινού από την ΕΚΤ και το Συμβούλιο ECOFIN, με το Συμβούλιο να έχει τον τελευταίο λόγο (βλ. Ενότητα 3.2.1).

Οικονομική πολιτική

Σε αντίθεση με τη νομισματική και τη συναλλαγματική πολιτική, τα κράτη μέλη παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αρμόδια για την οικονομική πολιτική. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, η οικονομική πολιτική της Κοινότητας βασίζεται *«στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στην εσωτερική αγορά, καθώς και στον καθορισμό κοινών στόχων [...]»*. Στο άρθρο 98 της Συνθήκης ΕΚ διακηρύσσεται ότι *«τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας [...] και στα πλαίσια των γενικών προσανατολισμών που αναφέρονται στο άρθρο 99 παράγραφος 2»*. Σύμφωνα με το άρθρο 99 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, τα κράτη μέλη οφείλουν να *«θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος»* και να *«τις συντονίζουν στα πλαίσια του Συμβουλίου»*.

Οι Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ) αποτελούν το κύριο μέσο πολιτικής για το συντονισμό των εθνικών οικονομικών πολιτικών.⁴⁵ Περιέχουν προσανατολισμούς για τη γενικότερη άσκηση της οικονομικής πολιτικής και διατυπώνουν ειδικές συστάσεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Κοινότητα. Σκιαγραφώντας τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν σε διάφορους τομείς πολιτικής – δημόσια οικονομικά, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, φορολογία, ρύθμιση της αγοράς εργασίας ή εκπαίδευση και κατάρτιση – οι ΓΠΟΠ καθορίζουν το πρότυπο βάσει του οποίου πρέπει να αξιολογούνται οι μελλοντικές εθνικές και ευρωπαϊκές αποφάσεις πολιτικής.

Οι ΓΠΟΠ διατυπώνονται υπό τη μορφή σύστασης και, επομένως, νομικά δεν είναι ούτε δεσμευτικοί ούτε εκτελεστοί. Αντιθέτως, βασίζονται στην πειθώ και την άσκηση αμοιβαίας πίεσης, με σκοπό να παρακινήσουν τις κυβερνήσεις να αναλάβουν την κατάλληλη πολιτική δράση. Ωστόσο, έχουν πολιτικό βάρος αφού εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.⁴⁶

Εκτός αυτού, έχουν αναπτυχθεί και οι λεγόμενες «διαδικασίες». Η «διαδικασία του Λουξεμβούργου» αφορά το συντονισμό των εθνικών πολιτικών απασχόλησης. Το κύριο μέσο πολιτικής αυτής της διαδικασίας είναι οι ετήσιες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, οι οποίες διατυπώνουν συστάσεις και καθορίζουν τους τομείς προτεραιότητας για την ανάληψη δράσης, ειδικότερα όσον αφορά την κατάρτιση, την εκπαίδευση και τη μεταρρύθμιση της αγοράς εργασίας. Επίσης, προτείνουν τη μεταφορά των εν λόγω προσανατολισμών στα εθνικά σχέδια δράσης.

Η «διαδικασία του Κάρντιφ» είναι ένα σύστημα παρακολούθησης και επανεξέτασης από ομοτίμους των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Το βασικό μέσο της διαδικασίας αυτής είναι η ετήσια πολυμερής εποπτεία της προόδου της οικονομικής μεταρρύθμισης. Η άσκηση αυτής της εποπτείας βασίζεται στις ετήσιες εκθέσεις των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ενισχύεται περαιτέρω από την πολυμερή εις βάθος επανεξέταση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων που διενεργεί η Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής.

Η «διαδικασία της Κολωνίας» προβλέπει τη διεξαγωγή μακροοικονομικού διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, των εθνικών κυβερνήσεων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της ΕΚΤ. Το βασικό μέσο αυτής της διαδικασίας είναι η ανταλλαγή των αξιολογήσεων της οικονομικής κατάστασης και των προοπτικών της ΕΕ. Ο μακροοικονομικός διάλογος περιλαμβάνεται στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Απασχόληση κι έτσι συμπληρώνει τις διαδικασίες του Λουξεμβούργου και του Κάρντιφ.

Η «στρατηγική της Λισαβόνας» καθιέρωσε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, στόχος του οποίου είναι, μεταξύ άλλων, να βελτιωθεί η

⁴⁵ Λόγω της ανεξαρτησίας και της καταστατικής εντολής της ΕΚΤ, οι ΓΠΟΠ δεν εφαρμόζονται στη νομισματική πολιτική.

⁴⁶ Η έγκριση των ΓΠΟΠ από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι η μόνη επίσημη δράση που αναλαμβάνει αυτό το όργανο σε θέματα της ΟΝΕ. Όλα τα υπόλοιπα θέματα σχετικά με την ΟΝΕ, που απαιτούν δράση σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, αφορούν είτε διακυβερνητικές αποφάσεις είτε αποφάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ όταν αυτό συνέρχεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων.

λειτουργία της Ενιαίας Αγοράς και να ξεπεραστούν οι ανεπάρκειες και ο κατακερματισμός που παρατηρείται σήμερα σε τομείς τόσο διαφορετικούς, όπως οι αγορές τίτλων, η πρόσβαση σε επιχειρηματικά κεφάλαια ή ο έλεγχος της εναέριας κυκλοφορίας.

Σε αντίθεση με τους ΓΠΟΠ, η «διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος» για τη δημοσιονομική πολιτική (άρθρο 104 της Συνθήκης ΕΚ, που συμπληρώνεται από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης) είναι νομικά δεσμευτική και εκτελεστή (βλ. Πλαίσιο 5). Η δημοσιονομική πειθαρχία ενισχύεται από απαγορεύσεις που ισχύουν για τη χορήγηση πιστώσεων από τις κεντρικές τράπεζες στο δημόσιο τομέα (άρθρο 101) και για κάθε μορφή προνομιακής πρόσβασης του δημόσιου τομέα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (άρθρο 102). Σύμφωνα με τη ρήτρα «no bail out», ούτε η Κοινότητα ούτε κάποιο άλλο κράτος μέλος δεν ευθύνεται ή αναλαμβάνει το χρέος με το οποίο έχει επιβαρυνθεί άλλο κράτος μέλος (άρθρο 103). Με αυτόν τον τρόπο, το υψηλό δημόσιο χρέος δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τον πληθωρισμό και οι κυβερνήσεις που δεν ακολουθούν τους κανόνες δεν μπορούν να βασίζονται στη βοήθεια των άλλων κυβερνήσεων.

Αυτή η ασυμμετρία μεταξύ των νομισματικών και των οικονομικών πτυχών της ΟΝΕ συνεπάγεται ότι δεν υπάρχει μια «κυβέρνηση της ΕΕ» συγκρίσιμη με τις εθνικές κυβερνήσεις. Ωστόσο, αυτή η κατάσταση δεν αποτελεί απαραίτητα

Πλαίσιο 5 Το πλαίσιο της Κοινότητας για τη δημοσιονομική πολιτική

Η Συνθήκη περιέχει αρκετές διατάξεις που στοχεύουν στη διασφάλιση της σταθερότητας των δημόσιων οικονομικών στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, δεδομένου ότι η δημοσιονομική πολιτική αποτελεί αρμοδιότητα των εθνικών κυβερνήσεων. Μία από αυτές αφορά τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, όπως ορίζεται στο άρθρο 104 και σε πρωτόκολλο που προσαρτάται στη Συνθήκη. Αυτή η διαδικασία καθορίζει τους όρους που πρέπει να ισχύουν προκειμένου μια δημοσιονομική θέση να θεωρηθεί υγιής. Το άρθρο 104 ορίζει ότι «τα κράτη μέλη αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα». Η συμμόρφωση με αυτή την απαίτηση αξιολογείται με βάση μια τιμή αναφοράς για το λόγο του ελλείμματος της κυβέρνησης προς το ΑΕΠ (3%) και μια τιμή αναφοράς για το λόγο του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ (60%). Σε περίπτωση που επικρατούν συνθήκες όπως ορίζονται στη Συνθήκη και διευκρινίζονται περαιτέρω στο Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, όπως η ετήσια μείωση του πραγματικού ΑΕΠ κατά τουλάχιστον 2%, μπορεί να επιτραπεί η ύπαρξη λόγων ελλείμματος ή χρέους πάνω από τις τιμές αναφοράς και δεν θα θεωρείται ότι υποδηλώνουν την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Εάν το Συμβούλιο της ΕΕ αποφασίσει ότι μια ορισμένη χώρα παρουσιάζει υπερβολικό έλλειμμα, η διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος προβλέπει τις επόμενες κινήσεις, μεταξύ άλλων και την επιβολή κυρώσεων.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης υιοθετήθηκε το 1997 και συμπληρώνει και διασαφηνίζει την εφαρμογή της διαδικασίας του υπερβολικού ελλείμματος. Αποτελείται από το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, τον «Κανονισμό του Συμβουλίου για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών» και τον «Κανονισμό του Συμβουλίου για την επιτάχυνση και διασαφήνιση

Πλαίσιο 5 Το πλαίσιο της Κοινότητας για τη δημοσιονομική πολιτική (συνέχεια)

της εφαρμογής της διαδικασίας του υπερβολικού ελλείμματος». Από τη στιγμή που συνομολόγησαν το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, τα κράτη μέλη δεσμεύθηκαν να επιδιώκουν το μεσοπρόθεσμο στόχο για «σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική κατάσταση». Θεωρητικά, η ύπαρξη τέτοιων δημοσιονομικών καταστάσεων θα τους επέτρεπε να αντιμετωπίζουν τις επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά από τις συνήθεις κυκλικές διακυμάνσεις, χωρίς να υπερβαίνουν την τιμή αναφοράς (3% του ΑΕΠ).

Σε ένα πλαίσιο πολυμερούς εποπτείας, οι συμμετέχοντες στη ζώνη του ευρώ υποχρεούνται να υποβάλλουν προγράμματα σταθερότητας στο Συμβούλιο της ΕΕ και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κράτη μέλη που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ υποχρεούνται να υποβάλλουν προγράμματα σύγκλισης. Αμφότερα περιλαμβάνουν τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για την αξιολόγηση των δημοσιονομικών προσαρμογών που προβλέπονται μεσοπρόθεσμα για την επίτευξη σχεδόν ισοσκελισμένων ή πλεονασματικών δημοσιονομικών θέσεων.

Αυτοί οι τρόποι προώθησης των δημοσιονομικών πολιτικών με προσανατολισμό στη σταθερότητα συμπληρώνονται από τη ρήτρα «no bail out» της Συνθήκης. Το άρθρο 103 παράγραφος 1 της Συνθήκης ορίζει: «*Η Κοινότητα δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών [...]. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους*». Αυτή η ρήτρα διασφαλίζει ότι η ευθύνη για την αποπληρωμή του δημοσίου χρέους εξακολουθεί να εναπόκειται στο κάθε κράτος. Ενθαρρύνει επίσης την άσκηση συνετής δημοσιονομικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο.

Στη δημοσιονομική πειθαρχία συμβάλλουν κάποιες ακόμη διατάξεις που αφορούν την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και κάθε μορφής προνομιακής πρόσβασης του δημοσίου τομέα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Σύμφωνα με το άρθρο 101 της Συνθήκης, απαγορεύεται τόσο η ΕΚΤ όσο και οι ΕθνΚΤ να παρέχουν νομισματική χρηματοδότηση σε δημόσια ελλείμματα χρησιμοποιώντας «*υπερναλήψεις ή οποιοδήποτε άλλο είδος πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών*». Σύμφωνα με το άρθρο 102 της Συνθήκης, απαγορεύεται η λήψη κάθε μέτρου που θα μπορούσε να θεσπίσει προνομιακή πρόσβαση των κυβερνήσεων και των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Αυτές οι διατάξεις, πέραν του ότι αυξάνουν τα κίνητρα για την επιδίωξη υγιών δημόσιων οικονομικών και συνετής δημοσιονομικής πολιτικής, συμβάλλουν στη αξιοπιστία της ενιαίας νομισματικής πολιτικής κατά την επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών.

Απόσπασμα από την έκδοση της ΕΚΤ (2004), *The monetary policy of the ECB*, σ. 23.

ατέλεια του πλαισίου της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας. Το γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν μεγάλο βαθμό αυτονομίας για να λαμβάνουν αποφάσεις σε σημαντικούς τομείς της οικονομικής πολιτικής παρέχει σημαντικό περιθώριο ελιγμών και επιτρέπει την εκδήλωση των ευεργετικών οφελών του υγιούς ανταγωνισμού των πολιτικών. Παράλληλα, οι κανόνες και οι διαδικασίες του πλαισίου της οικονομικής πολιτικής διασφαλίζουν τη μακροοικονομική σταθερότητα, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Διαφοροποιημένη ολοκλήρωση

Η ένταξη στην ΕΕ δεν συνεπάγεται αυτόματα και τη συμμετοχή στη ζώνη του ευρώ. Εκτός από το προαναφερθέν ειδικό καθεστώς που ισχύει για τη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ένα κράτος μέλος, για να συμμετάσχει στη ζώνη του ευρώ, πρέπει να πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος.

Οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος είναι η επίτευξη υψηλού βαθμού διατηρήσιμης σύγκλισης (**οικονομική σύγκλιση**) και η συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας με τις διατάξεις της Συνθήκης σχετικά με την ΟΝΕ (**νομική σύγκλιση**) (βλ. Πλαίσιο 6).

Σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, η επίτευξη υψηλού βαθμού διατηρήσιμης σύγκλισης αξιολογείται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- υψηλός βαθμός σταθερότητας τιμών,
- σταθερότητα των δημόσιων οικονομικών,
- τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης, που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, επί δύο τουλάχιστον χρόνια,
- διάρκεια της σύγκλισης που θα έχει επιτευχθεί από το κράτος μέλος και της συμμετοχής του στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, όπως αυτή αντανακλάται στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Για να μπορέσει ένα κράτος μέλος να ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ, πρέπει πρώτα να αποδείξει ότι πληροί αυτά τα κριτήρια κατά τρόπο διαρκή. Αυτή η διάταξη διασφαλίζει ότι η ΟΝΕ θα εξακολουθήσει να συμβαδίζει με τους θεμελιώδεις στόχους και τις κατευθυντήριες αρχές της, ιδιαίτερα τις σταθερές τιμές, τα υγιή δημόσια οικονομικά, τις υγιείς νομισματικές συνθήκες και ένα σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

Η απαίτηση για νομική σύγκλιση υποχρεώνει κάθε κράτος μέλος να προσαρμόζει την εθνική του νομοθεσία, έτσι ώστε να διασφαλίζει την ανεξαρτησία της οικείας ΕθνΚΤ και την ένταξή της στο ΕΣΚΤ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΕΚΤ (το 1998, το ENI) αξιολογούν ανεξάρτητα τόσο την οικονομική όσο και τη νομική σύγκλιση και υποβάλλουν έκθεση με

Πλαίσιο 6 Οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την υιοθέτηση του ευρώ

Οι προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ καθορίζονται στο άρθρο 121 της Συνθήκης ΕΚ και στο Πρωτόκολλο που προσαρτάται σε αυτή σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης που αναφέρονται στο άρθρο 121. Η εφαρμογή αυτών των διατάξεων αξιολογείται στις εκθέσεις για τη σύγκλιση που έχουν εκδοθεί από το ΕΝΙ και την ΕΚΤ.

Οι προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ είναι οι εξής:

- επίτευξη υψηλού βαθμού διατηρήσιμης σύγκλισης («οικονομική σύγκλιση»),
- συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας κάθε κράτους μέλους με τα άρθρα 108 και 109 της Συνθήκης ΕΚ και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ («νομική σύγκλιση»).

Οικονομική σύγκλιση

Προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσο ένα κράτος μέλος έχει επιτύχει υψηλό βαθμό διατηρήσιμης σύγκλισης χρησιμοποιούνται τέσσερα κριτήρια: σταθερότητα των τιμών, υγιή δημόσια οικονομικά, σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών και συγκλίνοντα επιτόκια.

Η εξέλιξη των τιμών

Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 121 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, απαιτείται «επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών» και ορίζεται ότι «αυτό καταδεικνύεται από ένα ποσοστό πληθωρισμού του κράτους αυτού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών».

Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου ορίζει επιπλέον ότι «το κριτήριο της σταθερότητας των τιμών [...] σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει σταθερές επιδόσεις στο θέμα των τιμών και μέσο ποσοστό πληθωρισμού, καταγεγραμμένο επί ένα έτος πριν από τον έλεγχο, που δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 1½ ποσοστιαία μονάδα. Ο πληθωρισμός υπολογίζεται βάσει του δείκτη τιμών καταναλωτή σε συγκρίσιμη βάση, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των εθνικών ορισμών».

Δημοσιονομικές εξελίξεις

Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 121 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, απαιτείται «σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών» και ορίζεται ότι «αυτή καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, κατά την έννοια του άρθρου 104 παράγραφος 6».

Το άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου ορίζει ότι αυτό το κριτήριο «[...] σημαίνει ότι τη στιγμή της εξέτασης δεν έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου, για το κράτος μέλος, όπως αναφέρεται στο άρθρο 104(6) της Συνθήκης, όσον αφορά την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος».

Σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, τα κράτη μέλη «αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα». Η Επιτροπή εξετάζει την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, βασιζόμενη ειδικότερα στα ακόλουθα κριτήρια:

Πλαίσιο 6 Οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την υιοθέτηση του ευρώ (συνέχεια)

«(α) κατά πόσον ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς [η οποία, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, ορίζεται σε 3 % του ΑΕΠ], εκτός εάν:

- είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φτάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς,
- είτε, εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς.

(β) κατά πόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς [η οποία, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, ορίζεται σε 60 % του ΑΕΠ], εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό».

Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας

Σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 1, τρίτη περίπτωση, της Συνθήκης ΕΚ απαιτείται: «τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους».

Το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου ορίζει ότι «το κριτήριο της συμμετοχής στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος [...] σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος έχει τηρήσει τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος χωρίς σοβαρή ένταση κατά τα δύο, τουλάχιστον, τελευταία έτη πριν από την εξέταση. Ειδικότερα, το κράτος μέλος δεν πρέπει να έχει υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του νομίσματός του έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους με δική του πρωτοβουλία μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα».

Όσον αφορά την εφαρμογή αυτών των διατάξεων, το ΕΝΙ και η ΕΚΤ τόνισαν στις εκθέσεις τους για την σύγκλιση του 1998, 2000 και 2002 ότι, όταν συντάχθηκε η Συνθήκη, τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης ήταν $\pm 2,25\%$ γύρω από τις διμερείς κεντρικές ισοτιμίες, ενώ η ζώνη $\pm 6\%$ συνιστούσε παρέκκλιση από τον κανόνα. Τον Αύγουστο του 1993 αποφασίστηκε να διευρυνθούν τα περιθώρια διακύμανσης σε $\pm 15\%$ και η έννοια του κριτηρίου, ιδίως η έννοια των «κανονικών περιθωρίων διακύμανσης», έγινε λιγότερο σαφής. Θα έπρεπε επομένως να ληφθεί υπόψη ο τρόπος εξέλιξης κάθε συναλλαγματικής ισοτιμίας στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) από το 1993 και μετά στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης. Επομένως, δίδεται έμφαση στο αν οι συναλλαγματικές ισοτιμίες βρίσκονται σε επίπεδα παραπλήσια με τις κεντρικές ισοτιμίες του ΜΣΙ/ΜΣΙ ΙΙ.

Πλαίσιο 6 Οι προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την υιοθέτηση του ευρώ (συνέχεια)

Η εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων

Σύμφωνα με το τέταρτο εδάφιο του άρθρου 121 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, απαιτείται «διάρκεια της σύγκλισης που θα έχει επιτευχθεί από το κράτος μέλος, και της συμμετοχής του στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων».

Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου ορίζει ότι «το κριτήριο της σύγκλισης των επιτοκίων [...] σημαίνει ότι, το υπό παρατήρηση κράτος μέλος, επί διάστημα ενός έτους πριν από την εξέταση, έχει μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο το οποίο δεν υπερβαίνει εκείνο των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών, περισσότερο από 2 ποσοστιαίες μονάδες. Τα επιτόκια υπολογίζονται βάσει μακροπρόθεσμων ομολόγων του Δημοσίου ή συγκρίσιμων χρεογράφων, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές των εθνικών ορισμών».

Νομική σύγκλιση

Η εθνική νομοθεσία όλων των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων των καταστατικών των οικείων ΕθνΚΤ, πρέπει να είναι συμβατή με τα άρθρα 108 και 109 της Συνθήκης ΕΚ και με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Ο όρος «συμβατή» υποδηλώνει ότι η Συνθήκη δεν απαιτεί «εναρμόνιση» των καταστατικών των ΕθνΚΤ, ούτε μεταξύ τους ούτε με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Αντιθέτως, σημαίνει ότι η εθνική νομοθεσία θα πρέπει να προσαρμοστεί, προκειμένου να εξαιρεθεί η ασυμβατότητα με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, ιδίως διατάξεις που αντιβαίνουν στην ανεξαρτησία της οικείας ΕθνΚΤ και στο ρόλο της ως αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ.

Όταν το κράτος μέλος υιοθετήσει το ευρώ, οι ασυμβατότητες έχουν πλέον εξαιρεθεί. Η υποχρέωση του κράτους μέλους να προσαρμόσει τη νομοθεσία του υφίσταται πάρα την υπεροχή της Συνθήκης και του Καταστατικού του ΕΣΚΤ έναντι της εθνικής νομοθεσίας. Διασφαλίζεται ότι η εθνική νομοθεσία είναι a priori συμβατή με το κοινοτικό δίκαιο.

Προκειμένου να προσδιορίσει τους τομείς στους οποίους χρειάζεται προσαρμογή, η ΕΚΤ εξετάζει:

- την ανεξαρτησία της ΕθνΚΤ (νομική, θεσμική και λειτουργική ανεξαρτησία και διασφάλιση της θητείας των μελών των οργάνων λήψης αποφάσεων),
- τη νομική ενσωμάτωση της ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ (συμπεριλαμβανομένων των καταστατικών στόχων, των καθηκόντων, των μέσων, της οργάνωσης και των χρηματοοικονομικών διατάξεων),
- τη λοιπή νομοθεσία που επηρεάζει την πλήρη συμμετοχή του κράτους μέλους στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ (συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων που αφορούν την έκδοση τραπεζογραμματίων και κερμάτων, τη διακράτηση και διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων και τη συναλλαγματική πολιτική).

Άλλοι παράγοντες

Το άρθρο 121 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ απαιτεί επίσης από την Επιτροπή και το ΕΝΙ (πλέον η ΕΚΤ) να λαμβάνουν υπόψη διάφορους άλλους παράγοντες, συγκεκριμένα «την εξέλιξη του *ecu*, τα αποτελέσματα της ολοκλήρωσης των αγορών, την κατάσταση και την εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και μια εξέταση των εξελίξεων του μοναδιαίου κόστους εργασίας και άλλων δεικτών τιμών». Η εξέλιξη του ECU ήταν ένας παράγοντας που λαμβανόταν υπόψη το 1998 κατά τη μετάβαση στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Ωστόσο, τώρα που το ευρώ διαδέχθηκε το ECU ο παράγοντας αυτός δεν διαδραματίζει πλέον ρόλο στις αξιολογήσεις για τη σύγκλιση.

Διαδικασίες

Η ΕΚΤ (το 1998, το ΕΝΙ) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αξιολογούν κατά πόσο το κάθε κράτος μέλος πληροί τα κριτήρια που προαναφέρθηκαν. Και τα δύο όργανα ενεργούν μεμονωμένα και ανεξάρτητα. Οι πρώτες εκθέσεις τους για τη σύγκλιση δημοσιεύθηκαν το 1998 τη στιγμή της μετάβασης στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Η κατάσταση των κρατών μελών με παρέκκλιση αξιολογείται τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια ή κατόπιν σχετικού αιτήματος του κράτους μέλους με παρέκκλιση.

Τα διαδικαστικά βήματα για τη μετάβαση στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ το 1998 εκτελέστηκαν σύμφωνα με το άρθρο 121 της Συνθήκης ΕΚ:

- Εκθέσεις του ΕΝΙ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
- Συστάσεις τόσο από την Επιτροπή όσο και από το Συμβούλιο ECOFIN,
- Διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- Απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων.

Για την αναθεώρηση και την κατάργηση παρέκκλισης, το άρθρο 122 της Συνθήκης ΕΚ απαιτεί την τήρηση των ακόλουθων διαδικαστικών βημάτων:

- Εκθέσεις της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,
- Πρόταση της Επιτροπής,
- Διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- Συζήτηση στο Συμβούλιο της ΕΕ συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων,
- Απόφαση του Συμβουλίου ECOFIN.

τα συμπεράσματά τους στο Συμβούλιο της ΕΕ (συνερχόμενο τόσο σε επίπεδο ECOFIN όσο και σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων), το οποίο και λαμβάνει την τελική απόφαση.

Κράτη μέλη της ΕΕ με παρέκκλιση

Σύμφωνα με το άρθρο 122 της Συνθήκης ΕΚ, θεωρείται ότι έχει χορηγηθεί **παρέκκλιση** στα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι τα εν λόγω κράτη μέλη δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ενιαίου νομίσματος. Διατηρούν τη νομισματική τους κυριαρχία, καθώς και τις υφιστάμενες αρμοδιότητες στον τομέα της νομισματικής πολιτικής, και δεν δεσμεύονται από τους κανόνες που αφορούν την οικονομική πολιτική, οι οποίοι ισχύουν μόνο για τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Ωστόσο, τα κράτη μέλη με παρέκκλιση εξακολουθούν να δεσμεύονται για την επίτευξη του στόχου της εισαγωγής ενός ενιαίου νομίσματος (άρθρο 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ) και έχουν την υποχρέωση να επιτύχουν την οικονομική και νομική σύγκλιση ως προϋπόθεση της τελικής υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος. Παρομοίως, οι διατάξεις του άρθρου 108 σχετικά με την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών ισχύουν και για αυτά τα κράτη μέλη.

Η παρέκκλιση θεωρείται προσωρινό μέτρο. Το Συμβούλιο της ΕΕ επανεξετάζει την κατάσταση κάθε δύο χρόνια, βασιζόμενο σε εκθέσεις της ΕΚΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εάν το Συμβούλιο (συνερχόμενο τόσο σε επίπεδο ECOFIN όσο και σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων) καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ένα κράτος μέλος πληροί τα κριτήρια της οικονομικής και νομικής σύγκλισης, η παρέκκλισή του καταργείται και υποχρεούται να υιοθετήσει το ευρώ ως το επίσημο νόμισμά του.

Επί του παρόντος, η Σουηδία και οι δέκα χώρες που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004 θεωρούνται κράτη μέλη με παρέκκλιση. Η Σουηδία δεν πληροί ακόμη τις προϋποθέσεις της νομικής σύγκλισης. Πέρα από τη Σλοβενία, η οποία θα ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2007, τα νέα κράτη μέλη πρέπει ακόμη να αποδείξουν στα επόμενα χρόνια ότι πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ.

Κράτη μέλη της ΕΕ με ειδικό καθεστώς

Σύμφωνα με τα πρωτόκολλα που προσαρτήθηκαν στη Συνθήκη ΕΚ,⁴⁷ η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο εξαιρέθηκαν από τη συμμετοχή στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Αυτό σημαίνει ότι η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν το δικαίωμα να επιλέξουν αν θα συμμετάσχουν ή όχι στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ πριν από την έναρξή του την 1η Ιανουαρίου 1999. Και οι δύο χώρες έκαναν χρήση αυτού του δικαιώματος (η Δανία το Δεκέμβριο του 1992 και το Ηνωμένο Βασίλειο τον Οκτώβριο του 1997) και ενημέρωσαν το Συμβούλιο της ΕΕ σχετικά με την πρόθεσή τους να μη μεταβούν στο Τρίτο Στάδιο.

⁴⁷Πρωτόκολλο σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν τη Δανία και πρωτόκολλο για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των εξαιρέσεων, το πρωτόκολλο σχετικά με τη Δανία προβλέπει ότι η εν λόγω εξαίρεση θα έχει τα αποτελέσματα μιας παρέκκλισης. Το πρωτόκολλο για το Ηνωμένο Βασίλειο δεν μένει μόνο εκεί: εξαιρεί τη συγκεκριμένη χώρα και από άλλες διατάξεις της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, απαλλάσσει το Ηνωμένο Βασίλειο από την εφαρμογή του άρθρου 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο τόσο η Κοινότητα όσο και τα κράτη μέλη εξακολουθούν να δεσμεύονται για την επίτευξη του στόχου της εισαγωγής ενός ενιαίου νομίσματος, καθώς και από το άρθρο 108 σχετικά με την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών.

Οι εξαιρέσεις που χορηγήθηκαν στη Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο έχουν μόνιμη ισχύ. Ωστόσο, και τα δύο κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα της συμμετοχής σε μεταγενέστερο στάδιο, υπό τον όρο ότι σε εκείνη τη χρονική στιγμή θα πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ.

Συνεδρίαση του Διοικητικού
Συμβουλίου στην ΕΚΤ το
Νοέμβριο του 2006.

2 ΟΙ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ: ΝΟΜΙΚΕΣ, ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ

Με την υιοθέτηση του ευρώ ως ενιαίου νομίσματος, τα κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ εγκατέλειψαν την κυριαρχική τους αρμοδιότητα σε νομισματικά θέματα. Η ΕΚΤ, που αποτελεί τον πυρήνα του νεοσυσταθέντος Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), έχει αναλάβει την ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ.

2.1 Η ΕΚΤ, ΤΟ ΕΣΚΤ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Σύμφωνα με τη Συνθήκη ΕΚ, το ΕΣΚΤ αναλαμβάνει την ευθύνη να εκτελεί τις λειτουργίες κεντρικής τράπεζας για το ευρώ. Ωστόσο, καθώς το ΕΣΚΤ δεν έχει δική του νομική προσωπικότητα και λόγω των διαφορετικών επιπέδων ενοποίησης στην ΟΝΕ, οι πραγματικοί παράγοντες είναι η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ των χωρών της ζώνης του ευρώ. Αυτοί αποτελούν το «Ευρωσύστημα» και ασκούν τις βασικές λειτουργίες του ΕΣΚΤ.

2.1.1 Το ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα ως οργανικός δεσμός μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ

Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ των 25 κρατών μελών της ΕΕ. Ο «οργανικός νόμος» του είναι το Πρωτόκολλο για το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Καταστατικό του ΕΣΚΤ), το οποίο έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη ΕΚ.

Σε αντίθεση με την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ, το ΕΣΚΤ δεν έχει νομική προσωπικότητα ούτε την ικανότητα να αναλαμβάνει δράση ούτε δικά του όργανα λήψης αποφάσεων. Αντιθέτως, τα συστατικά μέρη του ΕΣΚΤ – η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ – είναι νομικά πρόσωπα και έχουν την ικανότητα ανάληψης δράσης. Όταν όμως εκτελούν καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, τότε ενεργούν σύμφωνα με τους στόχους του, με τις διατάξεις της Συνθήκης και του Καταστατικού, καθώς και με τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Επομένως, με τον όρο ΕΣΚΤ νοείται ένα θεσμικό πλαίσιο το οποίο καθιερώνει έναν «οργανικό δεσμό» μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ. Έτσι διασφαλίζεται, πρώτον, ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται σε κεντρικό επίπεδο και, δεύτερον, ότι τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ με τη Συνθήκη ΕΚ εκτελούνται συλλογικά και πάντα σύμφωνα με τον καταμερισμό αρμοδιοτήτων και τους στόχους του συστήματος.

Το ΕΣΚΤ περιλαμβάνει τις ΕθνΚΤ όλων των κρατών μελών της ΕΕ, ακόμη και αυτών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ (βλ. Ενότητα 1.2.2) είτε λόγω ειδικού καθεστώτος (Δανία και Ηνωμένο Βασίλειο) είτε λόγω παρέκκλισης (Σουηδία και τα δέκα νέα κράτη μέλη της ΕΕ). Καθώς τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη έχουν διατηρήσει την κυριαρχική τους αρμοδιότητα σε θέματα νομισματικής πολιτικής, οι αντίστοιχες κεντρικές τράπεζες δεν συμμετέχουν στην εκτέλεση των βασικών λειτουργιών του συστήματος. Επομένως, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, για να διευκολύνει το κοινό να κατανοήσει την περίπλοκη δομή του ευρωπαϊκού συστήματος κεντρικών τραπεζών, αποφάσισε το Νοέμβριο του 1998 να υιοθετήσει τον όρο «Ευρωσύστημα». Ο όρος αυτός αναφέρεται στη σύνθεση (ΕΚΤ και ΕθνΚΤ των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ) με την οποία το ΕΣΚΤ ασκεί τα βασικά του καθήκοντα.

Υπάρχουν τρεις βασικοί πολιτικοί και οικονομικοί λόγοι που εξηγούν γιατί δημιουργήθηκε ένα σύστημα για την εκτέλεση των βασικών λειτουργιών κεντρικής τράπεζας για το ευρώ και όχι μια ενιαία κεντρική τράπεζα.

1. Η ίδρυση μιας ενιαίας κεντρικής τράπεζας για το σύνολο της ζώνης του ευρώ (πιθανώς με τη συγκέντρωση των εργασιών των κεντρικών τραπεζών σε ένα μόνο μέρος) δεν θα ήταν αποδεκτή για πολιτικούς λόγους.
2. Η προσέγγιση του Ευρωσυστήματος βασίζεται στην εμπειρία των ΕθνΚΤ και διατηρεί τη θεσμική τους οργάνωση, την υποδομή τους, καθώς και τις λειτουργικές τους ικανότητες και εξειδικευμένη γνώση. Επιπλέον, οι ΕθνΚΤ συνεχίζουν να εκτελούν ορισμένα καθήκοντα που δεν σχετίζονται με το Ευρωσύστημα.

3. Λόγω της μεγάλης γεωγραφικής έκτασης που καλύπτει η ζώνη του ευρώ, θεωρήθηκε σκόπιμο να υπάρχει για τα πιστωτικά ιδρύματα ένα σημείο πρόσβασης στις δραστηριότητες κεντρικής τράπεζας σε κάθε συμμετέχον κράτος μέλος. Δεδομένου του μεγάλου αριθμού εθνών και πολιτισμών στη ζώνη του ευρώ, θεωρήθηκε ότι οι εγχώριοι θεσμοί (αντί κάποιου υπερεθνικού) αποτελούσαν τα καλύτερα σημεία πρόσβασης στο Ευρωσύστημα.

Το οικοδόμημα του Ευρωσυστήματος βασίζεται στις καθιερωμένες δομές των κεντρικών τραπεζών και σέβεται την πολιτισμική και εθνική ποικιλομορφία της ζώνης του ευρώ. Παράλληλα, το γεγονός ότι οι ΕθνΚΤ είναι αυτόνομες οντότητες προωθεί την ανάπτυξη μέσω της ανταλλαγής ιδεών και, όπου ενδείκνυται, την άμιλλα όσον αφορά τις βέλτιστες πρακτικές, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο μια δυναμική για τη βελτίωση της αποδοτικότητας της λειτουργικής διαχείρισης εντός του Ευρωσυστήματος. Για το σκοπό αυτό, τον Ιανουάριο του 2005, οι κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος συνολολόγησαν τη δήλωση σχετικά με την αποστολή του Ευρωσυστήματος, συμπεριλαμβανομένων των στρατηγικών προσανατολισμών του Ευρωσυστήματος και των οργανωτικών αρχών για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας κατά την εκτέλεση των λειτουργιών του Ευρωσυστήματος.

2.1.2 Η ΕΚΤ ως εξειδικευμένος οργανισμός του κοινοτικού δικαίου

Η ΕΚΤ ιδρύθηκε δυνάμει της Συνθήκης ΕΚ ως ένας εξειδικευμένος, ανεξάρτητος οργανισμός, επιφορτισμένος με την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και την εκτέλεση σχετικών με αυτή λειτουργιών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η ΕΚΤ διαθέτει δική της νομική προσωπικότητα και δικά της όργανα λήψης αποφάσεων και εξουσίες. Η οργάνωσή της ως κεντρικής τράπεζας ανταποκρίνεται στην ειδική φύση της νομισματικής πολιτικής, δηλαδή σε μια λειτουργία δημόσιας πολιτικής που υλοποιείται κατά βάση με πράξεις χρηματοπιστωτικής αγοράς.

Νομική προσωπικότητα

Η ΕΚΤ διαθέτει νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και έχει την ευρύτερη δυνατή νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται σε νομικά πρόσωπα από το οικείο εθνικό δίκαιο του κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 9.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Επομένως, μπορεί να αποκτά ή να διαθέτει κινητή και ακίνητη περιουσία και να είναι διάδικος. Επιπλέον, η ΕΚΤ απολαύει των αναγκαίων προνομίων και ασυλιών για την άσκηση των καθηκόντων της, υπό τους όρους που καθορίζονται στο πρωτόκολλο περί των προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 8ης Απριλίου 1965¹.

Ως νομικό πρόσωπο του δημόσιου διεθνούς δικαίου, η ΕΚΤ μπορεί, μεταξύ άλλων, να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες επί θεμάτων που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της και να συμμετέχει στις εργασίες διεθνών οργανισμών, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ) ή ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

¹ Το άρθρο 21 του Πρωτοκόλλου ορίζει ότι το Πρωτόκολλο εφαρμόζεται στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στα μέλη των οργάνων της και στο προσωπικό της, με την επιφύλαξη των διατάξεων.

Θεσμικό καθεστώς

Παρ' όλο που σύμφωνα με τη Συνθήκη ΕΚ εκτελεί λειτουργίες πολιτικής, η ΕΚΤ δεν αποτελεί κοινοτικό όργανο με την καθαυτό έννοια του όρου. Η ΕΚΤ δεν αναφέρεται στο άρθρο 7 της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο καθορίζει τα πέντε κοινοτικά όργανα: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο και το Ελεγκτικό Συνέδριο. Αυτά τα όργανα είναι επιφορτισμένα με την ευρεία εντολή να εκτελούν τα καθήκοντα της Κοινότητας, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που τους έχουν ανατεθεί με τη Συνθήκη.

Αντιθέτως, η νομική βάση του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ προβλέπεται σε ξεχωριστό άρθρο (άρθρο 8 της Συνθήκης), το οποίο στηρίζει το ειδικό καθεστώς της ΕΚΤ εντός του συνολικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τη διαχωρίζει από τα άλλα θεσμικά όργανα και τους επικουρικούς οργανισμούς τους και περιορίζει τις δραστηριότητές της σε ένα σαφώς καθορισμένο, ειδικό καθήκον.

Ως οργανισμός που ιδρύθηκε με τη Συνθήκη ΕΚ, η ΕΚΤ απολαύει πραγματικών εξουσιών. Οι εν λόγω εξουσίες δεν έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ από τα κοινοτικά όργανα. Πρόκειται για πραγματικές εξουσίες που ανατίθενται στην ΕΚΤ με τη Συνθήκη ΕΚ. Αυτό το χαρακτηριστικό διακρίνει την ΕΚΤ από τους διάφορους αποκεντρωμένους οργανισμούς της Κοινότητας που διαθέτουν δική τους νομική προσωπικότητα, αλλά οι αρμοδιότητες εκχωρούνται σε αυτούς από τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας.²

2.1.3 Οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος

Κάθε ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος διαθέτει νομική προσωπικότητα στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου της οικείας χώρας. Ωστόσο, οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ αποτελούν στο σύνολό τους αναπόσπαστο μέρος του Ευρωσυστήματος βάσει του άρθρου 105 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 14.3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Σύμφωνα με το άρθρο 12.1 του Καταστατικού, εκτελούν τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος που τους έχουν ανατεθεί από την ΕΚΤ σύμφωνα με την αρχή της αποκέντρωσης (βλ. Ενότητα 2.4) και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ (άρθρο 14.3 του Καταστατικού). Παράλληλα, οι Διοικητές των ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος, μαζί με τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, συμμετέχουν αυτοδικαίως στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ (άρθρο 10 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ). Ως «μεριδιούχοι» της ΕΚΤ, οι ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος μεταβιβάζουν κεφάλαια και συναλλαγματικά διαθέσιμα στην ΕΚΤ και συμμετέχουν στα οικονομικά της αποτελέσματα (άρθρα 28, 30 και 33 του Καταστατικού).

Για την ένταξη των ΕθνΚΤ στο Ευρωσύστημα, η σχετική εθνική νομοθεσία εναρμονίστηκε με το κοινοτικό δίκαιο: οι εθνικοί νόμοι και τα καταστατικά πρέπει να διασφαλίζουν, πιο συγκεκριμένα, ότι οι ΕθνΚΤ και τα όργανα λήψης αποφάσεων που υπάγονται σε αυτές είναι ανεξάρτητα από τις αρχές των οικείων κρατών μελών της ΕΕ (βλ. Ενότητα 4.1). Η ανεξαρτησία είναι απαραίτητη καθώς οι ΕθνΚΤ και οι Διοικητές τους συμμετέχουν στη λειτουργία του Ευρωσυστήματος.

² Για παράδειγμα, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΕΑ), το Γραφείο Εναρμόνισης στην Εσωτερική Αγορά (ΟΗΙΜ) και ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΜΕΑ).

Η λειτουργική ένταξη των ΕθνΚΤ στο Ευρωσύστημα δεν αντιβαίνει στην υφιστάμενη θεσμική, οικονομική και διοικητική αυτονομία τους. Σύμφωνα με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, οι ΕθνΚΤ μπορούν με δική τους ευθύνη να εκτελούν λειτουργίες που δεν αφορούν το Ευρωσύστημα, υπό τον όρο ότι αυτές οι λειτουργίες δεν αντίκεινται στους στόχους και τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος. Οι εν λόγω λειτουργίες ποικίλλουν από χώρα σε χώρα και αφορούν κυρίως διάφορα είδη χρηματοπιστωτικών και διοικητικών υπηρεσιών προς τις κυβερνήσεις των οικείων χωρών. Επίσης, οι περισσότερες ΕθνΚΤ συμμετέχουν στην εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα τους (βλ. Ενότητα 3.7).

2.1.4 Οι ΕθνΚΤ των μη συμμετεχόντων κρατών μελών της ΕΕ

Οι ΕθνΚΤ των μη συμμετεχόντων κρατών μελών της ΕΕ θεωρούνται επίσης μέλη του ΕΣΚΤ αλλά με ειδικό καθεστώς. Έχουν την ευθύνη άσκησης της νομισματικής πολιτικής στη χώρα τους και, επομένως, αποκλείονται από τη συμμετοχή στις βασικές λειτουργίες του Ευρωσυστήματος, ιδιαίτερα από την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Οι Διοικητές τους δεν αποτελούν μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ και δεν συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τις βασικές λειτουργίες του Ευρωσυστήματος. Παρομοίως, οι εν λόγω ΕθνΚΤ δεν συμμετέχουν στην εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και στις σχετικές με αυτή λειτουργίες.

Οι μη συμμετέχουσες ΕθνΚΤ παραμένουν μολοταύτα προσηλωμένες στις αρχές της νομισματικής πολιτικής με προσανατολισμό τη σταθερότητα των τιμών. Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι αποτελούν μέλη του ΕΣΚΤ καθιστά αναγκαία τη στενή συνεργασία τους με το Ευρωσύστημα σε διάφορους τομείς: για παράδειγμα, παρέχουν συνδρομή για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων (βλ. Ενότητα 3.5). Επιπλέον, ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ΙΙ (ΜΣΙ ΙΙ) παρέχει το πλαίσιο για τη συνεργασία τους με το Ευρωσύστημα σε θέματα νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής (βλ. Ενότητα 3.2.1). Το θεσμικό πλαίσιο για αυτήν τη συνεργασία είναι το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.1).

2.2 ΣΤΟΧΟΙ

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ο πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου αυτού, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας (που περιλαμβάνουν υψηλό επίπεδο απασχόλησης και διατηρήσιμη και μη πληθωριστική ανάπτυξη). Επιπροσθέτως, το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

Καθώς το άρθρο 105 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν ισχύει για τα κράτη μέλη της ΕΕ που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ, ο όρος «ΕΣΚΤ» πρέπει να ερμηνεύεται ως «Ευρωσύστημα».

2.2.1 Ο πρωταρχικός στόχος της σταθερότητας των τιμών

Ο πρωταρχικός στόχος του Ευρωσυστήματος – η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών – αποτελεί τη βασική διάταξη του κεφαλαίου της Συνθήκης σχετικά με τη νομισματική πολιτική. Αντικατοπτρίζει τη σύγχρονη οικονομική σκέψη σχετικά με το ρόλο, το πεδίο εφαρμογής και τα όρια της νομισματικής πολιτικής και αποτελεί τη βάση για τη θεσμική και οργανωτική δομή των κεντρικών τραπεζών στην ΟΝΕ.

Υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για τους οποίους η Συνθήκη ΕΚ ανέθεσε στο Ευρωσύστημα το στόχο της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών. Πρώτον, δεκαετίες πρακτικής εμπειρίας και μεγάλος αριθμός οικονομικών μελετών υποδεικνύουν ότι η νομισματική πολιτική μπορεί να συνεισφέρει τα μέγιστα στη βελτίωση των οικονομικών προοπτικών και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών με τη διαρκή διατήρηση της σταθερότητας των τιμών (βλ. Πλαίσιο 7).

Δεύτερον, οι θεωρητικές βάσεις της νομισματικής πολιτικής και η εμπειρία του παρελθόντος καταδεικνύουν ότι η νομισματική πολιτική μπορεί τελικά να επηρεάσει μόνο το επίπεδο των τιμών στην οικονομία (βλ. Ενότητα 3.1.1). Έτσι, η σταθερότητα των τιμών αποτελεί μεσοπρόθεσμα το μοναδικό εφικτό στόχο της ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Αντιθέτως, πέρα από τις θετικές επιδράσεις της σταθερότητας των τιμών, η νομισματική πολιτική δεν έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει σε βάθος χρόνου τις πραγματικές μεταβλητές.

Πλαίσιο 7 Τα οφέλη της σταθερότητας των τιμών

Ο στόχος της σταθερότητας των τιμών αφορά το γενικό επίπεδο των τιμών της οικονομίας και υποδηλώνει την αποφυγή παρατεταμένου πληθωρισμού και αποπληθωρισμού. Η σταθερότητα των τιμών συμβάλλει με πολλούς τρόπους στην επίτευξη υψηλού επιπέδου οικονομικής δραστηριότητας και απασχόλησης:

1. Η σταθερότητα των τιμών διευκολύνει τους πολίτες να αναγνωρίζουν τις μεταβολές των σχετικών τιμών, καθώς οι εν λόγω μεταβολές δεν αποκρύπτονται από διακυμάνσεις του συνολικού επιπέδου των τιμών. Αυτό δίνει στις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές τη δυνατότητα να λαμβάνουν ορθότερες καταναλωτικές και επενδυτικές αποφάσεις και επιτρέπει στην αγορά να κατανέμει πιο αποτελεσματικά τους πόρους. Έτσι, η σταθερότητα των τιμών, συμβάλλοντας στην πιο παραγωγική αξιοποίηση των πόρων της αγοράς, αυξάνει το παραγωγικό δυναμικό της οικονομίας.
2. Εάν οι πιστωτές μπορούν να είναι σίγουροι ότι οι τιμές θα παραμείνουν σταθερές στο μέλλον, δεν θα απαιτούν «ασφάλιστρο έναντι κινδύνου πληθωρισμού» ως εξασφάλιση για την ανάληψη των κινδύνων που διατρέχουν όταν κατέχουν περιουσιακά στοιχεία σε πιο μακροπρόθεσμους ορίζοντες. Μειώνοντας αυτά τα ασφάλιστρα κινδύνου που περιέχονται στο πραγματικό επιτόκιο, η νομισματική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματική κατανομή πόρων από την κεφαλαιαγορά και έτσι αυξάνει τα κίνητρα για επενδύσεις. Αυτό με τη σειρά του ενισχύει την οικονομική ευημερία.

Πλαίσιο 7 Τα οφέλη της σταθερότητας των τιμών (συνέχεια)

3. Η αξιόπιστη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών μειώνει επίσης την πιθανότητα ιδιώτες και επιχειρήσεις να κατευθύνουν πόρους από παραγωγικές δραστηριότητες σε δραστηριότητες αντιστάθμισης του πληθωρισμού. Για παράδειγμα, σε ένα περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού είναι εύλογο να παρατηρείται συσσώρευση αποθεμάτων πραγματικών αγαθών, εφόσον υπό αυτές τις συνθήκες διατηρούν καλύτερα την αξία τους από ό,τι το χρήμα ή ορισμένα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Όμως, η συσσώρευση αποθεμάτων αγαθών δεν αποτελεί αποδοτική επενδυτική απόφαση και συνεπώς παρακωλύει την οικονομική ανάπτυξη.
4. Τα φορολογικά συστήματα και τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας μπορούν να δημιουργήσουν μη φυσιολογικά κίνητρα που στρεβλώνουν την οικονομική συμπεριφορά. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι στρεβλώσεις αυτές επιτείνονται από τον πληθωρισμό ή τον αποπληθωρισμό. Η σταθερότητα των τιμών εξαλείφει το πραγματικό οικονομικό κόστος που προκύπτει όταν ο πληθωρισμός επιτείνει τη στρεβλωτική επίδραση των φορολογικών συστημάτων και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.
5. Η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών αποτρέπει τη σημαντική και αυθαίρετη αναδιανομή του πλούτου και του εισοδήματος, η οποία προκύπτει τόσο σε ένα πληθωριστικό όσο και σε ένα αποπληθωριστικό περιβάλλον. Συνεπώς, ένα περιβάλλον σταθερών τιμών συμβάλλει στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και σταθερότητας. Πολλές περιπτώσεις στη διάρκεια του 20ού αιώνα έχουν δείξει ότι οι υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού τείνουν να προκαλούν κοινωνική και πολιτική αστάθεια.

Πηγή: EKT (2004), *The monetary policy of the ECB*, σ. 42.

Αν και η Συνθήκη ΕΚ καθορίζει με σαφήνεια τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών ως πρωταρχικό στόχο της ΕΚΤ, δεν ορίζει τη σημασία του όρου «σταθερότητα των τιμών». Λαμβάνοντας αυτό υπόψη, τον Οκτώβριο του 1998, η ΕΚΤ ανακοίνωσε έναν ποσοτικό ορισμό της σταθερότητας των τιμών. Ο εν λόγω ορισμός περιλαμβάνεται στη στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 3.1.2).

2.2.2 Η στήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών

Εκτελώντας την εντολή της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών, η οποία καθορίζεται με σαφήνεια, η ΕΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, «*προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, που ορίζονται στο άρθρο 2*». Μάλιστα, όπως φαίνεται παραπάνω, η ΕΚΤ μπορεί να συνεισφέρει καλύτερα στην προώθηση, μεταξύ άλλων, «*αειφόρου, μη πληθωριστικής ανάπτυξης*» και «*υψηλού επιπέδου απασχόλησης*», όπως αναφέρεται στο άρθρο 2 της Συνθήκης ΕΚ, με την άσκηση νομισματικής πολιτικής με στόχο τη σταθερότητα των τιμών. Με αυτό τον τρόπο, μια νομισματική πολιτική προσανατολισμένη στη σταθερότητα δημιουργεί ένα σταθερό περιβάλλον για την εφαρμογή άλλων πολιτικών με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο.

Αντιθέτως, η νομισματική πολιτική έχει πολύ περιορισμένες δυνατότητες να ασκεί διαρκή επίδραση στις πραγματικές μεταβλητές μέσω διαφορετικών διόδων. Μακροπρόθεσμα, το πραγματικό εισόδημα καθορίζεται κατ' ουσία από παράγοντες που σχετίζονται με την προσφορά (π.χ. τεχνολογία, πληθυσμιακή ανάπτυξη, ευελιξία των αγορών και αποτελεσματικότητα του θεσμικού πλαισίου της οικονομίας). Γι' αυτό και η ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού της οικονομίας αποτελεί καθήκον της δημοσιονομικής και διαρθρωτικής πολιτικής, αλλά και των συμμετεχόντων στις μισθολογικές διαπραγματεύσεις.

Ως εκ τούτου, η εντολή στήριξης των γενικών οικονομικών πολιτικών στη ζώνη του ευρώ δεν αναθέτει στην ΕΚΤ την άμεση ευθύνη για τυχόν πρόσθετους στόχους πέραν της σταθερότητας των τιμών. Αντιθέτως, σύμφωνα με τη Συνθήκη, η ΕΚΤ πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τους άλλους στόχους της Κοινότητας κατά την επιδίωξη του πρωταρχικού της στόχου. Ειδικότερα, δεδομένου ότι η νομισματική πολιτική μπορεί να επηρεάσει την πραγματική οικονομική δραστηριότητα βραχυπρόθεσμα, η ΕΚΤ θα πρέπει κατά κανόνα να αποφεύγει να προκαλεί υπερβολικές διακυμάνσεις της παραγωγής και της απασχόλησης, υπό την προϋπόθεση ότι κάτι τέτοιο δεν θέτει σε κίνδυνο την επιδίωξη του πρωταρχικού της στόχου.

Παρομοίως, η εντολή στήριξης των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Κοινότητα δεν απαιτεί από την ΕΚΤ να συντονίζει εκ των προτέρων την πολιτική της με τις οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα. Ωστόσο, κάτι τέτοιο αποτελεί μέρος του σκεπτικού στο οποίο βασίζεται ο διάλογος μεταξύ της ΕΚΤ και των φορέων χάραξης οικονομικής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο (βλ. Ενότητα 4.3).

2.2.3 Η αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς

Η Συνθήκη ΕΚ δεσμεύει επίσης το Ευρωσύστημα έναντι της αρχής της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό. Το Ευρωσύστημα συμμορφώνεται ποικιλοτρόπως με αυτή την αρχή. Με τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, η ΕΚΤ συμβάλλει στη σωστή λειτουργία του μηχανισμού των τιμών, κάτι που αποτελεί απαραίτητο στοιχείο μιας εύρυθμης οικονομίας της αγοράς και ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Τα μέσα νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος βασίζονται στους μηχανισμούς της αγοράς και τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν ίση πρόσβαση στις διευκολύνσεις του Ευρωσυστήματος.

2.3 ΑΝΑΘΕΣΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ

Η Συνθήκη αναθέτει στο ΕΣΚΤ το καθήκον να εκτελεί τις λειτουργίες κεντρικής τράπεζας για την Κοινότητα. Δεδομένου ότι ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ δεν συμμετέχουν στην ΟΝΕ, οι όροι «ΕΣΚΤ» και «Κοινότητα» ερμηνεύονται ως «Ευρωσύστημα» και «ζώνη του ευρώ» αντιστοίχως.

2.3.1 Βασικά καθήκοντα του Ευρωσυστήματος

Το άρθρο 105 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 3.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ εκχωρούν στο Ευρωσύστημα την αποκλειστική αρμοδιότητα να εκτελεί τα παρακάτω βασικά καθήκοντα:

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ,
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος,
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
- να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

Άλλα σχετικά καθήκοντα περιλαμβάνουν:

- την έκδοση τραπεζογραμματίων ευρώ, τα οποία είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που αποτελούν νόμιμο χρήμα στη ζώνη του ευρώ (άρθρο 106 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ και άρθρο 16 του Καταστατικού),
- τη συλλογή των στατιστικών στοιχείων που απαιτούνται για την εκπλήρωση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος (άρθρο 5 του Καταστατικού).

Η ικανότητα του Ευρωσυστήματος να χαράζει και να εφαρμόζει τη **νομισματική πολιτική** της ζώνης του ευρώ διασφαλίζεται από τον πλήρη έλεγχο που ασκεί επί της νομισματικής βάσης. Σύμφωνα με το άρθρο 106 της Συνθήκης, η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ είναι τα μόνα ιδρύματα που έχουν στην ουσία το δικαίωμα να εκδίδουν τραπεζογραμμάτια που αποτελούν νόμιμο χρήμα στη ζώνη του ευρώ. Το δικαίωμα των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ να παράγουν κέρματα περιορίζεται στα κέρματα μικρής αξίας, ενώ και ο όγκος των κερμάτων σε κυκλοφορία υπόκειται στην έγκριση της ΕΚΤ. Δεδομένης της εξάρτησης του τραπεζικού συστήματος από τη νομισματική βάση, το Ευρωσύστημα είναι σε θέση να επηρεάζει αποφασιστικά τις συνθήκες και τα επιτόκια της χρηματαγοράς (βλ. Ενότητα 3.1).

Η διενέργεια των **πράξεων συναλλάγματος** αποτελεί σημαντική λειτουργία της άσκησης νομισματικής πολιτικής. Η ανάθεση αυτού του καθήκοντος στο Ευρωσύστημα όχι μόνο αξιοποιεί τις λειτουργικές ικανότητες των κεντρικών τραπεζών, αλλά επίσης διασφαλίζει ότι οι πράξεις συναλλάγματος παραμένουν συμβατές με τους στόχους της νομισματικής πολιτικής. Οι πράξεις συναλλάγματος επηρεάζουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τις εγχώριες συνθήκες ρευστότητας, που αποτελούν σημαντικές μεταβλητές για τη νομισματική πολιτική. Πρέπει να είναι συμβατές με το πλαίσιο που έχει καθορίσει η Συνθήκη για τη συναλλαγματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ. Στο συγκεκριμένο πεδίο, η ΕΚΤ μοιράζεται με το Συμβούλιο της ΕΕ την αρμοδιότητα για την τελική λήψη αποφάσεων (βλ. Ενότητα 3.2.1).

Το καθήκον της διατήρησης και διαχείρισης των **επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων** της ζώνης του ευρώ αποτελεί λογική συνέπεια της λειτουργίας του Ευρωσυστήματος σχετικά με τη διενέργεια πράξεων συναλλάγματος. Συμπληρώνεται από την αρμοδιότητα που ανατίθεται στην ΕΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 31 του Καταστατικού να ελέγχει τη χρήση των συναλλαγματικών

διαθεσίμων των ΕθνΚΤ, καθώς και των τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα των κρατών μελών (βλ. Ενότητα 3.2.2).

Η ανάθεση στο Ευρωσύστημα της αποστολής να προωθεί την **ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών** (βλ. Ενότητα 3.3) τονίζει τη σημασία που έχουν τα αξιόπιστα και αποτελεσματικά συστήματα πληρωμών όχι μόνο για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής αλλά και για την οικονομία ως σύνολο.

Για την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος, το ΕΣΚΤ αναθέτει στην ΕΚΤ και στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ ένα ευρύ φάσμα λειτουργικών αρμοδιοτήτων με βάση τα άρθρα 17 έως 24 του Καταστατικού. Επιπλέον, η ΕΚΤ:

- έχει κανονιστικές αρμοδιότητες και το δικαίωμα να επιβάλλει εκτελεστές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους κανονισμούς και τις αποφάσεις της, σύμφωνα με το άρθρο 110 της Συνθήκης και το άρθρο 34 του Καταστατικού (βλ. Ενότητα 2.5.3),
- παρακολουθεί τη συμμόρφωση των ΕθνΚΤ με την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα και της προνομιακής του πρόσβασης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (βλ. Ενότητα 2.5.5).

2.3.2 Λοιπά καθήκοντα

Πέρα από τις βασικές του λειτουργίες, το Ευρωσύστημα έχει το καθήκον να συμβάλλει *«στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος»* (άρθρο 105 παράγραφος 5 της Συνθήκης ΕΚ). Καθώς οι εν λόγω λειτουργίες εμπίπτουν κατά κύριο λόγο στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, ο ρόλος του Ευρωσυστήματος περιορίζεται μόνο στη συμβολή. Αν και το εύρος της συμβολής του Ευρωσυστήματος δεν ορίζεται επακριβώς, η Συνθήκη αναγνωρίζει με αυτόν τον τρόπο το έννομο συμφέρον της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ να συμμετέχουν στις ρυθμίσεις της Κοινότητας για την προληπτική εποπτεία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα (βλ. Ενότητα 3.7).

Άλλη σημαντική εργασία είναι το καθήκον της ΕΚΤ να παρέχει συμβουλές στα κατάλληλα κοινοτικά όργανα και οργανισμούς, καθώς και στις εθνικές αρχές, για θέματα της αρμοδιότητάς της (άρθρο 105 παράγραφος 4 της Συνθήκης ΕΚ και άρθρο 4 του Καταστατικού) και να ασκεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας όσον αφορά το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο στις περιπτώσεις που ορίζονται στη Συνθήκη (βλ. Ενότητα 2.5.4).

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2 της Συνθήκης και το άρθρο 44 του Καταστατικού, η ΕΚΤ έχει επίσης την υποχρέωση να εκτελεί τις λειτουργίες του ΕΝΙ που εξακολουθούν να είναι αναγκαίες, επειδή όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ (βλ. Ενότητα 2.5.6).

2.4 ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΕ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 8 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ διοικούν το Ευρωσύστημα. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, τα εν λόγω όργανα λαμβάνουν όλες τις απαραίτητες αποφάσεις που επιτρέπουν στο ΕΣΚΤ και το Ευρωσύστημα να εκτελούν τα αντίστοιχα καθήκοντά τους.

Η λήψη αποφάσεων σε κεντρικό επίπεδο από τα αρμόδια όργανα της ΕΚΤ δεν περιορίζεται στη χάραξη πολιτικών, όπως η μεταβολή των βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ. Περιλαμβάνει και την εφαρμογή πολιτικών από την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ.

Εκτός από τα καταστατικά καθήκοντα που έχουν ανατεθεί αποκλειστικά στην ΕΚΤ με την ιδιότητά της ως πυρήνα και επικεφαλής του Ευρωσυστήματος (βλ. Ενότητα 2.5), το Καταστατικό του ΕΣΚΤ δεν υποδεικνύει σε ποιο βαθμό πρέπει οι πολιτικές της ΕΚΤ να εφαρμόζονται από την ΕΚΤ ή τις ΕθνΚΤ. Για το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του Ευρωσυστήματος, η κατανομή εργασίας εντός του συστήματος καθορίζεται στην πράξη βάσει της αρχής της αποκέντρωσης, δηλαδή *«εφόσον κρίνεται δυνατόν και εύλογο [...] η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των πράξεων που υπάγονται στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ»* (άρθρο 12.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ).

Η αρχή της αποκέντρωσης δεν πρέπει να συγχέεται με την «αρχή της επικουρικότητας», όπως αυτή καθορίζεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης ΕΚ. Επικουρικότητα σημαίνει ότι η ανάγκη για άσκηση δραστηριοτήτων σε κεντρικό επίπεδο πρέπει να αποδειχθεί καταφανώς προτού αναληφθεί δράση σε κοινοτικό επίπεδο. Ωστόσο, κατά το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, η νομισματική πολιτική κατέστη ένα πεδίο όπου αναλαμβάνεται δράση αποκλειστικά σε κοινοτικό επίπεδο. Επομένως, δεν απαιτείται αιτιολόγηση της άσκησης δραστηριοτήτων σε κεντρικό επίπεδο· αντιθέτως, εναπόκειται στην ΕΚΤ να εκτιμήσει κατά πόσο η αποκέντρωση είναι εφικτή και σκόπιμη.

Το λειτουργικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος λαμβάνει πλήρως υπόψη την αρχή της αποκέντρωσης. Όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 3, οι ΕθνΚΤ εκτελούν το σύνολο σχεδόν των λειτουργικών καθηκόντων του Ευρωσυστήματος. Συγκεκριμένα, οι ΕθνΚΤ διενεργούν τις πράξεις νομισματικής πολιτικής και, ως εντολοδόχοι της ΕΚΤ, τις περισσότερες εξωτερικές συναλλαγές, παρέχουν διευκολύνσεις πληρωμής και διακανονισμού τίτλων και διασφαλίζουν την προμήθεια, την έκδοση και την επεξεργασία – μετά την έκδοση – των τραπεζογραμματίων ευρώ. Επίσης, συλλέγουν στατιστικά στοιχεία για την ΕΚΤ και συνεργάζονται μαζί της για τη μετάφραση και την παραγωγή εκδόσεων, ενώ συμβάλλουν και στην οικονομική ανάλυση και έρευνα, η οποία διεξάγεται στο πλαίσιο οργανωμένων δικτύων.

Αντιθέτως, όπως επίσης περιγράφεται στο Κεφάλαιο 3, η ίδια η ΕΚΤ διενεργεί λίγες μόνο πράξεις. Η ΕΚΤ διαχειρίζεται τα κεφάλαιά της, επιβλέπει τα συστήματα διασυννοριακών πληρωμών μεγάλων ποσών και τα συστήματα εκκαθάρισης, ενώ ενεργεί και ως φορέας διακανονισμού για μερικά από αυτά. Στις λοιπές λειτουργικές δραστηριότητες της ΕΚΤ περιλαμβάνονται οι εξωτερικές συναλλαγές, αν και στην πράξη το μεγαλύτερο μέρος τους εκτελείται από τις ΕθνΚΤ. Ωστόσο, το γεγονός ότι το πεδίο εφαρμογής των λειτουργικών

δραστηριοτήτων της ΕΚΤ είναι περιορισμένο δεν σημαίνει ότι αποσυνδέεται σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργική πλευρά του Ευρωσυστήματος. Αντιθέτως, η ΕΚΤ διασφαλίζει ποικιλοτρόπως ότι οι πράξεις του Ευρωσυστήματος εκτελούνται με συνέπεια από τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ (βλ. Ενότητα 2.5.2).

Ο υψηλός βαθμός λειτουργικής αποκέντρωσης εντός του Ευρωσυστήματος αντανακλάται επίσης και στην κατανομή προσωπικού μεταξύ της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ. Στο τέλος του 2005, οι 12 ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ απασχολούσαν συνολικά σχεδόν 49.000 υπαλλήλους, ενώ η ΕΚΤ διέθετε περίπου 1.300 υπαλλήλους. Ακόμη και αν συνυπολογιστεί το γεγονός ότι σύμφωνα με εκτιμήσεις το 50% περίπου του προσωπικού των ΕθνΚΤ συμμετέχει σε δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με το Ευρωσύστημα³, το μερίδιο της ΕΚΤ επί του συνολικού προσωπικού των κεντρικών τραπεζών που εργάζεται για το Ευρωσύστημα δεν υπερβαίνει το 5%.

2.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΤΟ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 9.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος εκτελούνται είτε με δικές της ενέργειες είτε μέσω των ΕθνΚΤ.

Στο πλαίσιο των καταστατικών της καθηκόντων, η ΕΚΤ ασκεί ορισμένες ειδικές λειτουργίες. Ειδικότερα:

- αποτελεί το κέντρο λήψης αποφάσεων του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος,
- διασφαλίζει τη συνεπή εφαρμογή των πολιτικών της ΕΚΤ,
- ασκεί κανονιστικές αρμοδιότητες και το δικαίωμα επιβολής κυρώσεων,
- ασκεί το δικαίωμα πρωτοβουλίας όσον αφορά την κοινοτική νομοθεσία και παρέχει συμβουλές στα κοινοτικά όργανα και τα κράτη μέλη της ΕΕ επί σχεδίων νομοθετικών διατάξεων,
- παρακολουθεί τη συμμόρφωση με τις διατάξεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης,
- εκτελεί τα καθήκοντα του πρώην ΕΝΙ τα οποία πρέπει να συνεχίσουν να εκτελούνται στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, αφού στην ΟΝΕ δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Επιπλέον, σύμφωνα με την κατανομή των αρμοδιοτήτων που προβλέπεται στη Συνθήκη ΕΚ, η ΕΚΤ εκπροσωπεί τη ζώνη του ευρώ σε διεθνές επίπεδο εντός του πεδίου των αρμοδιοτήτων της (βλ. Ενότητα 5.1).

³ Οι εν λόγω δραστηριότητες ποικίλουν σημαντικά μεταξύ των ΕθνΚΤ, καθώς εξαρτώνται από τοπικούς παράγοντες. Εάν μάλιστα συνυπολογιστούν οι γεωγραφικές και πληθυσμιακές διαφορές, τότε μπορεί να εξηγηθεί ο σημαντικός διαφορετικός αριθμός προσωπικού που απασχολείται στις διάφορες ΕθνΚΤ (λιγότεροι από 200 στο Λουξεμβούργο και περισσότεροι από 10.000 στη Γαλλία και τη Γερμανία).

2.5.1 Το κέντρο λήψης αποφάσεων του ΕΣΚΤ και του Ευρωσυστήματος

Το Ευρωσύστημα και το ΕΣΚΤ διοικούνται από τα δύο κύρια όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ: το **Διοικητικό Συμβούλιο** και την **Εκτελεστική Επιτροπή** (άρθρο 9.3 του Καταστατικού). Ένα τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων, το Γενικό Συμβούλιο, θα εξακολουθεί να υφίσταται όσο ορισμένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ (άρθρο 45 του Καταστατικού). Η λειτουργία των εν λόγω οργάνων λήψης αποφάσεων διέπεται από τη Συνθήκη, το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και το συναφή εσωτερικό κανονισμό.

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ επιτελούν μια διπλή λειτουργία: αφενός διοικούν την ίδια την ΕΚΤ και αφετέρου το Ευρωσύστημα και το ΕΣΚΤ. Στην παρούσα ενότητα αναλύεται η δεύτερη λειτουργία, ενώ στο κεφάλαιο 6 εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο τα όργανα λήψης αποφάσεων διοικούν την ΕΚΤ.

Τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ είναι ειδικά σχεδιασμένα για τις απαιτήσεις της λήψης αποφάσεων σχετικά με θέματα νομισματικής πολιτικής σε μια ενιαία ζώνη νομίσματος. Η προσέγγιση βάσει δύο οργάνων, του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής, στα οποία έχουν ανατεθεί πραγματικές εξουσίες λήψης αποφάσεων στα αντίστοιχα πεδία των αρμοδιοτήτων τους, διασφαλίζει την ικανότητα της ΕΚΤ να ανταποκρίνεται άμεσα στις εξελίξεις της αγοράς.

Διοικητικό Συμβούλιο

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ και έχει το δικαίωμα να λαμβάνει τις πλέον σημαντικές και ουσιώδεις, από στρατηγική άποψη, αποφάσεις για το Ευρωσύστημα.

Σύνθεση

Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους Διοικητές των ΕθνΚΤ των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ (επί του παρόντος 12 Διοικητές)⁴. Το δικαίωμα συμμετοχής στο Διοικητικό Συμβούλιο είναι προσωπικό και αναφαίρετο, δηλαδή δεν μπορεί να εκχωρηθεί σε τρίτο. Ωστόσο, προβλέπονται δύο εξαιρέσεις (άρθρο 10 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ):

- α) στην περίπτωση θεμάτων χρηματοπιστωτικής φύσης (βλ. παρακάτω), εάν ένας διοικητής αδυνατεί να συμμετάσχει μπορεί να ορίσει αναπληρωτή που θα ψηφίσει στη θέση του (άρθρο 10.3 του Καταστατικού),
- β) εάν ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κωλύεται να ψηφίσει επί μακρό χρονικό διάστημα (δηλαδή ένα μήνα), μπορεί να ορίσει αναπληρωτή για να τον αντικαθιστά ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου (άρθρο 3.3. του εσωτερικού κανονισμού σε συνδυασμό με το άρθρο 10.2 του Καταστατικού). Η συγκεκριμένη ρήτρα έχει χρησιμοποιηθεί ορισμένες φορές μέχρι σήμερα σε περιπτώσεις παρατεταμένης ασθένειας διοικητή ή σε περιπτώσεις παραίτησης διοικητή από το αξίωμά του προτού οριστεί διάδοχός του.

⁴ Στο πλαίσιο 2.1 αναφέρονται όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου από την 1η Ιουνίου 1998, ημερομηνία ίδρυσης της ΕΚΤ.

Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου με τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις όπως οι Διοικητές των ΕθνΚΤ, γεγονός που υπογραμμίζει την υπερεθνική φύση της ΕΚΤ. Η συμμετοχή της Εκτελεστικής Επιτροπής διασφαλίζει επίσης ότι οι αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου λαμβάνουν υπόψη την εξειδικευμένη γνώση των υπευθύνων για την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΚΤ.

Σύμφωνα με το άρθρο 113 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ECOFIN και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (συνήθως ο επίτροπος οικονομικών και νομισματικών θεμάτων) μπορούν επίσης να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου ECOFIN μπορεί να υποβάλλει προτάσεις προς εξέταση και ψήφιση από το Διοικητικό Συμβούλιο. Κατόπιν ανεπίσημης συμφωνίας μεταξύ του Συμβουλίου ECOFIN και της ΕΚΤ, ο Πρόεδρος της Ομάδας Ευρώ (Eurogroup) (βλ. Ενότητα 4.3.2) αναλαμβάνει τις προβλεπόμενες από το Καταστατικό αρμοδιότητες του Προέδρου του Συμβουλίου ECOFIN. Αυτό διασφαλίζει ότι, όταν η εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου ανήκει σε ένα κράτος μέλος εκτός της ζώνης του ευρώ, το Συμβούλιο ECOFIN εξακολουθεί να εκπροσωπείται στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου από τον υπουργό ενός κράτος μέλους της ζώνης του ευρώ.

Σύμφωνα με το άρθρο 3.2 του εσωτερικού κανονισμού της ΕΚΤ, κάθε Διοικητής μπορεί να συνοδεύεται από ένα άτομο από την οικεία ΕθνΚΤ στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Κατά κανόνα αυτά τα άτομα είναι μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων των ΕθνΚΤ ή ανώτεροι υπάλληλοι.

Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 12.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τη λήψη όλων των αποφάσεων εκτός αυτών που προορίζονται ρητά για την Εκτελεστική Επιτροπή. Όσον αφορά τους στόχους και τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι αρμόδιο συγκεκριμένα για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ. Σε αυτό το πλαίσιο, το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει τη στρατηγική νομισματικής πολιτικής και το λειτουργικό πλαίσιο της ΕΚΤ, λαμβάνει τις απαραίτητες αποφάσεις (παραδείγματος χάριν, όσον αφορά τα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ) και καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθούν οι ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος κατά την εκτέλεση των πράξεων νομισματικής πολιτικής.

Οι λοιπές αρμοδιότητές του περιλαμβάνουν:

- την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών για τις υπόλοιπες πράξεις των ΕθνΚΤ, καθώς και για τις συναλλαγές που διενεργούν οι χώρες της ζώνης του ευρώ με τα τρέχοντα ταμειακά υπόλοιπά τους σε συνάλλαγμα,
- την έκδοση των κανονισμών που η ΕΚΤ μπορεί να θεσπίζει κατ' εφαρμογή της Συνθήκης ή κατόπιν ανάθεσης από το Συμβούλιο της ΕΕ (βλ. Ενότητα 2.5.3),
- την έγκριση της έκδοσης τραπεζογραμματίων ευρώ και τις ποσότητες των κερμάτων ευρώ που εκδίδονται για τη ζώνη του ευρώ (βλ. Ενότητα 3.4),

- την καθιέρωση κανόνων για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και της υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των ΕθνΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.2),
- την άσκηση δικαιώματος πρωτοβουλίας όσον αφορά την κοινοτική νομοθεσία, την εκτέλεση των συμβουλευτικών λειτουργιών της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.4), καθώς και τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη διεθνή εκπροσώπηση του Ευρωσυστήματος (βλ. κεφάλαιο 5),
- τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την κατανομή των οικονομικών πόρων της ΕΚΤ και τη διανομή των κερδών και τον επιμερισμό της ζημίας των οικονομικών αποτελεσμάτων, καθώς και την έγκριση κανόνων για την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος μεταξύ των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ (βλ. Ενότητα 3.8),
- την έγκριση της ετήσιας έκθεσης και των ετήσιων λογαριασμών της ΕΚΤ.

Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελεί το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων σε θέματα σχετικά με τη διοίκηση της ίδιας της ΕΚΤ. Εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΚΤ, καθορίζει τους όρους απασχόλησης των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής και του προσωπικού της ΕΚΤ και καταρτίζει τον προϋπολογισμό της ΕΚΤ (βλ. κεφάλαιο 6).

Γενικοί κανόνες ψηφοφορίας

Το Διοικητικό Συμβούλιο ενεργεί ως συλλογικό όργανο σύμφωνα με την αρχή «ένα μέλος, μία ψήφος». Αυτό σημαίνει ότι δεν εφαρμόζεται στάθμιση των ψήφων παρά μόνο για τις αποφάσεις σχετικά με συγκεκριμένα ζητήματα χρηματοπιστωτικής φύσης (βλ. παρακάτω). Έτσι, η ψήφος του διοικητή της ΕθνΚΤ της μεγαλύτερης χώρας στη ζώνη του ευρώ έχει το ίδιο βάρος με αυτήν του διοικητή της μικρότερης χώρας, καθώς κάθε μέλος διαθέτει κατ' αρχήν μία ψήφο. Αυτή η αρχή αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι όλα τα μέλη, συμπεριλαμβανομένων των Διοικητών των ΕθνΚΤ, διορίζονται ως ανεξάρτητα πρόσωπα και όχι ως εκπρόσωποι των χωρών τους ή των οικείων ΕθνΚΤ. Αντιθέτως, πρέπει να ενεργούν προς το συμφέρον της ζώνης του ευρώ συνολικά, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες συνθήκες.

Προς το παρόν, καθένα από τα 18 μέλη έχει δικαίωμα ψήφου. Αυτό θα αλλάξει μόνο όταν η ζώνη του ευρώ υπερβεί τα 15 κράτη μέλη, οπότε και θα τεθεί σε εφαρμογή το καθεστώς της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου (βλ. παρακάτω). Είναι σημαντικό επίσης να σημειωθεί ότι τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής δεν διαθέτουν δικαίωμα ψήφου όταν το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τους όρους απασχόλησης των εν λόγω μελών (άρθρο 11.3 του Καταστατικού).

Το Διοικητικό Συμβούλιο κατά κανόνα αποφασίζει, κατόπιν ψηφοφορίας, με απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου. Οι εν λόγω κανόνες διασφαλίζουν ότι η λήψη αποφάσεων δεν μπορεί να παρεμποδίζεται από μια μειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και ότι η ΕΚΤ διατηρεί την ικανότητα ανάληψης δράσης ανά πάσα στιγμή.

Σε δύο ειδικές περιπτώσεις απαιτείται πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψηφισάντων:

- α) στην περίπτωση που το Διοικητικό Συμβούλιο θεωρήσει ότι οι μη σχετιζόμενες με το Ευρωσύστημα λειτουργίες που επιτελεί μια ΕθνΚΤ παρακαλύουν τους αντίστοιχους στόχους και καθήκοντα του Ευρωσυστήματος,
- β) στην περίπτωση που το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίσει να χρησιμοποιήσει άλλες λειτουργικές μεθόδους νομισματικού ελέγχου από εκείνες που προβλέπονται στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Ομοφωνία απαιτείται όταν συνιστάται τροποποίηση του Καταστατικού του ΕΣΚΤ μέσω της απλοποιημένης διαδικασίας τροποποίησης (άρθρο 41 του Καταστατικού) ή της ρήτρας εξουσιοδότησης (άρθρο 10.6 του Καταστατικού).

Οι προαναφερθείσες περιπτώσεις αφορούν θεμελιώδη μέτρα, όπου η επιθυμία για ευρεία ή πλήρη συναίνεση υπερέχει του κινδύνου να παρεμποδιστούν αυτά τα μέτρα από μια μειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου η οποία αντιτίθεται σε αυτά.

Η ταχεία και απλή διαδικασία λήψης αποφάσεων υποστηρίζεται επίσης από τους κανόνες για την απαρτία, σύμφωνα με τους οποίους απαιτείται η παρουσία των δύο τρίτων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, δηλαδή επί του παρόντος 12 μέλη. Αν δεν υπάρχει απαρτία, ο Πρόεδρος μπορεί να συγκαλέσει έκτακτη συνεδρίαση, στην οποία μπορούν να ληφθούν αποφάσεις χωρίς απαρτία.

Νέοι όροι ψηφοφορίας σε μια διευρυμένη ζώνη του ευρώ

Όταν η ζώνη του ευρώ υπερβεί τα 15 κράτη μέλη και, επομένως, στο Διοικητικό Συμβούλιο θα συμμετέχουν πάνω από 15 Διοικητές ΕθνΚΤ, ο αριθμός των Διοικητών των ΕθνΚΤ με δικαίωμα ψήφου θα παραμείνει στους 15.

Προκειμένου να διατηρηθεί και σε μια διευρυμένη ζώνη του ευρώ η ικανότητα του Διοικητικού Συμβουλίου να λαμβάνει αποφάσεις έγκαιρα και αποτελεσματικά, το Συμβούλιο της ΕΕ τροποποίησε το άρθρο 10.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ σύμφωνα με τη ρήτρα εξουσιοδότησης του άρθρου 10.6 του Καταστατικού.⁵ Η προσαρμογή των όρων ψηφοφορίας στο Διοικητικό Συμβούλιο τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004 κατόπιν κύρωσης της απόφασης του Συμβουλίου της ΕΕ από τα κράτη μέλη της ΕΕ, σύμφωνα με τους οικείους συνταγματικούς κανόνες.

Σύμφωνα με τη νέα διατύπωση του άρθρου 10.2 του Καταστατικού, όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου θα εξακολουθήσουν να παρίστανται στις συνεδριάσεις και να συμμετέχουν στις διαβουλεύσεις σε προσωπική και ανεξάρτητη βάση. Τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής θα εξακολουθήσουν να έχουν μόνιμο δικαίωμα ψήφου, ενώ οι Διοικητές των ΕθνΚΤ θα ασκούν το δικαίωμα ψήφου εκ περιτροπής, βάσει προκαθορισμένου συστήματος. Προκειμένου να διασφαλιστεί

⁵ Απόφαση 2003/223/ΕΚ του Συμβουλίου, συνερχομένου σε επίπεδο Αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, της 21ης Μαρτίου 2003, περί τροποποιήσεως του άρθρου 10.2 του καταστατικού του ευρωπαϊκού συστήματος κεντρικών τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ L 83 της 1.4.2003, σ. 66).

ότι οι Διοικητές με δικαίωμα ψήφου θα προέρχονται από χώρες οι οποίες στο σύνολό τους θα αντιπροσωπεύουν πάντα την οικονομία της ζώνης του ευρώ ως σύνολο, η συχνότητα με την οποία θα ασκούν το εν λόγω δικαίωμα θα διαφέρει και θα είναι προκαθορισμένη βάσει αντικειμενικών κριτηρίων.

Για τους εκάστοτε Διοικητές με δικαίωμα ψήφου θα εξακολουθήσει να ισχύει η αρχή «ένα μέλος, μία ψήφος». Οι Διοικητές των ΕθνΚΤ θα κατανέμονται σε διαφορετικές ομάδες, ανάλογα με την κατάταξη βάσει του μεγέθους της οικονομίας της οικείας χώρας. Αυτή η κατάταξη των χωρών βασίζεται σε ένα σύνθετο δείκτη που αποτελείται από δύο συνιστώσες:

- α) το μερίδιο της χώρας στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τιμές αγοράς,
- β) το μερίδιο της χώρας στο σύνολο του ενεργητικού της συγκεντρωτικής λογιστικής κατάστασης των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ΣΕΛΚ-NXI).

Η στάθμιση των δύο συνιστωσών είναι 5/6 για το ΑΕΠ και 1/6 για τη συνιστώσα ΣΕΛΚ-NXI.

		Αριθμός Διοικητών στο Διοικητικό Συμβούλιο						
		16	17	18	19	20	21	22 και άνω
1η ομάδα	Αριθμός δικαιωμάτων ψήφου/αριθμός Διοικητών Συχνότητα άσκησης δικαιώματος ψήφου	5/5	5/5	5/5	4/5	4/5	4/5	Δεύτερο στάδιο: σύστημα εκ περιτροπής άσκησης δικαιώματος ψήφου βάσει τριών ομάδων (βλ. Πίνακα 2)
		100%	100%	100%	80%	80%	80%	
2η ομάδα	Αριθμός δικαιωμάτων ψήφου/αριθμός Διοικητών Συχνότητα άσκησης δικαιώματος ψήφου	10/11	10/12	10/13	11/14	11/15	11/16	
		91%	83%	77%	79%	73%	69%	
Σ δικαιωμάτων ψήφου		15	15	15	15	15	15	15

Το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου βάσει δύο ομάδων θα τεθεί σε εφαρμογή όταν οι χώρες της ζώνης του ευρώ υπερβούν τις 15. Η πρώτη ομάδα θα απαρτίζεται από τους πέντε Διοικητές των χωρών της ζώνης του ευρώ που βρίσκονται στις υψηλότερες θέσεις στην κατάταξη των χωρών και θα διαθέτει τέσσερα δικαιώματα ψήφου. Η δεύτερη ομάδα θα απαρτίζεται από τους υπόλοιπους Διοικητές και θα διαθέτει έντεκα δικαιώματα ψήφου. Ωστόσο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η συχνότητα άσκησης του δικαιώματος ψήφου των Διοικητών της πρώτης ομάδας δεν θα είναι μικρότερη από την εν λόγω συχνότητα της δεύτερης ομάδας, τα δικαιώματα ψήφου των δύο ομάδων θα είναι πέντε και δέκα αντιστοίχως, εφόσον υπάρχουν 16, 17 ή 18 Διοικητές από χώρες της ζώνης του ευρώ. Προς αποφυγή της προσωρινής αυτής προσαρμογής, το Διοικητικό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών του, με και χωρίς δικαίωμα ψήφου, μπορεί να αναβάλει την έναρξη εφαρμογής του συστήματος της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου έως ότου ο αριθμός των Διοικητών υπερβεί τους 18.

Πίνακας 2 Το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου βάσει τριών ομάδων (δεύτερο στάδιο) – συχνότητα άσκησης του δικαιώματος ψήφου από τους Διοικητές κάθε ομάδας

		Αριθμός Διοικητών στο Διοικητικό Συμβούλιο						
		16-21	22	23	24	25	26	27
1η ομάδα	Αριθμός δικαιωμάτων ψήφου/αριθμός Διοικητών		4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
	Συχνότητα άσκησης δικαιώματος ψήφου	Πρώτο στάδιο:	80%	80%	80%	80%	80%	80%
2η ομάδα	Αριθμός δικαιωμάτων ψήφου/αριθμός Διοικητών	σύστημα εκ περιτροπής άσκησης δικαιώματος ψήφου βάσει δύο ομάδων (βλ. Πίνακα 1)	8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
	Συχνότητα άσκησης δικαιώματος ψήφου		73%	67%	67%	62%	62%	57%
3η ομάδα	Αριθμός δικαιωμάτων ψήφου/αριθμός Διοικητών		3/6	3/6	3/7	3/7	3/8	3/8
	Συχνότητα άσκησης δικαιώματος ψήφου		50%	50%	43%	43%	38%	38%
Σ δικαιωμάτων ψήφου			15	15	15	15	15	15

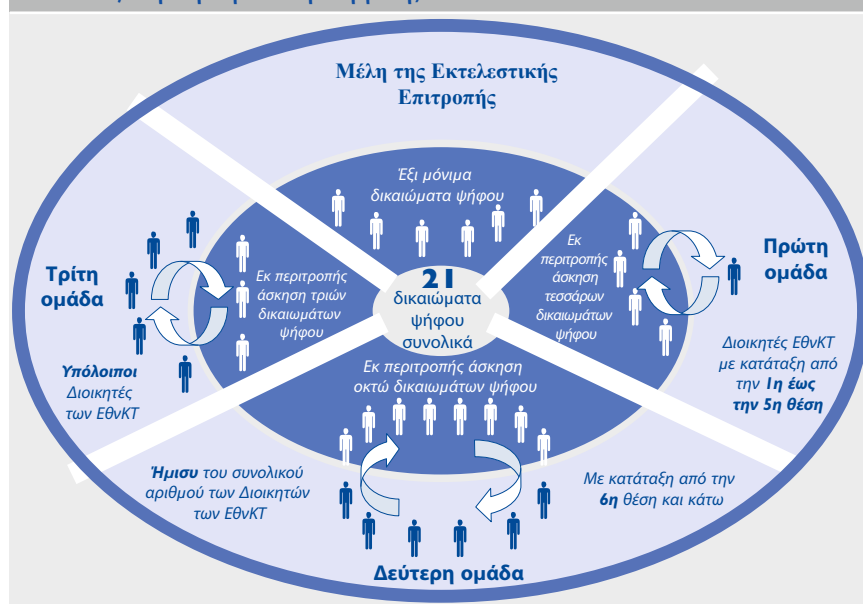
Όταν θα συμμετέχουν τουλάχιστον 22 χώρες στη ζώνη του ευρώ, το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου θα βασίζεται σε τρεις ομάδες. Η πρώτη ομάδα θα απαρτίζεται από τους πέντε Διοικητές των χωρών της ζώνης του ευρώ που βρίσκονται στις υψηλότερες θέσεις στην κατάταξη των χωρών και θα διαθέτει τέσσερα δικαιώματα ψήφου. Η δεύτερη ομάδα θα απαρτίζεται από το ήμισυ του συνολικού αριθμού των Διοικητών των ΕθνΚΤ και θα διαθέτει οκτώ δικαιώματα ψήφου. Η τρίτη ομάδα θα απαρτίζεται από τους υπόλοιπους Διοικητές και θα διαθέτει τρία δικαιώματα ψήφου.

Το μέγεθος των ομάδων και η συχνότητα με την οποία οι Διοικητές των ΕθνΚΤ θα ασκούν το δικαίωμα ψήφου θα αναπροσαρμόζονται με την πάροδο του χρόνου, προκειμένου να καλύπτονται οι ανάγκες που θα προκύπτουν από κάθε νέα διεύρυνση της ζώνης του ευρώ με ανώτατο όριο αριθμού μελών τα 27. Σε εύθετο χρόνο, το Διοικητικό Συμβούλιο θα αποφασίσει με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών του για τις ακριβείς διατάξεις εφαρμογής.

Ψηφοφορία για ζητήματα χρηματοπιστωτικής φύσης

Όταν λαμβάνονται αποφάσεις για ορισμένα χρηματοπιστωτικά ζητήματα που καθορίζονται στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ, οι ψήφοι στο Διοικητικό Συμβούλιο σταθμίζονται σύμφωνα με τα μερίδια συμμετοχής των ΕθνΚΤ στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Σύμφωνα με το άρθρο 43.6 του Καταστατικού, ο όρος «εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ» ερμηνεύεται ως το κεφάλαιο της ΕΚΤ στο οποίο εγγράφονται οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ· εξαιρούνται δηλαδή τα μερίδια των ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ. Οι ψήφοι των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής λαμβάνουν μηδενική στάθμιση. Όπως προαναφέρθηκε, στις περιπτώσεις σταθμισμένης ψηφοφορίας, εάν κάποιος Διοικητής αδυνατεί να συμμετάσχει μπορεί να ορίσει αναπληρωτή που θα ψηφίσει στη θέση του.

Σχήμα 1 Το σύστημα της εκ περιτροπής άσκησης του δικαιώματος ψήφου του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ βάσει τριών ομάδων (σενάριο για μια ζώνη ευρώ με 27 κράτη μέλη)

Σύμφωνα με το άρθρο 10.3 του Καταστατικού, τα ζητήματα χρηματοπιστωτικής φύσης για τα οποία απαιτείται σταθμισμένη ψηφοφορία είναι: η καταβολή και η αύξηση του κεφαλαίου της ΕΚΤ (άρθρο 28), η αναθεώρηση της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ (άρθρο 29), η μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ (άρθρο 30), η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος των ΕθνΚΤ (άρθρα 32 και 51) και η κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ (άρθρο 33).

Κατά κανόνα, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία των σταθμισμένων ψήφων, δηλαδή μια απόφαση λαμβάνεται όταν οι υπέρ αυτής ψήφοι αντιπροσωπεύουν άνω του 50% του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ. Για ορισμένες αποφάσεις (όπως η αύξηση του κεφαλαίου της ΕΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 28.3 του Καταστατικού και η παρέκκλιση από τους κανόνες για την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος σύμφωνα με το άρθρο 32.3 του Καταστατικού) απαιτείται ειδική πλειοψηφία των δύο τρίτων και τουλάχιστον των μισών μεριδιούχων.

Χρόνος και τόπος των συνεδριάσεων και εμπιστευτικός χαρακτήρας των εργασιών

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει, κατά κανόνα, δύο φορές το μήνα. Αξιολογεί σε βάθος τις νομισματικές και οικονομικές εξελίξεις και λαμβάνει σχετικές αποφάσεις ειδικά στην πρώτη συνεδρίαση του μήνα. Συνήθως, μετά την πρώτη συνεδρίαση του μήνα ακολουθεί συνέντευξη Τύπου, στην οποία ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος ενημερώνουν το κοινό σχετικά με τα αποτελέσματα των συζητήσεων. Η δεύτερη συνεδρίαση επικεντρώνεται συνήθως σε ζητήματα που αφορούν άλλα καθήκοντα και αρμοδιότητες της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος.

Οι συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου πραγματοποιούνται συνήθως στις εγκαταστάσεις της ΕΚΤ στη Φραγκφούρτη. Ωστόσο, από το 2000 και έπειτα, δύο συνεδριάσεις ανά έτος πραγματοποιούνται εκτός Φραγκφούρτης στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ και διοργανώνονται από την αντίστοιχη κεντρική τράπεζα. Περιστασιακά, πραγματοποιούνται συνεδριάσεις και με τη μορφή τηλεδιάσκεψης, ενώ αποφάσεις μπορούν να λαμβάνονται και με γραπτή διαδικασία.

Σύμφωνα με το άρθρο 10.4 του Καταστατικού, οι εργασίες των συνεδριάσεων είναι μυστικές. Παρ' όλο που αυτή η διάταξη δεν επιτρέπει στην ΕΚΤ να δημοσιεύει τα πρακτικά των συνεδριάσεων, ωστόσο δεν της απαγορεύει να ενημερώνει το κοινό σχετικά με όλες τις σημαντικές πτυχές των συζητήσεων στο Διοικητικό Συμβούλιο (βλ. Ενότητα 4.2.3).

Εκτελεστική Επιτροπή

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελεί το λειτουργικό όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Έχει την ευθύνη για όλες τις αποφάσεις που πρέπει να λαμβάνονται σε καθημερινή βάση. Δεδομένης της φύσης της νομισματικής πολιτικής, η ΕΚΤ πρέπει να αντιδρά και να προσαρμόζεται στις ταχύτατα μεταβαλλόμενες συνθήκες που επικρατούν στις χρηματαγορές και τις αγορές κεφαλαίων, καθώς και να αντιμετωπίζει ειδικές περιπτώσεις και επείγοντα ζητήματα. Μόνο ένα

Πλαίσιο 8 Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου (1 Ιουνίου 1998 έως 1 Ιουλίου 2004)

Πρόεδρος της ΕΚΤ

Willem F. Duisenberg
Jean-Claude Trichet

1 Ιουνίου 1998 έως 31 Οκτωβρίου 2003
από την 1η Νοεμβρίου 2003

Αντιπρόεδρος της ΕΚΤ

Christian Noyer
Λουκάς Δ. Παπαδήμος

1 Ιουνίου 1998 έως 31 Μαΐου 2002
από την 1η Ιουνίου 2002

Λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής

Sirkka Hämäläinen
Eugenio Domingo Solans
Tommaso Padoa-Schioppa
Otmar Issing
Gertrude Tumpel-Gugerell
José Manuel González-Páramo
Lorenzo Bini Smaghi
Jürgen Stark

1 Ιουνίου 1998 έως 31 Μαΐου 2003
1 Ιουνίου 1998 έως 31 Μαΐου 2004
1 Ιουνίου 1998 έως 31 Μαΐου 2005
1 Ιουνίου 1998 έως 31 Μαΐου 2006
από την 1η Ιουνίου 2003
από την 1η Ιουνίου 2004
από την 1η Ιουνίου 2005
από την 1η Ιουνίου 2006

Διοικητές των Εθνικών της ζώνης του ευρώ

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique

Alfons Verplaetse
Guy Quaden

1 Ιουνίου 1998 έως 28 Φεβρουαρίου 1999
από την 1η Μαρτίου 1999

Deutsche Bundesbank

Hans Tietmeyer
Ernst Welteke
Axel Weber

1 Σεπτεμβρίου 1999 έως 16 Απριλίου 2004
1 Σεπτεμβρίου 1999 έως 16 Απριλίου 2004
από τις 30 Απριλίου 2004

(Προσωρινώς, Jürgen Stark, Αντιπρόεδρος)

Τράπεζα της Ελλάδος

Λουκάς Δ. Παπαδήμος
Νικόλαος Χ. Γκαργκάνας

1 Ιανουαρίου 2001 έως 31 Μαΐου 2002
από την 1η Ιουνίου 2002

Banco de España

Luis Ángel Rojo
Jaime Caruana

1 Ιουνίου 1998 έως 11 Ιουλίου 2000
από τις 12 Ιουλίου 2000

Banque de France

Jean-Claude Trichet
Christian Noyer

1 Ιουνίου 1998 έως 31 Οκτωβρίου 2003
από την 1η Νοεμβρίου 2003

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

Maurice O'Connell
John Hurley

1 Ιουνίου 1998 έως 10 Μαρτίου 2002
από τις 11 Μαρτίου 2002

Πλαίσιο 8 Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου (1 Ιουνίου 1998 έως 1 Ιουλίου 2004) (συνέχεια)

<i>Banca d'Italia</i> Antonio Fazio Mario Draghi (Προσωρινώς, Vincenzo Desario, εκτελών χρέη Διοικητή)	1 Ιουνίου 1998 έως 19 Δεκεμβρίου 2005 από τις 16 Ιανουαρίου 2006
<i>Banque centrale du Luxembourg</i> Yves Mersch	από την 1η Ιουνίου 1998
<i>De Nederlandsche Bank</i> Nout Wellink	από την 1η Ιουνίου 1998
<i>Oesterreichische Nationalbank</i> Klaus Liebscher	από την 1η Ιουνίου 1998
<i>Banco de Portugal</i> António José Fernandes de Sousa Vitor Constâncio	1 Ιουνίου 1998 έως 22 Φεβρουαρίου 2000 από τις 23 Φεβρουαρίου 2000
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i> Matti Vanhala Erkki Liikanen (Προσωρινώς, Matti Louekoski, Αναπληρωτής Διοικητής)	1 Ιουνίου 1998 έως 15 Μαρτίου 2004 από τις 12 Ιουλίου 2004

όργανο του οποίου τα μέλη ασχολούνται μόνιμα και αποκλειστικά με την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΚΤ μπορεί να εκπληρώσει αυτή τη λειτουργία.

Σύνθεση

Η Εκτελεστική Επιτροπή έχει έξι μέλη – τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα ακόμη μέλη – τα οποία στο σύνολό τους είναι πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους με επαγγελματική πείρα σε νομισματικά και τραπεζικά θέματα. Διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των χωρών της ζώνης του ευρώ σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, βάσει σύστασης του Συμβουλίου της ΕΕ, το οποίο προηγουμένως διαβουλεύεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Πριν από την ίδρυση της ΕΚΤ, το Μάιο του 1998 είχε ζητηθεί η γνώμη του Συμβουλίου του ΕΝΙ για τα έξι υποψήφια μέλη που θα αποτελούσαν την πρώτη Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ.

Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται σε βάση πλήρους απασχόλησης. Οι όροι απασχόλησής τους (π.χ. μισθοί, συντάξεις και λοιπές παροχές κοινωνικής ασφάλισης) αποτελούν το αντικείμενο συμβάσεων που συνάπτονται με την ΕΚΤ και καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο (χωρίς τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής να έχουν δικαίωμα ψήφου). Σε αυτά τα ζητήματα, το Διοικητικό Συμβούλιο ενεργεί βάσει των προτάσεων μιας επιτροπής η οποία απαρτίζεται από τρία μέλη που διορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και τρία μέλη που διορίζονται από το Συμβούλιο. Τα τρία μέλη που διορίζονται από το Διοικητικό

Συμβούλιο επιλέγονται μεταξύ των εν ενεργεία ή των πρώην Διοικητών των ΕθνΚΤ, ενώ τα μέλη που διορίζονται από το Συμβούλιο της ΕΕ επιλέγονται μεταξύ των μελών του Συμβουλίου ECOFIN.

Αρμοδιότητες

Οι βασικές αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής είναι:

- να προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου,
- να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, δίνοντας κατ' αυτό τον τρόπο τις απαραίτητες οδηγίες στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ,
- να διαχειρίζεται τις καθημερινές εργασίες της ΕΚΤ,
- να ασκεί ορισμένες αρμοδιότητες που της έχει εκχωρήσει το Διοικητικό Συμβούλιο, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων αρμοδιοτήτων κανονιστικής φύσης.

Στην προετοιμασία των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου περιλαμβάνεται η κατάρτιση της ημερήσιας διάταξης της εκάστοτε συνεδρίασης, η προετοιμασία των απαραίτητων εγγράφων για τις συζητήσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και η υποβολή προτάσεων σχετικά με τις αποφάσεις που πρέπει να ληφθούν. Επομένως, στην πράξη – αν και όχι επίσημα – η Εκτελεστική Επιτροπή έχει το δικαίωμα ανάληψης πρωτοβουλίας για τις αποφάσεις που λαμβάνει το Διοικητικό Συμβούλιο.

Η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα που έχει αναθέσει στην Εκτελεστική Επιτροπή η Συνθήκη ΕΚ. Επομένως, το Διοικητικό Συμβούλιο δεν μπορεί να εκπληρώσει αυτήν τη λειτουργία. Η αρμοδιότητα για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής στηρίζεται στην εξουσία της Εκτελεστικής Επιτροπής να εκδίδει τις οδηγίες της ΕΚΤ που απευθύνονται στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ. Με την ανάθεση αυτής της λειτουργίας στην Επιτροπή, διασφαλίζεται η ικανότητα της ΕΚΤ να αντιδρά και να προσαρμόζεται στις ταχύτατα μεταβαλλόμενες συνθήκες που επικρατούν στις χρηματαγορές και τις αγορές κεφαλαίων, καθώς και να αντιμετωπίζει ειδικές περιπτώσεις και επείγοντα ζητήματα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο εκχωρεί στην Εκτελεστική Επιτροπή την αρμοδιότητα να εγκρίνει και να δημοσιεύει τις μηνιαίες εκθέσεις (άρθρο 15.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ), τις εβδομαδιαίες ενοποιημένες λογιστικές καταστάσεις (άρθρο 15.2) και τους ενοποιημένους ισολογισμούς (άρθρο 26.3)· τα εν λόγω έγγραφα συγκαταλέγονται μεταξύ των καταστατικών εκθέσεων της ΕΚΤ.⁶ Επίσης, αναλαμβάνει ορισμένες εκχωρηθείσες αρμοδιότητες σε σχέση με τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ. Τέλος, η Εκτελεστική Επιτροπή έχει επίσης την αρμοδιότητα επιβολής κυρώσεων σε τρίτους λόγω μη συμμόρφωσης με τους κανονισμούς της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.3).

⁶ Οι Ετήσιες Εκθέσεις εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και οι Εκθέσεις για τη Σύγκλιση από το Γενικό Συμβούλιο.

Όσον αφορά τη διαχείριση των καθημερινών εργασιών της ΕΚΤ, η Εκτελεστική Επιτροπή είναι επίσης αρμόδια για την οργάνωση της εσωτερικής δομής της ΕΚΤ και για την καθιέρωση των κανόνων που ισχύουν για την επιλογή, το διορισμό και τις προαγωγές του προσωπικού της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 6.2).

Διαδικασίες

Όπως και το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή λειτουργεί ως συλλογικό όργανο. Σύμφωνα με το άρθρο 11.5 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ *«κάθε μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής που παρίσταται αυτοπροσώπως στις συνεδριάσεις έχει δικαίωμα ψήφου και διαθέτει, για το σκοπό αυτό, μία ψήφο»*. Η αρχή της συλλογικής ευθύνης συνεπάγεται ότι οι αποφάσεις υπόκεινται σε συλλογική διαβούλευση και ότι όλα τα μέλη φέρουν συλλογικά την ευθύνη για αυτές.

Επί του παρόντος, η Εκτελεστική Επιτροπή συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Κατά κανόνα αποφασίζει, κατόπιν ψηφοφορίας, με απλή πλειοψηφία των παρόντων μελών. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

Συγκεκριμένες αρμοδιότητες του Προέδρου της ΕΚΤ

Ως μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ θεωρείται πρώτος μεταξύ ίσων και δεσμεύεται από τις αποφάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής. Μολοταύτα, το Καταστατικό του ΕΣΚΤ αποδίδει στον Πρόεδρο πρωταγωνιστικό ρόλο, καθώς του αναθέτει αποκλειστικά ορισμένες σημαντικές λειτουργίες (ή, σε περίπτωση απουσίας του, στον Αντιπρόεδρο): την προεδρία και των τριών οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, την καθοριστική ψήφο στο Διοικητικό Συμβούλιο και την Εκτελεστική Επιτροπή, την εξωτερική εκπροσώπηση της ΕΚΤ (για παράδειγμα σε διεθνές επίπεδο), την παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης της ΕΚΤ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ και τη δυνατότητα να παρευρίσκεται σε συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN και της Ομάδας Ευρώ (Eurogroup). Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΚΤ, αποφάσεις σχετικά με τις επιμέρους αρμοδιότητες των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής αναφορικά με τις καθημερινές εργασίες της ΕΚΤ μπορούν να λαμβάνονται μόνο με τη σύμφωνη ψήφο του Προέδρου.

Γενικό Συμβούλιο

Το Γενικό Συμβούλιο λειτουργεί ως θεσμικός σύνδεσμος μεταξύ του Ευρωσυστήματος και των ΕθνΚΤ των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ. Η ύπαρξή του, η σύνθεσή του και οι αρμοδιότητές του απορρέουν από τα διαφορετικά επίπεδα ενοποίησης στην ΟΝΕ (βλ. Ενότητα 1.2.2). Ως εκ τούτου, το Γενικό Συμβούλιο θα καταργηθεί όταν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ θα έχουν υιοθετήσει το ευρώ ως νόμισμά τους.

Η ιδιότητα του Γενικού Συμβουλίου ως οργάνου λήψης αποφάσεων του ΕΣΚΤ υπογραμμίζει τη σημασία που απέδωσαν οι συντάκτες της Συνθήκης στη διατήρηση των δεσμών και της συνεργασίας με τις ΕθνΚΤ των κρατών μελών της ΕΕ που δεν έχουν υιοθετήσει ακόμη το ευρώ.

Σύνθεση

Το Γενικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους Διοικητές όλων των ΕθνΚΤ της ΕΕ, άρα επί του παρόντος

διαθέτει 27 μέλη. Τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορούν να παρίστανται στις συνεδριάσεις, αλλά δεν έχουν δικαίωμα ψήφου. Οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών των εντασσόμενων χωρών (επί του παρόντος Βουλγαρία και Ρουμανία) συμμετέχουν ως παρατηρητές. Όπως ισχύει και στην περίπτωση του Διοικητικού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της ΕΕ και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορούν επίσης να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις του Γενικού Συμβουλίου, αλλά, παρομοίως, δεν έχουν δικαίωμα ψήφου.

Αρμοδιότητες

Το Γενικό Συμβούλιο έχει αναλάβει την εκτέλεση εκείνων των καθηκόντων του ΕΝΙ, τα οποία πρέπει να συνεχίσουν να εκτελούνται από την ΕΚΤ στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, δεδομένου ότι όλα τα κράτη μέλη δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Επομένως, η πρωταρχική του αρμοδιότητα είναι να παρέχει συμβουλές σχετικά με τις προετοιμασίες που απαιτούνται για την ένταξη στο Ευρωσύστημα. Σε αυτό το πλαίσιο, το Γενικό Συμβούλιο εγκρίνει επίσης τις εκθέσεις για τη σύγκλιση που απαιτεί η Συνθήκη (βλ. Ενότητα 1.2.2).

Το Γενικό Συμβούλιο παρακολουθεί επίσης τη λειτουργία του ΜΣΙ ΙΙ (βλ. Ενότητα 3.2.1). Σε αυτό το πλαίσιο, αξιολογεί τη διατηρησιμότητα των διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών μεταξύ του ευρώ και των νομισμάτων εκτός ζώνης ευρώ που συμμετέχουν στο μηχανισμό. Επίσης, διευκολύνει το συντονισμό της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, καθώς και τη διαχείριση του μηχανισμού παρέμβασης και χρηματοδότησης του ΜΣΙ ΙΙ.

Επιπλέον, το Γενικό Συμβούλιο:

- παρακολουθεί εάν οι ΕθνΚΤ της ΕΕ και η ΕΚΤ συμμορφώνονται με τις διατάξεις του άρθρου 101 (υπεραναλήψεις και πιστωτικές διευκολύνσεις) και 102 (απαγόρευση της προνομαϊκής πρόσβασης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) της Συνθήκης ΕΚ (βλ. Ενότητα 2.5.5),
- συμβάλλει σε δραστηριότητες, όπως οι συμβουλευτικές λειτουργίες της ΕΚΤ και η συλλογή στατιστικών στοιχείων (βλ. ενότητες 2.5.4 και 3.5),
- διατυπώνει τη γνώμη του όταν του ζητείται σε ζητήματα σχετικά με την αλλαγή των κανόνων που διέπουν τη λογιστική παρακολούθηση και την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων, τον καθορισμό της κλείδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ και τους όρους απασχόλησης για το προσωπικό της ΕΚΤ.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ υποχρεώνεται να ενημερώνει το Γενικό Συμβούλιο σχετικά με αποφάσεις που λαμβάνει το Διοικητικό Συμβούλιο, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η άμεση πληροφόρηση των διοικητών των ΕθνΚΤ εκτός της ζώνης ευρώ αναφορικά με τις συσκέψεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Διαδικασίες

Το Γενικό Συμβούλιο έχει θεσπίσει το δικό του εσωτερικό κανονισμό. Συνεδριάζει υπό την προεδρία του Προέδρου της ΕΚΤ ή, σε περίπτωση απουσίας του,

του Αντιπροέδρου. Κατά κανόνα συνεδριάζει τέσσερις φορές ετησίως στη Φραγκφούρτη· οι συνεδριάσεις μπορούν επίσης να πραγματοποιηθούν με τη μορφή τηλεδιάσκεψης.

2.5.2 Συνεπής εφαρμογή των αποφάσεων πολιτικής

Προκειμένου να διασφαλίσει τη συνεπή εφαρμογή των πολιτικών της, καθώς και τη συνοχή του συστήματος, η ΕΚΤ εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες για την αποκεντρωμένη διενέργεια των πράξεων του Ευρωσυστήματος. Επίσης, διοργανώνει και παρέχει υποστήριξη στις συνεδριάσεις των επιτροπών του ΕΣΚΤ, οι οποίες έχουν ως στόχο να διευκολύνουν τη συνεργασία εντός του συστήματος. Η ΕΚΤ λειτουργεί επίσης και ως «κόμβος» για διάφορα κοινά λειτουργικά συστήματα που διασφαλίζουν την ανταλλαγή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο μεταξύ της ίδιας και των ΕθνΚΤ και έτσι μπορεί να παρακολουθεί όλες τις αποκεντρωμένες πράξεις και να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις οδηγίες.

Νομικές πράξεις εντός του Ευρωσυστήματος

Υπάρχουν τρία είδη νομικών πράξεων εντός του Ευρωσυστήματος:

- οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ,
- οι οδηγίες της ΕΚΤ,
- οι εσωτερικές αποφάσεις.

Οι κατευθυντήριες γραμμές και οι οδηγίες της ΕΚΤ αποτελούν ειδικές μορφές νομικά δεσμευτικών και δικαστικά εκτελεστών μέσων. Θεσπίζονται με σκοπό να διασφαλίσουν ότι οι αποκεντρωμένες πράξεις εκτελούνται από τις ΕθνΚΤ με συνέπεια και σύμφωνα με τον εσωτερικό καταμερισμό αρμοδιοτήτων.

Καθώς οι κατευθυντήριες γραμμές και οι οδηγίες αποτελούν μέρος του κοινοτικού δικαίου, κατισχύουν της προϋπάρχουσας και μεταγενέστερης εθνικής νομοθεσίας εντός του πεδίου εφαρμογής τους (αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου).⁷ Καθήκον του Διοικητικού Συμβουλίου είναι να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες αρχές και τις οδηγίες της ΕΚΤ. Η Εκτελεστική Επιτροπή στηρίζει το Διοικητικό Συμβούλιο στην εκπλήρωση αυτού του καθήκοντος υποβάλλοντας τακτικές εκθέσεις συμμόρφωσης.

Η ΕΚΤ έχει, επίσης, την αρμοδιότητα να εκδίδει εσωτερικές αποφάσεις για οργανωτικά, διοικητικά ή χρηματοπιστωτικά ζητήματα του Ευρωσυστήματος. Αυτές οι εσωτερικές αποφάσεις είναι επίσης νομικά δεσμευτικές για όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος.

Οι τυπικές προϋποθέσεις για την έγκριση των κατευθυντήριων γραμμών, των οδηγιών και των εσωτερικών αποφάσεων της ΕΚΤ δεν καθορίζονται ούτε στη

⁷ Ωστόσο, μέχρι σήμερα δεν έχουν σημειωθεί περιπτώσεις αντίφασης μεταξύ κατευθυντήριων γραμμών της ΕΚΤ και εθνικής νομοθεσίας. Πάγια πολιτική της ΕΚΤ είναι να διασφαλίζει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδει συνάδουν με την εθνική νομοθεσία.

Συνθήκη ούτε στο Καταστατικό, αλλά προβλέπονται στον εσωτερικό κανονισμό της ΕΚΤ και ακολουθούν τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.

Δεδομένου ότι τα έννομα αποτελέσματα αυτών των μέσων αφορούν μόνο το Ευρωσύστημα, δεν είναι υποχρεωτική η δημοσίευση των κατευθυντήριων γραμμών, των οδηγιών και των εσωτερικών αποφάσεων της ΕΚΤ σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Ωστόσο, για λόγους διαφάνειας, η ΕΚΤ γενικά δημοσιεύει τις κατευθυντήριες γραμμές και τις εσωτερικές αποφάσεις που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τους φορείς της αγοράς και το ευρύ κοινό. Συνήθως, οι λίγες νομικές πράξεις που δεν δημοσιεύονται αφορούν λεπτομερή τεχνικά και λειτουργικά ζητήματα, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις εκείνες που οι αλλαγές είναι πιθανώς συχνές για λειτουργικούς λόγους.

Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ καθορίζουν το γενικό πλαίσιο και τους βασικούς κανόνες που ισχύουν για την αποκεντρωμένη διενέργεια των πράξεων του Ευρωσυστήματος και τη συλλογή στατιστικών στοιχείων από τις ΕθνΚΤ.

Καθώς οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ αφορούν το ίδιο το Ευρωσύστημα και απευθύνονται μόνο στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, δεν επηρεάζουν – ούτε άμεσα ούτε μεμονωμένα – τα έννομα δικαιώματα των αντισυμβαλλομένων των ΕθνΚΤ. Προκειμένου να τεθούν σε ισχύ, οι διατάξεις των κατευθυντήριων γραμμών τεκμηριώνονται από τις ΕθνΚΤ στις σχέσεις τους με τους οικείους αντισυμβαλλομένους.

Καθώς οι χώρες της ζώνης του ευρώ παρουσιάζουν διαφορές όσον αφορά τη δομή των χρηματοπιστωτικών αγορών και το νομικό τους σύστημα, οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ έχουν συνταχθεί ώστε να αφήνουν περιθώριο απόκλισης από την εν λόγω τεκμηρίωση, στο βαθμό που αυτό συνάδει με τις απαιτήσεις της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ. Ανάλογα με τις νομικές ρυθμίσεις που ισχύουν για κάθε ΕθνΚΤ χωριστά, οι εν λόγω σχέσεις ρυθμίζονται είτε με συμβάσεις που συνάπτουν οι ΕθνΚΤ με τους αντισυμβαλλομένους τους είτε με κανονιστικές πράξεις που απευθύνονται στους αντισυμβαλλομένους. Ωστόσο, αν και η τυπική τεκμηρίωση των ρυθμίσεων μπορεί να ποικίλλει από χώρα σε χώρα, η ουσία τους παραμένει η ίδια.

Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΚΤ, οι κατευθυντήριες γραμμές εκδίδονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και στη συνέχεια κοινοποιούνται στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ. Προκειμένου να διευκολύνει την εισαγωγή τροποποιήσεων στις κατευθυντήριες γραμμές, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει την εκχώρηση στην Εκτελεστική Επιτροπή της αρμοδιότητάς του να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές, με την προϋπόθεση ότι θα ορίσει επακριβώς τα όρια και το περιεχόμενο της εκχωρηθείσας αρμοδιότητας.

Οδηγίες της ΕΚΤ

Οι οδηγίες της ΕΚΤ εκδίδονται από την Εκτελεστική Επιτροπή. Αποσκοπούν στη διασφάλιση της εφαρμογής των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής και των κατευθυντήριων γραμμών, δίνοντας συγκεκριμένες και λεπτομερείς εντολές στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι οδηγίες που η

Εκτελεστική Επιτροπή εκδίδει σχετικά με τη διενέργεια των πράξεων ανοικτής αγοράς (βλ. Ενότητα 3.1.3).

Εσωτερικές αποφάσεις

Οι εσωτερικές αποφάσεις αφορούν την αντιμετώπιση εσωτερικών οργανωτικών ή διοικητικών ζητημάτων. Οι εν λόγω αποφάσεις είναι «άτυπες», με την έννοια ότι δεν απευθύνονται ρητά σε συγκεκριμένο αποδέκτη. Ωστόσο, είναι νομικά δεσμευτικές για τα μέλη του Ευρωσυστήματος.

Παραδείγματα αποφάσεων αυτού του είδους (τα οποία έχουν στο σύνολό τους δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης) είναι οι αποφάσεις της ΕΚΤ σχετικά με:

- την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα και τα αρχεία της ΕΚΤ,
- τα ποσοστά των μεριδίων συμμετοχής των ΕθνΚΤ στην κλείδα κατανομής για το κεφάλαιο της ΕΚΤ,
- την καταβολή του κεφαλαίου της ΕΚΤ,
- την έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ, και
- την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος μεταξύ των ΕθνΚΤ.

Επιτροπές του Ευρωσυστήματος/ΕΣΚΤ και Διάσκεψη για το Ανθρώπινο Δυναμικό

Οι επιτροπές του ΕΣΚΤ δημιουργήθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο, σύμφωνα με το άρθρο 9 του εσωτερικού κανονισμού της ΕΚΤ, για να επικουρούν τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ στο έργο τους. Οι επιτροπές του ΕΣΚΤ παρέχουν εξειδικευμένη γνώση στους τομείς της αρμοδιότητάς τους και διευκολύνουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και την εφαρμογή τους.

Την προεδρία των επιτροπών του ΕΣΚΤ, οι οποίες λογοδοτούν στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Εκτελεστικής Επιτροπής, αναλαμβάνουν συνήθως υψηλόβαθμα μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ. Στις επιτροπές του ΕΣΚΤ έχουν συνήθως δικαίωμα συμμετοχής μόνο υπάλληλοι των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος. Ωστόσο, όταν μια επιτροπή του ΕΣΚΤ ασχολείται με ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας του Γενικού Συμβουλίου, στις συνεδριάσεις της μπορούν να συμμετάσχουν και εκπρόσωποι των μη συμμετεχουσών ΕθνΚΤ. Αν κριθεί σκόπιμο, μπορεί να κληθούν και άλλοι αρμόδιοι φορείς να συμμετάσχουν στις συνεδριάσεις των επιτροπών του ΕΣΚΤ, όπως π.χ. οι εθνικές εποπτικές αρχές όταν πρόκειται για συνεδριάσεις της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας.

Επί του παρόντος, πέρα από την Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας (BSC), οι λειτουργίες της οποίας περιγράφονται στην Ενότητα 3.7 σε συνδυασμό με τα καταστατικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ στον τομέα της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, οι επιτροπές του ΕΣΚΤ είναι δώδεκα και έχουν ως εξής:

- Η **Επιτροπή Λογιστικής και Νομισματικού Εισοδήματος (AMICO)** παρέχει συμβουλές για όλα τα ζητήματα εντός του Ευρωσυστήματος που σχετίζονται

με τη λογιστική παρακολούθηση, την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων και την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος.

- Η **Επιτροπή Τραπεζογραμματίων (BANCO)** προωθεί τη συνεργασία εντός του Ευρωσυστήματος στον τομέα της παραγωγής, έκδοσης και διαχείρισης μετά την έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ.
- Η **Επιτροπή Εξωτερικών Επικοινωνιών (ECCO)** παρέχει υποστήριξη στην επικοινωνιακή πολιτική της ΕΚΤ, ειδικότερα σε ζητήματα που αφορούν τις πολύγλωσσες εκδόσεις.
- Η **Επιτροπή Πληροφορικής (ITC)** παρέχει υποστήριξη στην ανάπτυξη, εφαρμογή και συντήρηση των δικτύων πληροφορικής και των υποδομών επικοινωνίας που υποστηρίζουν τα κοινά λειτουργικά συστήματα.
- Η **Επιτροπή Εσωτερικών Επιθεωρητών (IAC)** επεξεργάζεται κοινά πρότυπα για τον έλεγχο των πράξεων του Ευρωσυστήματος και επιθεωρεί τα κοινά προγράμματα και λειτουργικά συστήματα σε επίπεδο Ευρωσυστήματος/ΕΣΚΤ.
- Η **Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων (IRC)** επικουρεί την ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των καταστατικών της καθηκόντων όσον αφορά τη διεθνή συνεργασία και ενεργεί ως φορέας ανταλλαγής απόψεων σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος στον εν λόγω τομέα.
- Η **Επιτροπή Νομικών Θεμάτων (LEGCO)** παρέχει συμβουλές για όλα τα νομικά ζητήματα που σχετίζονται με τα καταστατικά καθήκοντα της ΕΚΤ.
- Η **Επιτροπή Πράξεων Αγοράς (MOC)** επικουρεί το Ευρωσύστημα κατά τη διενέργεια πράξεων νομισματικής πολιτικής και πράξεων συναλλάγματος, καθώς και κατά τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ και της λειτουργίας του ΜΣΙ ΙΙ.
- Η **Επιτροπή Νομισματικής Πολιτικής (MPC)** παρέχει κυρίως συμβουλές για στρατηγικά και πιο μακροπρόθεσμα ζητήματα που σχετίζονται με τη χάραξη της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, ενώ επίσης είναι υπεύθυνη για τις προβολές που καταρτίζουν, σε τακτά διαστήματα, οι εμπειρογνώμονες του Ευρωσυστήματος για τις μακροοικονομικές εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ (βλ. Ενότητα 3.1.2).
- Η **Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού (PSSC)** παρέχει συμβουλές για θέματα λειτουργίας και συντήρησης του TARGET, γενικά ζητήματα που αφορούν την πολιτική και την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών και θέματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τις κεντρικές τράπεζες στον τομέα των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων.
- Η **Επιτροπή Στατιστικής (STC)** παρέχει συμβουλές για το σχεδιασμό και την κατάρτιση των στατιστικών πληροφοριών που συλλέγονται από την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ.

Προκειμένου να προωθήσει ακόμη περισσότερο τη συνεργασία και το ομαδικό πνεύμα μεταξύ των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος/ΕΣΚΤ στον τομέα της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, το Διοικητικό Συμβούλιο καθιέρωσε τη Διάσκεψη για το Ανθρώπινο Δυναμικό, επισημοποιώντας κατ' αυτό τον τρόπο τη μακροχρόνια συνεργασία μεταξύ των επικεφαλής των διευθύνσεων ανθρώπινου δυναμικού των κεντρικών τραπεζών της ΕΕ. Χωρίς να θίγεται η αποκλειστική αρμοδιότητα των ΕθνΚΤ και της ΕΚΤ στον τομέα του ανθρώπινου δυναμικού, η Διάσκεψη θα διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειρογνομosύνης, τεχνογνωσίας και πληροφοριών σε θέματα που αφορούν τις πολιτικές και τις πρακτικές στον τομέα του ανθρώπινου δυναμικού και θα βοηθήσει, μεταξύ άλλων, να αναδειχθούν ευκαιρίες για κοινές επιμορφωτικές δραστηριότητες και μέτρα για την προώθηση των ανταλλαγών προσωπικού.

Κοινά λειτουργικά συστήματα

Η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ έχουν δημιουργήσει ορισμένα κοινά λειτουργικά συστήματα, ώστε να διευκολύνουν τη διενέργεια πράξεων σε αποκεντρωμένη βάση. Τα εν λόγω συστήματα παρέχουν την «υλικότεχνική υποστήριξη» που είναι απαραίτητη για τη λειτουργική αρτιότητα του Ευρωσυστήματος.

Στα κοινά λειτουργικά συστήματα περιλαμβάνονται πληροφοριακά συστήματα, εφαρμογές και διαδικασίες. Οργανώνονται με βάση την «ακτινωτή» ρύθμιση, με κεντρικό κόμβο την ΕΚΤ. Κάτοχοι του συστήματος είναι οι αρμόδιες επιτροπές του ΕΣΚΤ, ενώ η διαχείρισή τους γίνεται από τις αρμόδιες υπηρεσιακές μονάδες της ΕΚΤ.

Για τις πράξεις του Ευρωσυστήματος χρησιμοποιούνται τα ακόλουθα κοινά λειτουργικά συστήματα:

- Συστήματα για τις δημοπρασίες και τις διμερείς παρεμβάσεις στην αγορά, τα οποία διασφαλίζουν την ασφαλή και ταχεία διαβίβαση των οδηγιών για τη διενέργεια αποκεντρωμένων πράξεων νομισματικής πολιτικής.
- Το σύστημα για την ανταλλαγή μη στατιστικών στοιχείων, το οποίο λειτουργεί ως δίαυλος επικοινωνίας για τη διαβίβαση των ημερήσιων στοιχείων της λογιστικής κατάστασης των ΕθνΚΤ και της ΕΚΤ, τα οποία υποβάλλονται στις υπηρεσίες διαχείρισης ρευστότητας της ΕΚΤ και χρησιμοποιούνται για την ημερήσια ανάλυση της χρηματαγοράς.
- Το κοινό σύστημα παρεμβάσεων συναλλαγματικής και νομισματικής πολιτικής, το οποίο χρησιμοποιείται για την καταγραφή και επεξεργασία των συναλλαγών που διενεργούνται από τις ΕθνΚΤ με τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ και από την ΕΚΤ με τα ίδια κεφάλαιά της, καθώς και για την παρακολούθηση θέσεων, ορίων, κινδύνων και επιδόσεων.
- Το σύστημα πληροφοριών για το νόμισμα, το οποίο παρακολουθεί τα αποθέματα τραπεζογραμματίων των ΕθνΚΤ με σκοπό να εντοπίζει πιθανές ελλείψεις ή πλεονάζοντα αποθέματα τραπεζογραμματίων ευρώ στα διάφορα σημεία πρόσβασης του Ευρωσυστήματος. Το εν λόγω σύστημα καθιστά δυνατή τη διόρθωση των ανισορροπιών μέσω της μεταφοράς πλεονάζοντων

αποθεμάτων τραπεζογραμματίων από μια χώρα σε μια άλλη που αντιμετωπίζει πιθανές ελλείψεις.

Άλλα κοινά λειτουργικά συστήματα περιλαμβάνουν τις ΕθνΚΤ των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ:

- Το σύστημα TARGET (βλ. Ενότητα 3.3).
- Το CebaMail, το οποίο είναι ένα κλειστό σύστημα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για την ασφαλή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των ΕθνΚΤ της ΕΕ.
- Το σύστημα τηλεδιάσκεψης, το οποίο είναι ένα κλειστό και ασφαλές σύστημα για τη διεξαγωγή τηλεδιασκέψεων μεταξύ των μελών του ΕΣΚΤ σε επίπεδο διοικητών και εμπειρογνομόνων.
- Το σύστημα παρακολούθησης πλαστών τραπεζογραμματίων και κερμάτων, το οποίο καθιστά δυνατή την ασφαλή διαβίβαση σε όλους τους εξουσιοδοτημένους φορείς των πληροφοριών που συλλέγονται σε κεντρικό επίπεδο και αφορούν λεπτομερή στοιχεία σχετικά με πλαστά τραπεζογραμματία στην ΕΕ.
- Το σύστημα ανταλλαγής στατιστικών στοιχείων, το οποίο διασφαλίζει την ασφαλή και ταχεία διαβίβαση στατιστικών στοιχείων σε κοινή μορφή εντός του ΕΣΚΤ.
- Η βάση δεδομένων με στατιστικά και νομισματικά στοιχεία των NXI· πρόκειται για το κεντρικό μητρώο των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που αποτελούν τον πληθυσμό παροχής στοιχείων για τα νομισματικά και τραπεζικά στατιστικά στοιχεία. Στο εν λόγω μητρώο περιλαμβάνονται πιστωτικά ιδρύματα τα οποία υπόκεινται στην υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών. Επίσης, στη βάση δεδομένων καταγράφονται τα περιουσιακά στοιχεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ασφάλεια στις πράξεις παροχής ενδοημερήσιας πίστωσης και νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος.

Υποβολή εκθέσεων εντός του Ευρωσυστήματος

Δεδομένου του υψηλού βαθμού λειτουργικής αποκέντρωσης, η τακτική υποβολή εκθέσεων εντός του Ευρωσυστήματος είναι απαραίτητη ώστε να παρέχονται στα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ όλες οι πληροφορίες και τα στοιχεία που απαιτούνται για την κεντρική εφαρμογή των πολιτικών της ΕΚΤ και έτσι να διασφαλίζεται η λειτουργική αρτιότητα του Ευρωσυστήματος.

Οι πράξεις του Ευρωσυστήματος παρουσιάζονται σχεδόν αποκλειστικά στις λογιστικές καταστάσεις των ΕθνΚΤ και δημιουργούν μεγάλα υπόλοιπα εντός του Ευρωσυστήματος. Αυτά προκύπτουν κατά κύριο λόγο από τις διασυνοριακές συναλλαγές μέσω του συστήματος TARGET (βλ. Ενότητα 3.3.1), οι οποίες δημιουργούν διμερείς απαιτήσεις και υποχρεώσεις μεταξύ των ΕθνΚΤ στους οικείους λογαριασμούς τους· απορρέουν επίσης από τις ρυθμίσεις για την περιοδική κατανομή των τραπεζογραμματίων ευρώ σε κυκλοφορία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος (βλ. Ενότητα 3.4). Ωστόσο, σε μια ζώνη ενιαίου νομίσματος, μόνο τα συγκεντρωτικά και ενοποιημένα αποτελέσματα

αυτών των πράξεων είναι ουσιώδη για αναλυτικούς και λειτουργικούς σκοπούς. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό οι πράξεις που διενεργούν οι ΕθνΚΤ να λογιστικοποιούνται και να υποβάλλονται σύμφωνα με μια εναρμονισμένη μέθοδο, καθώς και τα υπόλοιπα εντός του Ευρωσυστήματος να ενοποιούνται με τον κατάλληλο τρόπο.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει υιοθετήσει κανόνες, βασιζόμενο στο άρθρο 26.4 του Καταστατικού, σχετικά με τη λογιστική παρακολούθηση και την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων στο Ευρωσύστημα.⁸ Σύμφωνα με αυτούς τους κανόνες, οι λογαριασμοί της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ καταρτίζονται με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους (κτήσεως), η οποία έχει τροποποιηθεί ώστε να περιλαμβάνει την αποτίμηση, σε τιμές της αγοράς, των εμπορεύσιμων τίτλων, του χρυσού και όλων των λοιπών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού εντός και εκτός ισολογισμού που εκφράζονται σε συνάλλαγμα.

Λόγω των υψηλών συναλλαγματικών κινδύνων που διατρέχει το Ευρωσύστημα, δίδεται ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της συντηρητικότητας. Η συντηρητική προσέγγιση εφαρμόζεται ιδιαίτερα στη διαφορετική αντιμετώπιση των μη πραγματοποιηθέντων κερδών και των μη πραγματοποιηθεισών ζημιών κατά την αναγνώριση εσόδων. Έτσι, τα πραγματοποιηθέντα κέρδη και οι συνολικές (πραγματοποιηθείσες και μη πραγματοποιηθείσες) ζημιές από χρηματοοικονομικές συναλλαγές καταγράφονται στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσης. Τα μη πραγματοποιηθέντα κέρδη από χρηματοοικονομικές συναλλαγές εγγράφονται σε πίστωση λογαριασμού αναπροσαρμογής. Οι αμοιβαίες απαιτήσεις και υποχρεώσεις των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος αλληλοκαλύπτονται έτσι ώστε στην ενοποιημένη λογιστική κατάσταση να καταγράφεται μόνο η θέση του Ευρωσυστήματος έναντι τρίτων.

Οι ΕθνΚΤ αποστέλλουν καθημερινά στοιχεία ισολογισμού στην ΕΚΤ. Η ΕΚΤ χρησιμοποιεί αυτές τις αναφορές στοιχείων, ιδίως για την ημερήσια ανάλυση της χρηματαγοράς, η οποία είναι απαραίτητη για την άσκηση νομισματικής πολιτικής. Επίσης, χρησιμεύουν ως βάση για την εβδομαδιαία ενοποιημένη λογιστική κατάσταση και τον ενοποιημένο ετήσιο ισολογισμό του Ευρωσυστήματος.

Η αποκεντρωμένη λειτουργική δομή του Ευρωσυστήματος απαιτεί επίσης και την υποβολή πολλών μη χρηματοοικονομικών στοιχείων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η υποβολή στοιχείων που επιτρέπουν στην ΕΚΤ να ελέγχει κατά πόσο οι ΕθνΚΤ συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις οδηγίες της. Άλλο παράδειγμα είναι οι τακτικές εκθέσεις των ΕθνΚΤ για τη ροή των τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του ευρώ, στόχος των οποίων είναι ο εντοπισμός πιθανών ελλείψεων και πλεονάζοντων αποθεμάτων τραπεζογραμματίων ευρώ σε διάφορα σημεία πρόσβασης του Ευρωσυστήματος.

⁸ Κατευθυντήρια γραμμή της ΕΚΤ, της 5ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με το νομικό πλαίσιο για τη λογιστική παρακολούθηση και την υποβολή χρηματοοικονομικών εκθέσεων στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΚΤ/2002/10) (ΕΕ L 58 της 3.3.2003, σ. 1).

2.5.3 Οι κανονιστικές αρμοδιότητες της ΕΚΤ

Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα, η ΕΚΤ μπορεί επίσης να εκδίδει νομικές πράξεις, οι οποίες έχουν άμεση επίδραση σε τρίτους εκτός των ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος (άρθρο 110 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ και άρθρο 34.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ). Αυτά τα μέσα είναι οι **κανονισμοί της ΕΚΤ** και οι **αποφάσεις της ΕΚΤ**.

Χάρη στις κανονιστικές της αρμοδιότητες η ΕΚΤ μπορεί να εκπληρώνει τα καθήκοντά της αυτόνομα, χωρίς να στηρίζεται στις νομικές πράξεις των κοινοτικών οργάνων ή των κρατών μελών. Ωστόσο, σύμφωνα με την αρχή των περιορισμένων αρμοδιοτήτων, η ΕΚΤ μπορεί να ασκεί τις κανονιστικές της αρμοδιότητες μόνο στο βαθμό που αυτό είναι απαραίτητο για την εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος.

Η ΕΚΤ δικαιούται να επιβάλλει πρόστιμα ή περιοδικές χρηματικές ποινές στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς ή τις αποφάσεις της, σύμφωνα με το άρθρο 110 παράγραφος 3 της Συνθήκης και το άρθρο 34.3 του Καταστατικού. Η ΕΚΤ ασκεί αυτήν την εξουσία εντός των ορίων και υπό τους όρους που καθορίζονται στη συμπληρωματική νομοθεσία.⁹

Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται από την ΕΚΤ, τα οποία προορίζονται να έχουν δεσμευτική νομική ισχύ, υπόκεινται σε έλεγχο ή ερμηνεία από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Οι κανονισμοί της ΕΚΤ

Όπως ισχύει για τους κανονισμούς που εκδίδονται από τα νομοθετικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οι κανονισμοί της ΕΚΤ έχουν γενική ισχύ, είναι δεσμευτικοί ως προς όλα τα μέρη τους και ισχύουν άμεσα σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. **Γενική ισχύς** σημαίνει ότι ισχύουν για απεριόριστο αριθμό φορέων και περιπτώσεων. **Άμεση ισχύς** σημαίνει ότι οι κανονισμοί της ΕΚΤ δεν χρειάζεται να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο. Ως **δεσμευτικές** νομικές πράξεις επιβάλλουν άμεσες υποχρεώσεις σε τρίτους.

Οι κανονισμοί της ΕΚΤ εκδίδονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ και υπογράφονται εκ μέρους του από τον Πρόεδρο. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να εκχωρήσει την αρμοδιότητά του να εκδίδει κανονισμούς της ΕΚΤ στην Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ, αλλά σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να καθορίσει τα όρια και το περιεχόμενο της εκχωρηθείσας αρμοδιότητας.

Για να καταστούν δεσμευτικοί και να τεθούν σε ισχύ, οι κανονισμοί της ΕΚΤ πρέπει να δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλες τις επίσημες κοινοτικές γλώσσες.

⁹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2532/98 του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1998, σχετικά με τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για επιβολή κυρώσεων (ΕΕ L 318 της 27.11.1998, σ. 4).

Μέχρι σήμερα, η ΕΚΤ έχει εκδώσει κανονισμούς σχετικά με την εφαρμογή υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών¹⁰, τα στοιχεία που πρέπει να παρέχονται για την κατάρτιση της ενοποιημένης λογιστικής κατάστασης του τομέα των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων¹¹ και των στατιστικών στοιχείων επιτοκίων που καταβάλλουν και χρεώνουν τα ιδρύματα αυτά¹², καθώς και τις εξουσίες της ΕΚΤ να επιβάλλει κυρώσεις¹³.

Οι αποφάσεις της ΕΚΤ

Οι αποφάσεις της ΕΚΤ είναι δεσμευτικές ως προς όλα τα μέρη τους για τους αποδέκτες τους και ισχύουν κατόπιν κοινοποίησης σε αυτούς. Μπορούν να απευθύνονται σε οποιοδήποτε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένων των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.

Οι αποφάσεις της ΕΚΤ μπορούν να εκδίδονται από το Διοικητικό Συμβούλιο ή την Εκτελεστική Επιτροπή στο αντίστοιχο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να προσφύγουν κατά των αποφάσεων που εκδίδει η Εκτελεστική Επιτροπή ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου.

Οι αποφάσεις της ΕΚΤ απευθύνονται στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ, όταν η ΕΚΤ εγκρίνει την ποσότητα των κερμάτων που πρέπει να εκδοθεί, σύμφωνα με το άρθρο 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ. Οι αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλα μέρη γενικά αφορούν τις κυρώσεις που επιβάλλονται από την ΕΚΤ λόγω μη συμμόρφωσης με τους κανονισμούς της, όπως συμβαίνει για παράδειγμα σε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεων τήρησης ελάχιστων αποθεματικών.

Όλες οι αποφάσεις της ΕΚΤ εκδίδονται στη γλώσσα ή τις γλώσσες των αποδεκτών. Η ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει να δημοσιεύσει τις αποφάσεις στην Επίσημη Εφημερίδα, οπότε και δημοσιεύονται σε όλες τις επίσημες κοινοτικές γλώσσες.

2.5.4 Οι συμβουλευτικές δραστηριότητες της ΕΚΤ

Στο πλαίσιο των συμβουλευτικών δραστηριοτήτων της, η ΕΚΤ μπορεί να εκδίδει συστάσεις και γνώμες που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της. Οι συστάσεις και οι γνώμες της ΕΚΤ αποτελούν μη δεσμευτικές νομικές πράξεις. Εκδίδονται στη γλώσσα ή τις γλώσσες του αποδέκτη. Εάν παρουσιάζουν γενικό ενδιαφέρον, η ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει να τις δημοσιεύσει στην Επίσημη Εφημερίδα, οπότε και δημοσιεύονται σε όλες τις επίσημες κοινοτικές γλώσσες.

¹⁰Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1745/2003 της ΕΚΤ, της 12ης Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με την εφαρμογή υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών (ΕΚΤ/2003/9), ΕΕ L 250 της 2.10.2003, σ. 10.

¹¹Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2423/2001 της ΕΚΤ, της 22ας Νοεμβρίου 2001, σχετικά με την ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του τομέα των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ΕΚΤ/2001/13), ΕΕ L 333 της 17.12.2001, σ. 1, όπως τροποποιήθηκε τελευταία από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1746/2003 της ΕΚΤ της 18ης Σεπτεμβρίου 2003 (ΕΚΤ/2003/10), ΕΕ L 250 της 2.10.2003, σ. 17.

¹²Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 63/2002 της ΕΚΤ, της 20ής Δεκεμβρίου 2001, σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία επιτοκίων εφαρμοζόμενων από τα νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε καταθέσεις και δάνεια που αφορούν νοικοκυριά και μη χρηματοδοτικές εταιρείες (ΕΚΤ/2001/18), ΕΕ L 10 της 12.1.2002, σ. 24.

¹³Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2157/1999 της ΕΚΤ της 23ης Σεπτεμβρίου 1999 σχετικά με τις εξουσίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την επιβολή κυρώσεων (ΕΚΤ/1999/4), ΕΕ L 264 της 12.10.1999, σ. 21.

Συστάσεις της ΕΚΤ

Υπάρχουν δύο είδη συστάσεων της ΕΚΤ:

- Οι συστάσεις της ΕΚΤ σύμφωνα με τη νομική ορολογία της Κοινότητας αποτελούν μέσα με τα οποία η ΕΚΤ μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα πρωτοβουλίας όσον αφορά την κοινοτική νομοθεσία στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της,
- Οι συστάσεις της ΕΚΤ με την πιο συνήθη έννοια του όρου αποτελούν τα μέσα με τα οποία η ΕΚΤ δίνει το έναυσμα για την ανάληψη δράσης.

Η άσκηση δικαιώματος πρωτοβουλίας όσον αφορά την κοινοτική νομοθεσία

Η ΕΚΤ μοιράζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το δικαίωμα πρωτοβουλίας όσον αφορά το παράγωγο κοινοτικό δίκαιο που συμπληρώνει ή τροποποιεί το Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Η Επιτροπή μπορεί να υποβάλλει προτάσεις σε όλους τους τομείς για τους οποίους η ΕΚΤ μπορεί να υποβάλλει συστάσεις, αλλά γενικά, μέχρι στιγμής, δεν έχει κάνει χρήση αυτού του δικαιώματος. Το Συμβούλιο της ΕΕ πρέπει να ζητά τη γνώμη του οργάνου που δεν κάνει χρήση του δικαιώματος πρωτοβουλίας πριν από την έγκριση νομοθεσίας, δηλαδή πρέπει να ζητείται η γνώμη της Επιτροπής όταν η ΕΚΤ προτείνει νομοθεσία και αντιστρόφως.

Συμπληρωματική νομοθεσία

Το άρθρο 107 παράγραφος 6 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 42 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ προσδιορίζουν τους τομείς στους οποίους η Συνθήκη ΕΚ απαιτεί τη θέσπιση συμπληρωματικής νομοθεσίας στο Καταστατικό. Αυτοί οι τομείς αφορούν κατά κύριο λόγο τα όρια και τους όρους υπό τους οποίους η ΕΚΤ μπορεί να απαιτήσει από τα πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν ελάχιστα αποθεματικά στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ (βλ. Ενότητα 3.1.3), να συλλέγει στατιστικά στοιχεία (βλ. Ενότητα 3.5), να ασκεί τις κανονιστικές της αρμοδιότητες (βλ. Ενότητα 2.5.3), να προβαίνει σε αυξήσεις του κεφαλαίου της (βλ. Ενότητα 3.8) ή να ζητά συμπληρωματική καταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων (βλ. Ενότητα 3.2.2). Το Συμβούλιο της ΕΕ θέσπισε τέτοιου είδους συμπληρωματική νομοθεσία – βασιζόμενο κυρίως στις συστάσεις της ΕΚΤ¹⁴ – στην αρχή του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ, σύμφωνα με το άρθρο 123 της Συνθήκης ΕΚ.

Τροποποιήσεις στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ

Εκτός από την κανονική διαδικασία που ακολουθείται για τροποποιήσεις της Συνθήκης (άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΕ), η Συνθήκη ΕΚ καθιερώνει δύο ειδικές διαδικασίες για την τροποποίηση του Καταστατικού του ΕΣΚΤ:

¹⁴ Βλ. σύσταση της ΕΚΤ για κανονισμό (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή ελάχιστων αποθεματικών από την ΕΚΤ (ΕΚΤ/1998/8) (ΕΕ C 246 της 6.8.1998, σ. 6)· σύσταση της ΕΚΤ για κανονισμό (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με τις εξουσίες της ΕΚΤ για επιβολή κυρώσεων (ΕΚΤ/1998/9) (ΕΕ C 246 της 6.8.1998, σ. 9)· σύσταση της ΕΚΤ για κανονισμό (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με τη συλλογή στατιστικών πληροφοριών από την ΕΚΤ (ΕΚΤ/1998/10) (ΕΕ C 246 της 6.8.1998, σ. 12)· σύσταση της ΕΚΤ για κανονισμό (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με τα όρια και τις προϋποθέσεις των αυξήσεων του κεφαλαίου της ΕΚΤ (ΕΚΤ/1998/11) (ΕΕ C 411 της 31.12.1998, σ. 10)· σύσταση της ΕΚΤ για κανονισμό (ΕΚ) του Συμβουλίου σχετικά με την περαιτέρω καταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/1999/1) (ΕΕ C 269 της 23.9.1999, σ. 9).

- α) την **απλοποιημένη διαδικασία τροποποίησης**, όπως προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 5 της Συνθήκης ΕΚ και στο άρθρο 41 του Καταστατικού,
- β) τη **ρήτρα εξουσιοδότησης**, όπως προβλέπεται στο άρθρο 10.6 του Καταστατικού, η οποία θεσπίστηκε με τη Συνθήκη της Νίκαιας το Φεβρουάριο του 2003.

Η **απλοποιημένη διαδικασία τροποποίησης** εφαρμόζεται σε αρκετούς τομείς δραστηριοτήτων, για παράδειγμα, στη στατιστική, τη λογιστική, τις πράξεις ανοικτής αγοράς και τις πιστωτικές πράξεις, τα ελάχιστα αποθεματικά, τα συστήματα εκκαθάρισης και πληρωμών, τις εξωτερικές σχέσεις και την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος. Επιτρέπει στο Συμβούλιο της ΕΕ να προσαρμόζει, με τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τις τεχνικές διατάξεις του Καταστατικού, όπως και όταν το κρίνει απαραίτητο και χωρίς να απαιτείται προσφυγή στην κανονική διαδικασία που ισχύει για τροποποιήσεις της Συνθήκης, δηλαδή διεξαγωγή Διακυβερνητικής Διάσκεψης και κύρωση από τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, δεν έχει χρησιμοποιηθεί η απλοποιημένη διαδικασία τροποποίησης.

Η **ρήτρα εξουσιοδότησης** του άρθρου 10.6 του Καταστατικού επιτρέπει την τροποποίηση των όρων ψηφοφορίας του Διοικητικού Συμβουλίου με απόφαση του Συμβουλίου της ΕΕ. Δεδομένων όμως των εκτεταμένων επιπτώσεων που επιφέρουν τέτοιες τροποποιήσεις, το Συμβούλιο της ΕΕ εκδίδει τις εν λόγω αποφάσεις συνεργόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων. Στην πραγματικότητα, η ρήτρα εξουσιοδότησης ενεργοποιήθηκε το 2003, όταν το Συμβούλιο της ΕΕ, κατόπιν σύστασης της ΕΚΤ, τροποποίησε το άρθρο 10.2 του Καταστατικού. Η τροποποίηση τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 2004 (βλ. Ενότητα 2.5.1).

Λοιπές συστάσεις

Οι συστάσεις της ΕΚΤ, με τη συνήθη έννοια του όρου, μπορούν να χρησιμεύσουν ως μέσα με τα οποία η ΕΚΤ δίνει το έναυσμα για την ανάληψη δράσης (όχι μόνο νομικής φύσης) από τα κοινοτικά όργανα ή τα κράτη μέλη. Για παράδειγμα, η ΕΚΤ προτείνει στο Συμβούλιο της ΕΕ το διορισμό των εξωτερικών ελεγκτών των ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος, σύμφωνα με το άρθρο 27.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Οι συστάσεις που διατυπώνει η ΕΚΤ προς τα κράτη μέλη αφορούν κυρίως τη συνεργασία με τις εθνικές αρχές σε στατιστικά θέματα, όπως για παράδειγμα η σύσταση της ΕΚΤ προς τις στατιστικές αρχές (εκτός των ΕθνΚΤ) ορισμένων κρατών μελών σχετικά με τις απαιτήσεις της ΕΚΤ για παροχή στατιστικών στοιχείων στον τομέα του ισοζυγίου πληρωμών και της διεθνούς επενδυτικής θέσης¹⁵. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η σύσταση που διατύπωσε η ΕΚΤ προς τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ σχετικά με την κατάργηση των διατάξεων που περιορίζουν την ποσότητα των εκφρασμένων σε εθνική νομισματική μονάδα κερμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε κάθε μεμονωμένη πληρωμή¹⁶.

¹⁵Σύσταση της ΕΚΤ της 2ας Μαΐου 2003 σχετικά με τις απαιτήσεις της ΕΚΤ για παροχή στατιστικών στοιχείων στον τομέα του ισοζυγίου πληρωμών και της διεθνούς επενδυτικής θέσης και το πρότυπο διεθνών διαθεσίμων (ΕΚΤ/2003/8) (ΕΕ C 126 της 28.5.2003, σ. 7).

¹⁶Σύσταση της ΕΚΤ της 6ης Δεκεμβρίου 2001 σχετικά με την κατάργηση των διατάξεων των συμμετεχόντων κρατών μελών οι οποίες περιορίζουν την ποσότητα των εκφρασμένων σε εθνική νομισματική μονάδα κερμάτων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε κάθε μεμονωμένη πληρωμή (ΕΚΤ/2001/17) (ΕΕ C 356 της 14.12.2001, σ. 9).

Γνώμες της ΕΚΤ

Οι γνώμες της ΕΚΤ διατυπώνονται:

- όποτε ζητείται η γνώμη της ΕΚΤ από τα κοινοτικά όργανα ή τα κράτη μέλη σύμφωνα με τη Συνθήκη ή το Καταστατικό, ή
- μετά από πρωτοβουλία της ίδιας της ΕΚΤ, δηλαδή όποτε η ΕΚΤ κρίνει απαραίτητο να διατυπώσει γνώμη σε θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.

Τα νομοθετικά όργανα της Κοινότητας υποχρεώνονται να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ σε κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της. Ομοίως, εντός των ορίων και υπό τους όρους που καθορίζονται σε απόφαση του Συμβουλίου¹⁷, τα κράτη μέλη της ΕΕ πρέπει να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ για κάθε σχέδιο νομοθετικών διατάξεων που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της. Πρόκειται για νομισματικά ζητήματα, τα μέσα πληρωμής, τις ΕθνΚΤ, τη συλλογή, κατάρτιση και διανομή στατιστικών στοιχείων σχετικά με το νομισματικό, χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό τομέα, καθώς και σχετικά με τα συστήματα πληρωμών και το ισοζύγιο πληρωμών και τους κανόνες που εφαρμόζονται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο βαθμό που επηρεάζουν ουσιωδώς τη σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αγορών. Επιπλέον, οι εθνικές αρχές των κρατών μελών εκτός της ζώνης του ευρώ πρέπει να ζητούν τη γνώμη της ΕΚΤ για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που αφορά τα μέσα νομισματικής πολιτικής. Ωστόσο, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει εξαιρεθεί από την υποχρέωση να ζητά τη γνώμη της ΕΚΤ βάσει Πρωτοκόλλου που προσαρτάται στη Συνθήκη¹⁸ «*εφόσον το Ηνωμένο Βασίλειο δεν έχει μεταβεί στο τρίτο στάδιο [της ΟΝΕ]*».

Τέλος, στο άρθρο 48 της Συνθήκης ΕΕ προβλέπεται ότι η γνώμη της ΕΚΤ πρέπει επίσης να ζητείται «*στην περίπτωση θεσμικών μεταβολών στο νομισματικό τομέα*». Βάσει αυτής της διάταξης ζητήθηκε η γνώμη της ΕΚΤ κατά τις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη της Νίκαιας¹⁹ και για το σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης²⁰. Η ΕΚΤ χαιρέτισε το σχέδιο Συντάγματος, θεωρώντας ότι απλουστεύει, οργανώνει αποτελεσματικά και αποσαφηνίζει το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά τη γενικώς θετική αξιολόγηση, η γνώμη της ΕΚΤ αναφέρει ορισμένα άρθρα στο σχέδιο Συντάγματος τα οποία θα έχρηζαν περαιτέρω διασαφήνισης και προσαρμογών. Επιπλέον, η ΕΚΤ παρενέβη επισήμως στις διαπραγματεύσεις της Διακυβερνητικής Διάσκεψης. Σε επιστολή του προς τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της ΕΕ, με ημερομηνία 26 Νοεμβρίου 2003, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ εξέφρασε τις σοβαρές ανησυχίες του Διοικητικού Συμβουλίου σχετικά με πρόταση της Προεδρίας του Συμβουλίου, σύμφωνα με την

¹⁷ Απόφαση 98/415/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, σχετικά με τη διαβούλευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις εθνικές αρχές για τα σχέδια νομοθετικών διατάξεων (ΕΕ L 189 της 3.7.1998, σ. 42).

¹⁸ Πρωτόκολλο για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

¹⁹ Γνώμη σχετικά με μια πρόταση τροποποίησης του άρθρου 10.2 του καταστατικού του ευρωπαϊκού συστήματος κεντρικών τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ C 362 της 16.12.2000, σ. 13).

²⁰ Γνώμη σχετικά με το σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης (ΕΕ C 229 της 25.9.2003, σ. 7).

οποία οι βασικές διατάξεις που διέπουν τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ θα μπορούσαν να τροποποιηθούν ακολουθώντας μια απλοποιημένη διαδικασία, χωρίς να απαιτείται κύρωση από τα κράτη μέλη. Κατόπιν της παρέμβασης της ΕΚΤ, η πρόταση αποσύρθηκε.²¹

Η ΕΚΤ μπορεί επίσης να διατυπώνει γνώμες με δική της πρωτοβουλία προς κοινοτικά όργανα ή εθνικές αρχές για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της. Αυτή η δυνατότητα δεν περιορίζεται μόνο στα σχέδια νομοθετικών διατάξεων, αλλά αφορά όλα τα ζητήματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ΕΚΤ.

Χάρη στο συμβουλευτικό της ρόλο, η ΕΚΤ συμμετέχει σε όλες τις νομικές πράξεις σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της, ενώ παρέχει συμβουλές ως ανεξάρτητος οργανισμός της Κοινότητας, ο οποίος διαθέτει τις δικές του αποκλειστικές αρμοδιότητες. Όπως φαίνεται από τον κατάλογο που δημοσιεύεται στο δικτυακό τόπο της, οι γνώμες της ΕΚΤ καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων.

2.5.5 Παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς την απαγόρευση νομισματικής χρηματοδότησης και προνομιακής πρόσβασης

Σύμφωνα με το άρθρο 237 (δ) της Συνθήκης ΕΚ, η ΕΚΤ έχει αναλάβει το καθήκον να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης και των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 3603/93²² και 3604/93²³ του Συμβουλίου. Το άρθρο 101 της Συνθήκης απαγορεύει στην ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ να παρέχουν διευκολύνσεις υπεραναλήψεων ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις προς κυβερνήσεις και κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, καθώς και να αγοράζουν χρεόγραφα απευθείας από τα όργανα και τους οργανισμούς αυτούς· εξαίρεση σε αυτή τη διάταξη αποτελεί η ευχέρεια «ways and means» που η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου μπορεί να διατηρήσει έναντι της Τράπεζας της Αγγλίας²⁴. Το άρθρο 102 απαγορεύει κάθε μέτρο, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας, που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των κυβερνήσεων και των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Εντός της ΕΚΤ, το Γενικό Συμβούλιο εκτελεί το καθήκον να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς αυτές τις διατάξεις, καθώς ισχύουν για τις κεντρικές τράπεζες όλων των κρατών μελών της ΕΕ. Από την πλευρά της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί τη συμμόρφωση των κρατών μελών.

²¹ Βλ. ΕΚΤ (2004), Ετήσια Έκθεση 2003, Ενότητα 4.1.

²² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3603/93 του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1993 για τον προσδιορισμό των εννοιών που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή των απαγορεύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 104 και στο άρθρο 104 Β, παράγραφος 1, της συνθήκης (ΕΕ L 332 της 31.12.1993, σ. 1).

²³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3604/93 του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1993 για τον προσδιορισμό των εννοιών που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή της απαγόρευσης της προνομιακής πρόσβασης που αναφέρονται στο άρθρο 104 Α, παράγραφος 1, της συνθήκης (ΕΕ L 332 της 31.12.1993, σ. 4).

²⁴ Παράγραφος 11 του Πρωτοκόλλου για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας

Η ΕΚΤ παρακολουθεί επίσης τις αγορές χρεογράφων τόσο του εγχώριου δημόσιου τομέα όσο και του δημόσιου τομέα άλλων κρατών μελών της ΕΕ, τις οποίες πραγματοποιούν οι κεντρικές τράπεζες της ΕΕ στη δευτερογενή αγορά. Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3603/93 του Συμβουλίου, η απόκτηση χρεογράφων του Δημοσίου στη δευτερογενή αγορά δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για την καταστρατήγηση του άρθρου 101 της Συνθήκης, δηλαδή ως μέσο έμμεσης χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα.

2.5.6 Άσκηση των καθηκόντων που ανέλαβε η ΕΚΤ από το ΕΝΙ

Καθώς ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ δεν συμμετέχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ (βλ. Ενότητα 1.2.2), ορισμένα καθήκοντα του ΕΝΙ πρέπει να συνεχίσουν να εκτελούνται. Έπειτα από την εκκαθάριση του ΕΝΙ, αυτά τα μεταβατικά καθήκοντα ανατέθηκαν στην ΕΚΤ δυνάμει του άρθρου 123 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 44 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

Τα δύο βασικά καθήκοντα που ανέλαβε η ΕΚΤ από το ΕΝΙ είναι τα εξής:

- ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Ευρωσυστήματος και των ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ·
- ολοκλήρωση των απαραίτητων προετοιμασιών για τη συμμετοχή των ΕθνΚΤ των νέων κρατών μελών στο ΕΣΚΤ και την τελική ένταξη των ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ στο Ευρωσύστημα.

Η προσχώρηση δέκα νέων κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004 και η προοπτική περαιτέρω διεύρυνσης της ΕΕ δίνουν μια καινούρια διάσταση στα καθήκοντα που η ΕΚΤ ανέλαβε από το ΕΝΙ. Αν και τα νέα κράτη μέλη θα υιοθετήσουν το ευρώ σε μεταγενέστερο στάδιο, δηλαδή μόνον όταν θα πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις, οι ΕθνΚΤ αποτελούν ήδη αυτοδικαίως μέλη του ΕΣΚΤ. Όσον αφορά την πρόσφατη διεύρυνση της ΕΕ, η ΕΚΤ προετοίμαζε τα τελευταία χρόνια την ένταξη των δέκα νέων ΕθνΚΤ στο ΕΣΚΤ, ενώ ήδη από τώρα εξετάζει τις μελλοντικές επιπτώσεις της τελικής ένταξης αυτών των χωρών στο Ευρωσύστημα.

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 123 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 332/2002²⁵ του Συμβουλίου, η ΕΚΤ διαχειρίζεται τις δανειοληπτικές και δανειοδοτικές πράξεις που συνομολογεί η Ευρωπαϊκή Κοινότητα μέσω του μηχανισμού μεσοπρόθεσμης οικονομικής στήριξης²⁶. Ο εν λόγω μηχανισμός βασίζεται στο άρθρο 119 της Συνθήκης, το οποίο, μεταξύ άλλων, προβλέπει τη στήριξη των κρατών μελών εκτός ζώνης ευρώ σε περίπτωση σοβαρών δυσχερειών του ισοζυγίου πληρωμών τους. Τα έσοδα που προκύπτουν από τέτοιες πράξεις μπορούν να μεταβιβασθούν μόνο στις κεντρικές τράπεζες των δικαιούχων κρατών μελών. Επί του παρόντος, δεν χρησιμοποιείται αυτός ο μηχανισμός.

²⁵Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 332/2002 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2002, για τη θέσπιση ενός μηχανισμού μεσοπρόθεσμης οικονομικής στήριξης του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών (ΕΕ L 53 της 23.2.2002, σ. 1).

²⁶Απόφαση της ΕΚΤ της 7ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με τη διαχείριση των δανειοληπτικών και δανειοδοτικών πράξεων που διενεργεί η ευρωπαϊκή Κοινότητα στο πλαίσιο του μηχανισμού μεσοπρόθεσμης οικονομικής στήριξης (ΕΚΤ/2003/14) (ΕΕ L 297 της 15.11.2003, σ. 35).

Το σύμβολο του ευρώ
μπροστά από το Eurotower.

3 ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

3.1 Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ, καθώς και το θεωρητικό υπόβαθρο και η πρακτική εφαρμογή της, περιγράφονται λεπτομερώς στο βιβλίο “*The monetary policy of the ECB*” («Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ»), που δημοσιεύτηκε από την ΕΚΤ τον Ιανουάριο του 2004. Η παρούσα έκδοση παρουσιάζει απλώς τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της πολιτικής.

3.1.1 Θεωρητικό υπόβαθρο

Η ικανότητα της νομισματικής πολιτικής να διασφαλίζει τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα βασίζεται στην εξάρτηση του τραπεζικού συστήματος από το χρήμα που εκδίδει η κεντρική τράπεζα (γνωστό και ως «νομισματική βάση») προκειμένου:

- α) να ικανοποιήσει τη ζήτηση για νόμισμα σε κυκλοφορία,
- β) να εκκαθαρίσει τα διατραπεζικά υπόλοιπα,
- γ) να εκπληρώσει την υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών τα οποία πρέπει να κατατίθενται στην κεντρική τράπεζα.

Δεδομένου του μονοπωλίου που διαθέτει όσον αφορά τη δημιουργία νομισματικής βάσης, το Ευρωσύστημα είναι σε θέση να επιδρά αποφασιστικά στις συνθήκες της χρηματαγοράς και συνεπώς να επηρεάζει τα επιτόκιά της. Οι αλλαγές των επιτοκίων της χρηματαγοράς από την κεντρική τράπεζα θέτουν σε κίνηση μια σειρά μηχανισμών, καθώς και ενεργειών από τους οικονομικούς φορείς, επηρεάζοντας τελικά την εξέλιξη των οικονομικών μεταβλητών, όπως η παραγωγή ή οι τιμές (βλ. Πλαίσιο 9). Αυτή η διαδικασία, που είναι γνωστή ως «μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής» και περιγράφεται λεπτομερώς στην έκδοση της ΕΚΤ “*The monetary policy of the ECB*”, είναι περίπλοκη. Επειδή περιλαμβάνει αρκετούς διαφορετικούς μηχανισμούς, καθώς και ενέργειες των οικονομικών φορέων σε διάφορα στάδια, η νομισματική πολιτική συνήθως χρειάζεται αρκετό χρόνο για να επηρεάσει τις εξελίξεις στις τιμές. Επιπλέον, η εμβέλεια και η ισχύς των διαφόρων επιδράσεων ποικίλλουν ανάλογα με την κατάσταση της οικονομίας, κάτι που καθιστά δύσκολη την ακριβή εκτίμησή τους.

Ωστόσο, είναι ευρέως αποδεκτό μεταξύ των οικονομολόγων ότι, μακροπρόθεσμα, δηλαδή αφού γίνουν όλες οι προσαρμογές στην οικονομία, μια μεταβολή της ποσότητας χρήματος στην οικονομία (αν όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν σταθεροί) θα προκαλέσει μεταβολή του γενικού επιπέδου των τιμών και όχι μόνιμες μεταβολές των πραγματικών μεταβλητών, όπως η πραγματική παραγωγή ή η ανεργία. Με αυτό σχετίζεται η διαπίστωση ότι ο πληθωρισμός είναι σε τελική ανάλυση νομισματικό φαινόμενο. Μάλιστα, τα παρατεταμένα διαστήματα υψηλού

πληθωρισμού συνδέονται κατά κανόνα με υψηλή νομισματική επέκταση. Ενώ άλλοι παράγοντες (όπως οι διακυμάνσεις της συνολικής ζήτησης, οι τεχνολογικές αλλαγές ή οι διαταραχές των τιμών των εμπορευμάτων) μπορούν να επηρεάζουν την εξέλιξη των τιμών σε πιο βραχυπρόθεσμους ορίζοντες, με την πάροδο του χρόνου οι επιδράσεις τους μπορούν να αντισταθμιστούν με την προσαρμογή ως ένα βαθμό της ποσότητας χρήματος. Με αυτήν την έννοια, οι πιο μακροπρόθεσμες τάσεις των τιμών ή του πληθωρισμού μπορούν να ελεγχθούν από την κεντρική τράπεζα.

Πλαίσιο 9 Ο μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής

Η διαδικασία μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής ξεκινά από τις μεταβολές των επιτοκίων της χρηματαγοράς τις οποίες μπορεί να προκαλούν οι κεντρικές τράπεζες μέσω του ελέγχου που ασκούν στις συνθήκες της χρηματαγοράς. Οι μεταβολές των επιτοκίων της χρηματαγοράς επηρεάζουν με τη σειρά τους άλλα επιτόκια, αν και σε διαφορετικό βαθμό. Για παράδειγμα, οι μεταβολές των επιτοκίων της χρηματαγοράς επιδρούν στα επιτόκια που ορίζουν οι τράπεζες για τα βραχυπρόθεσμα δάνεια και καταθέσεις. Επιπλέον, οι προσδοκίες για μελλοντικές μεταβολές των επίσημων επιτοκίων επηρεάζουν τα πιο μακροπρόθεσμα επιτόκια, αφού αυτά αντικατοπτρίζουν προσδοκίες για τη μελλοντική εξέλιξη των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων. Ωστόσο, η επίδραση των μεταβολών των επιτοκίων της χρηματαγοράς στα επιτόκια πολύ μεγαλύτερης διάρκειας (π.χ. στις αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων του Δημοσίου, στα μακροπρόθεσμα τραπεζικά επιτόκια χορηγήσεων) είναι λιγότερο άμεση. Αυτά τα επιτόκια εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις προσδοκίες της αγοράς για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και από τις τάσεις του πληθωρισμού στην οικονομία. Με άλλα λόγια, οι μεταβολές των επίσημων επιτοκίων της κεντρικής τράπεζας δεν επηρεάζουν κατά κανόνα αυτά τα πιο μακροπρόθεσμα επιτόκια, εκτός εάν επρόκειτο να προκαλέσουν μεταβολή των προσδοκίων της αγοράς όσον αφορά τις μακροπρόθεσμες τάσεις της οικονομίας.

Λόγω της επίδρασης που η νομισματική πολιτική ασκεί στους όρους χρηματοδότησης στην οικονομία – και επίσης λόγω της επίδρασης που ασκεί στις προσδοκίες – μπορεί να επηρεάσει και άλλες χρηματοοικονομικές μεταβλητές, όπως οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων (π.χ. τιμές του χρηματιστηρίου) και οι συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Οι μεταβολές των επιτοκίων και των τιμών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων επηρεάζουν με τη σειρά τους τις αποφάσεις των νοικοκυριών και των εταιριών για την αποταμίευση, τις δαπάνες και τις επενδύσεις τους. Για παράδειγμα, αν όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμένουν σταθεροί, τα υψηλά επιτόκια τείνουν να καθιστούν λιγότερο ελκυστική τη λήψη δανείων από τα νοικοκυριά ή τις επιχειρήσεις για τη χρηματοδότηση των καταναλωτικών ή επενδυτικών τους αναγκών. Επίσης, τα υψηλότερα επιτόκια ενθαρρύνουν τα νοικοκυριά να αποταμιεύουν το τρέχον εισόδημά τους αντί να το δαπανούν, αφού αυξάνεται η απόδοση των αποταμιευσέων τους. Επιπλέον, οι μεταβολές των επίσημων επιτοκίων μπορεί να επηρεάσουν και την προσφορά πιστώσεων. Για παράδειγμα, μετά από μια αύξηση των επιτοκίων, ο κίνδυνος κάποιοι δανειολήπτες να μην μπορέσουν να αποπληρώσουν τα δάνειά τους μπορεί να αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε οι τράπεζες να μην τους χορηγούν πλέον δάνεια. Κατά συνέπεια, αυτοί οι δανειολήπτες, νοικοκυριά ή επιχειρήσεις, θα αναγκαστούν να αναβάλουν τα καταναλωτικά ή επενδυτικά τους σχέδια.

Τέλος, οι μεταβολές των τιμών των περιουσιακών στοιχείων ενδέχεται να επηρεάσουν την κατανάλωση και τις επενδύσεις μέσω των επιδράσεων στο εισόδημα και τον πλούτο. Για παράδειγμα, καθώς ανεβαίνουν οι τιμές των μετοχών, τα νοικοκυριά που διαθέτουν μετοχές γίνονται πλουσιότερα και ενδέχεται να επιλέξουν να αυξήσουν τις καταναλωτικές τους δαπάνες. Αντίθετα, όταν οι τιμές των μετοχών υποχωρούν, τα νοικοκυριά ενδέχεται να περιορίσουν τις δαπάνες. Ένας ακόμη τρόπος με τον οποίο οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων μπορούν να επηρεάσουν τη συνολική ζήτηση είναι μέσω της αξίας των περιουσιακών στοιχείων που παρέχονται ως ασφάλεια, τα οποία επιτρέπουν στους δανειολήπτες να εξασφαλίζουν περισσότερα δάνεια ή/και να μειώνουν τα ασφάλιστρα κινδύνου που ζητούν οι δανειστές/τράπεζες. Οι αποφάσεις για τη χορήγηση δανείων επηρεάζονται συχνά σε μεγάλο βαθμό από το ύψος της ασφάλειας. Εάν η αξία της μειωθεί, τότε τα δάνεια θα γίνουν πιο ακριβά και είναι πιθανόν να είναι δύσκολη η λήψη τους με αποτέλεσμα τη μείωση των δαπανών.

Οι μεταβολές στην κατανάλωση και τις επενδύσεις έχουν ως αποτέλεσμα να μεταβάλλεται το επίπεδο της εγχώριας ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών σε σχέση με την εγχώρια προσφορά. Όταν η ζήτηση υπερβαίνει την προσφορά, αν όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμείνουν σταθεροί, εμφανίζονται ανοδικές πιέσεις στις τιμές. Επιπλέον, οι μεταβολές της συνολικής ζήτησης ενδέχεται να σημαίνουν πιο αυστηρές ή πιο χαλαρές συνθήκες στις αγορές εργασίας και ενδιάμεσων αγαθών, γεγονός που μπορεί με τη σειρά του να επηρεάσει τη διαμόρφωση των μισθών και των τιμών σε αυτές τις αγορές.

Οι μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας επηρεάζουν συνήθως τον πληθωρισμό με τρεις τρόπους. Πρώτον, οι μεταβολές της συναλλαγματικής ισοτιμίας ενδέχεται να επηρεάσουν άμεσα την εγχώρια τιμή των εισαγόμενων αγαθών. Αν η συναλλαγματική ισοτιμία ανατιμηθεί, η τιμή των εισαγόμενων αγαθών τείνει να μειώνεται, γεγονός που συμβάλλει στη άμεση μείωση του πληθωρισμού, εφόσον τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται απευθείας στην κατανάλωση. Δεύτερον, αν αυτές οι εισαγωγές χρησιμοποιούνται ως εισροές στη διαδικασία παραγωγής, η μείωση των τιμών των εισροών ενδέχεται, με την πάροδο του χρόνου, να οδηγήσει στη μείωση των τιμών των τελικών προϊόντων. Τρίτον, η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας ενδέχεται επίσης να ασκήσει επιρροή μέσω της επίδρασής της στην ανταγωνιστικότητα των αγαθών που παράγονται εγχώρια στις διεθνείς αγορές. Εάν η ανατίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας έχει ως αποτέλεσμα τα αγαθά αυτά να γίνονται λιγότερο ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές, θα εμφανιστούν τάσεις περιορισμού της εξωτερικής ζήτησης και, επομένως, θα μειωθούν οι πιέσεις της συνολικής ζήτησης στην οικονομία. Εφόσον όλοι οι άλλοι παράγοντες παραμείνουν σταθεροί, μια ανατίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας θα έτεινε να μειώσει τις πληθωριστικές πιέσεις.

Η σπουδαιότητα αυτών των επιδράσεων της συναλλαγματικής ισοτιμίας εξαρτάται από το πόσο ανοικτή είναι η οικονομία στο διεθνές εμπόριο. Ο διάυλος της συναλλαγματικής ισοτιμίας στο πλαίσιο του μηχανισμού μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής είναι λιγότερο σημαντικός για μια μεγάλη, σχετικά κλειστή νομισματική ζώνη, όπως είναι η ζώνη του ευρώ, σε σχέση με μια μικρή ανοικτή οικονομία. Οι τιμές των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων επηρεάζονται σαφώς από πολλούς άλλους παράγοντες πέραν της νομισματικής πολιτικής, οι οποίοι συχνά καθορίζουν ακόμη και τις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η νομισματική πολιτική μπορεί να επηρεάσει την εξέλιξη των τιμών μέσω άλλων διαύλων οι οποίοι επηρεάζουν κυρίως τις μακροπρόθεσμες προσδοκίες του ιδιωτικού τομέα. Εάν μια κεντρική τράπεζα χαίρει υψηλού βαθμού αξιοπιστίας κατά την επιδίωξη του στόχου της, η νομισματική πολιτική μπορεί να ασκήσει ισχυρή και άμεση επίδραση στην εξέλιξη των τιμών, κατευθύνοντας τις προσδοκίες των οικονομικών φορέων για τον μελλοντικό πληθωρισμό και επηρεάζοντας έτσι τη συμπεριφορά τους ως προς τον καθορισμό των μισθών και των τιμών. Από αυτή την άποψη, είναι λοιπόν ζωτικής σημασίας η κεντρική τράπεζα να είναι αξιόπιστη όσον αφορά τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μόνο εάν οι οικονομικοί φορείς έχουν εμπιστοσύνη στην ικανότητα και τη δέσμευση της κεντρικής τράπεζας για διατήρηση της σταθερότητας των τιμών οι πληθωριστικές προσδοκίες θα παραμείνουν σταθεροποιημένες σε επίπεδα συμβατά με τη σταθερότητα των τιμών. Αυτό με τη σειρά του θα επηρεάσει τον τρόπο καθορισμού των μισθών και των τιμών στην οικονομία, δεδομένου ότι σε ένα περιβάλλον σταθερότητας τιμών οι φορείς καθορισμού των μισθών και των τιμών δεν θα χρειάζεται να προσαρμόσουν τις τιμές τους προς τα άνω, φοβούμενοι την άνοδο του πληθωρισμού στο μέλλον. Για το λόγο αυτό η αξιοπιστία διευκολύνει το έργο της νομισματικής πολιτικής.

Πηγή: ΕΚΤ (2004), *The monetary policy of the ECB*, σ. 44-47.

Επομένως, ο μηχανισμός μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής είναι ένα περίπλοκο δίκτυο οικονομικών αλληλεπιδράσεων και οι κεντρικές τράπεζες έχουν να αντιμετωπίσουν μακρόχρονες, μεταβαλλόμενες και αβέβαιες χρονικές υστερήσεις κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Η ΕΚΤ είναι πιθανόν να αντιμετωπίζει ακόμη μεγαλύτερη αβεβαιότητα σε σχέση με άλλες κεντρικές τράπεζες, καθώς είναι υπεύθυνη για μια πολυεθνική νομισματική ζώνη η οποία δημιουργήθηκε μόλις το 1999. Επιπλέον, οι μεταβολές στο θεσμικό πλαίσιο και τη συμπεριφορά μετά την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος ενδέχεται να οδήγησαν σε μεταβολή των σχέσεων μεταξύ διαφορετικών οικονομικών μεταβλητών. Καθώς περισσότερα στοιχεία και αποτελέσματα ερευνών καθίστανται διαθέσιμα με την πάροδο του χρόνου, η μετάδοση της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ γίνεται περισσότερο κατανοητή. Ωστόσο απαιτείται περαιτέρω πρόοδος.

3.1.2 Η νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ

Το πρώτο στοιχείο της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ είναι ο ποσοτικός ορισμός της σταθερότητας των τιμών. Επιπροσθέτως, η στρατηγική παρέχει ένα πλαίσιο το οποίο διασφαλίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αξιολογεί όλες τις σχετικές πληροφορίες και αναλύσεις που απαιτούνται για τη λήψη αποφάσεων νομισματικής πολιτικής με προσανατολισμό προς το μέλλον.

Μια ποσοτική προσέγγιση της σταθερότητας των τιμών

Αν και η Συνθήκη ΕΚ καθορίζει με σαφήνεια ως πρωταρχικό στόχο της ΕΚΤ τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, στην ουσία δεν ορίζει την έννοια του όρου «σταθερότητα των τιμών».

Αφού έλαβε υπόψη το γεγονός αυτό, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ ανακοίνωσε τον Οκτώβριο του 1998 έναν ποσοτικό ορισμό της σταθερότητας των τιμών. Τρεις ήταν οι βασικοί λόγοι για την επιλογή μιας ποσοτικής προσέγγισης:

1. Ο ορισμός προσδίδει στη νομισματική πολιτική μεγαλύτερη **διαφάνεια**.
2. Ένας ποσοτικός ορισμός παρέχει ένα **σημείο αναφοράς** βάσει του οποίου οι πολίτες μπορούν να ελέγχουν την ΕΚΤ για τις πράξεις της. Καθώς είναι εύκολο να εντοπιστούν οι αποκλίσεις της εξέλιξης των τιμών από τη σταθερότητα των τιμών, η ΕΚΤ πρέπει να λογοδοτεί για τις συνεχιζόμενες αποκλίσεις από τον ορισμό και να εξηγεί με ποιόν τρόπο θα αποκατασταθεί η σταθερότητα των τιμών μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.
3. Σκοπός του ορισμού είναι να **καθοδηγεί** τις προσδοκίες για τη μελλοντική εξέλιξη των τιμών, ενισχύοντας έτσι την αξιοπιστία και την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Η κυρίαρχη δέσμευση της ΕΚΤ στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών παρέχει στις χρηματοπιστωτικές αγορές και στο ευρύ κοινό βάσιμους λόγους να αναμένουν ότι ο μεσοπρόθεσμος πληθωρισμός θα βρίσκεται εντός ορίων που κρίνονται συμβατά με τη σταθερότητα των τιμών. Η σταθεροποίηση με αυτό τον τρόπο των πιο μακροπρόθεσμων προσδοκιών για τον πληθωρισμό επιτρέπει στις εταιρίες, τις συνδικαλιστικές ενώσεις και τους μεμονωμένους φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία καθορισμού των μισθών και των τιμών να αποφεύγουν να υπολογίζουν στις αποφάσεις τους υψηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού, κάτι που με τη σειρά του θα δυσχέραινε τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Ο ορισμός της ΕΚΤ για τη σταθερότητα των τιμών

Τον Οκτώβριο του 1998, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ όρισε τη σταθερότητα των τιμών ως *«την ετήσια αύξηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) για τη ζώνη του ευρώ με ρυθμό χαμηλότερο του 2%»*, προσθέτοντας ότι η σταθερότητα των τιμών *«πρέπει να διατηρείται μεσοπρόθεσμα»*. Το Διοικητικό Συμβούλιο επιβεβαίωσε αυτό τον ορισμό το Μάιο του 2003 έπειτα από αναλυτική αξιολόγηση της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Παράλληλα, το Διοικητικό Συμβούλιο διευκρίνισε ότι *«κατά την επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών, επιδιώκει τη διατήρηση ρυθμών πληθωρισμού κάτω, αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα»*.

Η αναφορά στον *«ΕνΔΤΚ για τη ζώνη του ευρώ»* δείχνει δύο στοιχεία: πρώτον, ότι ο στόχος της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ είναι η σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ ως σύνολο και, δεύτερον, ότι αντικατοπτρίζει το σύνθημα ενδιαφέρον του κοινού για τις τιμές καταναλωτή. Ο ΕνΔΤΚ είναι ο δείκτης που προσεγγίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις μεταβολές που σημειώνονται με την πάροδο του χρόνου στις τιμές ενός αντιπροσωπευτικού καλάθιού καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών που αγοράζουν τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ.

Με τη διατύπωση *«με ρυθμό χαμηλότερο του 2%»* τίθεται ένα σαφές ανώτερο όριο για το ρυθμό του μετρούμενου πληθωρισμού (βάσει του ΕνΔΤΚ) που είναι συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα. Παράλληλα, η επιδίωξη

χαμηλών θετικών ρυθμών πληθωρισμού «πλησίον του 2%» παρέχει «ένα επαρκές περιθώριο για την αποφυγή των κινδύνων του αποπληθωρισμού»¹ (βλ. Πλαίσιο 10). Επίσης, λαμβάνονται υπόψη η ενδεχόμενη ύπαρξη μεροληψίας ως προς τον τρόπο μέτρησης του ΕνΔΤΚ, καθώς και οι επιπτώσεις των διαφορών πληθωρισμού διαρθρωτικής φύσης εντός της ζώνης του ευρώ.

Τέλος, ο όρος «μεσοπρόθεσμα» αντικατοπτρίζει τη συναίνεση στο ότι η νομισματική πολιτική δεν μπορεί να επιχειρεί την εξομάλυνση της εξέλιξης των τιμών ή του πληθωρισμού σε βραχυπρόθεσμους ορίζοντες μερικών εβδομάδων ή μηνών. Οι αλλαγές στη νομισματική πολιτική επηρεάζουν τις τιμές μόνο με χρονική υστέρηση και το μέγεθος των ενδεχόμενων επιπτώσεων είναι αβέβαιο. Αυτό υποδηλώνει ότι η νομισματική πολιτική δεν μπορεί να αντισταθμίσει όλες τις απροσδόκητες διαταραχές του επιπέδου των τιμών σε σύντομο χρονικό διάστημα. Συνεπώς, κάποια βραχυπρόθεσμη μεταβλητότητα του πληθωρισμού είναι αναπόφευκτη.

¹ Βλ. ΕΚΤ (2004), *The monetary policy of the ECB*, σ. 51.

Πλαίσιο 10 Γιατί πρέπει να διατηρείται ένας χαμηλός θετικός ρυθμός πληθωρισμού;

Είναι σημαντικό να αποφεύγεται ο αποπληθωρισμός επειδή ενέχει για την οικονομία παρόμοιο κόστος όπως ο πληθωρισμός. Επιπλέον, από τη στιγμή που θα εμφανιστεί, ενδέχεται να εδραιωθεί αφού τα ονομαστικά επιτόκια δεν μπορούν να μειωθούν κάτω από το μηδέν.

- Η διατήρηση χαμηλού θετικού ρυθμού πληθωρισμού μειώνει την πιθανότητα τα ονομαστικά επιτόκια να προσεγγίσουν το κατώτερο όριο τους στο μηδέν. Εάν τα ονομαστικά επιτόκια γίνουν μηδενικά, ενδέχεται να αυξηθεί η αβεβαιότητα για την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής. Και εάν αυτό το γεγονός συνδυαστεί με μια ισχυρή πτώση της ζήτησης, μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε να δυσχεράνει την ικανότητα της κεντρικής τράπεζας να αποκαταστήσει τη σταθερότητα των τιμών χρησιμοποιώντας ως μέσο τα επιτόκια. Τέτοια παραδείγματα είναι σπάνια και ακόμη και εάν συνέβαινε κάτι τέτοιο, εξακολουθεί να υπάρχει η δυνατότητα ανάληψης αρκετών αποτελεσματικών δράσεων νομισματικής πολιτικής με μηδενικά ονομαστικά επιτόκια. Έχουν προταθεί διάφορες πιθανές λύσεις για την αποφυγή μιας παγίδας ρευστότητας. Παρ' όλα αυτά, η πρόληψη είναι καλύτερη από τη θεραπεία και η ύπαρξη ενός περιθωρίου ασφαλείας για τους ρυθμούς πληθωρισμού άνω του μηδενός επιτρέπει να αποφεύγεται η ανάγκη να δοκιμαστεί στην πράξη η αποτελεσματικότητα αυτών των εναλλακτικών πολιτικών.

Προκειμένου να υπολογιστεί το περιθώριο ασφαλείας, η ΕΚΤ έλαβε υπόψη μελέτες οι οποίες προσπάθησαν, έχοντας ως στόχο διάφορα επίπεδα πληθωρισμού, να αξιολογήσουν την πιθανότητα τα ονομαστικά επιτόκια να αγγίξουν το κατώτερο μηδενικό όριο. Τα αποτελέσματα στον τομέα αυτό διαφέρουν έως ένα βαθμό, επειδή εξαρτώνται από διάφορες συγκεκριμένες υποθέσεις. Όμως, σύμφωνα με τις διαθέσιμες μελέτες, οι πιθανότητες μειώνονται δραματικά όταν η κεντρική τράπεζα στοχεύει σε ρυθμό πληθωρισμού άνω του 1%.

Πλαίσιο 10 Γιατί πρέπει να διατηρείται ένας χαμηλός θετικός ρυθμός πληθωρισμού; (συνέχεια)

- Ο δεύτερος λόγος για τη στόχευση χαμηλού θετικού πληθωρισμού είναι ότι τα στατιστικά στοιχεία για τον πληθωρισμό ενδέχεται να παρουσιάζουν θετικό σφάλμα μέτρησης. Το σφάλμα αυτό θα υπονοούσε ότι μηδενικός πληθωρισμός σημαίνει de facto μείωση του επιπέδου των τιμών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση του ΕνΔΤΚ, ο ακριβής υπολογισμός αυτού του σφάλματος μέτρησης εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα. Εάν ληφθούν υπόψη οι συνεχείς βελτιώσεις του δείκτη από την Eurostat, τα σφάλματα μέτρησης ενδέχεται να είναι μικρά και να μειωθούν περαιτέρω στο μέλλον.
- Ο τρίτος λόγος για τη στόχευση χαμηλού θετικού ρυθμού πληθωρισμού συνδέεται με την πιθανή παρουσία διατηρήσιμων διαφορών πληθωρισμού εντός της ζώνης του ευρώ. Κατά κανόνα, οι διαφορές πληθωρισμού μεταξύ περιοχών είναι ένα σύνηθες χαρακτηριστικό κάθε νομισματικής ένωσης. Αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του μηχανισμού προσαρμογής που προκύπτει από αποκλίνουσες οικονομικές εξελίξεις μεταξύ περιοχών που απαρτίζουν τη ζώνη στην οποία έχει θεσπιστεί μια νομισματική ένωση. Ωστόσο, η ενιαία νομισματική πολιτική μπορεί μόνο να επηρεάσει το επίπεδο τιμών της ζώνης ως σύνολο· δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τις διαφορές πληθωρισμού, όπως ακριβώς και η νομισματική πολιτική μιας μεμονωμένης χώρας δεν μπορεί να περιορίσει τις διαφορές πληθωρισμού μεταξύ περιοχών ή πόλεων.

Οι διαφορές πληθωρισμού λόγω πρόσκαιρων παραγόντων προκαλούν ελάχιστη ανησυχία από οικονομική άποψη. Πολύ μεγαλύτερη ανησυχία προκαλούν οι διαρθρωτικές διαφορές πληθωρισμού που προκύπτουν από ημιτελή πραγματική σύγκλιση μεταξύ περιοχών, για παράδειγμα, αρχικές διαφορές στο επίπεδο των εισοδημάτων και μια συνεχής διαδικασία σύγκλισης των επιπέδων διαβίωσης. Η εμφάνισή τους θα μπορούσε ενδεχομένως να προκαλέσει οικονομικά προβλήματα σε χώρες ή περιοχές με ρυθμό πληθωρισμού κάτω του μέσου όρου, ιδίως εάν οι καθοδικές ονομαστικές δυσκαμψίες παρακαλύδουν την απαραίτητη διόρθωση των σχετικών τιμών και συνεπώς εμποδίζουν την αποτελεσματική κατανομή των πόρων.

Έχει υποστηριχθεί ότι η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ θα πρέπει να στοχεύει προς έναν μεσοπρόθεσμο ρυθμό πληθωρισμού για τη ζώνη του ευρώ ο οποίος να είναι αρκετά υψηλός ώστε οι περιοχές με διαρθρωτικά χαμηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού να αποτρέπονται από την ανάγκη κάλυψης του κόστους λόγω πιθανών καθοδικών ονομαστικών δυσκαμψιών ή την αντιμετώπιση περιόδων παρατεταμένου αποπληθωρισμού. Οι διαθέσιμες μελέτες συμφωνούν ότι ένας ρυθμός πληθωρισμού κάτω, αλλά πλησίον του 2% για τη ζώνη του ευρώ, παρέχει ένα επαρκές περιθώριο από αυτή την άποψη.

Οι βασικές αρχές της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ

Η ΕΚΤ επηρεάζει τις συνθήκες της χρηματαγοράς και, κατά συνέπεια, το επίπεδο των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων, έτσι ώστε η σταθερότητα των τιμών να διατηρείται μεσοπρόθεσμα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο μέσω των επιδράσεων που ασκούνται στο επίπεδο των τιμών με το μηχανισμό μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής. Αυτό γίνεται σύμφωνα με τη στρατηγική της νομισματικής της πολιτικής, ώστε να διασφαλίζει ότι εφαρμόζεται μια συνεπής και συστηματική προσέγγιση για τις αποφάσεις νομισματικής πολιτικής με την πάροδο του χρόνου. Αυτή η συνέπεια συμβάλλει στη σταθεροποίηση των προσδοκιών για τον πληθωρισμό και την ενίσχυση της αξιοπιστίας της ΕΚΤ.

Δεδομένης της χρονικής υστέρησης στη διαδικασία μετάδοσης, οι αλλαγές νομισματικής πολιτικής που σημειώνονται σήμερα θα επηρεάσουν το επίπεδο των τιμών μόνο μετά από αρκετούς μήνες ή ακόμη και χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι οι κεντρικές τράπεζες πρέπει να εξακριβώνουν ποια κατεύθυνση πολιτικής απαιτείται σήμερα ώστε να διατηρηθεί η σταθερότητα των τιμών στο μέλλον. Με αυτή την έννοια, η νομισματική πολιτική πρέπει να είναι προσανατολισμένη προς το μέλλον.

Επιπλέον, καθώς η χρονική υστέρηση στη διαδικασία μετάδοσης καθιστά βραχυπρόθεσμα αδύνατο για τη νομισματική πολιτική να αντισταθμίζει τις απροσδόκητες διαταραχές του επιπέδου των τιμών (για παράδειγμα, τις διαταραχές που οφείλονται σε μεταβολές των τιμών των βασικών εμπορευμάτων διεθνώς), κάποια βραχυπρόθεσμη μεταβλητότητα των ρυθμών πληθωρισμού είναι αναπόφευκτη. Επιπροσθέτως, λόγω της πολυπλοκότητας της διαδικασίας μετάδοσης, υπάρχει πάντοτε ένα μεγάλο στοιχείο αβεβαιότητας που χαρακτηρίζει τα αποτελέσματα της νομισματικής πολιτικής. Για τους λόγους αυτούς, είναι σημαντικό η νομισματική πολιτική να έχει μεσοπρόθεσμο προσανατολισμό: κάτι τέτοιο είναι συνεπές με τη δήλωση της ΕΚΤ ότι *«η σταθερότητα των τιμών πρέπει να διατηρείται μεσοπρόθεσμα»*, ενώ αποφεύγεται η ανάληψη υπερβολικά επιθετικών ενεργειών και η δημιουργία περιττής (και πιθανώς αυτοτροφοδοτούμενης) αστάθειας στην πραγματική οικονομία.

Τέλος, η ΕΚΤ αντιμετωπίζει σημαντική αβεβαιότητα όσον αφορά την αξιοπιστία των οικονομικών δεικτών, τη διάρθρωση της οικονομίας της ζώνης του ευρώ και το μηχανισμό μετάδοσης της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, ειδικά κατά τα πρώτα χρόνια της ΟΝΕ. Ωστόσο, όλες οι κεντρικές τράπεζες αντιμετωπίζουν μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας: δεν συμβαίνει φυσικά μόνο στην περίπτωση της ΕΚΤ. Επομένως μια επιτυχής νομισματική πολιτική πρέπει να έχει ευρεία βάση και να λαμβάνει υπόψη όλες τις σχετικές πληροφορίες χωρίς να στηρίζεται σε ένα μόνο υπόδειγμα της οικονομίας.

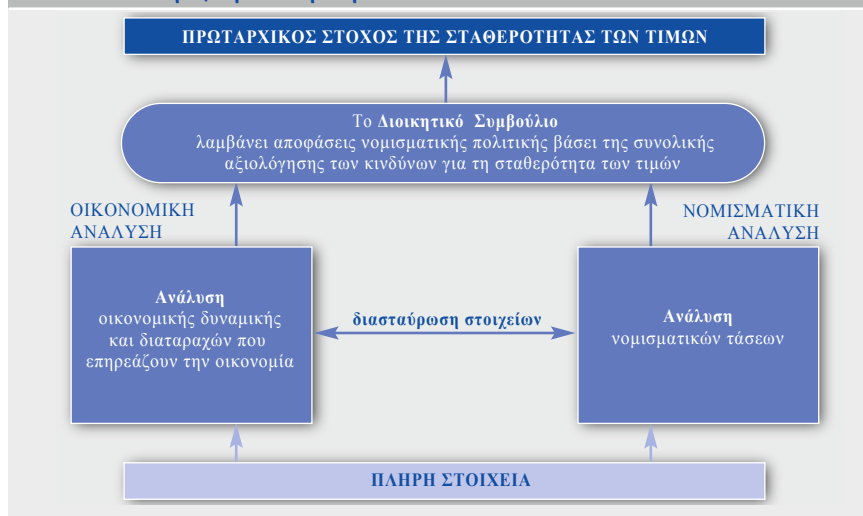
Η προσέγγιση βάσει δύο πυλώνων της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ συμφώνησε στα βασικά στοιχεία της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ τον Οκτώβριο του 1998. Η εν λόγω στρατηγική επιβεβαιώθηκε και αποσαφηνίστηκε περαιτέρω το Μάιο του 2003 μετά από αναλυτική εξέταση όλων των σχετικών παραμέτρων.

Εκτός από τον ορισμό της σταθερότητας των τιμών, η ΕΚΤ χρησιμοποιεί δύο προοπτικές ανάλυσης (γνωστές ως οι δύο «πυλώνες») ως βάση της προσέγγισής της για την οργάνωση, αξιολόγηση και διασταύρωση των πληροφοριών που σχετίζονται με την εκτίμηση των κινδύνων για τη σταθερότητα των τιμών:

- Η πρώτη προοπτική στοχεύει στην αξιολόγηση των βραχυμεσοπρόθεσμων παραγόντων που προσδιορίζουν την εξέλιξη των τιμών, με έμφαση στην πραγματική δραστηριότητα και τις χρηματοπιστωτικές συνθήκες της οικονομίας (**οικονομική ανάλυση**).
- Η δεύτερη προοπτική (**νομισματική ανάλυση**) χρησιμοποιείται κυρίως ως μέσο διασταύρωσης, από μεσομακροπρόθεσμη σκοπιά, των ενδείξεων που προκύπτουν από την οικονομική ανάλυση.

Διάγραμμα 2 Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ προσανατολισμένη προς τη σταθερότητα

Πηγή: ΕΚΤ (2004), *The monetary policy of the ECB*, σ. 66.

Οι δύο πυλώνες της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ είναι η **οικονομική ανάλυση** και η **νομισματική ανάλυση**.

Οικονομική ανάλυση

Η οικονομική ανάλυση επικεντρώνεται κυρίως στην αξιολόγηση των τρεχουσών οικονομικών και χρηματοοικονομικών εξελίξεων, καθώς και των βραχυμεσοπρόθεσμων κινδύνων που αυτές συνεπάγονται για τη σταθερότητα των τιμών. Εξετάζει όλους τους παράγοντες οι οποίοι είναι χρήσιμοι για την αξιολόγηση της δυναμικής της πραγματικής δραστηριότητας και της πιθανής εξέλιξης των τιμών όσον αφορά την αλληλεπίδραση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στις αγορές αγαθών, υπηρεσιών και εργασίας. Η οικονομική ανάλυση λαμβάνει δεόντως υπόψη την ανάγκη να προσδιορίζονται η φύση των διαταραχών που πλήττουν την οικονομία, οι επιδράσεις τους στο κόστος και την τιμολογιακή συμπεριφορά, καθώς και οι πιθανότητες εξάπλωσής τους βραχυμεσοπρόθεσμα. Προκειμένου να λαμβάνει τις κατάλληλες αποφάσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο πρέπει να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής κατάστασης που επικρατεί και να γνωρίζει την ιδιαίτερη φύση και το μέγεθος των οικονομικών διαταραχών που απειλούν τη σταθερότητα των τιμών.

Η ΕΚΤ εξετάζει τακτικά τις εξελίξεις στις συνολικές συνθήκες της παραγωγής, της ζήτησης και της αγοράς εργασίας, ένα ευρύ φάσμα δεικτών τιμών και κόστους, τη δημοσιονομική πολιτική και το ισοζύγιο πληρωμών για τη ζώνη του ευρώ. Παρακολουθείται στενά και η εξέλιξη των δεικτών χρηματοπιστωτικών αγορών και των τιμών των περιουσιακών στοιχείων. Οι μεταβολές των τιμών των περιουσιακών στοιχείων ενδέχεται να επηρεάσουν την εξέλιξη των τιμών λόγω της εισοδηματικής επίδρασης και της επίδρασης πλούτου. Για παράδειγμα, καθώς ανεβαίνουν οι τιμές των μετοχών, τα νοικοκυριά που διαθέτουν μετοχές γίνονται πλουσιότερα και επιλέγουν ενδεχομένως να καταναλώσουν περισσότερα. Αυτό αυξάνει την καταναλωτική ζήτηση και ενδέχεται να τροφοδοτήσει πληθωριστικές πιέσεις στο εσωτερικό της οικονομίας. Αντίθετα, εάν οι τιμές των μετοχών υποχωρήσουν, τα νοικοκυριά ενδέχεται να περιορίσουν τις καταναλωτικές δαπάνες.

Από τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και τις χρηματοοικονομικές αποδόσεις μπορούν να εξαχθούν πληροφορίες σχετικά με τις προσδοκίες των χρηματοπιστωτικών αγορών, συμπεριλαμβανομένης της προσδοκώμενης μελλοντικής εξέλιξης των τιμών. Για παράδειγμα, κατά την αγορά και πώληση ομολόγων, οι συμμετέχοντες στη χρηματοπιστωτική αγορά εκφράζουν έμμεσα τις προσδοκίες τους για τη μελλοντική εξέλιξη των επιτοκίων και των τιμών. Χρησιμοποιώντας ποικιλία τεχνικών, η ΕΚΤ μπορεί να αναλύσει τις τιμές χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, προκειμένου να εξαγάγει συμπεράσματα σχετικά με τις έμμεσες προσδοκίες της αγοράς για τις μελλοντικές εξελίξεις.

Η εξέλιξη της συναλλαγματικής ισοτιμίας αξιολογείται επίσης προσεκτικά λόγω της επίδρασής της στη σταθερότητα των τιμών. Οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας επιδρούν άμεσα στην εξέλιξη των τιμών, καθώς επηρεάζουν τις τιμές των εισαγομένων. Οι διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταβάλλουν ενδεχομένως και την ανταγωνιστικότητα των τιμών των αγαθών που παράγονται εγχώρια στις διεθνείς αγορές, επηρεάζοντας κατά συνέπεια

Πλαίσιο 11 Οι δύο πυλώνες της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ (συνέχεια)

τις συνθήκες της ζήτησης και, πιθανότατα, τις προοπτικές για τις τιμές. Εάν αυτές οι επιδράσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταβάλουν τις προσδοκίες και τη συμπεριφορά των φορέων καθορισμού των τιμών και των μισθών, ενδέχεται να εμφανιστούν δευτερογενείς επιδράσεις.

Οι μακροοικονομικές προβολές των εμπειρογνώμων του Ευρωσυστήματος, οι οποίες καταρτίζονται δύο φορές το χρόνο από εμπειρογνώμονες της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάλυση. Το Διοικητικό Συμβούλιο τις αξιολογεί μαζί με πολλές άλλες πληροφορίες και αναλύσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο των δύο πυλώνων, χωρίς όμως να αναλαμβάνει την ευθύνη για τις προβολές. Οι προβολές που δημοσιεύονται είναι το αποτέλεσμα ενός σεναρίου το οποίο βασίζεται σε μια δέσμη τεχνικών υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένης της υπόθεσης περί εξέλιξης των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων. Στην ουσία, αποτελούν ένα σενάριο που είναι απίθανο να υλοποιηθεί, αφού η νομισματική πολιτική θα ενεργεί πάντοτε για να αντιμετωπίζει τις απειλές διατάραξης της σταθερότητας των τιμών.

Επομένως, οι μακροοικονομικές προβολές για τον πληθωρισμό που καταρτίζονται από τους εμπειρογνώμονες του Ευρωσυστήματος δεν θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να θεωρούνται αμφισβήτηση της δέσμευσης του Διοικητικού Συμβουλίου να διατηρήσει τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα. Οι φορείς καθορισμού των μισθών και των τιμών, καθώς και οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, θα πρέπει να στηρίζονται στον ποσοτικό ορισμό της ΕΚΤ για τη σταθερότητα των τιμών ως την «καλύτερη πρόβλεψη» για την εξέλιξη των τιμών μεσοπρόθεσμα.

Νομισματική ανάλυση

Η νομισματική ανάλυση της ΕΚΤ στηρίζεται στη στενή σχέση μεταξύ της νομισματικής επέκτασης και του πληθωρισμού σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η απόδοση πρωταγωνιστικού ρόλου στο χρήμα στηρίζει επομένως το μεσοπρόθεσμο προσανατολισμό της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ. Πράγματι, η λήψη αποφάσεων πολιτικής όχι μόνο βάσει των βραχυμεσοπρόθεσμων ενδείξεων που απορρέουν από την οικονομική ανάλυση, αλλά και βάσει συλλογισμών για την ποσότητα χρήματος και τη ρευστότητα, δίνει στην ΕΚΤ τη δυνατότητα να μην περιορίζεται στις παροδικές επιδράσεις των διαφόρων διαταραχών και να μην παρασύρεται προς την ανάληψη πιο επιθετικών ενεργειών.

Για να σηματοδοτήσει τη δέσμευσή του στη νομισματική ανάλυση και να παράσχει ένα σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση των νομισματικών εξελίξεων, η ΕΚΤ ανακοίνωσε μια τιμή αναφοράς για την αύξηση του ευρέως νομισματικού μεγέθους M3. Αυτή η τιμή αναφοράς αναφέρεται στον ρυθμό αύξησης του M3 που θεωρείται συμβατός με τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε το Δεκέμβριο του 1998 να ορίσει αυτή την τιμή αναφοράς στο 4½% ετησίως, την οποία επιβεβαίωσε και σε επόμενες αναθεωρήσεις. Η τιμή αναφοράς βασίζεται στον ορισμό για τη σταθερότητα των τιμών και στις μεσοπρόθεσμες υποθέσεις για τη δυναμική αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ με ρυθμό 2-2½ και τη μείωση της ταχύτητας κυκλοφορίας του χρήματος με ρυθμό ½-1% ετησίως.

Πλαίσιο 11 Οι δύο πυλώνες της στρατηγικής νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ (συνέχεια)

Η τιμή αναφοράς δεν αποτελεί νομισματικό στόχο αλλά ένα σημείο αναφοράς για την ανάλυση των πληροφοριών που περιέχουν οι νομισματικές εξελίξεις στη ζώνη του ευρώ. Λόγω του μεσομακροπρόθεσμου χαρακτήρα της νομισματικής προοπτικής, δεν υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ των βραχυπρόθεσμων νομισματικών εξελίξεων και των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής. Η νομισματική πολιτική δεν αντιδρά επομένως μηχανικά στις αποκλίσεις του ρυθμού αύξησης του M3 από την τιμή αναφοράς

Η νομισματική πολιτική της ΕΚΤ δεν περιορίζεται στην αξιολόγηση του ρυθμού αύξησης του M3 σε σχέση με την τιμή αναφοράς του. Πολλές άλλες νομισματικές και χρηματοοικονομικές μεταβλητές αναλύονται προσεκτικά σε τακτά χρονικά διαστήματα. Για παράδειγμα, μελετάται η εξέλιξη των συνιστωσών του M3 (π.χ. μετρητά σε κυκλοφορία, προθεσμιακές καταθέσεις) επειδή μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση των συνολικών μεταβολών του M3. Από την άποψη αυτή, τα στενότερα νομισματικά μεγέθη, όπως το M1, περιέχουν ορισμένες πληροφορίες για την πραγματική δραστηριότητα. Κατά παρόμοιο τρόπο, οι μεταβολές στις χορηγήσεις προς τον ιδιωτικό τομέα μπορεί να δώσουν πληροφορίες για τις χρηματοοικονομικές συνθήκες και μέσω των λογιστικών καταστάσεων των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (NXI) μπορούν να παρέχουν περισσότερες πληροφορίες για την ποσότητα του χρήματος. Η ανάλυση αυτή παρέχει μια βαθύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς του M3 σε σχέση με την τιμή αναφοράς, καθώς και μια ευρεία εικόνα των συνθηκών ρευστότητας στην οικονομία και των συνεπειών τους αναφορικά με τους κινδύνους για τη σταθερότητα των τιμών.

3.1.3 Πράξεις νομισματικής πολιτικής

Στο πλαίσιο της στρατηγικής της για τη νομισματική πολιτική, η ΕΚΤ επηρεάζει τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της χρηματαγοράς σηματοδοτώντας την κατεύθυνση της νομισματικής της πολιτικής και διαχειριζόμενη την κατάσταση ρευστότητας στη χρηματαγορά. Εκτός από τον επηρεασμό των επιτοκίων μέσω της διαχείρισης της ρευστότητας, η ΕΚΤ μπορεί επίσης να δώσει ενδείξεις στη χρηματαγορά για την κατεύθυνση της νομισματικής της πολιτικής, μεταβάλλοντας τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το Ευρωσύστημα προτίθεται να συμμετάσχει σε συναλλαγές με την χρηματαγορά.

Κατά τη διενέργεια των πράξεων του Ευρωσυστήματος, η ΕΚΤ επιδιώκει επίσης να διασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία της χρηματαγοράς και να βοηθήσει τις τράπεζες να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους σε ρευστότητα με ομαλό και οργανωμένο τρόπο. Αυτό επιτυγχάνεται με την παροχή τακτικής αναχρηματοδότησης στις τράπεζες, καθώς και διευκολύνσεων που τους επιτρέπουν να ρυθμίζουν τα ημερήσια υπόλοιπα και να απορροφούν τις μεταβατικές διακυμάνσεις της ρευστότητας.

Το λειτουργικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος βασίζεται σε διατάξεις που καθορίζονται στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Έχει σχεδιαστεί με βάση το άρθρο 105 της Συνθήκης ΕΚ, σύμφωνα με το οποίο το Ευρωσύστημα «[...] ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που εννοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων [...]», και σύμφωνα με τις ακόλουθες αρχές:

Πίνακας 3 Πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος

Πράξεις νομισματικής πολιτικής	Είδη συναλλαγών		Λιάρκεια	Συχνότητα	Διαδικασία
	Παροχή ρευστότητας	Απορρόφηση ρευστότητας			
Πράξεις ανοικτής αγοράς					
Πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης	Αντιστρεπτέες συναλλαγές	-	Μία εβδομάδα	Κάθε εβδομάδα	Τακτικές δημοπρασίες
Πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης	Αντιστρεπτέες συναλλαγές	-	Τρεις μήνες	Κάθε μήνα	Τακτικές δημοπρασίες
Πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας	Αντιστρεπτέες συναλλαγές	Αντιστρεπτέες συναλλαγές	Χωρίς περιοδικότητα	Χωρίς περιοδικότητα	Έκτακτες δημοπρασίες
	Πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων	Αποδοχή καταθέσεων καθορισμένης διάρκειας Πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων	-	Χωρίς περιοδικότητα	Διμερείς διαδικασίες
Διαρθρωτικές πράξεις	Αντιστρεπτέες συναλλαγές	Έκδοση πιστοποιητικών χρέους	Προκαθορισμένη ή κατά περίπτωση	Με ή χωρίς περιοδικότητα	Τακτικές δημοπρασίες
	Οριστικές αγορές	Οριστικές πωλήσεις	-	Χωρίς περιοδικότητα	Διμερείς διαδικασίες
Πάγιες διευκολύνσεις					
Διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης	Αντιστρεπτέες συναλλαγές	-	Μία ημέρα	Πρόσβαση κατά τη διακριτική ευχέρεια των αντισυμβαλλομένων	
Διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων	-	Καταθέσεις	Μία ημέρα	Πρόσβαση κατά τη διακριτική ευχέρεια των αντισυμβαλλομένων	

- λειτουργική αποδοτικότητα, η οποία επιτρέπει την όσο το δυνατόν ακριβέστερη και ταχύτερη μετάδοση των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής στα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της χρηματαγοράς,
- ίση μεταχείριση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ανεξάρτητα από το μέγεθός τους ή τη γεωγραφική τους θέση στη ζώνη του ευρώ,
- αποκεντρωμένη διενέργεια των πράξεων νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος μέσω των ΕθνΚΤ,
- απλότητα, διαφάνεια, συνέχεια, ασφάλεια και αποδοτικότητα ως προς το κόστος.

Η απλότητα και η διαφάνεια διασφαλίζουν τη σωστή κατανόηση των προθέσεων της νομισματικής πολιτικής. Η αρχή της συνέχειας αποσκοπεί στην αποφυγή συχνών μεγάλων μεταβολών στα μέσα και τις διαδικασίες, έτσι ώστε οι

κεντρικές τράπεζες και οι αντισυμβαλλόμενοι τους να μπορούν να αξιοποιούν την υπάρχουσα εμπειρία όταν συμμετέχουν σε πράξεις νομισματικής πολιτικής. Η αρχή της ασφάλειας απαιτεί τη διατήρηση των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών κινδύνων του Ευρωσυστήματος στο ελάχιστο. Συγκεκριμένα, όλα τα δάνεια προς τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να χορηγούνται έναντι ασφάλειας, όπως απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 18 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Η αποδοτικότητα ως προς το κόστος αναφέρεται στη διατήρηση του λειτουργικού κόστους σε χαμηλό επίπεδο τόσο για το Ευρωσύστημα όσο και για τους αντισυμβαλλομένους του.

Πλαίσιο 12 Πράξεις ανοικτής αγοράς και πάγιες διευκολύνσεις

Με βάση το σκοπό τους, το πόσο τακτικά διενεργούνται και τις διαδικασίες τους, οι πράξεις ανοικτής αγοράς του Ευρωσυστήματος διακρίνονται στις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες:

- τις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης,
- τις πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης,
- τις πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας,
- τις διαρθρωτικές πράξεις.

Πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης

Οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης είναι οι πιο σημαντικές πράξεις ανοικτής αγοράς και αποτελούν το βασικό μέσο νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος. Παρέχουν το μεγαλύτερο όγκο ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και διαδραματίζουν βασικό ρόλο για τον επηρεασμό των επιτοκίων, τη διαχείριση των συνθηκών ρευστότητας στην αγορά και τη σηματοδότηση της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής.

Οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης διενεργούνται κάθε εβδομάδα και έχουν διάρκεια μίας εβδομάδας². Διενεργούνται μέσω τακτικών δημοπρασιών, ένα είδος δημοπρασίας που διενεργείται σύμφωνα με ένα προκαθορισμένο πρόγραμμα και εκτελείται εντός 24 ωρών από την ανακοίνωση της δημοπρασίας έως την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων. Όλοι οι αντισυμβαλλόμενοι που πληρούν τα γενικά κριτήρια καταλληλότητας μπορούν να συμμετέχουν σε αυτές τις πράξεις. Κατά κανόνα, όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που βρίσκονται στη ζώνη του ευρώ είναι δυνάμει αποδεκτοί αντισυμβαλλόμενοι του Ευρωσυστήματος.

Πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης

Πέραν των εβδομαδιαίων πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης, το Ευρωσύστημα διενεργεί επίσης μηνιαίες πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης διάρκειας τριών μηνών.

Σκοπός των πράξεων αυτών είναι να παρέχουν πιο μακροπρόθεσμη ρευστότητα στο τραπεζικό σύστημα. Αυτό αποτρέπει την ανανέωση του συνόλου της ρευστότητας στη χρηματαγορά κάθε εβδομάδα. Όπως οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης, οι πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης διενεργούνται μέσω τακτικών δημοπρασιών σε αποκεντρωμένη βάση και μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι αντισυμβαλλόμενοι που πληρούν τα γενικά κριτήρια καταλληλότητας.

² Το Μάρτιο του 2004 η διάρκεια τους μειώθηκε από δύο εβδομάδες σε μία.

Πλαίσιο 12 Πράξεις ανοικτής αγοράς και πάγιες διευκολύνσεις (συνέχεια)

Πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας

Το Ευρωσύστημα μπορεί επίσης να διενεργεί πράξεις ανοικτής αγοράς εκτάκτως, δηλ. τις πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας. Οι πράξεις αυτές μπορούν να παρέχουν ή να απορροφούν ρευστότητα. Αποσκοπούν στη διαχείριση των συνθηκών ρευστότητας και τον επηρεασμό των επιτοκίων στη χρηματαγορά, ιδίως για να εξομαλυνθούν οι επιπτώσεις στα επιτόκια που οφείλονται σε αιφνίδιες διακυμάνσεις της ρευστότητας σε αυτή την αγορά.

Για αυτό το λόγο, οι πράξεις αυτές διενεργούνται κατά κανόνα μέσω «έκτακτων» δημοπρασιών. Αυτές διαρκούν μία ώρα από τη στιγμή της ανακοίνωσης της δημοπρασίας έως την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων κατανομής. Για λειτουργικούς λόγους, μόνος ένα περιορισμένος αριθμός επιλεγμένων αντισυμβαλλομένων μπορούν να συμμετέχουν στις πράξεις αυτές. Οι πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας μπορούν να διενεργούνται μέσω διμερών διαδικασιών, μέσω των οποίων το Ευρωσύστημα διενεργεί συναλλαγές με έναν αντισυμβαλλόμενο ή με περιορισμένο αριθμό αντισυμβαλλομένων χωρίς δημοπρασία.

Οι εν λόγω πράξεις συνήθως διενεργούνται σε αποκεντρωμένη βάση από τις ΕθνΚΤ, αλλά το Διοικητικό Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, την εκτέλεση διμερών πράξεων εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας από την ΕΚΤ.

Διαρθρωτικές πράξεις

Το λειτουργικό πλαίσιο παρέχει επίσης στο Ευρωσύστημα την πιθανότητα διενέργειας διαρθρωτικών πράξεων. Οι πράξεις αυτές έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την προσαρμογή της διαρθρωτικής θέσης ρευστότητας του Ευρωσυστήματος έναντι του τραπεζικού συστήματος, δηλαδή την ποσότητα ρευστότητας στην αγορά σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Αυτές μπορούν να διενεργούνται μέσω αντιστρεπτών συναλλαγών, οριστικών συναλλαγών ή μέσω έκδοσης πιστοποιητικών χρέους. Μέχρι σήμερα, το Ευρωσύστημα δεν χρειάστηκε να εκτελέσει πράξεις για να προσαρμόσει τη διαρθρωτική θέση ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος.

Πάγιες διευκολύνσεις

Η διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης παρέχει δάνεια μίας ημέρας από την κεντρική τράπεζα έναντι ασφάλειας με προκαθορισμένο επιτόκιο. Το επιτόκιο αυτών των δανείων διάρκειας μίας ημέρας είναι συνήθως σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο επιτόκιο της αγοράς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα πιστωτικά ιδρύματα να καταφεύγουν στη διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης για να εξασφαλίσουν κεφάλαια μόνο ως ύστατη λύση. Εφόσον η πρόσβαση στη διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης περιορίζεται μόνο από την ποσότητα της διαθέσιμης ασφάλειας, το επιτόκιο αυτής της διευκόλυνσης συνήθως οριοθετεί προς τα άνω το επιτόκιο της χρηματαγοράς για τοποθετήσεις διάρκειας μίας ημέρας.

Πλαίσιο 12 Πράξεις ανοικτής αγοράς και πάγιες διευκολύνσεις (συνέχεια)

Αντιθέτως, η διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων επιτρέπει στις τράπεζες να πραγματοποιούν καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας στην κεντρική τράπεζα με προκαθορισμένο επιτόκιο. Το επιτόκιο αυτών των καταθέσεων διάρκειας μίας ημέρας είναι συνήθως σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο επιτόκιο της αγοράς. Επομένως, οι αντισυμβαλλόμενοι πραγματοποιούν καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας στο Ευρωσύστημα μόνο εφόσον δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα κεφάλαιά τους με άλλο τρόπο. Όπως ακριβώς το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θέτει ένα όριο προς τα άνω, έτσι και το επιτόκιο της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων οριοθετεί προς τα κάτω το επιτόκιο της χρηματαγοράς για καταθέσεις διάρκειας μίας ημέρας.

Τα κίνητρα που παρέχονται στις τράπεζες για να κάνουν χρήση των πάγιων διευκολύνσεων μειώνονται σημαντικά λόγω των επιτοκίων που επιβάλλονται. Συνεπώς, η μέση ημερήσια χρήση των πάγιων διευκολύνσεων είναι σε γενικές γραμμές περιορισμένη. Παραμένει κυρίως κάτω του 1 δισεκατομμυρίου ευρώ, γεγονός που επιδεικνύει ότι αυτές οι διευκολύνσεις χρησιμοποιούνται μόνο για την παροχή και την απορρόφηση ρευστότητας σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Οι **πράξεις ανοικτής αγοράς (βλ. Πλαίσιο 12)** αποτελούν τη σημαντικότερη ομάδα πράξεων νομισματικής πολιτικής. Συνήθως διενεργούνται από τις ΕθνΚΤ, μετά από πρωτοβουλία της ΕΚΤ, στη χρηματαγορά, δηλαδή στην αγορά όπου η διάρκεια των συναλλαγών είναι συνήθως μικρότερη του ενός έτους. Οι πράξεις ανοικτής αγοράς διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον επηρεασμό των επιτοκίων, στη σηματοδότηση της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής και στη διαχείριση της κατάστασης ρευστότητας στη χρηματαγορά.

Οι **πάγιες διευκολύνσεις (βλ. Πλαίσιο 12)** – η διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης και η διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων – παρέχονται στους αντισυμβαλλομένους του Ευρωσυστήματος με δική τους πρωτοβουλία. Με τον καθορισμό των επιτοκίων των πάγιων διευκολύνσεων, η ΕΚΤ προσδιορίζει το εύρος διακύμανσης των επιτοκίων διάρκειας μίας ημέρας.

Το λειτουργικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος συμπληρώνεται με το σύστημα των ελάχιστων αποθεματικών που τα πιστωτικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να τηρούν στις ΕθνΚΤ (βλ. Πλαίσιο 13). Το σύστημα των ελάχιστων αποθεματικών έχει ως βασική λειτουργία να συμβάλλει στη σταθεροποίηση των επιτοκίων της χρηματαγοράς και να διευρύνει το διαρθρωτικό έλλειμμα ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος, αυξάνοντας τη ζήτηση για αναχρηματοδότηση από την κεντρική τράπεζα.

Πλαίσιο 13 Υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά

Η ΕΚΤ απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα να τηρούν καταθέσεις σε λογαριασμούς στις ΕθνΚΤ: αυτές ονομάζονται «ελάχιστα» ή «υποχρεωτικά» αποθεματικά. Το ύψος των υποχρεωτικών αποθεματικών που πρέπει να τηρεί κάθε πιστωτικό ίδρυμα καθορίζεται σύμφωνα με τη βάση υπολογισμού των αποθεματικών επί του συντελεστή ελάχιστων αποθεματικών.

Η βάση υπολογισμού των ελάχιστων αποθεματικών ενός ιδρύματος ορίζεται σε σχέση με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του ισολογισμού του. Οι υποχρεώσεις έναντι άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία υπόκεινται και αυτά στο σύστημα ελάχιστων αποθεματικών του Ευρωσυστήματος (και περιέχονται στο σχετικό κατάλογο) και οι υποχρεώσεις έναντι της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ δεν περιλαμβάνονται στη βάση υπολογισμού των ελάχιστων αποθεματικών.

Μια πρώτη βασική λειτουργία του συστήματος ελάχιστων αποθεματικών είναι η σταθεροποίηση των επιτοκίων της χρηματαγοράς. Η λειτουργία αυτή επιτελείται μέσω της δυνατότητας τήρησης υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών σε μέσα επίπεδα. Αυτή η δυνατότητα σημαίνει ότι η συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων με την υποχρέωση τήρησης υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών κρίνεται με βάση τα μέσα ημερήσια υπόλοιπα των λογαριασμών τήρησης κατά τη διάρκεια της περιόδου τήρησης για χρονική περίοδο ενός μηνός περίπου. Τα πιστωτικά ιδρύματα μπορούν κατ' αυτό τον τρόπο να εξομαλύνουν τις ημερήσιες διακυμάνσεις της ρευστότητας (π.χ. αυτές που προκύπτουν λόγω διακυμάνσεων της ζήτησης τραπεζογραμματίων), εφόσον οι μεταβατικές ανισορροπίες των αποθεματικών μπορούν να αντισταθμιστούν από αντίθετες ανισορροπίες εντός της ίδιας περιόδου τήρησης.

Αυτή η δυνατότητα σημαίνει επίσης ότι τα ιδρύματα μπορούν να επωφεληθούν από την χορήγηση δανείων στην αγορά και να έχουν έλλειμμα αποθεματικών κάθε φορά που τα πιο βραχυπρόθεσμα επιτόκια της αγοράς υπερβαίνουν αυτά που αναμένεται να επικρατήσουν για το υπόλοιπο της περιόδου τήρησης. Στην αντίθετη περίπτωση, μπορούν να δανείζονται από την αγορά και να έχουν πλεόνασμα αποθεματικών. Αυτός ο μηχανισμός σταθεροποιεί το επιτόκιο μίας ημέρας στη διάρκεια της περιόδου τήρησης και έτσι δεν απαιτείται συχνή παρέμβαση της κεντρικής τράπεζας στη χρηματαγορά.

Μια δεύτερη σημαντική λειτουργία που επιτελεί το σύστημα ελάχιστων αποθεματικών είναι η διεύρυνση του διαρθρωτικού ελλείμματος ρευστότητας του τραπεζικού συστήματος. Η ανάγκη των πιστωτικών ιδρυμάτων να τηρούν αποθεματικά στις ΕθνΚΤ συμβάλλει στην αύξηση της ζήτησης για αναχρηματοδότηση από τις κεντρικές τράπεζες, η οποία με τη σειρά της διευκολύνει περισσότερο την ΕΚΤ να κατευθύνει τα επιτόκια της χρηματαγοράς μέσω τακτικών πράξεων παροχής ρευστότητας.

Το σύστημα ελάχιστων αποθεματικών σχεδιάστηκε με τέτοιον τρόπο ώστε ούτε να επιβαρύνει το τραπεζικό σύστημα στη ζώνη του ευρώ ούτε να παρεμποδίζει την αποδοτική κατανομή των πόρων. Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, επί των υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών που τηρούν τα πιστωτικά ιδρύματα καταβάλλονται τόκοι που προσεγγίζουν σε μεγάλο βαθμό τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια της χρηματαγοράς. Οι τόκοι που καταβάλλονται αντιστοιχούν στο μέσο όρο, στη διάρκεια της περιόδου τήρησης, του οριακού επιτοκίου των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης (σταθμισμένου ως προς τον αριθμό των ημερολογιακών ημερών).

3.2 ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Όσον αφορά τις εξωτερικές συναλλαγές του Ευρωσυστήματος, το άρθρο 23 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ δίνει το δικαίωμα στην ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ:

- να συνάπτουν σχέσεις με κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες και, όπου ενδείκνυται, με διεθνείς οργανισμούς,
- να αποκτούν και να πωλούν, είτε με άμεση είτε με προθεσμιακή εκτέλεση, παντός τύπου περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα και πολύτιμα μέταλλα,
- να διαχειρίζονται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που έχουν στην κατοχή τους,
- να διενεργούν παντός τύπου τραπεζικές συναλλαγές στο πλαίσιο σχέσεων με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων δανειοληπτικών και δανειοδοτικών πράξεων.

3.2.1 Πράξεις συναλλάγματος

Το πιο σημαντικό είδος πράξεων συναλλάγματος του Ευρωσυστήματος είναι οι παρεμβάσεις στις αγορές συναλλάγματος. Οι πράξεις παρέμβασης πραγματοποιούνται αποκλειστικά μέσω των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ. Μπορούν να διενεργηθούν σε νομίσματα χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, π.χ. σε δολάρια ΗΠΑ ή γεν Ιαπωνίας, στο πλαίσιο της συναλλαγματικής πολιτικής της ζώνης του ευρώ. Μπορούν επίσης να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του ενδοκοινοτικού μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών II (ΜΣΙ II).

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, οι πράξεις συναλλάγματος του Ευρωσυστήματος πρέπει να *«διενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111 της Συνθήκης»*. Με το άρθρο 111 καθορίζεται το θεσμικό πλαίσιο για τη συναλλαγματική πολιτική της ζώνης του ευρώ.

Το θεσμικό πλαίσιο για τη συναλλαγματική πολιτική της ζώνης του ευρώ

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, οι πράξεις συναλλάγματος του Ευρωσυστήματος πρέπει να διενεργούνται σύμφωνα με το άρθρο 111 της Συνθήκης ΕΚ.

- Σύμφωνα με το άρθρο 111 παράγραφος 1, το Συμβούλιο της ΕΕ, αποφασίζοντας ομόφωνα, μπορεί να συνάπτει τυπικές συμφωνίες για ένα σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών για το ευρώ έναντι νομισμάτων εκτός ΕΕ.
- Το άρθρο 111 παράγραφος 2 ορίζει ότι, εφόσον δεν υπάρχει τέτοιο σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών, το Συμβούλιο της ΕΕ, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, μπορεί να διατυπώνει γενικούς προσανατολισμούς για τη συναλλαγματική πολιτική.

Ωστόσο, και τα δύο αυτά θεσμικά μέτρα πρέπει να σέβονται τον πρωταρχικό στόχο της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών και μπορούν να εφαρμοστούν μόνο

κατόπιν σύστασης της ΕΚΤ ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ. Στην περίπτωση επίσημου συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών για το ευρώ, το Συμβούλιο της ΕΕ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γνώμη της ΕΚΤ *«με σκοπό να επιτύχει γενική συναίνεση σύμφωνα με το στόχο της σταθερότητας των τιμών»* (άρθρο 111 παράγραφος 1 της Συνθήκης).

Μέχρι στιγμής δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή καμία από τις παραπάνω διαδικασίες. Στη σύνοδο του Λουξεμβούργου στις 13 Δεκεμβρίου 1997, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε ότι η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ θα πρέπει να θεωρείται αποτέλεσμα τόσο των οικονομικών εξελίξεων όσο και των οικονομικών πολιτικών και όχι ανεξάρτητος στόχος. Με αυτό το σκεπτικό, δήλωσε ότι οι γενικοί προσανατολισμοί για τη συναλλαγματική πολιτική της ζώνης του ευρώ θα πρέπει να διατυπώνονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση σαφούς απόκλισης. Οι εν λόγω προσανατολισμοί θα πρέπει πάντοτε να εβέβονται την ανεξαρτησία του ΕΣΚΤ και να είναι συνεπείς με τον πρωταρχικό στόχο του ΕΣΚΤ που είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

Παρεμβάσεις σε νομίσματα εκτός ΕΕ

Ελλείπει θεσμικών ρυθμίσεων και στόχου της ΕΚΤ για τη συναλλαγματική ισοτιμία, τα πρώτα πέντε χρόνια της Νομισματικής Ένωσης πραγματοποιήθηκαν παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος έναντι νομισμάτων εκτός ΕΕ μόνο δύο φορές, το φθινόπωρο του 2000. Καθώς η συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ υποχωρούσε συνεχώς από τα τέλη του 1998, απέκλινε ολοένα και περισσότερο από τα οικονομικά μεγέθη της ζώνης του ευρώ και ενείχε τον κίνδυνο εσφαλμένων ευθυγραμμίσεων. Αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να επιδράσει δυσμενώς στην παγκόσμια οικονομία και τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Κατά συνέπεια, στις 22 Σεπτεμβρίου 2000, η ΕΚΤ, από κοινού με τις νομισματικές αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ιαπωνίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και του Καναδά, πραγματοποίησαν συντονισμένη παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος. Η ΕΚΤ παρενέβη εκ νέου στις αρχές Νοεμβρίου του 2000.

Ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών II

Ο νέος μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών, ΜΣΙ II, τέθηκε σε ισχύ με την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ. Αντικατέστησε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, το οποίο είχε διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πορεία προς την ΟΝΕ (βλ. Ενότητα 1.1.2) αλλά έπρεπε πλέον να προσαρμοστεί στο νέο περιβάλλον που δημιουργήθηκε από την ΟΝΕ.

Όπως και ο προκάτοχός του, ο ΜΣΙ II αποτελεί μια διακυβερνητική ρύθμιση που βασίζεται σε δύο νομικά έγγραφα:

- το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη θέσπιση ενός μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών στο τρίτο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, Άμστερνταμ, 16 Ιουνίου 1997,³

³ ΕΕ C 236 της 2.8.1997, σ. 5.

- τη Συμφωνία της 1ης Σεπτεμβρίου 1998 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και των εθνικών κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών εκτός ζώνης ευρώ για τη θέσπιση των λειτουργικών διαδικασιών του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά το τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης⁴, όπως τροποποιήθηκε με τη Συμφωνία της 14ης Σεπτεμβρίου 2000⁵.

Σκοπός του ΜΣΙ ΙΙ είναι να συνδεθούν με το ευρώ τα νομίσματα των κρατών μελών εκτός ζώνης ευρώ. Η σύνδεση αυτή επιτυγχάνεται με αμοιβαία συμφωνημένες, σταθερές αλλά προσαρμόσιμες κεντρικές ισοτιμίες έναντι του ευρώ και ένα κανονικό περιθώριο διακύμανσης $\pm 15\%$. Σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητο στο πλαίσιο της πορείας προς τη σύγκλιση, μπορούν να καθοριστούν μετά από αμοιβαία συμφωνία στενότερα περιθώρια διακύμανσης.

Η ένταξη στο ΜΣΙ ΙΙ είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, όπως ορίζεται στο προαναφερθέν Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τα κράτη μέλη με παρέκκλιση «αναμένεται ότι θα συμμετάσχουν» στο ΜΣΙ ΙΙ. Το άρθρο 124 της Συνθήκης ΕΚ απαιτεί από κάθε κράτος μέλος που δεν συμμετέχει στη ζώνη του ευρώ να *«αντιμετωπίζει τη συναλλαγματική του πολιτική ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος»* και να λαμβάνει υπόψη την *«πείρα που έχει αποκτηθεί από τη συνεργασία στο πλαίσιο του ΕΝΣ»*. Σύμφωνα με το άρθρο 121, η συμμετοχή στο ΜΣΙ ΙΙ χωρίς σοβαρή ένταση επί μία διετία τουλάχιστον αποτελεί ένα από τα κριτήρια βάσει των οποίων αξιολογείται κατά πόσο ένα κράτος μέλος έχει εκπληρώσει τις προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ευρώ ως νομίσματός του. Επομένως, ο ΜΣΙ ΙΙ προωθεί τη σύγκλιση και συμβάλλει στις προσπάθειες των κρατών μελών εκτός ζώνης ευρώ να υιοθετήσουν το ευρώ. Επίσης, συμβάλλει στην προστασία των κρατών μελών εντός και εκτός ζώνης ευρώ από ανεπιθύμητες πιέσεις στις αγορές συναλλάγματος.

Οι αποφάσεις για τον καθορισμό των κεντρικών ισοτιμιών και των περιθωρίων διακύμανσης λαμβάνονται με αμοιβαία συμφωνία των υπουργών οικονομικών των χωρών της ζώνης του ευρώ, της ΕΚΤ, και των υπουργών οικονομικών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών εκτός ζώνης ευρώ που συμμετέχουν στο μηχανισμό. Η διαδικασία προβλέπει μια πολυμερή συζήτηση (συνήθως στη διάρκεια συνόδου), στην οποία συμμετέχουν επίσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή (βλ. Ενότητα 4.3.4).

Παρεμβάσεις στο ΜΣΙ ΙΙ

Η παρέμβαση της κεντρικής τράπεζας σε περίπτωση που ένα νόμισμα προσεγγίσει τα περιθώρια διακύμανσης είναι κατά κανόνα αυτόματη και απεριόριστη. Ωστόσο, οι υποχρεώσεις παρέμβασης και χρηματοδότησης της ΕΚΤ αναλαμβάνονται με την επιφύλαξη του πρωταρχικού στόχου της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών. Σύμφωνα με τους όρους του Ψηφίσματος και της Συμφωνίας, η ΕΚΤ και οι συμμετέχουσες ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ θα μπορούσαν να διακόψουν την αυτόματη παρέμβαση και τη χρηματοδότησή της, αν αυτή αντιστρατεύεται τον πρωταρχικό τους στόχο της σταθερότητας των τιμών. Με αυτό το σκεπτικό, όλα τα

⁴ ΕΕ C 345 της 13.11.1998, σ. 6.

⁵ ΕΕ C 362 της 16.12.2000, σ. 11.

συμμετέχοντα μέρη στη συμφωνία «έχουν το δικαίωμα να κινήσουν εμπιστευτική διαδικασία που θα αποσκοπεί σε επανεξέταση των κεντρικών ισοτιμιών».

Η κορώνα Δανίας συμμετέχει στο ΜΣΙ ΙΙ από τη δημιουργία του με περιθώριο διακύμανσης $\pm 2,25\%$ γύρω από την κεντρική της ισοτιμία έναντι του ευρώ. Η δραχμή συμμετείχε στο ΜΣΙ ΙΙ πριν από την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ το 2001 (βλ. Ενότητα 1.1.4).

Οι συμμετέχοντες στο ΜΣΙ ΙΙ έγιναν επτά μετά τη διεύρυνση της ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Μέχρι σήμερα, έχουν ενταχθεί στο ΜΣΙ ΙΙ τα νομίσματα της Εσθονίας, της Λιθουανίας και της Σλοβενίας (στις 27 Ιουνίου 2004), της Κύπρου, της Λεττονίας και της Μάλτας (στις 2 Μαΐου 2005) και της Σλοβακίας (στις 28 Νοεμβρίου 2005), τηρώντας το περιθώριο διακύμανσης $\pm 15\%$ έναντι του ευρώ. Οι λοιπές χώρες που εντάχθηκαν στην ΕΕ αναμένεται ότι θα συμμετάσχουν και αυτές στο μηχανισμό σε μεταγενέστερη ημερομηνία.

Μέχρι σήμερα, οι παρεμβάσεις στο ευρώ ήταν σπάνιες. Οι κεντρικές τράπεζες των συμμετεχόντων κρατών μελών της ΕΕ διενήργησαν παρεμβάσεις εφόσον αυτές ήταν απαραίτητες για τη διατήρηση της σταθερότητας του ΜΣΙ ΙΙ.

3.2.2 Διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων

Τόσο η ΕΚΤ όσο και οι ΕθνΚΤ τηρούν και διαχειρίζονται συναλλαγματικά διαθέσιμα: η ΕΚΤ τηρεί και διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που της μεταβιβάζονται για τους σκοπούς που καθορίζονται στο Καταστατικό του ΕΣΚΤ. Οι ΕθνΚΤ τηρούν και διαχειρίζονται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που παραμένουν στην κατοχή τους.

Η ποσότητα και η σύνθεση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ

Η διατήρηση και διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ αποτελεί μέσο παρέμβασης εκ μέρους της ΕΚΤ, εφόσον καταστεί αναγκαίο.

Η ποσότητα των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ

Το άρθρο 30.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ προβλέπει την αρχική μεταβίβαση από τις ΕθνΚΤ στην ΕΚΤ συναλλαγματικών διαθεσίμων ύψους μέχρι 50 δισεκατομμυρίων ευρώ⁶. Τον Ιανουάριο του 1999, με την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ, οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ μεταβίβασαν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα αξίας 39,46 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η μεταβίβαση αυτή αντιστοιχούσε στο μέγιστο επιτρεπόμενο ποσό σύμφωνα με το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, προσαρμοσμένο προς τα κάτω μετά από την αφαίρεση των μεριδίων στο κεφάλαιο της ΕΚΤ των ΕθνΚΤ των χωρών που δεν συμμετείχαν στη ζώνη του ευρώ από την αρχή. Όταν η Ελλάδα

⁶ Με την ένταξη και άλλων χωρών στην ΕΕ, αυτό το αρχικό όριο αυξάνεται αυτομάτως κατ' αναλογία προς το μερίδιο συμμετοχής των οικείων ΕθνΚΤ στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ (άρθρο 49.3 του Καταστατικού). Όταν οι δέκα χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου εντάχθηκαν στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004, το όριο αυξήθηκε σε 55,6 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου. Αυτή η αυτόματη αύξηση σημαίνει ότι οι κατ' αναλογία μεταβιβάσεις συναλλαγματικών διαθεσίμων μπορούν να πραγματοποιηθούν από τις ΕθνΚΤ όλων των χωρών που πρόκειται να ενταχθούν στη ζώνη του ευρώ χωρίς η ΕΚΤ να είναι υποχρεωμένη να μεταβιβάσει εκ νέου συναλλαγματικά διαθέσιμα στις ΕθνΚΤ που είναι επί του παρόντος μέλη της ζώνης του ευρώ.

προσχώρησε στη ζώνη του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2001, η Τράπεζα της Ελλάδος μεταβίβασε επιπλέον συναλλαγματικά διαθέσιμα ύψους 1,28 δισεκατομμυρίων ευρώ. Το συνολικό ποσό συναλλαγματικών διαθεσίμων που οι ΕθνΚΤ μεταβίβασαν στην ΕΚΤ κατ' αναλογία προς το μερίδιο συμμετοχής στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο, για το οποίο έλαβαν σε αντάλλαγμα έντοκες απαιτήσεις σε ευρώ, αντιστοιχούσε σε 40,74 δισεκατομμύρια ευρώ. Το 15% αυτών των μεταβιβάσεων καταβλήθηκε σε χρυσό και το υπόλοιπο 85% σε δολάρια ΗΠΑ και γεν Ιαπωνίας.

Από τότε, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ έχουν παρουσιάσει έντονες διακυμάνσεις λόγω συναλλαγών και μεταβολών της συναλλαγματικής ισοτιμίας και των τιμών. Στα τέλη του 2003, ανέρχονταν σε 41,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Η ποσότητα των συναλλαγματικών διαθεσίμων και των διαθεσίμων σε χρυσό μειώθηκε, αντανakλώντας αντίστοιχα παρέμβαση της ΕΚΤ με τη μορφή πωλήσεων το φθινόπωρο του 2000 (βλ. Ενότητα 3.2.1) και ορισμένες πωλήσεις χρυσού το 2005 και το 2006⁷ στο πλαίσιο της συμφωνίας των κεντρικών τραπεζών για το χρυσό (Central Bank Gold Agreement) (βλ. Πλαίσιο 14). Αυτές οι μειώσεις αντισταθμίστηκαν πλήρως από την υψηλότερη αγοραία αξία των διαθεσίμων της ΕΚΤ σε χρυσό.

Επιπλέον, το άρθρο 30.4 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ παρέχει το δικαίωμα στην ΕΚΤ να ζητήσει περαιτέρω καταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων που να υπερβαίνει το ανώτατο όριο της αρχικής μεταβίβασης. Αυτό το αίτημα υπόκειται σε διατάξεις του παράγωγου κοινοτικού δικαίου. Για το σκοπό αυτό, μετά από σύσταση της ΕΚΤ, το Συμβούλιο της ΕΕ εξέδωσε κανονισμό⁸ σύμφωνα με τον οποίο η ΕΚΤ επιτρέπεται να ζητά την περαιτέρω καταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων μέχρι του ποσού των 50 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η ΕΚΤ μπορεί να το πράξει μόνο για να αναπληρώσει συναλλαγματικά διαθέσιμα που έχουν εξαντληθεί και όχι για να αυξήσει τα υφιστάμενα συναλλαγματικά της διαθέσιμα. Εάν θεωρηθεί σκόπιμο, μπορούν επίσης να πραγματοποιηθούν περαιτέρω μεταβιβάσεις συναλλαγματικών διαθεσίμων προς την ΕΚΤ βάσει επιπρόσθετου παράγωγου κοινοτικού δικαίου.

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ περιλαμβάνουν ορισμένα ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα. Αυτά προκύπτουν από εκούσιες συναλλαγές εκ μέρους της ΕΚΤ με άλλους κατόχους ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο πάγιων συμφωνιών με το ΔΝΤ (βλ. Ενότητα 5.3.1).

Διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ

Στόχος της διαχείρισης των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ είναι να διασφαλιστεί ότι η ΕΚΤ διαθέτει ανά πάσα στιγμή ρευστά διαθέσιμα που επαρκούν για οποιαδήποτε παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος. Αυτό υποδηλώνει ότι οι βασικές προϋποθέσεις για την επένδυση των συναλλαγματικών διαθεσίμων είναι η ρευστότητα και η ασφάλεια. Υπό αυτούς τους περιορισμούς, η διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ πραγματοποιείται με τρόπο που να μεγιστοποιεί την αξία τους.

⁷ Βλ. τα δελτία Τύπου της ΕΚΤ της 31ης Μαρτίου 2005 και της 31ης Μαρτίου 2006 αντίστοιχα.

⁸ Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1010/2000 σχετικά με περαιτέρω καταβολές συναλλαγματικών διαθεσίμων κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ L 115 της 16.5.2000, σ. 2).

Κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις επενδύσεις μετατρέπουν τους γενικούς στόχους της διαχείρισης του χαρτοφυλακίου σε συγκεκριμένες αρχές και κανόνες: καθορίζονται εντός της ΕΚΤ και περιλαμβάνουν την κατανομή ανά νόμισμα, τη σχέση μεταξύ κινδύνου επιτοκίου και απόδοσης, καθώς και τον πιστωτικό κίνδυνο και τις απαιτήσεις σε ρευστότητα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει καθορίσει την κατανομή ανά νόμισμα των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ βάσει των αναγκών που εκτιμώνται ότι θα προκύψουν σε περίπτωση παρέμβασης στην αγορά και της βέλτιστης διαχείρισης του κινδύνου. Στις αρχές του 1999, ο λόγος των περιουσιακών στοιχείων σε δολάρια ΗΠΑ προς εκείνα σε γεν Ιαπωνίας ήταν 90/10. Στο τέλος του 2005, κατόπιν διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών και ορισμένων πράξεων εξισορρόπησης, ο λόγος ήταν 85/15.

Ενώ ορισμένες λειτουργίες διαχείρισης χαρτοφυλακίου, όπως η διαχείριση κινδύνου και η λογιστική, πραγματοποιούνται σε κεντρικό επίπεδο από την ΕΚΤ, οι περισσότερες λειτουργίες που αφορούν τις παρεμβάσεις συναλλαγματικής και νομισματικής πολιτικής (front office) και την υποστήριξη και διακανονισμό των παρεμβάσεων (back office) διενεργούνται σε αποκεντρωμένη βάση στο Ευρωσύστημα σύμφωνα με τις εντολές διαχείρισης συναλλαγματικών διαθεσίμων που έχουν δοθεί από την ΕΚΤ προς τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ.⁹ Κατά την εκτέλεση αυτών των λειτουργιών, οι ΕθνΚΤ ενεργούν εκ μέρους της ΕΚΤ βάσει φανεράς σχέσης αντιπροσώπευσης. Έτσι, οι αντισυμβαλλόμενοι της ΕΚΤ στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές μπορούν να διακρίνουν τις πράξεις που διενεργούνται από τις ΕθνΚΤ για λογαριασμό της ΕΚΤ από τις πράξεις που διενεργούνται από τις ΕθνΚΤ για διαχείριση ιδίων αποθεματικών. Η ΕΚΤ λαμβάνει ηλεκτρονικά πληροφορίες για τις συναλλαγές που διενεργούν όλες οι ΕθνΚΤ για λογαριασμό της μέσω ενός συστήματος διαχείρισης χαρτοφυλακίου το οποίο λειτουργεί με βάση το ασφαλές δίκτυο τηλεπικοινωνιών του ΕΣΚΤ.

Η στρατηγική τοποθέτηση αναφοράς για κάθε νόμισμα, που καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, αντανακλά τις μακροπρόθεσμες απαιτήσεις πολιτικής και τις προτιμήσεις κινδύνου/απόδοσης της ΕΚΤ. Οι τακτικές τοποθετήσεις αναφοράς που καθορίζονται από την Επιτροπή Επενδύσεων της ΕΚΤ και εγκρίνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή, οι οποίες πρέπει να παραμένουν εντός προκαθορισμένων ορίων γύρω από την στρατηγική τοποθέτηση αναφοράς, αντανακλούν τις βραχυμεσοπρόθεσμες προτιμήσεις κινδύνου/απόδοσης της ΕΚΤ στο πλαίσιο των εκάστοτε συνθηκών της αγοράς. Οι εντολές διαχείρισης συναλλαγματικών διαθεσίμων από την ΕΚΤ προς τις ΕθνΚΤ αποσκοπούν στην υπερέκλυση των στρατηγικών τοποθετήσεων αναφοράς.

⁹ Από την αρχή του 2006, οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ είναι ελεύθερες να απέχουν από την ανάληψη των εντολών διαχείρισης των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ. Οι ΕθνΚΤ που αναλαμβάνουν την εντολή διαχείρισης χαρτοφυλακίου συναλλαγματικών διαθεσίμων (επί του παρόντος και οι 12 ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ) δικαιούνται μια εντολή που αντιστοιχεί σε ένα υποχαρτοφυλάκιο σε δολάρια ΗΠΑ ή σε ένα υποχαρτοφυλάκιο σε γεν Ιαπωνίας. Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα της Γερμανίας (Deutsche Bundesbank) και η Τράπεζα της Γαλλίας (Banque de France) δικαιούνται δύο εντολές. Βλ. ΕΚΤ (2006), Διαχείριση χαρτοφυλακίων στην ΕΚΤ, σ. 85.

Οι αντισυμβαλλόμενοι και οι φορείς διαμεσολάβησης που χρησιμοποιούνται σε πράξεις που αφορούν συναλλαγματικά διαθέσιμα επιλέγονται από την ΕΚΤ βάσει συστάσεων των ΕθνΚΤ. Για την επιλογή αυτή, η ΕΚΤ ακολουθεί μια ενιαία προσέγγιση που βασίζεται σε δύο ομάδες κριτηρίων:

- την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των αντισυμβαλλομένων,
- τα ζητήματα που αφορούν την αποτελεσματικότητα, ιδίως τις παρεχόμενες υπηρεσίες ερευνών, την ανταγωνιστικότητα ως προς τις τιμές και την ικανότητα των αντισυμβαλλομένων να διαχειρίζονται μεγάλο όγκο συναλλαγών υπό οποιεσδήποτε συνθήκες επικρατούν στην αγορά.

Οι συναλλαγές που διενεργούνται με τους αντισυμβαλλομένους της ΕΚΤ τεκμηριώνονται με τυποποιημένες συμφωνίες της αγοράς. Επίσης, η ΕΚΤ έχει δημιουργήσει σύμβαση-πλαίσιο για το συμψηφισμό αποκλειστικής χρήσεως, την οποία έχουν αποδεχθεί οι αντισυμβαλλόμενοι της.

Κατά καιρούς, η ΕΚΤ τροποποιεί τον κατάλογο με τα μέσα που είναι αποδεκτά για τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της. Η επιλογή των μέσων αποβλέπει στην επίτευξη όσο το δυνατόν μεγαλύτερης εξειδίκευσης, ενώ παράλληλα εκπληρώνονται οι απαιτήσεις για υψηλά επίπεδα ασφάλειας και ρευστότητας.

Τα διαθέσιμα της ΕΚΤ σε χρυσό

Στο πλαίσιο της συμφωνίας των κεντρικών τραπεζών για τον χρυσό (Central Bank Gold Agreement), η ΕΚΤ δεν προβαίνει σε ενεργό διαχείριση των διαθεσίμων της σε χρυσό (βλ. Πλαίσιο 14).

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα των ΕθνΚΤ

Οι ΕθνΚΤ εξακολουθούν να τηρούν και να διαχειρίζονται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που δεν έχουν μεταβιβαστεί στην ΕΚΤ.

Χωρίς να υπολογίζονται οι μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που τηρούν οι ΕθνΚΤ μειώθηκαν σταθερά μεταξύ 1999-2005. Στο τέλος του 2005 ανέρχονταν σε 279 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου, εκ των οποίων 111 δισεκατομμύρια ήταν σε ξένο νόμισμα και 168 δισεκατομμύρια ευρώ ήταν σε χρυσό, ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα και αποθεματικές θέσεις στο ΔΝΤ.

Καθώς η παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος πραγματοποιείται με τα αποθεματικά που τηρεί η ΕΚΤ, τα συναλλαγματικά αποθεματικά των ΕθνΚΤ δεν χρησιμοποιούνται πλέον για σκοπούς συναλλαγματικής πολιτικής. Ωστόσο, όπως επεξηγήθηκε παραπάνω, ενδέχεται να τους ζητηθεί από την ΕΚΤ να καταβάλλουν επιπλέον συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Στο άρθρο 31 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ ορίζεται ότι για τις πράξεις συναλλάγματος που διενεργούνται από τις ΕθνΚΤ με τα δικά τους συναλλαγματικά διαθέσιμα απαιτείται προηγούμενη έγκριση της ΕΚΤ. Αυτή η προϋπόθεση διασφαλίζει τη συνέπεια με την ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της ΕΚΤ. Ισχύει για συναλλαγές οι οποίες μπορεί να επηρεάσουν τις

Πλαίσιο 14 Κοινή δήλωση για τον χρυσό (8 Μαρτίου 2004)

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Banca d'Italia
Banco de España
Banco de Portugal
Τράπεζα της Ελλάδος
Banque centrale du Luxembourg
Banque de France
Banque Nationale de Belgique
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland
De Nederlandsche Bank
Deutsche Bundesbank
Oesterreichische Nationalbank
Suomen Pankki - Finlands Bank
Schweizerische Nationalbank
Sveriges Riksbank

Προκειμένου να διασαφηνίσουν τις προθέσεις τους αναφορικά με τα αποθέματά τους σε χρυσό, τα κάτωθι υπογεγραμμένα ιδρύματα δηλώνουν τα εξής:

1. Ο χρυσός θα εξακολουθήσει να αποτελεί σημαντικό στοιχείο των διεθνών νομισματικών διαθεσίμων.
2. Οι πωλήσεις χρυσού που ήδη έχουν αποφασιστεί και πρόκειται να αποφασιστούν από τα υπογεγραμμένα ιδρύματα θα πραγματοποιηθούν μέσω ενός συντονισμένου προγράμματος πωλήσεων στη διάρκεια μιας πενταετίας, η οποία ξεκινά στις 27 Σεπτεμβρίου 2004, αμέσως μετά τη λήξη της προηγούμενης συμφωνίας. Οι ετήσιες πωλήσεις δεν θα υπερβαίνουν τους 500 τόνους και οι συνολικές πωλήσεις κατά την ίδια περίοδο δεν θα υπερβούν τους 2.500 τόνους.
3. Στη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι υπογράφοντες την παρούσα συμφωνία συμφώνησαν ότι το συνολικό ύψος των χρηματοδοτικών μισθώσεων τους σε χρυσό, καθώς και το συνολικό ύψος χρήσης των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης ή δικαιωμάτων προαίρεσως σε χρυσό δεν θα υπερβαίνει το ύψος που επικρατούσε κατά την ημερομηνία υπογραφής της προηγούμενης συμφωνίας.

Η παρούσα συμφωνία θα αναθεωρηθεί μετά από πέντε έτη.

Πηγή: Δελτίο Τύπου της ΕΚΤ της 8ης Μαρτίου 2004.

συναλλαγματικές ισοτιμίες ή τις εγχώριες συνθήκες ρευστότητας και οι οποίες υπερβαίνουν τα όρια που καθορίζονται από τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ. Οι επενδυτικές πράξεις των ΕθνΚΤ στις ξένες χρηματοπιστωτικές αγορές δεν υπόκεινται σε προηγούμενη έγκριση, εφόσον δεν επηρεάζουν την ενιαία νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της ΕΚΤ. Από την απαίτηση αυτή εξαιρούνται επίσης οι συναλλαγές που διενεργούνται από τις ΕθνΚΤ – είτε για λογαριασμό τους είτε για λογαριασμό εθνικών κυβερνήσεων – προς εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους έναντι διεθνών οργανισμών, όπως η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Κατ' αναλογία με τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ και σύμφωνα με το άρθρο 31.3 του Καταστατικού, οι συναλλαγές των κρατών μελών της ΕΕ που διενεργούνται με τα τρέχοντα ταμειακά τους διαθέσιμα σε συνάλλαγμα υπόκεινται επίσης στον έλεγχο της ΕΚΤ.¹⁰

3.3 ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ

Το καθήκον του Ευρωσυστήματος να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών θεμελιώνεται με το άρθρο 22 του Καταστατικού το οποίο αναγνωρίζει στην ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ το δικαίωμα να παρέχουν διευκολύνσεις με σκοπό τη διασφάλιση αποδοτικών και υγιών συστημάτων πληρωμών και εκκαθάρισης εντός της Κοινότητας και εντός άλλων χωρών. Για τον ίδιο σκοπό, η ΕΚΤ μπορεί να εκδίδει κανονισμούς.¹¹

Η ύπαρξη αποδοτικών και υγιών συστημάτων πληρωμών, καθώς και συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων, είναι απολύτως απαραίτητη για μια αποτελεσματική νομισματική πολιτική. Το Ευρωσύστημα χρησιμοποιεί συστήματα πληρωμών για το διακανονισμό πράξεων νομισματικής πολιτικής και παροχής ενδοημερήσιας πίστωσης. Καθώς οι εν λόγω πράξεις πρέπει να καλύπτονται από ασφάλεια, η ικανότητα των αντισυμβαλλομένων του Ευρωσυστήματος να παρέχουν ασφάλεια βασίζεται στην υγιή και αποδοτική υποδομή των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων. Η ομαλή λειτουργία τόσο των συστημάτων πληρωμών όσο και των συστημάτων διακανονισμού τίτλων έχει επίσης ζωτική σημασία για τη λειτουργία της χρηματαγοράς του ευρώ, καθώς και γενικότερα για τις υπόλοιπες εθνικές και διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές (όπως οι αγορές συνάλλαγματος, τίτλων και παραγώγων).

Υπάρχουν δύο βασικά είδη χρηματοπιστωτικού κινδύνου που σχετίζονται με τα συστήματα πληρωμών και τα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων:

- ο κίνδυνος που αφορά την πιθανότητα ένας συμμετέχων εντός του συστήματος να μην μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του είτε όταν αυτές καθίστανται εξοφλητέες είτε οποιαδήποτε στιγμή στο μέλλον (πιστωτικός κίνδυνος),
- ο κίνδυνος που αφορά την πιθανότητα ένας συμμετέχων εντός του συστήματος να μη διαθέτει επαρκή κεφάλαια ή τίτλους για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του κατά το αναμενόμενο, αν και μπορεί να είναι σε θέση να τις εκπληρώσει αργότερα (κίνδυνος ρευστότητας).

¹⁰Κατευθυντήρια γραμμή ΕΚΤ/2003/12 της 23ης Οκτωβρίου 2003 σχετικά με τις συναλλαγές των συμμετεχόντων κρατών μελών που διενεργούνται με τα τρέχοντα ταμειακά διαθέσιμα σε συνάλλαγμα δυνάμει του άρθρου 31.3 του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ L 283 της 31.10.2003, σ. 81).

¹¹Μέχρι σήμερα, η ΕΚΤ δεν χρειάστηκε να προσφύγει στις κανονιστικές αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 22 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Για μια πιο αναλυτική συζήτηση όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής των κανονιστικών αρμοδιοτήτων της ΕΚΤ στο πλαίσιο του άρθρου 22 του Καταστατικού, βλ. το άρθρο "Ο ρόλος του Ευρωσυστήματος στα συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης" στο τεύχος Απριλίου 2002 του Μηνιαίου Δελτίου της ΕΚΤ.

Και οι δύο κατηγορίες χρηματοπιστωτικού κινδύνου θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια κατάσταση κατά την οποία η αδυναμία ενός συμμετέχοντος σε σύστημα διαπραγματευτικής μεταφοράς κεφαλαίων ή εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του δημιουργεί μια αλυσιδωτή αντίδραση, με αποτέλεσμα την αδυναμία και άλλων συμμετεχόντων να εκπληρώσουν εμπρόθεσμα τις υποχρεώσεις τους. Ένα τέτοιο σενάριο θα μπορούσε να οδηγήσει σε εκτεταμένες διαταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές στο σύνολό τους (συστημικός κίνδυνος), γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει και την ευρύτερη οικονομία.

Στην περίπτωση των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων, υφίσταται επίσης ο κίνδυνος να χαθούν ή να μην είναι διαθέσιμοι οι φυλασσόμενοι τίτλοι λόγω αφερεγγυότητας ή αμέλειας της τράπεζας-θεματοφύλακα ή λόγω οποιασδήποτε άλλης δυσμενούς κατάστασης στην οποία μπορεί αυτή να περιέλθει (κίνδυνος θεματοφυλακής). Αυτό με τη σειρά του επηρεάζει την ικανότητα ενός συμμετέχοντος να παραδίδει τίτλους όταν χρειάζεται.

Τα συστήματα πληρωμών και τα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων θα πρέπει, εκτός από ασφαλή, να είναι αποδοτικά και πρακτικά τόσο για τους χρήστες όσο και για την οικονομία ως σύνολο. Ωστόσο, υπάρχει πάντοτε ένας συμβιβασμός μεταξύ της ελαχιστοποίησης του κόστους και της επίτευξης άλλων στόχων, όπως η ασφάλεια. Επομένως, είναι εύλογο να υπάρχουν ελάχιστα πρότυπα ασφάλειας και αποδοτικότητας και να διατυπώνονται συστάσεις, προκειμένου όλοι οι ενδιαφερόμενοι που συμμετέχουν στα συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων να καθοδηγούνται στις επιλογές τους. Αυτό ενισχύει, με τη σειρά του, τον ανταγωνισμό μεταξύ των συστημάτων πληρωμών και μεταξύ των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων και συμβάλλει στην αποφυγή κανονιστικού αρμπιτράζ.

Στο πλαίσιο αυτών των προβληματισμών και σύμφωνα με την εντολή που του έχει ανατεθεί από τη Συνθήκη ΕΚ και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, οι στόχοι πολιτικής του Ευρωσυστήματος είναι προσανατολισμένοι προς την εξασφάλιση υγιών και αποδοτικών συστημάτων. Για αυτό το σκοπό, το Ευρωσύστημα:

- παρέχει διευκολύνσεις πληρωμών και διακανονισμού τίτλων,
- εποπτεύει τα συστήματα με σκοπό τη διασφάλιση της αποδοτικότητας και της ασφάλειάς τους.

3.3.1 Παροχή διευκολύνσεων πληρωμών και διακανονισμού τίτλων

Σύμφωνα με την καταστατική του υποχρέωση να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, το Ευρωσύστημα παρέχει ένα ευρύ φάσμα διευκολύνσεων πληρωμών και διακανονισμού τίτλων, εκ των οποίων η πιο σημαντική είναι το σύστημα TARGET.

TARGET (Διευρωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων σε Συνεχή Χρόνο)

Το Ευρωσύστημα ανέπτυξε το TARGET με σκοπό την επεξεργασία πληρωμών μεγάλης αξίας σε ευρώ σε συνεχή χρόνο, σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Το TARGET διασφαλίζει ισότιμους όρους ανταγωνισμού για όλους τους συμμετέχοντες στην αγορά και παρέχει ένα εργαλείο για την έγκαιρη και ασφαλή διενέργεια συναλλαγών που σχετίζονται με τη νομισματική πολιτική μεταξύ των ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Αποτελεί το μοναδικό σύστημα πληρωμών το οποίο διενεργεί διασυννοριακές πληρωμές σε ευρώ και είναι άμεσα προσβάσιμο σε όλους τους αντισυμβαλλομένους σε πράξεις νομισματικής πολιτικής. Με αυτόν τον τρόπο παρέχει τη δυνατότητα στη χρηματαγορά του ευρώ να λειτουργεί ως ενιαία αγορά και καθιστά δυνατή την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής.

Το υφιστάμενο σύστημα

Το TARGET άρχισε να λειτουργεί στις 4 Ιανουαρίου 1999 και έχει αποκεντρωμένη δομή. Σήμερα περιλαμβάνει και συνδέει μεταξύ τους 16 εθνικά συστήματα διακανονισμού σε συνεχή χρόνο (ΣΔΣΧ) και το μηχανισμό πληρωμών της ΕΚΤ. Στα 16 εθνικά ΣΔΣΧ περιλαμβάνονται τα συστήματα των 12 χωρών της ζώνης του ευρώ και τα συστήματα της Δανίας, της Σουηδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και, από το Μάρτιο του 2005, της Πολωνίας. Η Σλοβενία πρόκειται να συμμετάσχει το 2007.

Η κατευθυντήρια γραμμή της ΕΚΤ σχετικά με το TARGET¹² καθορίζει τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία του συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών συνιστωσών του. Επίσης, περιλαμβάνει διατάξεις για έναν αριθμό ελάχιστων κοινών χαρακτηριστικών (π.χ. κριτήρια πρόσβασης, νομισματική μονάδα, κανόνες τιμολόγησης, χρόνος λειτουργίας, κανόνες πληρωμών, το ανέκκλητο, οριστικότητα πληρωμών και ενδοημερήσια πίστωση), τις οποίες πρέπει να τηρεί κάθε εθνικό ΣΔΣΧ που συμμετέχει στο TARGET. Μεταξύ του Ευρωσυστήματος και των ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ έχει συναφθεί πολυμερής συμφωνία η οποία αντικατοπτρίζει την κατευθυντήρια γραμμή για το TARGET.

Το TARGET πρέπει να χρησιμοποιείται για όλες τις πληρωμές που προκύπτουν άμεσα ή διενεργούνται σε σχέση με:

- α) τις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος,
- β) το διακανονισμό του σκέλους σε ευρώ των πράξεων συναλλάγματος του Ευρωσυστήματος,
- γ) τις πράξεις διακανονισμού των συστημάτων μεγάλων ποσών σε ευρώ.

¹²Κατευθυντήρια γραμμή ΕΚΤ/2001/3 της 26ης Απριλίου 2001 σχετικά με το διευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο (σύστημα TARGET) (ΕΕ L 140 της 24.5.2001, σ. 72), όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την κατευθυντήρια γραμμή ΕΚΤ/2003/6 της 4ης Απριλίου 2003 (ΕΕ L 113 της 7.5.2003, σ. 74).

Για άλλες πληρωμές, όπως οι διατραπεζικές και οι εμπορικές πληρωμές σε ευρώ, οι συμμετέχοντες στην αγορά είναι ελεύθεροι να χρησιμοποιήσουν το TARGET ή κάποιο άλλο σύστημα πληρωμών.

Το 2005, το TARGET επεξεργάστηκε το 89% της συνολικής αξίας των πληρωμών μεγάλων ποσών σε ευρώ. Στο τέλος του 2004, αριθμούσε πάνω από 10.000 συμμετέχοντες. Συνολικά, εντολές πληρωμής μπορούν να αποσταλούν μέσω του TARGET σε 50.000 περίπου ιδρύματα.¹³

TARGET2

Η απόφαση για την τρέχουσα δομή του TARGET ελήφθη το 1994. Η δομή αυτή βασίστηκε στις αρχές της ελάχιστης εναρμόνισης και διασύνδεσης των υφιστάμενων υποδομών. Εξασφαλιζόταν έτσι με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ότι το σύστημα θα άρχιζε να λειτουργεί από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ONE. Ωστόσο, ενόψει της αυξανόμενης ενοποίησης του χρηματοπιστωτικού τομέα εντός της ζώνης του ευρώ και της σύγκλισης των επιχειρηματικών αναγκών των χρηστών του TARGET, τον Οκτώβριο του 2002 άρχισαν οι προετοιμασίες για ένα νέο βελτιωμένο σύστημα (το TARGET2), οι οποίες αποβλέπουν στην έναρξη της λειτουργίας του TARGET2 τον Ιανουάριο του 2007. Η δεύτερη γενεά του TARGET (i) θα εκπληρώνει καλύτερα τις ανάγκες των πελατών παρέχοντας ένα εναρμονισμένο σε μεγάλο βαθμό επίπεδο υπηρεσιών, (ii) θα συμβάλλει στη διασφάλιση της αποδοτικότητας ως προς το κόστος και (iii) θα είναι προετοιμασμένη για μια ομαλή προσαρμογή στις μελλοντικές εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένης της διεύρυνσης της ΕΕ και του Ευρωσυστήματος. Ταυτόχρονα, οι ΕθνΚΤ θα εξακολουθούν να έχουν την ευθύνη για τους λογαριασμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων και των επιχειρηματικών σχέσεων με αυτά.

Το TARGET2 θα παρέχει μια ενιαία κοινή πλατφόρμα (Single Shared Platform – SSP) στις κεντρικές τράπεζες που θα αποφασίσουν να συμμετάσχουν και να εγκαταλείψουν τις εθνικές τους πλατφόρμες ΣΔΣΧ. Όλες οι κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος θα συμμετέχουν στο TARGET2. Η Εθνική Τράπεζα της Δανίας (Danmarks Nationalbank) επιβεβαίωσε τη συμμετοχή της, ενώ η Τράπεζα της Σουηδίας (Sveriges Riksbank) και η Τράπεζα της Αγγλίας (Bank of England) δεν θα συνδεθούν με το TARGET2. Οι κεντρικές τράπεζες ορισμένων από τα νέα κράτη μέλη της ΕΕ θα συμμετέχουν μόνο όταν υιοθετήσουν το ευρώ.

Φορέας διακανονισμού για ιδιωτικά συστήματα

Το Ευρωσύστημα λειτουργεί και ως φορέας διακανονισμού για συστήματα πληρωμών που δεν βρίσκονται υπό τη διαχείρισή του. Για παράδειγμα, η ΕΚΤ λειτουργεί ως φορέας διακανονισμού για το σύστημα EURO1 που βρίσκεται υπό τη διαχείριση της Τραπεζικής Ένωσης για το Ευρώ (Euro Banking Association - EBA), ενώ ορισμένες ΕθνΚΤ προτιμούν ιδιωτικά συστήματα πληρωμών μικρής αξίας και συστήματα διακανονισμού τίτλων. Αυτή η λειτουργία, που ασκούν η ΕΚΤ και ορισμένες ΕθνΚΤ ως φορείς διακανονισμού, διασφαλίζει ότι ο διακανονισμός αυτών των συστημάτων πληρωμών γίνεται με χρήμα κεντρικής τράπεζας, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος αποτυχίας του συστήματος με επικίνδυνες συστημικές συνέπειες για το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

¹³Βλ. ΕΚΤ (2006), Ετήσια Έκθεση για το 2005, Κεφάλαιο 2, Ενότητα 2.

Το σύστημα Διακανονισμού Αδιάλειπτης Σύνδεσης

Το σύστημα Διακανονισμού Αδιάλειπτης Σύνδεσης (Continuous Linked Settlement - CLS) τέθηκε σε λειτουργία το 2002 για το διακανονισμό πράξεων συναλλάγματος μεταξύ των τραπεζών που συμμετέχουν σε αυτό βάσει της αρχής «πληρωμή έναντι πληρωμής» με λογιστικές εγγραφές στην Τράπεζα CLS, η οποία εδρεύει στη Νέα Υόρκη. Ο κύριος φορέας επίβλεψης αυτού του συστήματος είναι η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ. Η ΕΚΤ παρέχει στο σύστημα CLS διευκολύνσεις για λογαριασμούς και λειτουργεί ως φορέας επίβλεψης για το ευρώ, το δεύτερο σημαντικότερο νόμισμα στο σύστημα CLS.

Συστήματα πληρωμών μικρής αξίας

Το Ευρωσύστημα συμμετέχει ποικιλοτρόπως σε συστήματα πληρωμών μικρής αξίας. Αρκετές ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, όπως η Τράπεζα της Ιταλίας (Banca d'Italia), η Εθνική Τράπεζα του Βελγίου (Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique) και η Ομοσπονδιακή Τράπεζα της Γερμανίας (Deutsche Bundesbank), έχουν μακρά παράδοση όσον αφορά τη λειτουργία συστημάτων πληρωμών μικρής αξίας. Παρέχουν ουδέτερα και ανοικτά δίκτυα στα οποία οι τράπεζες μπορούν να συμμετέχουν ανεξάρτητα από το μέγεθος των δραστηριοτήτων τους. Ο βαθμός της συμμετοχής του Ευρωσυστήματος σε συστήματα πληρωμών μικρής αξίας θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τις προσπάθειες του τραπεζικού τομέα να παρέχει μια αποτελεσματική υποδομή πληρωμών μικρής αξίας για το ευρώ στο μέλλον.

Το σύστημα ανταποκριτών κεντρικών τραπεζών

Καθώς δεν παρέχονται επαρκείς διευκολύνσεις στην αγορά για τη διασυνοριακή χρήση περιουσιακών στοιχείων στη ζώνη του ευρώ, το Ευρωσύστημα δημιούργησε ένα σύστημα ανταποκριτών κεντρικών τραπεζών (ΣΑΚΤ) για τις δικές του πράξεις. Το εν λόγω σύστημα διασφαλίζει ότι όλοι οι συμμετέχοντες σε συστήματα πληρωμών, καθώς και οι αντισυμβαλλόμενοι σε πράξεις νομισματικής πολιτικής, είναι σε θέση να παρέχουν ασφάλεια για τις πιστοδοτικές πράξεις του Ευρωσυστήματος, ανεξάρτητα από το πού βρίσκεται η ασφάλεια. Για το σκοπό αυτό, κάθε ΕθνΚΤ λειτουργεί ως θεματοφύλακας για άλλες ΕθνΚΤ. Το ΣΑΚΤ δημιουργήθηκε ως μεταβατική λύση μέχρις ότου η αγορά ανέπτυξε εναλλακτικές επιλογές και δεν απέβλεπε στο να ανταγωνιστεί πρωτοβουλίες της αγοράς με σκοπό την παροχή διασυνοριακών υπηρεσιών για πράξεις αγοράς.

Δραστηριότητες κεντρικού αποθετηρίου τίτλων

Οι ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος διαδραματίζουν κατά παράδοση λειτουργικό ρόλο στο διακανονισμό τίτλων. Αν και διάφορα καθήκοντα έχουν πλέον ανατεθεί σε ιδιωτικούς φορείς, κάποιες ΕθνΚΤ εξακολουθούν να λειτουργούν ως κεντρικό αποθετήριο τίτλων (ΚΑΤ) ή ως μητρώο τίτλων για ομόλογα του Δημοσίου και άλλους τίτλους.

3.3.2 Επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού τίτλων

Η επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών καθορίζει πρότυπα για την ασφάλεια των συστημάτων πληρωμών και διασφαλίζει την ορθή εφαρμογή τους. Η επίβλεψη βασίζεται σε ένα συνδυασμό ψυχολογικής και κανονιστικής πίεσης, αποσκοπώντας έτσι στο να προστατεύσει τη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Επομένως, η επίβλεψη είναι κάτι διαφορετικό από την τραπεζική εποπτεία. Η τραπεζική εποπτεία αφορά την παρακολούθηση μεμονωμένων τραπεζών ή χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής τους σταθερότητας και, κατά κύριο λόγο, την προστασία των καταθετών και των πελατών των τραπεζών.

Από το 1999, την ευθύνη για την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών έχουν αναλάβει από κοινού η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ. Η ΕΚΤ λειτουργεί ως φορέας επίβλεψης για συστήματα πληρωμών μεγάλων ποσών σε ευρωπαϊκό επίπεδο (συμπεριλαμβανομένου του TARGET), ενώ οι ΕθνΚΤ αναλαμβάνουν την επίβλεψη των αντίστοιχων εγχώριων συστημάτων.

Η επίβλεψη πραγματοποιείται σύμφωνα με τα πρότυπα ασφαλείας και αποδοτικότητας που έχουν καθοριστεί από την ΕΚΤ για τα συστήματα πληρωμών που λειτουργούν σε ευρώ. Το Φεβρουάριο του 2001, η ΕΚΤ υιοθέτησε τις «Βασικές Αρχές για τα Συστημικά Σημαντικά Συστήματα Πληρωμών»¹⁴, οι οποίες είχαν συνταχθεί τον Ιανουάριο του 2001 από την Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού (Committee on Payment and Settlement Systems - CPSS) της Ομάδας των 10 (G10).¹⁵ Οι εν λόγω αρχές συμπεριλαμβάνονται πλέον στο σύνολο των προτύπων που η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος χρησιμοποιούν για την παρακολούθηση των συστημάτων πληρωμών μεγάλων ποσών σε ευρώ.

Όσον αφορά την επίβλεψη των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων, οι αρμοδιότητες του Ευρωσυστήματος δεν είναι εξίσου ρητές και αποκλειστικές. Ωστόσο, από το 2001 και μετά, το ΕΣΚΤ και η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (Committee of European Securities Regulators - CESR) συνεργάζονται στενά σε θέματα που αφορούν τα συστήματα εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων. Μια κοινή ομάδα εργασίας, η οποία περιλαμβάνει έναν εκπρόσωπο από κάθε κεντρική τράπεζα του ΕΣΚΤ και από κάθε ρυθμιστική αρχή της CESR, ανέπτυξε ευρωπαϊκά πρότυπα εκκαθάρισης και διακανονισμού βάσει των συστάσεων της CPSS και του Διεθνούς Οργανισμού Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (International Organization of Securities Commissions - IOSCO). Τα εν λόγω πρότυπα του ΕΣΚΤ και της CESR αποσκοπούν στη βελτίωση της ασφάλειας, της αξιοπιστίας και της αποδοτικότητας των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού τίτλων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη να εξαλειφθούν τα εμπόδια από τις διαδικασίες αποδοτικής διασυννοριακής εκκαθάρισης και διακανονισμού εντός της ΕΕ.

¹⁴ Έκδοση της CPSS αριθ. 43, Core Principles for Systemically Important Payment Systems, η οποία δημοσιεύθηκε από την ΤΔΔ τον Ιανουάριο του 2001.

¹⁵ Η Επιτροπή CPSS είναι μια διαρκής επιτροπή η οποία θεσπίστηκε από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 10 (G10) και η οποία φιλοξενείται από την ΤΔΔ (βλ. Ενότητα 5.4).

Επίσης, το Ευρωσύστημα ενθαρρύνει την αγορά να αναλογιστεί τις μελλοντικές προκλήσεις και να επεξεργαστεί πιθανές λύσεις. Το Ευρωσύστημα παρέχει ένα βήμα διαλόγου με τους συμμετέχοντες στην αγορά – μέσω διμερών ή πολυμερών συναντήσεων, παρουσιάσεων, ομιλιών και δημοσιεύσεων – επιδιώκοντας να θέσει τις βάσεις για περαιτέρω βελτίωση των συστημάτων πληρωμών και για νέες εξελίξεις στην υποδομή τους. Όσον αφορά τα συστήματα διακανονισμού τίτλων, η ΕΚΤ παρακολουθεί στενά τη διαδικασία ενοποίησης, ακολουθώντας γραμμή πολιτικής υπέρ της ενίσχυσης της αποδοτικότητας ιδίως όσον αφορά τη διασυνοριακή μεταβίβαση τίτλων στη ζώνη του ευρώ.

3.4 ΤΑ ΤΡΑΠΕΖΟΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΕΡΜΑΤΑ ΕΥΡΩ

Σύμφωνα με το άρθρο 106 της Συνθήκης ΕΚ και το άρθρο 16 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ διαθέτει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμμάτων εντός της ζώνης του ευρώ. Η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ είναι τα μοναδικά ιδρύματα που έχουν δικαίωμα να εκδίδουν τραπεζογραμμάτια με ισχύ νόμιμου χρήματος στη ζώνη του ευρώ. Σύμφωνα με το άρθρο 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης, οι χώρες της ζώνης του ευρώ έχουν το δικαίωμα να εκδίδουν μόνο κέρματα, «η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ».

Λεπτομέρειες της έκδοσης τραπεζογραμμάτων ευρώ

Από το 1999 έως το 2002, καθώς δεν υπήρχαν τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα τραπεζογραμμάτια των εθνικών νομισμάτων ήταν τα μοναδικά τραπεζογραμμάτια με ισχύ νόμιμου χρήματος στη ζώνη του ευρώ. Αυτά εκδίδονταν από τις ΕθνΚΤ κατόπιν εξουσιοδότησης από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, αλλά σε αντίθεση με το μετέπειτα καθεστώς για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, η κάθε ΕθνΚΤ εξέδιδε τα εθνικά της τραπεζογραμμάτια για δικό της λογαριασμό και όφελος.

Από την 1η Ιανουαρίου 2002, οι ΕθνΚΤ και η ΕΚΤ εκδίδουν από κοινού τα τραπεζογραμμάτια ευρώ. Σε αντίθεση με τα τραπεζογραμμάτια των εθνικών νομισμάτων, στα τραπεζογραμμάτια ευρώ δεν αναγράφεται η κεντρική τράπεζα που τα εξέδωσε. Οι ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος είναι υποχρεωμένες να αποδέχονται τα τραπεζογραμμάτια ευρώ που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία από άλλα μέλη του Ευρωσυστήματος, χωρίς αυτά τα τραπεζογραμμάτια να επαναπατριζονται. Ωστόσο, αν και μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν υποχρέωση του Ευρωσυστήματος ως σύνολο, είναι απαραίτητο οι κεντρικές τράπεζες να ενεργούν ως νόμιμοι εκδότες, καθώς το Ευρωσύστημα δεν διαθέτει νομική προσωπικότητα.

Η ΕΚΤ εκδίδει το 8% της συνολικής αξίας των τραπεζογραμμάτων που εκδίδονται από το Ευρωσύστημα. Δεδομένου ότι το σύστημα αλληλεγγύης περιλαμβάνει όλα τα μέλη του Ευρωσυστήματος, η ΕΚΤ λειτουργεί ως μία από τις νόμιμες εκδοτικές αρχές και κατά συνέπεια καταγράφει αυτά τα τραπεζογραμμάτια στον ισολογισμό της. Στην πράξη, τα τραπεζογραμμάτια της ΕΚΤ τίθενται σε κυκλοφορία από τις ΕθνΚΤ, οι οποίες με αυτόν τον τρόπο αναλαμβάνουν αντίστοιχες υποχρεώσεις έναντι της ΕΚΤ. Οι εν λόγω

υποχρεώσεις τοκίζονται με το επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 3.8.1).

Το υπόλοιπο 92% των τραπεζογραμματίων ευρώ εκδίδονται από τις ΕθνΚΤ κατ' αναλογία με τα αντίστοιχα μερίδια που κατέχουν στην κλείδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Η διαφορά μεταξύ του μεριδίου κάθε ΕθνΚΤ στο σύνολο των τραπεζογραμματίων σε κυκλοφορία και της ποσότητας των τραπεζογραμματίων που στην πραγματικότητα κάθε ΕθνΚΤ έχει θέσει σε κυκλοφορία υπολογίζεται κάθε μήνα και καταγράφεται ως τοκοφόρος απαίτηση ή υποχρέωση εντός του Ευρωσυστήματος.¹⁶

Η εν λόγω κατανομή της έκδοσης τραπεζογραμματίων ευρώ μεταξύ των ΕθνΚΤ αποτρέπει τις συνέπειες που συνεπάγεται η απεικόνιση της «μετανάστευσης τραπεζογραμματίων» στους ισολογισμούς των ΕθνΚΤ, στο πλαίσιο του μοντέλου πολλαπλών εκδοτικών αρχών του Ευρωσυστήματος με πλήρη δυνατότητα υποκατάστασης των τραπεζογραμματίων. Ειδικά, η μετανάστευση τραπεζογραμματίων, δηλαδή η μεταφορά μετρητών από μία χώρα της ζώνης του ευρώ στην άλλη, θα μπορούσε να προκαλέσει την αύξηση του αριθμητικού ποσού των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων μιας κεντρικής τράπεζας σε βάρος μιας άλλης. Αυτό με τη σειρά του θα είχε σημαντικές συνέπειες στους αντίστοιχους ισολογισμούς και θα μπορούσε να προκαλέσει με την πάροδο του χρόνου σημαντική διάβρωση του ισολογισμού μιας κεντρικής τράπεζας που καταγράφει καθαρές εισροές τραπεζογραμματίων.

Η συνολική αξία των τραπεζογραμματίων που εκδίδονται από το Ευρωσύστημα (μείον των υπολοίπων εντός του Ευρωσυστήματος που προαναφέρθηκαν) δημοσιεύεται κάθε εβδομάδα από την ΕΚΤ στην ενοποιημένη λογιστική κατάσταση. Επί του παρόντος, η αξία των τραπεζογραμματίων ευρώ σε κυκλοφορία ανέρχεται σε περισσότερα από 500 δισεκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων εκτιμάται ότι σημαντικό μερίδιο διακρατείται από μη κατοίκους της ζώνης του ευρώ.

Πλαίσιο 15 Από τη σχεδίαση στην κυκλοφορία: προετοιμασία των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ

Η επιτυχής θέση σε κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2002 ήταν το αποκορύφωμα μιας μακράς και λεπτομερούς προετοιμασίας η οποία ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '90.

Τραπεζογραμμάτια ευρώ

Το ENI ανέλαβε τις εργασίες για την πρώτη σειρά των τραπεζογραμματίων ευρώ, ως μέρος των προπαρασκευαστικών εργασιών του για το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, τις οποίες ολοκλήρωσε η ΕΚΤ.

¹⁶Η ΕθνΚΤ που θέτει σε κυκλοφορία περισσότερα τραπεζογραμμάτια σε σχέση με το μερίδιο συμμετοχής της στην κλείδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ φέρει τοκοφόρο υποχρέωση έναντι του υπόλοιπου Ευρωσυστήματος και το αντίστροφο.

Πλαίσιο 15 Από τη σχεδίαση στην κυκλοφορία: προετοιμασία των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ (συνέχεια)

Οι προκαταρκτικές εργασίες ξεκίνησαν στην ουσία το 1992 υπό την αιγίδα της Επιτροπής των Διοικητών. Επειδή απαιτείται πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα για την παραγωγή τραπεζογραμματίων, η Επιτροπή των Διοικητών αποφάσισε να θεσπίσει μια Ομάδα Εργασίας για την Εκτύπωση και Έκδοση Ευρωπαϊκού Τραπεζογραμματίου (Working Group on the Printing and Issuing of a European Banknote - BNWG) στην οποία συμμετείχαν προϊστάμενοι ταμίες και γενικοί διευθυντές από τις εκτυπωτικές μονάδες των ΕθνΚΤ.

Τον Ιούνιο του 1995, το Συμβούλιο του ENI έλαβε τη γνώμη ιστορικών τέχνης, καθώς και εμπειρογνομόνων γραφικών τεχνών και μάρκετινγκ, και επέλεξε δύο θέματα για τα σχέδια των τραπεζογραμματίων:

- το θέμα «εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης», που απεικόνιζε χαρακτηριστικούς αρχιτεκτονικούς ρυθμούς επτά περιόδων της ιστορίας της Ευρώπης: κλασσικός, ρωμανικός, γοτθικός, αναγεννησιακός, μπαρόκ και ροκοκό, αρχιτεκτονική του σιδήρου και του γυαλιού και μοντέρνα αρχιτεκτονική του 20ού αιώνα,
- ένα αφηρημένο ή μοντέρνο θέμα.

Το Συμβούλιο του ENI αποφάσισε επίσης ότι οι ονομαστικές αξίες των τραπεζογραμματίων θα ήταν επτά: 5, 10, 20, 50, 100, 200 και 500 ευρώ.

Στις 12 Φεβρουαρίου 1996 προκηρύχθηκε διαγωνισμός σχεδίου που διήρκεσε επτά μήνες. Όταν ολοκληρώθηκε ο διαγωνισμός στα μέσα Σεπτεμβρίου, οι ΕθνΚΤ έλεγξαν σε πρώτη φάση τη δυνατότητα εκτύπωσης των σχεδίων και τη συμμόρφωση τους με το φάκελο του διαγωνισμού και στη συνέχεια απέστειλαν τα εγκεκριμένα σχέδια σε συμβολαιογράφο της Φραγκφούρτης, ο οποίος αντικατέστησε τα στοιχεία ταυτότητας των δημιουργών με ένα μυστικό τριψήφιο κωδικό. Τα ανώνυμα σχέδια παραδόθηκαν ύστερα στο ENI.

Ανεξάρτητη 14μελής επιτροπή ειδικών στους τομείς του μάρκετινγκ, του σχεδίου και της ιστορίας της τέχνης συνεδρίασε στο ENI στις 26 και 27 Σεπτεμβρίου 1996 υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του ENI. Τα μέλη της επιτροπής, τα οποία αντιπροσώπευαν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός της Δανίας (η Danmarks Nationalbank δεν πρότεινε κάποιον ειδικό, γιατί η Δανία είχε αποφασίσει να μην συμμετέχει στη ζώνη του ευρώ), αξιολόγησαν τα σχέδια βάσει διαφόρων κριτηρίων: επινοητικότητα, αισθητική, λειτουργικότητα, αντίληψη του κοινού, ισότητα των δύο φύλων και αποφυγή προκαταλήψεων εθνικού χαρακτήρα. Μετά από πολλές συσκέψεις, η επιτροπή μπόρεσε να καταλήξει σε δύο καταλόγους με τις πέντε καλύτερες σειρές σχεδίων για κάθε θέμα.

Μεταξύ 7 και 13 Οκτωβρίου 1996, η Gallup Europe διεξήγαγε δημοσκόπηση για τα δέκα προεπιλεγμένα σχέδια στην οποία συμμετείχαν 2.000 άτομα από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ εκτός της Δανίας. Τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης, η αξιολόγηση της επιτροπής και η τεχνική αξιολόγηση της BNWG υποβλήθηκαν στο Συμβούλιο του ENI το Δεκέμβριο του 1996.

Πλαίσιο 15 Από τη σχεδίαση στην κυκλοφορία: προετοιμασία των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ (συνέχεια)

Το Δεκέμβριο του 1996, το Συμβούλιο του ΕΝΙ επέλεξε τη νικητήρια σειρά τραπεζογραμματίων. Τα τραπεζογραμμάτια αυτής της σειράς σχεδιάστηκαν από τον Robert Kalina της Oesterreichische Nationalbank (Εθνική Τράπεζα της Αυστρίας), ο οποίος χρησιμοποίησε το θέμα «Εποχές και ρυθμοί της Ευρώπης». Σε αυτά απεικονίζονταν παράθυρα, πύλες και γέφυρες από διαφορετικές ιστορικές περιόδους, τα οποία αντιπροσωπεύουν την κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης και εκφράζουν την ανγή μιας νέας εποχής και ένα όραμα για το μέλλον.

Τα παράθυρα και οι πύλες στην πρόσθια όψη κάθε τραπεζογραμματίου συμβόλιζαν το ανοικτό πνεύμα και το πνεύμα συνεργασίας στην Ευρώπη. Επίσης, απεικονίζονταν τα «δώδεκα αστέρια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία συμβολίζουν το δυναμισμό και την αρμονία της σύγχρονης Ευρώπης. Στην οπίσθια όψη κάθε τραπεζογραμματίου χρησιμοποιήθηκαν γέφυρες – από πρώιμες κατασκευές έως πρωτοποριακές κρεμαστές γέφυρες της σύγχρονης εποχής – οι οποίες συμβολίζουν την επικοινωνία μεταξύ των λαών της Ευρώπης, καθώς και μεταξύ της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου.

Τα άλλα κύρια χαρακτηριστικά των σχεδίων των τραπεζογραμματίων είναι:

- το όνομα του νομίσματος – euro – με λατινικά (EURO) και ελληνικά (ΕΥΡΩ) στοιχεία,
- τα «12 αστέρια» σύμβολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- τα αρχικά της εκδοτικής αρχής στις πέντε γλωσσικές παραλλαγές - BCE, ECB, EZB, EKT και EKP,
- η υπογραφή του Προέδρου της ΕΚΤ.

Έπειτα από εκτεταμένη επιστημονική έρευνα, επιλέχθηκαν κυρίως χρώματα για να διευκολύνουν τους πολίτες να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις διάφορες ονομαστικές αξίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση Τυφλών κλήθηκε να δώσει τη γνώμη της, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι ανάγκες των τυφλών και των ατόμων με μειωμένη όραση θα λαμβάνονταν επαρκώς υπόψη. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αποφασιστεί ότι σε κάθε ονομαστική αξία θα αντιστοιχούσε διαφορετικό μέγεθος τραπεζογραμματίου και ότι σε συγκεκριμένα σημεία αυτών θα εμφανίζονταν μεγάλοι αριθμοί με έντονους χαρακτήρες και σημάδια που θα αναγνωρίζονταν με την αφή.

Πολλά χαρακτηριστικά ασφαλείας – ταινία ασφαλείας, χαλκογραφική εκτόπιση και ολογράμματα – ενσωματώθηκαν στα τραπεζογραμμάτια ευρώ, ώστε να καταστούν ασφαλή έναντι της παραχάραξης και οι πολίτες να μπορούν να αναγνωρίζουν τα γνήσια τραπεζογραμμάτια με μια μάτια. Το χαρτί των τραπεζογραμματίων περιέχει φθορίζουσα ίνες και ένα πολυτονικό και ηλεκτροτυπικό υδατογράφημα. Επιπλέον, ορισμένα άλλα κρυμμένα χαρακτηριστικά που είναι μηχανικώς αναγνώσιμα επιτρέπουν στις Εθνικές ΚΤ και στον κλάδο των φορέων διαχείρισης τραπεζογραμματίων να εξακριβώνουν τη γνησιότητά τους.

Πλαίσιο 15 Από τη σχεδίαση στην κυκλοφορία: προετοιμασία των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ (συνέχεια)

Το 1998, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ ενέκρινε τα τελικά σχέδια και τις τεχνικές προδιαγραφές των νέων τραπεζογραμματίων και, έπειτα από μια σειρά προπαρασκευαστικών τεχνικών σταδίων, η παραγωγή των τραπεζογραμματίων ευρώ άρχισε τον Ιούλιο του 1999. Κάθε ΕθνΚΤ ήταν υπεύθυνη για την επιλογή του τύπου εκτύπωσης του αρχικού αποθέματος τραπεζογραμματίων που ήταν αναγκαίο για τη χώρα της. Συνολικά συμμετείχαν 15 εκτυπωτικές μονάδες και εννέα εργοστάσια χαρτοποιίας για την παραγωγή περίπου 15 δισεκατομμυρίων τραπεζογραμματίων ευρώ που ήταν απαραίτητα για την μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή. Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ βρίσκονται πλέον σε κυκλοφορία, γεγονός που σημαίνει ότι οι συνεχείς απαιτήσεις για την παραγωγή τους καθορίζονται ετησίως και η προμήθεια διαφορετικών ονομαστικών αξιών γίνεται βάσει κοινού συστήματος από τις 12 συμμετέχουσες ΕθνΚΤ.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλα τα τραπεζογραμμάτια είναι πανομοιότυπα και πληρούν τις τεχνικές προδιαγραφές, έχουν καθοριστεί με σαφήνεια διαδικασίες επιθεώρησης και ελέγχου ποιότητας. Αυτό σημαίνει ότι οποιοδήποτε τραπεζογραμμάτιο μπορεί να χρησιμοποιείται σε οποιοδήποτε μηχάνημα αποδοχής και διάθεσης μετρητών στη ζώνη του ευρώ.

Κέρματα ευρώ

Οι οκτώ ονομαστικές αξίες των κερμάτων ευρώ – 1, 2, 5, 10, 20 και 50 λεπτά/σεντ, 1 και 2 ευρώ – προετοιμάστηκαν από την Ομάδα Εργασίας των Διευθυντών των Νομισματοκοπειών και

εκδίδονται από τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Τα οκτώ κέρματα ευρώ έχουν μία πανομοιότυπη κοινή όψη και μία εθνική όψη, η οποία απεικονίζει διαφορετικές παραστάσεις για καθεμία από τις 12 χώρες της ζώνης του ευρώ που περιβάλλονται από το σύμβολο της ΕΕ, τα «12 αστέρια». Τα σχέδια για την κοινή όψη σχεδιάστηκαν από τον Luc Luycx από το Βασιλικό Νομισματοκοπείο του Βελγίου έπειτα από διαγωνισμό που διοργάνωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κατόπιν έγκρισης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στα κέρματα του 1, των 2 και 5 λεπτών/σεντ απεικονίζεται η θέση της Ευρώπης στην υδρόγειο σφαίρα, στα κέρματα των 10, 20 και 50 λεπτών/σεντ απεικονίζεται η Ευρώπη ως ομάδα ξεχωριστών κρατών και στα κέρματα του 1 και των 2 ευρώ απεικονίζεται η ενωμένη Ευρώπη. Όπως τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, τα κέρματα ευρώ μπορούν να χρησιμοποιούνται σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ, ανεξάρτητα από την εθνική τους όψη.

Σε όλα τα κέρματα ενσωματώθηκαν ορισμένα καινοτόμα χαρακτηριστικά, προκειμένου να διευκολύνουν τους χρήστες, ιδίως τους τυφλούς και τα άτομα με μειωμένη όραση, να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές ονομαστικές αξίες. Για παράδειγμα, κάθε κέρμα της σειράς έχει διαφορετική στεφάνη από το αμέσως προηγούμενο ή το αμέσως επόμενο σε ονομαστική αξία. Η χρήση στα κέρματα του 1 και των 2 ευρώ προηγμένης σύνθεσης δύο μετάλλων με ειδικές μαγνητικές ιδιότητες δυσχεραίνει την παραχάραξη. Αυτό επιτυγχάνεται επίσης με τα γράμματα στη στεφάνη του κέρματος των 2 ευρώ, τα οποία ποικίλλουν από χώρα σε χώρα.

Κάθε εθνικό νομισματοκοπείο είναι υπεύθυνο για την ποιότητα των κερμάτων του σύμφωνα με τους κοινούς κανόνες. Για τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή, παρήχθησαν περίπου 52 δισεκατομμύρια κέρματα ευρώ. Αυτό το επίπεδο παραγωγής έχει εγκριθεί από την ΕΚΤ, η οποία φέρει την ευθύνη της έγκρισης της συνολικής αξίας των κερμάτων που πρόκειται να παραχθούν από τα κράτη μέλη.

Εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ

Την 1η Μαρτίου 2001, ξεκίνησε η διεξαγωγή μιας πολύγλωσσης εκστρατείας για ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ, προκειμένου οι πολίτες των 12 χωρών της ζώνης του ευρώ να ενημερωθούν για τα νέα τραπεζογραμμάρια και κέρματα και να προετοιμαστούν για την εισαγωγή τους. Το σύνθημα της Εκστρατείας Ενημέρωσης Ευρώ 2002 ήταν «ΕΥΡΩ. ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ νόμισμα»: η εκστρατεία περιελάμβανε διάφορες πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο.

Την περίοδο πριν από την εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή, οι τράπεζες προεφοδιάστηκαν με αποθέματα τραπεζογραμματίων ευρώ και υποπροεφοδίασαν με τη σειρά τους άλλα ιδρύματα που χειρίζονταν μετρητά, όπως τα ταχυδρομεία, οι εταιρείες χρηματοποστολών, οι εταιρείες μηχανών πώλησης και οι εμπορικές επιχειρήσεις. Με τη διαδικασία αυτή κατέστη δυνατό να αντικατασταθούν τα εθνικά τραπεζογραμμάρια στη ζώνη του ευρώ γρήγορα και χωρίς προβλήματα από την 1η Ιανουαρίου 2002. Με τραπεζογραμμάρια ευρώ προεφοδιάστηκαν κεντρικές τράπεζες εκτός της ζώνης του ευρώ, ιδίως κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ και ορισμένων χωρών της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης και των χωρών της Μεσογείου.

Παραγωγή τραπεζογραμματίων ευρώ

Κατά τη μετάβαση στο ευρώ το 2002, καθεμία από τις 12 ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ ανέλαβε την ευθύνη για την παροχή στη χώρα της και των επτά ονομαστικών αξιών των τραπεζογραμματίων ευρώ. Από τότε η ετήσια παραγωγή τραπεζογραμματίων διαφορετικών ονομαστικών αξιών (για την αντικατάσταση των τραπεζογραμματίων που είναι ακατάλληλα για περαιτέρω χρήση) πραγματοποιείται βάσει ενός κοινού συστήματος μεταξύ των ΕθνΚΤ, ούτως ώστε κάθε ΕθνΚΤ να είναι υπεύθυνη μόνο για την παραγωγή μίας ή ορισμένων ονομαστικών αξιών οι οποίες ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ. Αυτό το «κοινό αποκεντρωμένο σύστημα παραγωγής» θα αντικατασταθεί από μια ενιαία διαδικασία του Ευρωσυστήματος για την προμήθεια τραπεζογραμματίων που θα έχει τεθεί σε εφαρμογή το αργότερο μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2012. Η νέα αυτή διαδικασία θεσπίστηκε σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς και είναι σύμφωνη με τις νομοθετικές διατάξεις της ΕΕ περί ανταγωνισμού. Σκοπός της είναι να διασφαλίσει την ίση μεταχείριση όλων των εκτυπωτικών μονάδων που επιθυμούν να συμμετέχουν σε μια ενιαία διαδικασία του Ευρωσυστήματος για την προμήθεια τραπεζογραμματίων και να εγγυηθεί τη διαφάνεια και τη συνεχιζόμενη ασφαλή παραγωγή τραπεζογραμματίων ευρώ. Πριν από την εφαρμογή αυτής της διαδικασίας θα υπάρξει μια μεταβατική περίοδος προκειμένου οι ΕθνΚΤ και οι εκτυπωτικές μονάδες να έχουν επαρκή χρόνο ώστε να προετοιμαστούν για τη μεταβολή της διαδικασίας.

Μέτρα εναντίον της παραχάραξης

Η ΕΚΤ είναι αποφασισμένη να προστατεύσει τα τραπεζογραμμάτια ευρώ από την παραχάραξη με βάση τα υψηλότερα δυνατά πρότυπα. Τα τραπεζογραμμάτια ευρώ σχεδιάστηκαν και δημιουργήθηκαν ώστε να παρέχουν την πιο προηγμένη προστασία έναντι της παραχάραξης παγκοσμίως. Μέχρι στιγμής, ο αριθμός των πλαστών τραπεζογραμματίων που έχουν εντοπιστεί παραμένει μικρότερος από τον αριθμό των πλαστών εθνικών νομισμάτων πριν από τη μετάβαση στο ευρώ σε φυσική μορφή.

Το 2002, η ΕΚΤ ίδρυσε ένα κέντρο ανάλυσης πλαστών τραπεζογραμματίων με σκοπό το συντονισμό μέσω μιας ολοκληρωμένης βάσης δεδομένων των στατιστικών και τεχνικών πληροφοριών για τα πλαστά τραπεζογραμμάτια που προέρχονταν από τα εθνικά κέντρα ανάλυσης πλαστών. Οι εν λόγω πληροφορίες διατίθενται στη συνέχεια σε όλους τους φορείς που ασχολούνται με την καταπολέμηση της παραχάραξης. Επίσης, η ΕΚΤ συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol), η οποία έχει την ευθύνη για τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών των κρατών μελών που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της παραχάραξης των νομισμάτων (ειδικότερα του ευρώ). Συνεργάζεται επίσης με την Interpol και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του έργου τους σε αυτό τον τομέα. Ακόμη, η ΕΚΤ αποτελεί την έδρα του Διεθνούς Κέντρου για την Αποτροπή της Παραχάραξης, τη διαχείριση του οποίου έχουν αναλάβει στελέχη της ΕΚΤ και άλλων εκδοτικών αρχών.

Η ΕΚΤ παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στον κλάδο των γραφικών τεχνών και αξιολογεί τους κινδύνους που ενδέχεται να προκύψουν από πλαστά τραπεζογραμμάτια υψηλής ποιότητας. Ως αποτέλεσμα των πρόσφατων τεχνολογικών εξελίξεων, το Ευρωσύστημα έχει πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης, προσπαθώντας να βρει τρόπους για τη βελτίωση των υφιστάμενων χαρακτηριστικών ασφαλείας και της τεχνικής βάσης για τα μελλοντικά σχέδια των τραπεζογραμματίων.

Συμμετοχή στην έκδοση κερμάτων

Η ποσότητα των κερμάτων που κάθε χώρα μπορεί να εκδώσει καθορίζεται ετησίως από την ΕΚΤ. Για αυτό το σκοπό, η ΕΚΤ λαμβάνει υπόψη την εκτίμηση κάθε χώρας της ζήτησης του ευρώ για την ποσότητα των κερμάτων που πρόκειται να εκδώσει το επόμενο έτος.

Οι ονομαστικές αξίες και οι τεχνικές προδιαγραφές των κερμάτων ευρώ καθορίζονται με κανονισμό του Συμβουλίου¹⁷. Κάθε εθνικό νομισματοκοπείο αναλαμβάνει την ευθύνη για την ποιότητα των εκδοθέντων κερμάτων και τη συμμόρφωση με τις προδιαγραφές που διασφαλίζουν ότι τα κέρματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Κατόπιν συμφωνίας

¹⁷Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 975/98 του Συμβουλίου της 3ης Μαΐου 1998 για την ονομαστική αξία και τις τεχνικές προδιαγραφές των κερμάτων σε ευρώ που πρόκειται να κυκλοφορήσουν (ΕΕ L 139 της 11.5.1998, σ. 6).

με την Ομάδα Εργασίας Διευθυντών Νομισματοκοπειών, η ΕΚΤ λειτουργεί ως ανεξάρτητη αρχή αξιολόγησης της ποιότητας των κερμάτων.

Κατά κύριο λόγο, τα κέρματα ευρώ τίθενται σε κυκλοφορία από τις ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος εκ μέρους των αντίστοιχων κυβερνήσεων. Τα διαθέσιμα των ΕθνΚΤ σε κέρματα ευρώ ισοδυναμούν με δανεισμό προς το δημόσιο τομέα, αλλά σύμφωνα με το άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3603/93 του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1993¹⁸, τα εν λόγω διαθέσιμα μπορούν να καταγράφονται στο τρέχον ταμειακό υπόλοιπο, υπό τον όρο ότι δεν υπερβαίνουν το 10% των κερμάτων σε κυκλοφορία (βλ. Ενότητα 2.5.5).

3.5 ΣΥΛΛΟΓΗ ΚΑΙ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Η ΕΚΤ χρειάζεται ένα ευρύ φάσμα οικονομικών και χρηματοοικονομικών στοιχείων ως βάση για την άσκηση της νομισματικής της πολιτικής και την εκτέλεση άλλων καθηκόντων του Ευρωσυστήματος.

Νομική βάση για τη στατιστική λειτουργία της ΕΚΤ

Σύμφωνα με το άρθρο 5.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ έχει το δικαίωμα να συλλέγει στατιστικές πληροφορίες, εφόσον είναι απαραίτητες για την εκπλήρωση κάποιου ή όλων των καθηκόντων που περιγράφονται στο άρθρο 105 της Συνθήκης ΕΚ και στο άρθρο 3 του Καταστατικού. Ωστόσο, κατά την εκπλήρωση των στατιστικών της υποχρεώσεων, η ΕΚΤ πρέπει να διασφαλίζει την αποδοτικότητα και να ελαχιστοποιεί το φόρτο εργασίας που συνεπάγεται η υποβολή στατιστικών στοιχείων για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους λοιπούς φορείς παροχής στοιχείων.

Οι στατιστικές δραστηριότητες της ΕΚΤ ρυθμίζονται με κανονισμό του Συμβουλίου¹⁹, ο οποίος εγκρίθηκε κατόπιν σύστασης της ΕΚΤ και συμπληρώνει τις διατάξεις του Καταστατικού και τις λοιπές νομικές πράξεις οι οποίες είχαν εγκριθεί πριν από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου. Με την εν λόγω παράγωγη νομοθεσία καθορίζονται τα ακόλουθα:

- οι φορείς από τους οποίους η ΕΚΤ δικαιούται να συλλέγει στατιστικές πληροφορίες,
- το καθεστώς απορρήτου,
- οι διατάξεις επιβολής κυρώσεων.

¹⁸Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3603/93 του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 1993 για τον προσδιορισμό των εννοιών που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή των απαγορεύσεων που αναφέρονται στο άρθρο 104 και άρθρο 104 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης (ΕΕ L 332 της 31.12.1993, σ. 1).

¹⁹Κανονισμός (ΕΚ) του Συμβουλίου αριθ. 2533/98 της 23ης Νοεμβρίου 1998 σχετικά με τη συλλογή στατιστικών πληροφοριών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΕ L 318 της 27.11.1998, σ. 8).

Το πεδίο εφαρμογής της στατιστικής λειτουργίας της ΕΚΤ

Οι κύριοι τομείς δραστηριότητας της ΕΚΤ όσον αφορά τη συλλογή στατιστικών στοιχείων είναι οι εξής:

- νομισματικά και τραπεζικά στατιστικά στοιχεία, στατιστικά στοιχεία για τις χρηματοπιστωτικές αγορές, συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών στοιχείων για τα νομισματικά μεγέθη και τους παράγοντες μεταβολής τους, τα επιτόκια, τα χρεόγραφα και τις εισηγμένες μετοχές, καθώς και για τους μη νομισματικούς φορείς χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης,
- στατιστικά στοιχεία για το ισοζύγιο πληρωμών και τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα του Ευρωσυστήματος, τη διεθνή επενδυτική θέση της ζώνης του ευρώ συνολικά, καθώς και για τις ονομαστικές και τις πραγματικές σταθμισμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες του ευρώ,
- χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί (συμπεριλαμβανομένων των στατιστικών στοιχείων για τα δημόσια οικονομικά) και λογαριασμοί κατά τομέα (υπό εκπόνηση).

Η ΕΚΤ δημοσιεύει ένα ευρύ φάσμα στοιχείων για αυτούς τους τομείς, μαζί με στατιστικά στοιχεία για τον ΕνΔΤΚ, τις λοιπές τιμές, το κόστος, την παραγωγή και τις αγορές εργασίας, τα οποία κατά κύριο λόγο καταρτίζονται από τη Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat).

Συνεργασία με κοινοτικά όργανα και διεθνείς οργανισμούς όσον αφορά τα στατιστικά στοιχεία

Κατά την εκτέλεση των δραστηριοτήτων της όσον αφορά τη συλλογή στατιστικών στοιχείων, η ΕΚΤ πρέπει να *«συνεργάζεται με τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς»* (άρθρο 5.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ). Για το σκοπό αυτό, η ΕΚΤ συνεργάζεται πολύ στενά με τη Eurostat. Στις 10 Μαρτίου 2003, η συνεργασία αυτή επιβεβαιώθηκε με την υπογραφή ενός μνημονίου συνεννόησης²⁰ μεταξύ της Eurostat και της Γενικής Διεύθυνσης Στατιστικής της ΕΚΤ. Το Μνημόνιο κατανέμει τις στατιστικές αρμοδιότητες ως εξής:

- η ΕΚΤ είναι υπεύθυνη για τα νομισματικά και τραπεζικά στατιστικά στοιχεία σε επίπεδο ΕΕ,
- η ΕΚΤ και η Επιτροπή είναι από κοινού υπεύθυνες για τα στατιστικά στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών και άλλα συναφή στατιστικά στοιχεία, καθώς και για τα στατιστικά στοιχεία των χρηματοοικονομικών λογαριασμών,

²⁰Το Μνημόνιο συνεννόησης σχετικά με τα οικονομικά και χρηματοπιστωτικά στατιστικά στοιχεία μεταξύ της Γενικής Διεύθυνσης Στατιστικής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Στατιστικής Υπηρεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) της 10ης Μαρτίου 2003 δημοσιεύεται στο δικτυακό τόπο της ΕΚΤ (<http://www.ecb.int>). Αντικαθιστά παρόμοια συμφωνία μεταξύ της Διεύθυνσης Στατιστικής του ΕΝΙ και της Eurostat της 26ης Ιουλίου 1995, η οποία είχε συνταχθεί βάσει των συμπερασμάτων της Επιτροπής CMFB στις αρχές της δεκαετίας του '90.

- η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις τιμές, το κόστος και για άλλα οικονομικά στατιστικά στοιχεία.

Η ΕΚΤ και η Επιτροπή συνεργάζονται επίσης διμερώς ή μέσω επιτροπών (ειδικά μέσω της Επιτροπής Στατιστικών για Θέματα Νομισματικά, Χρηματοπιστωτικά και Ισοζυγίου Πληρωμών (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics (CMFB)) για όλα τα ζητήματα κοινού στατιστικού ενδιαφέροντος στα οποία περιλαμβάνονται τυχόν νομοθετικές πρωτοβουλίες ή διαβουλεύσεις για σχετικές κοινοτικές νομοθετικές διατάξεις.

Η ΕΚΤ διατηρεί στενές σχέσεις για θέματα στατιστικής και με άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως το ΔΝΤ. Κατά το δυνατόν, τα στατιστικά στοιχεία της ΕΚΤ πληρούν τα διεθνή στατιστικά πρότυπα. Με αυτό τον τρόπο, η ΕΚΤ τηρεί και την υποχρέωσή της να *«προωθεί την εναρμόνιση, όπου είναι αναγκαίο, των κανόνων και πρακτικών που διέπουν τη συλλογή, επεξεργασία και διανομή των στατιστικών στοιχείων στους τομείς που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της»*, όπως καθορίζεται στο άρθρο 5.3 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

Συνδρομή από τις ΕθνΚΤ

Σύμφωνα με το άρθρο 5.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, οι ΕθνΚΤ πρέπει να συνδράμουν την ΕΚΤ στην κατάρτιση στατιστικών στοιχείων. Στην πράξη, οι ΕθνΚΤ (και, σε ορισμένες περιπτώσεις, άλλες εθνικές αρχές) συλλέγουν στοιχεία από πιστωτικά ιδρύματα και άλλες πηγές της χώρας τους και υπολογίζουν συγκεντρωτικά μεγέθη σε εθνικό επίπεδο. Στη συνέχεια, η ΕΚΤ χρησιμοποιεί αυτά τα στοιχεία για να καταρτίσει τα συγκεντρωτικά μεγέθη για τη ζώνη του ευρώ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτές οι διατάξεις ισχύουν για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και απαιτούν από τις αρχές των χωρών εκτός ζώνης ευρώ να συνεργάζονται με την ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των στατιστικών της καθηκόντων. Σύμφωνα με το άρθρο 47.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ *«το Γενικό Συμβούλιο συμβάλλει στη συλλογή στατιστικών πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 5»*. Αν και τα νομικά μέσα που εγκρίνονται από την ΕΚΤ δεν έχουν δεσμευτική ισχύ στις χώρες εκτός ζώνης ευρώ, το Γενικό Συμβούλιο, και κατά συνέπεια οι ΕθνΚΤ των κρατών μελών που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ, υποχρεώνονται να συμμετέχουν στο στατιστικό έργο της ΕΚΤ.

3.6 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η έρευνα υψηλής ποιότητας αποτελεί μια διαδικασία με αυξανόμενη σημασία στις σύγχρονες κεντρικές τράπεζες. Αυτό ισχύει ειδικά για την ΕΚΤ η οποία πρέπει να αντιμετωπίσει τις πρωτοφανείς προκλήσεις που συνεπάγεται η άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής σε μια ζώνη πολλών χωρών.

Η ΕΚΤ επιδιώκει με την οικονομική της έρευνα να συγκροτήσει μια ισχυρή εννοιολογική και εμπειρική βάση για τη λήψη αποφάσεων πολιτικής και να επεξηγήσει καλύτερα αυτήν την πολιτική της στις αγορές και το κοινό. Για το σκοπό αυτό, η οικονομική έρευνα στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος

προσανατολίζεται στη διεύρυνση των γνώσεων σχετικά με τη λειτουργία της οικονομίας της ζώνης του ευρώ και στην παροχή υποδειγμάτων, εργαλείων και αναλύσεων σχετικών με την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και τα άλλα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος.

Σε πολλές περιπτώσεις, η έρευνα της ΕΚΤ διεξάγεται στο πλαίσιο οργανωμένων δικτύων. Πρόκειται για ομάδες ερευνητών που συνεργάζονται σε προγράμματα με ευρεία θεματολογία και ποικίλους στόχους. Σε αυτά συμμετέχουν οικονομολογοί από την ΕΚΤ, τις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, άλλες κεντρικές τράπεζες και οργανισμούς χάραξης πολιτικής, καθώς και πανεπιστημιακοί. Η ΕΚΤ συμμετέχει, συντονίζει και παρέχει οργανωτική υποστήριξη είτε αυτόνομα είτε από κοινού με άλλα ιδρύματα.

Μια ακόμη κοινή δραστηριότητα της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ είναι η κατάρτιση μακροοικονομικών υποδειγμάτων για τη ζώνη του ευρώ. Τα οικονομετρικά υποδείγματα χρησιμοποιούνται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων νομισματικής πολιτικής (για παράδειγμα κατά την κατάρτιση μακροοικονομικών προβολών από τους εμπειρογνώμονες του Ευρωσυστήματος). Επιπροσθέτως, η κατάρτιση υποδειγμάτων έχει λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανάπτυξη νέων στατιστικών στοιχείων. Τέλος, το ερευνητικό έργο του Ευρωσυστήματος συμπληρώνεται από την οργάνωση συνεδρίων κεντρικών τραπεζών, όπως τα συνέδρια της ΕΚΤ για θέματα κεντρικών τραπεζών (Central Banking Conferences) και τα συνέδρια του Διεθνούς Φόρουμ Ερευνών Νομισματικής Πολιτικής (International Research Forum on Monetary Policy).

3.7 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Το άρθρο 105 παράγραφος 5 της Συνθήκης ΕΚ αναθέτει στο ΕΣΚΤ το καθήκον να συμβάλλει «στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος».

Θεσμικό πλαίσιο

Το θεσμικό πλαίσιο για την τραπεζική εποπτεία, που καθορίζεται από την κοινοτική νομοθεσία, βασίζεται σε δύο σκέλη:

- την αρμοδιότητα σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με τις αρχές του «ελέγχου της χώρας καταγωγής», της ελάχιστης εναρμόνισης των βασικών εννοιών και της «αμοιβαίας αναγνώρισης»,
- τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών.

Έλεγχος της χώρας καταγωγής και αμοιβαία αναγνώριση

Σύμφωνα με την αρχή του ελέγχου της χώρας καταγωγής, η εποπτεία ενός πιστωτικού ιδρύματος αποτελεί ευθύνη των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους όπου χορηγήθηκε η άδεια. Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης σημαίνει ότι κάθε πιστωτικό ίδρυμα με άδεια λειτουργίας μπορεί να παρέχει τραπεζικές υπηρεσίες

μέσω τοπικών υποκαταστημάτων ή διασυνοριακές τραπεζικές υπηρεσίες σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει της αμοιβαίας αναγνώρισης σε επίπεδο ΕΕ των πρακτικών χορήγησης τραπεζικών αδειών και εποπτείας. Για το σκοπό αυτό, η κοινοτική νομοθεσία προβλέπει την ελάχιστη εναρμόνιση των βασικών εννοιών, όπως η έννοια του πιστωτικού ιδρύματος, κριτήρια για τη χορήγηση τραπεζικών αδειών και κοινά πρότυπα για την προληπτική εποπτεία και λογιστικές αρχές.

Κατά συνέπεια, οι εποπτικές αρμοδιότητες ασκούνται σε εθνικό επίπεδο και κατανέμονται σύμφωνα με τις θεσμικές ρυθμίσεις που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος. Σε κάποιες χώρες, η αντίστοιχη ΕθνΚΤ αναλαμβάνει την τραπεζική εποπτεία είτε εκτενώς είτε ακόμη και αποκλειστικά. Σε άλλα κράτη μέλη ξεχωριστές αρχές εκτελούν την τραπεζική εποπτεία, αλλά συνεργάζονται στενά με την αντίστοιχη κεντρική τράπεζα.

Η ΟΝΕ εισήγαγε διάκριση μεταξύ της δικαιοδοσίας για τη νομισματική πολιτική (σήμερα ολόκληρη η ζώνη του ευρώ) και της δικαιοδοσίας για εθνικές πολιτικές εποπτείας (η χώρα ελέγχου), η οποία οδήγησε πρόσφατα σε σημαντικές αλλαγές των εθνικών θεσμικών και λειτουργικών ρυθμίσεων σε αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ. Το ίδιο ισχύει και για το πεδίο εφαρμογής των λειτουργιών εποπτείας πέραν του τραπεζικού τομέα. Κατά συνέπεια, όλο και περισσότερη εποπτεία για όλα τα τμήματα της χρηματοπιστωτικής αγοράς συγκεντρώνεται σε μια ενιαία εποπτική αρχή.

Συνεργασία μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών

Η ανάγκη για συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών αναγνωρίστηκε σε πρώιμο στάδιο της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης των δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών αγορών, καθώς και της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των διασυνοριακών δραστηριοτήτων. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ήδη από τη δεκαετία του '70 είχαν δημιουργηθεί δύο οργανισμοί πολυμερούς συνεργασίας στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας:

- η *Ομάδα Επαφής (Groupe de Contact)*, μια επιτροπή των αρχών τραπεζικής εποπτείας του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), ιδρύθηκε για να αντιμετωπίσει ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή των τραπεζικών κανόνων και των πρακτικών εποπτείας, καθώς και για να εξετάζει μεμονωμένες περιπτώσεις,
- η *Ομάδα Τραπεζικής Εποπτείας* ιδρύθηκε από την Επιτροπή των Διοικητών, προδιαγράφοντας τις ρυθμίσεις που έχουν θεσμοθετηθεί σήμερα από την ΕΚΤ.

Οι συντάκτες της Συνθήκης του Μάαστριχτ είχαν επίγνωση ότι η ΟΝΕ θα καθιστούσε επιτακτική την ανάγκη συνεργασίας στον τομέα της εποπτείας. Ωστόσο, καθώς εκείνη την περίοδο δεν υπήρχε ένα ξεκάθαρο όραμα ενισχυμένης συνεργασίας, η Συνθήκη άφησε ανοικτές όλες τις επιλογές. Η εντολή για το ΕΣΚΤ διατυπώθηκε με πολύ γενικό τρόπο χωρίς να ορίζονται τα μέσα, ενώ η συμμετοχή της ΕΚΤ περιορίστηκε σε συμβουλευτικά καθήκοντα. Σύμφωνα με τη ρήτρα εξουσιοδότησης του άρθρου 105 παράγραφος 6 της Συνθήκης ΕΚ και του άρθρου 25.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το Συμβούλιο της ΕΕ, αφού λάβει τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μπορεί να αναθέσει στην ΕΚΤ «ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία

των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων».

Η ρήτρα εξουσιοδότησης δεν ενεργοποιήθηκε κατά την πρόσφατη μεταρρύθμιση των θεσμικών ρυθμίσεων της ΕΕ για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, η οποία αποσκοπούσε στη βελτίωση της συνεργασίας στο πλαίσιο της ONE και της Ενιαίας Αγοράς. Το 2004 επανασχεδιάστηκε το πλαίσιο συνεργασίας στον τομέα ρύθμισης, εποπτείας και σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το πλαίσιο Lamfalussy, που εφαρμοζόταν ήδη στον τομέα των κινητών αξιών, επεκτάθηκε σε όλους τους υπόλοιπους χρηματοπιστωτικούς τομείς. Αναμένεται ότι η υιοθέτηση του νέου πλαισίου θα βελτιώσει την ευελιξία και την αποδοτικότητα της κανονιστικής διαδικασίας. Σε αυτό γίνεται διάκριση μεταξύ «νομοθεσίας α΄ επιπέδου» (η οποία υιοθετείται από το Συμβούλιο της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη διαδικασία συναπόφασης) και «νομοθεσίας β΄ επιπέδου», η οποία αποτελείται από μέτρα εφαρμογής που μπορούν να υιοθετηθούν με μεγαλύτερη ταχύτητα και ευελιξία από ρυθμιστικές επιτροπές («επιτροπές β΄ επιπέδου»). Οι επιτροπές εποπτείας («επιτροπές γ΄ επιπέδου») διασφαλίζουν τη συνεπέστερη εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών και επιδιώκουν τη σύγκλιση των εποπτικών πρακτικών.

Στο πεδίο της τραπεζικής νομοθεσίας και εποπτείας, οι νέες επιτροπές είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζών (European Banking Committee - EBC) (β΄ επιπέδου), η οποία αντικατέστησε τη Συμβουλευτική Επιτροπή των Τραπεζών, και η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Φορέων Τραπεζικής Εποπτείας (γ΄ επιπέδου), η οποία περιλαμβάνει την Ομάδα Επαφής (Groupe de Contact). Τέλος, η Επιτροπή Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών παρέχει συμβουλές και ασκεί εποπτεία σε ζητήματα χρηματοπιστωτικών αγορών για λογαριασμό του Συμβουλίου ECOFIN.

Η συμβολή της ΕΚΤ

Η συμβολή της ΕΚΤ στην *«εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος»* συνίσταται στα εξής:

- στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών σε ζητήματα πολιτικής κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα της προληπτικής εποπτείας και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας,
- στην άσκηση της συμβουλευτικής της λειτουργίας σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 25.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ,
- στη συνεργασία με άλλους σχετικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην Ευρώπη.

Η ΕΚΤ προωθεί τη συνεργασία μεταξύ κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών φιλοξενώντας και παρέχοντας υποστήριξη στην Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας. Πρόκειται για μια επιτροπή του ΕΣΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.2), η οποία θεσπίστηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ το 1998 για να αναλάβει τις λειτουργίες της Υποεπιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας που είχε δημιουργηθεί το 1990 από την Επιτροπή των Διοικητών και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στο

ΕΝΙ το 1994. Η εν λόγω επιτροπή συγκεντρώνει υψηλόβαθμους αντιπροσώπους της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ, καθώς και τις εποπτικές αρχές των κρατών μελών της ΕΕ. Η αποστολή της, η οποία αναθεωρήθηκε το 2004, είναι να επικουρεί το Ευρωσύστημα στην εκπλήρωση των καταστατικών του υποχρεώσεων στον τομέα της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων και στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Διευκολύνοντας τη συνεργασία μεταξύ του Ευρωσυστήματος και των εθνικών εποπτικών αρχών, η επιτροπή αυτή συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας οπτικής σε επίπεδο ζώνης ευρώ για ποικίλα ζητήματα. Με τον τρόπο αυτό, συμπληρώνει τις απόψεις σε εθνικό επίπεδο για ζητήματα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και προωθεί τη διαμόρφωση κοινών στάσεων απέναντι στις προκλήσεις που συνεπάγεται η αυξανόμενη ενοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Η ανάλυση που εκπονείται από κοινού επικεντρώνεται κυρίως στις διαρθρωτικές αλλαγές που επηρεάζουν την τραπεζική δραστηριότητα, στην αξιοπιστία των τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών δομών και στις πιθανές απειλές για τη σταθερότητα. Επιπλέον, η Επιτροπή Τραπεζικής Εποπτείας αποτελεί δίαυλο για τη διμερή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ του Ευρωσυστήματος και των εθνικών εποπτικών αρχών.

Επίσης, επικουρεί την ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των συμβουλευτικών της καθηκόντων στον τομέα της τραπεζικής εποπτείας και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Σε αυτόν τον τομέα ζητείται η γνώμη της ΕΚΤ για σχέδια κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καταστατικού. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 25.1 του Καταστατικού, η ΕΚΤ δύναται να παρέχει συμβουλές σχετικά με την εμβέλεια και την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας που σχετίζεται με την τραπεζική εποπτεία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Τέλος, η ΕΚΤ συνεργάζεται με άλλους σχετικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προληπτικής εποπτείας και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Εκτός από τους υφιστάμενους δεσμούς με την Επιτροπή της Βασιλείας (βλ. Ενότητα 5.4.5), η ΕΚΤ με τη συνδρομή της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας θα συμβάλλει στη νέα δομή στο πλαίσιο της ΕΕ όσον αφορά τη ρύθμιση, την εποπτεία και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος μέσω της συμμετοχής της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κινητών Αξιών και τις δύο προαναφερθείσες νέες επιτροπές.

3.8 ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Όλες οι ΕθνΚΤ απολαύουν οικονομικής αυτονομίας και γενικά ασκούν τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος με δικό τους κόστος και κίνδυνο. Ωστόσο, εντός του Ευρωσυστήματος οι χρηματοοικονομικές σχέσεις υφίστανται σε δύο επίπεδα:

- α) οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ έχουν καταβάλει τα μερίδιά τους για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, έχουν μεταβιβάσει συναλλαγματικά διαθέσιμα στην ΕΚΤ και συμμετέχουν στα οικονομικά αποτελέσματα της ΕΚΤ,

- β) οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ μοιράζονται μεταξύ τους το «νομισματικό εισόδημα», δηλαδή το εισόδημα που προκύπτει από την εκτέλεση πράξεων νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος.

Τα σχετικά δικαιώματα και υποχρεώσεις των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ κατανέμονται μεταξύ τους βάσει της κλειδας κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό και την αναθεώρηση της εν λόγω κλειδας περιγράφεται στο Πλαίσιο 16.

3.8.1. Οι οικονομικοί πόροι της ΕΚΤ

Οι οικονομικοί πόροι της ΕΚΤ αποτελούνται κατά βάση από ίδια κεφάλαια και συναλλαγματικά διαθέσιμα, καθώς και από τις απαιτήσεις της έναντι των ΕθνΚΤ οι οποίες προκύπτουν από το μερίδιο της ΕΚΤ στην έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ.

Πλαίσιο 16 Κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ

Η κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ δεν προσδιορίζει μόνο τα μερίδια συμμετοχής των κεντρικών τραπεζών της ΕΕ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ (άρθρο 28 του Καταστατικού της ΕΚΤ). Επειδή προσαρμόζεται όσον αφορά τα μερίδια συμμετοχής των ΕθνΚΤ που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ, χρησιμεύει ως σημείο αναφοράς για την κατανομή των χρηματοοικονομικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, τα οποία παρατίθενται παρακάτω:

- εισφορές στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ (άρθρο 30 του Καταστατικού),
- κατανομή των τραπεζογραμματίων ευρώ σε κυκλοφορία μεταξύ των ΕθνΚΤ και την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος (άρθρο 32 του Καταστατικού),
- διανομή των κερδών και επιμερισμός της ζημίας των ετήσιων οικονομικών αποτελεσμάτων (άρθρο 33 του Καταστατικού),
- στάθμιση των δικαιωμάτων ψήφου εντός του Διοικητικού Συμβουλίου για τη λήψη αποφάσεων που αφορούν ζητήματα χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα όπως προσδιορίζονται στα άρθρα 28, 30, 32 και 33 του Καταστατικού.

Σύμφωνα με το άρθρο 29 του Καταστατικού, τα μερίδια συμμετοχής των ΕθνΚΤ στην κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ σταθμίζονται, σε ίσα ποσοστά, σύμφωνα με τα μερίδια συμμετοχής των οικείων κρατών μελών στον συνολικό πληθυσμό και στο ΑΕΠ της ΕΕ, όπως ορίζονται και κοινοποιούνται στην ΕΚΤ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τους κανόνες του Συμβουλίου της ΕΕ.

Η κλειδα κατανομής υπολογίστηκε για πρώτη φορά το 1998, όταν ιδρύθηκε η ΕΚΤ, και προσαρμόζεται κάθε 5 έτη. Η πρώτη αναπροσαρμογή της κλειδας κατανομής της ΕΚΤ πραγματοποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2004 και η επόμενη την 1η Μαΐου 2004 ενόψει της διεύρυνσης της ΕΕ.²¹

²¹ Βλ. τα δελτία Τύπου της ΕΚΤ της 30ής Δεκεμβρίου 2003 και της 26ης Απριλίου 2004 σχετικά με την κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ.

Πίνακας 4 Κλείδα κατανομής της ΕΚΤ (%)

ΕθνΚΤ	1 Ιουνίου 1998 έως 31 Δεκ. 2003	1 Ιαν. 2004 έως 30 Απρ. 2004	από 1ης Μαΐου 2004
Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Τράπεζα της Ελλάδος	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d'Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Oesterreichische Nationalbank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Suomen Pankki – Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
<i>Μερικό σύνολο για τις ΕθνΚΤ ζώνης ευρώ</i>	<i>80,9943</i>	<i>79,6384</i>	<i>71,4908</i>
Česká národní banka	-	-	1,4584
Danmarks Nationalbank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	-	-	0,1784
Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	-	-	0,1300
Latvijas Banka	-	-	0,2978
Lietuvos bankas	-	-	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	-	-	1,3884
Central Bank of Malta	-	-	0,0647
Narodowy Bank Polski	-	-	5,1380
Banka Slovenije	-	-	0,3345
Národná banka Slovenska	-	-	0,7147
Sveriges Riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
<i>Μερικό σύνολο για τις ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ</i>	<i>19,0057</i>	<i>20,3616</i>	<i>28,5092</i>
Σύνολο	100,0000	100,0000	100,0000

Ίδια κεφάλαια

Τα ίδια κεφάλαια της ΕΚΤ αντιστοιχούν στο καταβεβλημένο κεφάλαιο και το αποθεματικό της, καθώς και σε γενικές προβλέψεις έναντι συναλλαγματικού κινδύνου και κινδύνου επιτοκίου. Αποβλέπουν στη δημιουργία εσόδων για την κάλυψη των διοικητικών δαπανών της ΕΚΤ, καθώς και στη θωράκιση απέναντι σε ζημίες που μπορεί να προκύψουν από τη διακράτηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων που ενέχουν κινδύνους, ειδικότερα περιουσιακών στοιχείων σε ξένο νόμισμα.

Στο κεφάλαιο της ΕΚΤ συμμετέχουν οι ΕθνΚΤ του ΕΣΚΤ κατ' αναλογία προς το μερίδιο συμμετοχής τους στην κλειδα κατανομής της ΕΚΤ (βλ. Πλαίσιο 16). Το άρθρο 28 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ καθορίζει το αρχικό ποσό του κεφαλαίου σε 5 δισεκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με το άρθρο 49.3 του Καταστατικού, όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη Προσχώρησης, το εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ αυξήθηκε την 1η Μαΐου 2004 κατ' αναλογία προς τη στάθμιση των ΕθνΚΤ των νέων κρατών μελών στη διευρυμένη κλειδα κατανομής και ανέρχεται πλέον σε 5.564.669.247 ευρώ. Με τη συγκεκριμένη αύξηση, λόγω της στάθμισης των νέων ΕθνΚΤ στην κλειδα κατανομής δεν χρειάστηκε να μειωθεί ουσιαστικά το ποσό του κεφαλαίου που είχαν καταβάλλει οι ΕθνΚΤ πριν την 1η Μαΐου 2004.

Οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ έχουν καταβάλει πλήρως τη συμμετοχή τους. Επί του παρόντος, οι πλήρως καταβεβλημένες συμμετοχές των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ στο κεφάλαιο της ΕΚΤ ανέρχονται συνολικά σε 3.978.226.562 ευρώ.

Σύμφωνα με το άρθρο 48 του Καταστατικού, οι ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ δεν απαιτείται να καταβάλουν το μερίδιο συμμετοχής τους. Αντιθέτως, πρέπει να καταβάλουν εισφορές για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της ΕΚΤ σε σχέση με εργασίες που γίνονται για λογαριασμό των ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ. Το ποσό των εν λόγω εισφορών έχει καθοριστεί από το Γενικό Συμβούλιο στο 7% του ποσού που θα καταβαλλόταν σε περίπτωση που αυτές οι χώρες επρόκειτο να συμμετάσχουν στην ΟΝΕ.

Επί του παρόντος, οι εισφορές που έχουν καταβληθεί από τις ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ αντιστοιχούν συνολικά σε 111.050.988 ευρώ. Αυτές δεν παρέχουν στις ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ το δικαίωμα συμμετοχής στα έσοδα της ΕΚΤ ούτε τις υποχρεώνουν να καλύψουν τυχόν ζημιές της ΕΚΤ.

Σύμφωνα με το άρθρο 28.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ και τον κανονισμό του Συμβουλίου της 8ης Μαΐου 2000²², το κεφάλαιο της ΕΚΤ μπορεί να αυξηθεί με πρόσθετο ποσό μέχρι 5 δισεκατομμύρια ευρώ. Σύμφωνα με τον κανονισμό, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει μια τέτοια αύξηση μόνο «προκειμένου να διατίθενται επαρκή κεφάλαια για τη στήριξη των δραστηριοτήτων της ΕΚΤ».

Γενικό αποθεματικό

Το άρθρο 33 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ ορίζει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να μεταβιβάσει ποσό που δεν υπερβαίνει το 20% του καθαρού κέρδους της ΕΚΤ στο γενικό αποθεματικό με ανώτατο όριο το 100% του κεφαλαίου της ΕΚΤ. Αυτό έγινε για τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ το 2000 και το 2001. Στα τέλη του 2002, το γενικό αποθεματικό της ΕΚΤ ανερχόταν σε 773 εκατομμύρια ευρώ. Στη συνέχεια, μειώθηκε σε μηδενικό ποσό επειδή το συσσωρευμένο αποθεματικό χρησιμοποιήθηκε σταδιακά για να καλύψει τις ζημιές της ΕΚΤ το 2003 και το 2004.

²²Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1009/2000 της 8ης Μαΐου 2000 σχετικά με αυξήσεις κεφαλαίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ L 115 της 16.5.2000, σ. 1).

Συναλλαγματικά διαθέσιμα

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ προκύπτουν κυρίως από τις μεταβιβάσεις που διενήργησαν οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με το άρθρο 30.1 του Καταστατικού (βλ. Ενότητα 3.2.2). Από τότε, η αξία τους παρουσιάζει διακυμάνσεις που οφείλονται σε πράξεις συναλλάγματος και μεταβολές λόγω αποτίμησης. Στα τέλη του 2003, η ΕΚΤ κατείχε συναλλαγματικά διαθέσιμα που αντιστοιχούσαν σε 38 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου.

Ως αντισυμβαλλόμενος της αρχικής μεταβίβασης των συναλλαγματικών διαθεσίμων, η ΕΚΤ ανέλαβε υποχρεώσεις έναντι των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ συνολικού ύψους 40 δισεκατομμυρίων ευρώ περίπου. Οι εν λόγω υποχρεώσεις εκφράζονται σε ευρώ και το ύψος τους καθορίζεται από την αξία των περιουσιακών στοιχείων κατά το χρόνο μεταβίβασής τους.²³ Τοκίζονται με το πιο πρόσφατο διαθέσιμο οριακό επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος, προσαρμοσμένο ώστε να λαμβάνει υπόψη το μηδενικό επιτόκιο που εφαρμόζεται επί του μέρους των διαθεσίμων που μεταβιβάστηκε υπό μορφή χρυσού.

Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα και οι σχετικές υποχρεώσεις αντιπροσωπεύουν σημαντικότατο μέρος του ενεργητικού και του παθητικού του ισολογισμού της ΕΚΤ, ενώ αποτελούν πηγή σημαντικών συναλλαγματικών κινδύνων και κινδύνων επιτοκίου. Τέτοιοι κίνδυνοι εμφανίστηκαν το 2000, το 2003 και το 2004: το 2000, η ΕΚΤ κατέγραψε υψηλά κέρδη από τις παρεμβατικές πωλήσεις δολαρίων ΗΠΑ και γεν Ιαπωνίας. Τόσο το 2003 όσο και το 2004 υπέστη σημαντικές ζημίες μετά την απότομη εξασθένηση του δολαρίου έναντι του ευρώ και την πτώση της συναλλαγματικής ισοτιμίας κάτω από το επίπεδο του κόστους κτήσεως των συναλλαγματικών διαθεσίμων της ΕΚΤ.

Απαιτήσεις και υποχρεώσεις που προκύπτουν από την έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ

Από το 2002 και μετά, κατανέμεται στην ΕΚΤ μερίδιο 8% της συνολικής αξίας των τραπεζογραμματίων ευρώ σε κυκλοφορία (βλ. Ενότητα 3.4). Το συγκεκριμένο μερίδιο εμφανίζεται στον ισολογισμό ως στοιχείο παθητικού με τον τίτλο «τραπεζογραμμάτια σε κυκλοφορία» και, στα τέλη του 2005, αντιστοιχούσε σε 45 δισεκατομμύρια ευρώ.

Το μερίδιο της ΕΚΤ στη συνολική έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ καλύπτεται από απαιτήσεις έναντι των ΕθνΚΤ οι οποίες θέτουν τα τραπεζογραμμάτια της ΕΚΤ σε κυκλοφορία. Οι εν λόγω απαιτήσεις τοκίζονται με το πιο πρόσφατο διαθέσιμο οριακό επιτόκιο των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος. Οι τόκοι αυτοί αποτελούν το εισόδημα που προκύπτει από το εκδοτικό προνόμιο της ΕΚΤ, αλλά διανέμονται ξεχωριστά στις ΕθνΚΤ

²³ Η συνολική υποχρέωση της ΕθνΚΤ υπόκειται σε προσαρμογή με την αναθεώρηση της κλειδας κατανομής της ΕΚΤ, καθώς οι σταθμίσεις των ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος μεταβάλλονται σε σχέση με εκείνες των ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ προκειμένου αυτές οι τελευταίες να έχουν περιθώρια για την απόκτηση απαιτήσεων κατάλληλης στάθμησης εν ευνόητω χρόνο χωρίς να παραβιάζεται το προκαθορισμένο όριο της αξίας των διαθεσίμων σε ευρώ που μπορεί να μεταβιβαστούν στην ΕΚΤ.

στο τέλος του έτους. Διανέμονται στο ακέραιο, εκτός εάν το καθαρό ετήσιο κέρδος της ΕΚΤ, μετά τη μεταβίβαση ποσών προς ή από οποιαδήποτε πρόβλεψη έναντι συναλλαγματικών κινδύνων ή κινδύνων επιτοκίου, είναι μικρότερο του εισοδήματός της από τα τραπεζογραμμάτια ευρώ σε κυκλοφορία²⁴. Στην περίπτωση αυτή, μέρος του εισοδήματος αυτού ή το σύνολό του μπορεί να παρακρατηθεί για την κάλυψη τυχόν ζημίας.

Κατανομή κερδών και ζημιών

Λόγω της ιδιαίτερης διάρθρωσης του ισολογισμού της ΕΚΤ, ο οποίος περιλαμβάνει μια πολύ μεγάλη συνιστώσα σε ξένο νόμισμα στην πλευρά του ενεργητικού της, τα οικονομικά αποτελέσματα της ΕΚΤ εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις διακυμάνσεις των συναλλαγματικών ισοτιμιών και των επιτοκίων. Παραδείγματος χάριν, η υποτίμηση του δολαρίου ΗΠΑ έναντι του ευρώ μόνο κατά 100 μονάδες βάσης μειώνει το καθαρό κέρδος της ΕΚΤ κατά 300 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στις συνολικές διοικητικές δαπάνες της ΕΚΤ για το 2005.

Σύμφωνα με το άρθρο 33.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ, μετά την αφαίρεση της ενδιάμεσης διανομής του εισοδήματος που προκύπτει από το εκδοτικό προνόμιο της ΕΚΤ και ενδεχόμενης μεταβίβασης ενός μέρους στο γενικό αποθεματικό, διανέμονται στις ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ κατ' αναλογία προς τα καταβεβλημένα μερίδιά τους.

Ωστόσο, σε περίπτωση που η ΕΚΤ παρουσιάσει ζημία, το άρθρο 33.2 του Καταστατικού προβλέπει ότι αυτή μπορεί να καλυφθεί από το γενικό αποθεματικό της ΕΚΤ και, εφόσον κριθεί απαραίτητο, μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους κατ' αναλογία και μέχρι το ύψος των ποσών που κατανέμονται στις ΕθνΚΤ (βλ. Ενότητα 3.8.2). Έτσι, η καθαρή ζημία της ΕΚΤ κατά το οικονομικό έτος 2003 (476 εκατομμύρια ευρώ) καλύφθηκε από το γενικό αποθεματικό. Η δεύτερη περίπτωση εφαρμόστηκε το οικονομικό έτος 2004, όταν η ζημία της ΕΚΤ ήταν περίπου 1,6 δισεκατομμύρια ευρώ. Ενώ 300 εκατομμύρια ευρώ μπόρεσαν να καλυφθούν από το γενικό αποθεματικό, το οποίο κατά συνέπεια εξαντλήθηκε, η υπόλοιπη ζημία καλύφθηκε από την παρακράτηση του νομισματικού εισοδήματος που είχε συγκεντρωθεί για το εν λόγω οικονομικό έτος από τις ΕθνΚΤ.

3.8.2 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το «νομισματικό εισόδημα» – δηλαδή το εισόδημα που αποκομίζουν οι ΕθνΚΤ κατά την άσκηση πράξεων νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος – κατανέμεται μεταξύ των ΕθνΚΤ σύμφωνα με το αντίστοιχο μερίδιό τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ.

Η κατανομή του εισοδήματος εντός του Ευρωσυστήματος περιορίζεται στο νομισματικό εισόδημα. Οι ΕθνΚΤ διακρατούν όλα τα άλλα έσοδα που αποκομίζουν

²⁴Βλ. απόφαση ΕΚΤ/2005/11 της 17ης Νοεμβρίου 2005 σχετικά με τη διανομή του εισοδήματος της ΕΚΤ από τα κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια ευρώ μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών των συμμετεχόντων κρατών μελών (ΕΕ L 311 της 26.11.2005, σ. 41).

(όπως τα κέρδη επί των ιδίων οικονομικών πόρων). Από εννοιολογική άποψη, το νομισματικό εισόδημα αποκομίζεται επί των στοιχείων του ενεργητικού των ΕθνΚΤ που αντιστοιχούν στις υποχρεώσεις τους όσον αφορά τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδουν και τις καταθέσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων. Καθώς οι καταθέσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων στις ΕθνΚΤ τοκίζονται με τα επιτόκια της αγοράς ή πλησίον αυτών και κατά συνέπεια δεν παράγουν σημαντικό εισόδημα για το Ευρωσύστημα, το νομισματικό εισόδημα αποτελείται κυρίως από το εισόδημα που προκύπτει από το εκδοτικό προνόμιο της ΕΚΤ. Πρόκειται για εισόδημα που προκύπτει από το αποκλειστικό δικαίωμα της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ να εκδίδουν μη τοκοφόρα τραπεζογραμμάτια με ισχύ νόμιμου χρήματος.

Η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος είναι απαραίτητη, επειδή σε μια ζώνη ενιαίου νομίσματος οι νομισματικές υποχρεώσεις των ΕθνΚΤ μπορούν να μετατοπίζονται ελεύθερα και αυτόνομα από τη μία ΕθνΚΤ στην άλλη. Αυτό ισχύει ειδικά για τις υποχρεώσεις των ΕθνΚΤ σε σχέση με τα τραπεζογραμμάτια ευρώ, οι οποίες αποτελούν και τη βασική πηγή νομισματικού εισοδήματος. Όπως αναφέρθηκε στην Ενότητα 3.4, τα τραπεζογραμμάτια ευρώ έχουν ισχύ νόμιμου χρήματος σε όλη τη ζώνη του ευρώ και δεν επαναπατριζονται. Επιπλέον, στην ενοποιημένη χρηματαγορά του ευρώ τα πιστωτικά ιδρύματα είναι ελεύθερα να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε χρήμα κεντρικής τράπεζας είτε με δανεισμό από τις οικείες ΕθνΚΤ ή από άλλους αντισυμβαλλομένους της εγχώριας χρηματαγοράς είτε με άντληση κεφαλαίων από αντισυμβαλλομένους διασυνοριακών χρηματαγορών. Αυτή η ελευθερία επιλογής έχει αντίκτυπο στο είδος των περιουσιακών στοιχείων που η κάθε ΕθνΚΤ αποκτά έναντι της έκδοσης χρήματος κεντρικής τράπεζας και, κατά συνέπεια, στο επίπεδο του πραγματικού νομισματικού εισοδήματος. Επομένως, η δημιουργία χρήματος κεντρικής τράπεζας μπορεί να ελεγχθεί μόνο σε επίπεδο Ευρωσυστήματος. Καμία ΕθνΚΤ δεν μπορεί από μόνη της να ελέγξει το μέγεθος και τη σύνθεση των νομισματικών απαιτήσεων και υποχρεώσεών της.

Η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος είναι σημαντική από δύο άποψεις: διασφαλίζει τη δίκαιη κατανομή του εισοδήματος του Ευρωσυστήματος μεταξύ των μελών του και διαφυλάσσει τη λειτουργική ακεραιότητα του συστήματος. Αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι το νομισματικό εισόδημα αποκομίζεται από την ΕθνΚΤ της χώρας που το παράγει και όχι της χώρας που το λαμβάνει αρχικά. Η κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, η οποία βασίζεται σε ένα συνδυασμό του μεριδίου στο ΑΕΠ των χωρών που συμμετέχουν στο Ευρωσύστημα και του πληθυσμού μιας χώρας (βλ. Πλαίσιο 16), χρησιμοποιείται ως αντιπροσωπευτικό δείγμα της συμβολής κράτους μέλους ως προς την παραγωγή πλούτου στο συνολικό νομισματικό εισόδημα του Ευρωσυστήματος. Με την εφαρμογή της διασφαλίζεται επίσης η δίκαιη κατανομή μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ του εισοδήματος που προκύπτει από την κατοχή τραπεζογραμμάτων ευρώ από μη κατοίκους της ζώνης του ευρώ.

Η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος αποτελεί επίσης μέσο διασφάλισης της λειτουργικής ακεραιότητας του Ευρωσυστήματος. Με την ανάθεση σε κάθε ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ ενός προκαθορισμένου μεριδίου στο νομισματικό εισόδημα του συστήματος διασφαλίζεται ότι κάθε ΕθνΚΤ είναι σε θέση να διενεργεί τις αποκεντρωμένες πράξεις του Ευρωσυστήματος και αποφεύγει τα κίνητρα για ανταγωνισμό που αντιβαίνουν στον ενιαίο χαρακτήρα των πολιτικών της ΕΚΤ.

Το νομισματικό εισόδημα των ΕθνΚΤ υπολογίζεται με την ταυτοποίηση συγκεκριμένων στοιχείων του ενεργητικού που αντισταθμίζονται έναντι νομισματικών υποχρεώσεων και με τον υπολογισμό του εισοδήματος επί αυτών των στοιχείων του ενεργητικού σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν καθοριστεί από το Διοικητικό Συμβούλιο.²⁵ Στα στοιχεία του ενεργητικού που πρόκειται να ταυτοποιηθούν περιλαμβάνονται όσα επηρεάζονται άμεσα από τις πράξεις νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος.²⁶ Μπορεί επίσης να ταυτοποιηθεί μια περιορισμένη ποσότητα χρυσού. Το εισόδημα που προκύπτει από αυτά τα στοιχεία συγκεντρώνεται από τις ΕθνΚΤ μετά την αφαίρεση των τόκων που καταβάλλονται επί των καταθέσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων, των τόκων που καταβάλλονται επί των υποχρεώσεων εντός του Ευρωσυστήματος (οι οποίες υποκαθιστούν τις νομισματικές υποχρεώσεις) και, κατ' εξαίρεση, των συγκεκριμένων ζημιών που μπορεί να προκύψουν λόγω των πράξεων νομισματικής πολιτικής που διενεργούνται από μια ΕθνΚΤ εκ μέρους του Ευρωσυστήματος.

Οι κανόνες που περιγράφονται παραπάνω θα τεθούν σταδιακά σε εφαρμογή το προσεχές μέλλον και θα ισχύουν πλήρως το 2008. Μέχρι τότε, η κατανομή του νομισματικού εισοδήματος εντός του Ευρωσυστήματος υπόκειται σε μεταβατικές ρυθμίσεις που μετριάζουν τις επιπτώσεις από την πλήρη εφαρμογή των ρυθμίσεων στις σχετικές εισοδηματικές σχέσεις των ΕθνΚΤ.²⁷

3.9 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΣΕ ΕΠΙΣΗΜΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ

Το 2005, το Ευρωσύστημα, ανταποκρινόμενο στην ολοένα αυξανόμενη χρήση του ευρώ ως νομίσματος διακράτησης συναλλαγματικών διαθεσίμων, θέσπισε ένα κοινό πλαίσιο για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών διαχείρισης διαθεσίμων σε ευρώ σε επίσημους ξένους πελάτες (κεντρικές τράπεζες, νομισματικές αρχές και κρατικούς φορείς χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, και διεθνείς οργανισμούς). Μια από τις πτυχές του πλαισίου είναι η παροχή υπηρεσιών διαχείρισης διαθεσίμων μέσω ενός ενιαίου σημείου πρόσβασης στη ζώνη του ευρώ σύμφωνα με εναρμονισμένους σε μεγάλο βαθμό όρους και προϋποθέσεις και τα γενικά πρότυπα της αγοράς. Οι μεμονωμένες κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος που ενεργούν ως ενιαίο σημείο πρόσβασης (επί του παρόντος, η Ομοσπονδιακή

²⁵ Απόφαση ΕΚΤ/2001/6 της 6ης Δεκεμβρίου 2001 σχετικά με την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών των συμμετεχόντων κρατών μελών από το οικονομικό έτος 2002 (ΕΕ L 337 της 20.12.2001, σ. 55), όπως τροποποιήθηκε από την απόφαση ΕΚΤ/2003/22 της 18ης Δεκεμβρίου 2003 (ΕΕ L 9 της 15.1.2004, σ. 39).

²⁶ Πρόκειται για δάνεια προς τα πιστωτικά ιδρύματα και καθαρές απαιτήσεις επί άλλων συμμετεχουσών ΕθνΚΤ, που προκύπτουν λόγω διασυννοριακών μεταβιβάσεων χρήματος μέσω του συστήματος TARGET και των ρυθμίσεων για την κατανομή των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων μεταξύ των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος.

²⁷ Το μεταβατικό καθεστώς εξομαλύνει τις διαφορές όσον αφορά το νομισματικό εισόδημα των ΕθνΚΤ, επειδή τα αντίστοιχα μερίδιά τους στα τραπεζογραμμάτια που εκδόθηκαν στη ζώνη του ευρώ πριν από το 2002 ήταν υψηλότερα ή χαμηλότερα από τα αντίστοιχα μερίδιά τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Το ποσό του νομισματικού εισοδήματος που συγκεντρώνει η κάθε ΕθνΚΤ προσαρμόζεται ανάλογα βάσει αντισταθμιστικών παραγόντων που σχετίζονται με τα μέσα μερίδιά τους στο σύνολο των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων του Ευρωσυστήματος από τα μέσα του 1999 έως τα μέσα του 2001. Αυτοί οι αντισταθμιστικοί παράγοντες θα μειωθούν σταδιακά στο μηδέν μέχρι το 2008, όταν το σύνολο του εισοδήματος από τα τραπεζογραμμάτια θα κατανέμεται στο ακέραιο σύμφωνα με την κλειδα κατανομή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ.

Τράπεζα της Γερμανίας (Deutsche Bundesbank), η Τράπεζα της Ισπανίας (Banco de España), η Τράπεζα της Γαλλίας (Banque de France), η Τράπεζα της Ιταλίας (Banca d'Italia), η Κεντρική Τράπεζα του Λουξεμβούργου (Banque centrale du Luxembourg) και η Τράπεζα της Ολλανδίας (De Nederlandsche Bank), είναι γνωστές ως «πάροχοι υπηρεσιών του Ευρωσυστήματος» και προσφέρουν το ολοκληρωμένο φάσμα υπηρεσιών διαχείρισης διαθεσίμων. Οι υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων την παροχή λογαριασμών θεματοφυλακής και συναφείς υπηρεσίες θεματοφυλακής (ασφαλούς φύλαξης) και διακανονισμού, αλλά και υπηρεσίες ταμειακής διαχείρισης και επενδυτικές υπηρεσίες. Επιπλέον, τόσο οι πάροχοι υπηρεσιών του Ευρωσυστήματος όσο και οι λοιπές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος δύνανται να προσφέρουν πρόσθετες υπηρεσίες διαχείρισης διαθεσίμων σε ευρώ σε εξατομικευμένη βάση. Η ΕΚΤ αναλαμβάνει το γενικό συντονισμό, μεριμνώντας για την ομαλή λειτουργία του πλαισίου.

Ο Jean-Claude Trichet,
Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής
Κεντρικής Τράπεζας,
στη διάρκεια ακρόασης
ενόπιον του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου το Σεπτέμβριο
του 2005.

4 Η ΕΚΤ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 108 της Συνθήκης ΕΚ, η ΕΚΤ είναι απολύτως ανεξάρτητη και δρα για λογαριασμό της εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται με τη Συνθήκη. Ωστόσο, ως οργανισμός που έχει θεσπιστεί βάσει κοινοτικού δικαίου και επιτελεί λειτουργίες πολιτικής σύμφωνα με τη Συνθήκη ΕΚ, η ΕΚΤ σχετίζεται με το θεσμικό πλαίσιο της Κοινότητας.

Επομένως, η Συνθήκη συνδέει την ανεξαρτησία της ΕΚΤ (και των ΕθνΚΤ) όσον αφορά την εκπλήρωση των στόχων του Ευρωσυστήματος με διατάξεις που διασφαλίζουν:

- τη δημοκρατική λογοδοσία της ΕΚΤ,
- τον αποτελεσματικό διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ της ΕΚΤ και των κοινοτικών οργάνων και οργανισμών,
- το δικαστικό έλεγχο των νομικών πράξεων της ΕΚΤ από το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,
- τον εξωτερικό έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης και της ακεραιότητας της ΕΚΤ.

4.1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ από πολιτικές επιρροές αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του νομισματικού συστήματος της ζώνης του ευρώ. Η εν λόγω ανεξαρτησία θεμελιώνεται με τη Συνθήκη ΕΚ και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ και όχι με παράγωγο δίκαιο, κάτι που της προσδίδει «*συνταγματική*» υπόσταση.

Η ανεξαρτησία της ΕΚΤ αποτελεί φυσική συνέπεια του πρωταρχικού στόχου της διατήρησης της σταθερότητας των τιμών και της αποκλειστικής της αρμοδιότητας να ασκεί τη νομισματική πολιτική και τις συναφείς με αυτή λειτουργίες στη ζώνη του ευρώ. Η ΕΚΤ πρέπει να προστατεύεται από κάθε είδους επιρροές που μπορεί να αντιστρατεύονται την επίτευξη του πρωταρχικού της στόχου. Μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα δεν βρίσκεται μόνο σε καλύτερη θέση για την επιδίωξη του πρωταρχικού στόχου της σταθερότητας των τιμών, αλλά αντιμετωπίζεται και από το κοινό ως πιο αξιόπιστη από μια κεντρική τράπεζα που εξαρτάται από την κυβέρνηση. Πράγματι, οι κυβερνήσεις επιδιώκουν πολλούς στόχους, κάτι που κάνει τις χρηματαγορές και το ευρύ κοινό να μη θεωρούν ότι δίνεται πάντα προτεραιότητα στο στόχο της σταθερότητας των τιμών στην περίπτωση που υπάρχει σύγκρουση στόχων.

Επομένως, η ανεξαρτησία της ΕΚΤ δεν αποτελεί αυτοτελή στόχο, αλλά μάλλον αναπόσπαστο μέρος ενός νομισματικού συστήματος που δίνει προτεραιότητα στο στόχο της σταθερότητας των τιμών.

Η έννοια της ανεξαρτησίας περιλαμβάνει:

- τη θεσμική ανεξαρτησία,
- τη νομική ανεξαρτησία,
- την προσωπική ανεξαρτησία των μελών των οργάνων λήψης αποφάσεων,
- τη λειτουργική και επιχειρησιακή ανεξαρτησία,
- την οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία.

Δεδομένου του ειδικού ρόλου που διαδραματίζουν στο Ευρωσύστημα, η έννοια της ανεξαρτησίας περιλαμβάνει τις ΕθνΚΤ, καθώς και τα όργανα λήψης αποφάσεων που διαθέτουν. Η σημασία αυτής της έννοιας για τους οργανικούς νόμους των ΕθνΚΤ συγκεκριμενοποιήθηκε από το ENI και επιβεβαιώθηκε από την ΕΚΤ με τις αντίστοιχες εκθέσεις σύγκλισης που συντάχθηκαν σύμφωνα με τα άρθρα 121 παράγραφος 2 και 122 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ (βλ. Ενότητα 1.2.2).

4.1.1 Θεσμική ανεξαρτησία

Το άρθρο 108 αποτελεί τη βασική διάταξη της Συνθήκης με την οποία κατοχυρώνεται η ανεξαρτησία της ΕΚΤ. Η πρώτη πρόταση αναφέρει ρητά ότι *«κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από την παρούσα συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ, ούτε η ΕΚΤ, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών, δεν ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό»*. Η διατύπωση του άρθρου 108 καθιστά παράνομο για την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ να δέχονται ή να ζητούν υποδείξεις από οποιοδήποτε δημόσιο ή ιδιωτικό, εθνικό ή διεθνή οργανισμό, με ιδιαίτερη έμφαση στον όρο «υπόδειξη». Το άρθρο 108 δεν αποκλείει τη δυνατότητα αναζήτησης πληροφοριών ή διεξαγωγής διαλόγου με τους προαναφερθέντες οργανισμούς.

Η απαγόρευση αποδοχής υποδείξεων συμπληρώνεται με την αυτοδέσμευση των κοινοτικών οργάνων και οργανισμών, καθώς και των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Η δεύτερη πρόταση αναφέρει ότι τα εν λόγω όργανα *«αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους»*. Συνεπώς υποχρεώνονται να αποφεύγουν να κάνουν υποδείξεις και να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ και των ΕθνΚΤ.

4.1.2 Νομική ανεξαρτησία

Η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ διαθέτουν ίδια νομική προσωπικότητα (βλ. Ενότητα 2.1), κάτι που αποτελεί προϋπόθεση για την ανεξαρτησία των μελών του Ευρωσυστήματος. Στην περίπτωση της ΕΚΤ η νομική ανεξαρτησία περιλαμβάνει το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου με σκοπό την προστασία των προνομίων της σε περίπτωση που τεθούν σε κίνδυνο από τα κοινοτικά όργανα ή κάποιο κράτος μέλος.

4.1.3 Προσωπική ανεξαρτησία

Για να στηρίξει τη θεσμική ανεξαρτησία, το Καταστατικό προστατεύει την προσωπική ανεξαρτησία των μελών των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Συγκεκριμένα προβλέπει σχετικά μακρόχρονες θητείες ορισμένου χρόνου:

- τουλάχιστον πενταετή θητεία για τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών, με δυνατότητα ανανέωσης,
- μη ανανεώσιμη οκταετή θητεία για τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής.¹

Τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ δεν μπορούν να απαλλαγούν από τα καθήκοντά τους επιλεκτικά βάσει προηγούμενων επιδόσεων κατά την άσκηση πολιτικής. Αντιθέτως, μπορούν να απαλλαγούν από τα καθήκοντά τους μόνο εάν δεν πληρούν πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων τους ή εάν διαπράξουν βαρύ παράπτωμα. Σε αυτή την περίπτωση, το Διοικητικό Συμβούλιο ή η Εκτελεστική Επιτροπή μπορούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο την *απαλλαγή* ενός μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής από τα καθήκοντά του (άρθρο 11.4 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ).

Υπό τις ίδιες περιστάσεις, μπορεί η αρμόδια εθνική αρχή να *απαλλάξει* το διοικητή μιας ΕθνΚΤ από τα καθήκοντά του, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται στο καταστατικό της αντίστοιχης ΕθνΚΤ. Ωστόσο, ο εν λόγω διοικητής ή το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγονται αυτές οι υποθέσεις (άρθρο 14.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ).

Τα καταστατικά των ΕθνΚΤ (όπως τροποποιήθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 109 της Συνθήκης ΕΚ) επεκτείνουν την προστασία έναντι της επιλεκτικής απαλλαγής και στα υπόλοιπα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων των ΕθνΚΤ. Ωστόσο, τα υπόλοιπα μέλη δεν διαθέτουν το δικαίωμα προσφυγής στο Δικαστήριο.

4.1.4 Λειτουργική και επιχειρησιακή ανεξαρτησία

Η λειτουργική και επιχειρησιακή ανεξαρτησία στηρίζεται σε αρκετές διατάξεις του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Για το σκοπό αυτό, έχουν ανατεθεί στην ΕΚΤ όλες οι απαραίτητες αρμοδιότητες και εξουσίες για την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου της σταθερότητας των τιμών. Για παράδειγμα, το Ευρωσύστημα έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για την άσκηση νομισματικής πολιτικής, καθώς και το μονοπώλιο στην έκδοση τραπεζογραμματίων. Το δικαίωμα των κρατών μελών να κόβουν κέρματα περιορίζεται στις μικρές ονομαστικές αξίες και η ποσότητα κερμάτων σε κυκλοφορία υπόκειται στην έγκριση της ΕΚΤ. Επομένως, δεν μπορεί να εκδοθεί νόμιμο χρήμα ενάντια στη θέληση της ΕΚΤ, κάτι που σημαίνει ότι η ΕΚΤ έχει τον πλήρη έλεγχο επί της νομισματικής βάσης στη ζώνη του ευρώ.

¹ Όταν ιδρύθηκε η ΕΚΤ το 1998 εφαρμόστηκε ένα σύστημα τμηματικής ανανέωσης για τη σύνθεση της Εκτελεστικής Επιτροπής ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια. Ο πρώτος πρόεδρος της ΕΚΤ διορίστηκε για περίοδο οκτώ ετών και ο πρώτος αντιπρόεδρος για περίοδο τεσσάρων ετών. Τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίστηκαν για πέντε, έξι, επτά και οκτώ έτη αντίστοιχα. Όταν ολοκληρωθεί ο κύκλος του εν λόγω συστήματος το 2007, όλα τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής θα έχουν διοριστεί για περίοδο οκτώ ετών.

Οι θεσμικές ρυθμίσεις στο πεδίο της συναλλαγματικής πολιτικής διασφαλίζουν ότι τόσο η ενιαία νομισματική πολιτική όσο και η συναλλαγματική πολιτική είναι συμβατές με το στόχο της σταθερότητας των τιμών (άρθρο 4 της Συνθήκης ΕΚ). Για το σκοπό αυτό συγκεντρώνονται επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα εντός του Ευρωσυστήματος και η ΕΚΤ ελέγχει τη χρήση αυτών των διαθεσίμων, καθώς και του τρέχοντος ταμειακού υπολοίπου των κρατών μελών σε συνάλλαγμα (βλ. Ενότητα 3.2).

Επιπλέον, το άρθρο 101 της Συνθήκης ΕΚ απαγορεύει στο Ευρωσύστημα το δανεισμό προς το δημόσιο τομέα. Η συγκεκριμένη απαγόρευση, που τέθηκε σε ισχύ με την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της ΟΝΕ, προστατεύει το Ευρωσύστημα έναντι πιέσεων από το δημόσιο τομέα για νομισματική χρηματοδότηση με χρήμα κεντρικής τράπεζας. Στην απαγόρευση περιλαμβάνεται και η αγορά δημόσιου χρέους από πλευράς Ευρωσυστήματος στην πρωτογενή αγορά. Η ΕΚΤ παρακολουθεί τακτικά την αγορά για πιθανές παραβιάσεις αυτής της απαγόρευσης μέσω της αγοράς δημόσιου χρέους στη δευτερογενή αγορά.

Το Ευρωσύστημα έχει την ελευθερία να χρησιμοποιεί ένα ευρύ φάσμα μέσων για την εφαρμογή των πολιτικών του. Τα μέσα αυτά περιλαμβάνουν κανονιστικές αρμοδιότητες και το δικαίωμα επιβολής εκτελεστέων κυρώσεων σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τους κανονισμούς και τις αποφάσεις της ΕΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.3).

4.1.5 Οικονομική και οργανωτική ανεξαρτησία

Η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ διαθέτουν ίδιους οικονομικούς πόρους και εισόδημα, καθώς και οργανωτική αυτονομία. Η οικονομική και οργανωτική αυτονομία επιτρέπει στο Ευρωσύστημα να ασκεί τα καθήκοντα του με τον κατάλληλο τρόπο.

Οι ΕθνΚΤ εγγράφονται στο κεφάλαιο της ΕΚΤ και καταβάλλουν τα μερίδιά τους. Η ΕΚΤ διαθέτει το δικό της προϋπολογισμό, ανεξάρτητα από την ΕΕ. Το Καταστατικό επιτρέπει επίσης στην ΕΚΤ να υιοθετεί αυτόνομα τους όρους απασχόλησης για το προσωπικό της, καθώς και να οργανώνει την εσωτερική της δομή όπως κρίνει αναγκαίο.

Επιπλέον η ΕΚΤ, ως υπερεθνικός οργανισμός, απολαύει στην επικράτεια των κρατών μελών των προνομίων και ασυλιών που απαιτούνται για την άσκηση των καθηκόντων της. Το πρώτο κεφάλαιο του Πρωτοκόλλου της 8ης Απριλίου 1965 περί των προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εγγράται, μεταξύ άλλων, ότι οι χώροι και τα αρχεία της ΕΚΤ είναι απαραβίαστα και ότι τα περιουσιακά στοιχεία και τα στοιχεία του ενεργητικού της απαλλάσσονται όλων των άμεσων φόρων. Επιπλέον, το Πρωτόκολλο προβλέπει ότι δεν υπόκεινται σε κανενός είδους διοικητικά ή νομικά περιοριστικά μέτρα χωρίς την έγκριση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Όσον αφορά την οικονομική και δημοσιονομική αυτονομία των ΕθνΚΤ, καθώς και την αυτονομία του προσωπικού τους, τα κράτη μέλη ασκούν κάποια επιρροή στον προϋπολογισμό, τη διανομή των κερδών και τη στελέχωση των ΕθνΚΤ, είτε ως (ενίοτε μοναδικοί) μεριδιούχοι στο κεφάλαιό τους είτε μέσω της εθνικής νομοθεσίας. Ωστόσο, σύμφωνα με τα καταστατικά των ΕθνΚΤ, τα δικαιώματα των κρατών μελών ασκούνται με την επιφύλαξη ότι δεν περιορίζουν την ικανότητα των ΕθνΚΤ να επιτελούν τις λειτουργίες που σχετίζονται με το Ευρωσύστημα.

4.2 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Δεδομένου ότι η ΕΚΤ διαθέτει την αποκλειστική αρμοδιότητα στον τομέα της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ, γίνεται κατανοητό ότι της έχει ανατεθεί ένα βασικό μέρος της κυριαρχικής αρμοδιότητας σε θέματα νομισματικής πολιτικής. Ο σεβασμός προς τις θεμελιώδεις αρχές των δημοκρατικών κοινωνιών επιβάλλει στην ΕΚΤ τη λογοδοσία έναντι των πολιτών και των δημοκρατικά εκλεγμένων αντιπροσώπων τους. Κατά συνέπεια, τόσο η Συνθήκη όσο και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ περιλαμβάνουν αρκετές διατάξεις που υποχρεώνουν την ΕΚΤ, όπως οποιαδήποτε άλλη ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα, να υποβάλλει τις πράξεις και τις αποφάσεις της σε δημόσιο έλεγχο. Ούτως ή άλλως, είναι προς το συμφέρον της ΕΚΤ να διασφαλίζει ότι οι αποφάσεις της εξηγούνται κατάλληλα και δικαιολογούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να ενισχύεται η δημόσια υποστήριξη στις πολιτικές της.

4.2.1 Η λογοδοσία ως βασικό στοιχείο νομιμότητας

Η λογοδοσία αποτελεί βασική προϋπόθεση της δημοκρατικής νομιμότητας και ουσιώδες στοιχείο των δημοκρατικών δομών. Σε μια δημοκρατία όλες οι εξουσίες πηγάζουν από τους πολίτες και όλες οι αποφάσεις που δεσμεύουν και επηρεάζουν μια κοινότητα πρέπει να νομιμοποιούνται από τη βούληση του εκλογικού σώματος. Επομένως, οι αποφάσεις δημόσιας πολιτικής αποκτούν νομιμότητα αν αποτελούν άμεση ή έμμεση έκφραση της εν λόγω βούλησης – κάτι που χαρακτηρίζεται συχνά ως «νομιμότητα διά της διαδικασίας» – ή αν ανταποκρίνονται στις λογικές απαιτήσεις και ανάγκες των πολιτών – κάτι που περιγράφεται με τον όρο «νομιμότητα εκ του αποτελέσματος».

Η ΕΚΤ διαθέτει «*νομιμότητα διά της διαδικασίας*», ως οργανισμός που εγκαθιδρύθηκε με τη Συνθήκη ΕΚ, η οποία υπογράφηκε και επικυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις συνταγματικές τους απαιτήσεις. Τα κράτη μέλη της ΕΕ έλαβαν διά των εκλεγμένων τους αντιπροσώπων την κυρίαρχη απόφαση να μεταβιβάσουν την ευθύνη για τη νομισματική πολιτική, καθώς και τα σχετικά καθήκοντα, σε ένα νέο κοινοτικό οργανισμό, τον οποίο κατέστησαν ανεξάρτητο από πολιτικές παρεμβάσεις. Η αρμοδιότητα για τη νομισματική πολιτική έχει μεταβιβαστεί εντός των ορίων και των προϋποθέσεων μιας εντολής, η οποία καθορίζει με σαφήνεια το στόχο της νομισματικής πολιτικής, περιορίζοντας με αυτό τον τρόπο τη νομικά επιτρεπόμενη διακριτική ευχέρεια των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Η ΕΚΤ αποκτά επιπλέον «*νομιμότητα διά της διαδικασίας*» από το γεγονός ότι όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ διορίζονται από τους δημοκρατικά εκλεγμένους αντιπροσώπους των κρατών μελών. Όπως αναφέρθηκε ήδη, τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων (μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο). Τα υπόλοιπα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου διορίζονται από τις αντίστοιχες εθνικές αρχές βάσει των ισχυουσών διαδικασιών.

Ωστόσο, η ΕΚΤ μπορεί επίσης να αποκτήσει «*νομιμότητα εκ του αποτελέσματος*» μέσω της αποτελεσματικής άσκησης των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί.

Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής και των λοιπών καθηκόντων υπάγονται στο πλαίσιο της ανεξάρτητης λήψης αποφάσεων με συγκεκριμένο σκοπό: τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Όπως ήδη αναφέρθηκε στην Ενότητα 4.1, η εμπειρία που υπάρχει από αρκετές κεντρικές τράπεζες στη μεταπολεμική περίοδο καταδεικνύει ότι ο συγκεκριμένος στόχος μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με την ύπαρξη μιας ανεξάρτητης κεντρικής τράπεζας που δρα βάσει σαφώς καθορισμένης και δεσμευτικής εντολής. Μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα μπορεί κατ' αυτό τον τρόπο να διαθέτει πλήρη νομιμότητα εκ του αποτελέσματος παρά τη σκόπιμη αποχή της από την κανονική πολιτική διαδικασία.

Επιπλέον, η νομιμότητα των ανεξάρτητων κεντρικών τραπεζών βασίζεται σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ελέγχου. Η ανεξαρτησία και η λογοδοσία αποτελούν τις δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος. Έτσι, η ΕΚΤ καλείται να εξηγήει και να δικαιολογεί ενώπιον των Ευρωπαίων πολιτών και των εκλεγμένων τους αντιπροσώπων τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί τις εξουσίες και τα προνόμια που της έχουν παραχωρηθεί.

4.2.2 Η φύση και το εύρος της λογοδοσίας της ΕΚΤ

Ο όρος «λογοδοσία» αναφέρεται σε μια έννοια βαθιά ριζωμένη στις δημοκρατικές και θεσμικές συμβάσεις των αγγλόφωνων χωρών². Στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο, η έννοια της «υποχρέωσης λογοδοσίας» γίνεται κατανοητή από τη μια ως ανάληψη ευθύνης για αποφάσεις και πράξεις και από την άλλη ως υποχρέωση δικαιολόγησης και επεξήγησής τους. Αναγκαστικά, η συγκεκριμένη έννοια αναφέρεται σε μια εκ των υστέρων δικαιολόγηση και επεξήγηση. Πράγματι, αν οποιοδήποτε πολιτικό σώμα – όπως κοινοβούλιο ή κυβέρνηση – ήταν σε θέση να παρεμβαίνει ή να επηρεάζει άμεσα την πολιτική της κεντρικής τράπεζας, τότε στην πραγματικότητα θα συμμετείχε στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, άρα θα μοιραζόταν την ευθύνη για τα αποτελέσματα της πολιτικής. Κάτι τέτοιο δεν θα ερχόταν μόνο σε αντίθεση με την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας, αλλά θα καθιστούσε και την έννοια της λογοδοσίας άνευ σημασίας.

Η λογοδοσία συμβαδίζει σε μεγάλο βαθμό με τη διαφάνεια. Η διαφάνεια δεν περιλαμβάνει μόνο τη δημοσίευση πληροφοριών, αλλά και τη διάρθρωσή τους κατά τρόπο ώστε να είναι κατανοητές στο κοινό. Η διαφάνεια διευκολύνει με αυτό τον τρόπο τη διαδικασία απόδοσης ευθυνών σε μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα.

Οι διατάξεις της Συνθήκης για την απόδοση ευθυνών στην ΕΚΤ, καθώς και οι πρακτικές και διαδικασίες που καθιερώθηκαν με την πάροδο του χρόνου, έχουν προσαρμοστεί στις συγκεκριμένες πολιτικές, οικονομικές και θεσμικές συνθήκες που ορίζουν το πλαίσιο λειτουργίας της ΕΚΤ. Όπως ήδη αναφέρθηκε στην Ενότητα 1.2.2, η ΕΚΤ αποτελεί μια υπερεθνική κεντρική τράπεζα η οποία εκτελεί τα καθήκοντά της για την οικονομία της ζώνης του ευρώ που απαρτίζεται από πολλές χώρες· το κοινό στο οποίο απευθύνεται δεν είναι

² Για μια σύγκριση με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, την Τράπεζα της Αγγλίας και την Τράπεζα της Ιαπωνίας, βλ. το άρθρο με τίτλο «Η λογοδοσία της ΕΚΤ» στο τεύχος Νοεμβρίου 2002 του Μηνιαίου Δελτίου της ΕΚΤ.

αυθεντικά ευρωπαϊκό, αλλά μάλλον πολυεθνικό. Η ΕΚΤ χαρακτηρίζεται επίσης από μια ειδική θεσμική δομή λόγω της συμμετοχής των διοικητών των ΕθνΚΤ αυτοδικαίως στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.

Παρά τις θεσμικές και πολιτικές διαφορές, οι διατάξεις και διαδικασίες που χρησιμοποιούνται για την απόδοση ευθυνών στην ΕΚΤ διασφαλίζουν ότι η ΕΚΤ πληροί τις υποχρεώσεις λογοδοσίας με την ίδια αποτελεσματικότητα και επάρκεια όπως και μια «συμβατική» κεντρική τράπεζα σε εθνικό πλαίσιο.

4.2.3 Απαλλαγή από την υποχρέωση λογοδοσίας

Συλλογική ευθύνη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ

Όπως εξηγήσαμε στην Ενότητα 2.5.1, τα κύρια όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ – το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή – αποτελούν συλλογικά όργανα, των οποίων τα μέλη φέρουν συλλογική ευθύνη για την ορθή εκτέλεση των καθηκόντων και λειτουργιών της ΕΚΤ. Τα μέλη αυτών των δύο οργάνων αποφασίζουν εξετάζοντας αποκλειστικά τους στόχους του Ευρωσυστήματος και λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες που επικρατούν συνολικά στη ζώνη του ευρώ, χωρίς να αναφέρονται συγκεκριμένα στις εξελίξεις σε κάποια χώρα.

Επομένως, τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ φέρουν συλλογικά την ευθύνη για όλες τις αποφάσεις τους. Αντιθέτως, στην ΕΚΤ δεν μπορεί να εφαρμοστεί ένα σύστημα ατομικής ευθύνης, όπως αυτό που ισχύει στην Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, την Τράπεζα της Αγγλίας και την Τράπεζα της Ιαπωνίας, καθώς κάτι τέτοιο δεν θα συμβάδιζε με τη θεσμική δομή και την ουσία της πολιτικής της ΕΚΤ.

Για παράδειγμα, θα ήταν ασυνεπές να υπάρχει ένα σύστημα στο οποίο κάθε μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου θα έπρεπε να λογοδοτεί στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, διότι τα όργανα και οργανισμοί της ΕΕ δεν εμπλέκονται στο διορισμό κανενός από τους διοικητές των ΕθνΚΤ. Επίσης, θα ήταν ασυνεπές να υποχρεώνονται οι διοικητές των ΕθνΚΤ να λογοδοτούν στα αντίστοιχα εθνικά κοινοβούλια για τις πράξεις τους ως μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου· στην πραγματικότητα, τα εθνικά κοινοβούλια δεν διαθέτουν την απαραίτητη νομιμότητα για να κρίνουν τον τρόπο με τον οποίο οι διοικητές των ΕθνΚΤ εκτελούν τα «ευρωπαϊκά» τους καθήκοντα - κατά την άσκηση των οποίων απαγορεύεται ρητά να υπερασπίζονται εθνικά συμφέροντα.

Λογοδοσία για την καταστατική εντολή της ΕΚΤ

Η ΕΚΤ λογοδοτεί για το σύνολο των δραστηριοτήτων και καθηκόντων που έχουν ανατεθεί με τη Συνθήκη ΕΚ στο Ευρωσύστημα και συγκεκριμένα για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Με τον ποσοτικό ορισμό της σταθερότητας των τιμών, η ΕΚΤ έχει δημιουργήσει ένα σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση των επιδόσεών της.

Επίσης, η ΕΚΤ λογοδοτεί και για όλες τις υπόλοιπες λειτουργίες που επιτελούνται από το Ευρωσύστημα κατ' εντολήν της. Κατ' αντιδιαστολή, δεν μπορεί να λογοδοτήσει για τις λειτουργίες εκτός Ευρωσυστήματος που επιτελούν οι ΕθνΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 14.4 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Οι εν λόγω ΕθνΚΤ αναλαμβάνουν την ευθύνη και λογοδοτούν για αυτές τις λειτουργίες στις εθνικές αρχές σύμφωνα με τις νομικές και καταστατικές διατάξεις του κάθε κράτους μέλους.

Σε ποιόν λογοδοτεί η ΕΚΤ;

Η ΕΚΤ, ως οργανισμός που εγκαθιδρύθηκε με τη Συνθήκη και δρώντας εντός των ορίων των εξουσιών που της έχουν ανατεθεί, λογοδοτεί πρώτα και κύρια στους πολίτες των κρατών μελών της ΕΕ που έχουν συνάψει και επικυρώσει τη Συνθήκη. Η Συνθήκη προβλέπει εκτεταμένες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων (βλ. επόμενη ενότητα), οι οποίες παρέχουν το πλαίσιο για τον άμεσο έλεγχο της ΕΚΤ από τους ευρωπαίους πολίτες. Η ΕΚΤ εξηγεί και δικαιολογεί τις αποφάσεις της στο κοινό άμεσα, με τις δημοσιεύσεις της σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας και με τις ομιλίες που δίνουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ και αλλού.

Επιπλέον, η Συνθήκη ΕΚ προβλέπει τη διεξαγωγή σε τακτά διαστήματα διαλόγου με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους των Ευρωπαίων πολιτών, δηλαδή με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (βλ. Ενότητα 4.3.1)· όπως ακριβώς συμβαίνει και με τα εθνικά νομοθετικά σώματα των Ηνωμένων Πολιτειών, της Ιαπωνίας και του Ηνωμένου Βασιλείου που αποτελούν τον κύριο φορέα δημοκρατικού ελέγχου για τις κεντρικές τράπεζες των αντίστοιχων χωρών. Πέρα από τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ σχετικά με τη λογοδοσία, η εθνική νομοθεσία μπορεί να απαιτεί από τις ΕθνΚΤ να παρουσιάζουν ετήσιες εκθέσεις, ενώ επίσης μπορεί να εξουσιοδοτεί τα αντίστοιχα κοινοβούλια να ζητούν την παρουσία των διοικητών των ΕθνΚΤ ενώπιον της ολομέλειας ή των σχετικών κοινοβουλευτικών επιτροπών· αυτό μπορεί να γίνει είτε κατόπιν αιτήματος του κοινοβουλίου ή μετά από πρωτοβουλία του ίδιου του διοικητή. Ωστόσο, τα εθνικά κοινοβούλια μπορούν να ελέγξουν τις ΕθνΚΤ μόνο για τις λειτουργίες που επιτελούν εκτός του Ευρωσυστήματος, ενώ η ΕΚΤ αναλαμβάνει την αποκλειστική ευθύνη για τις λειτουργίες του Ευρωσυστήματος.

Αν και οι επαφές των ΕθνΚΤ με τα αντίστοιχα εθνικά κοινοβούλια δεν περιλαμβάνονται με την αυστηρή έννοια του όρου στην υποχρέωση λογοδοσίας, παρ' όλα αυτά προσφέρουν μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για την αιτιολόγηση των αποφάσεων της ΕΚΤ και την ενημέρωση των υπευθύνων για τη χάραξη πολιτικής σε εθνικό επίπεδο, γύρω από την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και το σκεπτικό στο οποίο αυτή βασίζεται.

Τρόποι απαλλαγής από την υποχρέωση λογοδοσίας

Θεωρητικά, η έγκριση και ανταμοιβή (σε περίπτωση επιτυχούς άσκησης των καθηκόντων), καθώς και η επιβολή κυρώσεων (σε περίπτωση ανεπαρκών επιδόσεων) μπορεί να φαίνεται κατάλληλο μέσο για τη διασφάλιση της λογοδοσίας της κεντρικής τράπεζας. Στην πράξη, ωστόσο, η ειδική φύση της νομισματικής πολιτικής συνεπάγεται ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένες επιφυλάξεις.

Όπως αναφέρθηκε στην Ενότητα 3.1.1, δεδομένης της χρονικής υστέρησης στη διαδικασία μετάδοσης, η νομισματική πολιτική μπορεί να επηρεάσει το επίπεδο των τιμών μόνο μεσοπρόθεσμα. Κατά συνέπεια, είναι αδύνατο για την κεντρική τράπεζα να αντισταθμίσει απροσδόκητες βραχυπρόθεσμες διαταραχές στο επίπεδο των τιμών (όπως αυτές που προκαλούνται από μεταβολές των τιμών των εμπορευμάτων). Επιπλέον, λόγω της αβεβαιότητας που περιβάλλει το μηχανισμό μετάδοσης και δεδομένου ότι η επιλογή κατάλληλου τρόπου αντίδρασης της νομισματικής πολιτικής εξαρτάται από τη φύση, τη διάρκεια και το μέγεθος των οικονομικών διαταραχών, δεν φαίνεται κατάλληλο να οριστεί συγκεκριμένος χρονικός ορίζοντας για την αξιολόγηση της νομισματικής πολιτικής.

Επομένως, για την αξιολόγηση των επιδόσεων της κεντρικής τράπεζας απαιτείται πάντα μια ισορροπημένη και διαφοροποιημένη προσέγγιση. Η χρήση επίσημων μηχανισμών κυρώσεων θα ήταν απλά πολύ απότομη και μπορεί να απέτρεπε την κεντρική τράπεζα από την εκπλήρωση των καθηκόντων της με τον κατάλληλο τρόπο. Κατά συνέπεια, φαίνεται ότι η καταλληλότερη μέθοδος για τη διασφάλιση της λογοδοσίας μιας ανεξάρτητης κεντρικής τράπεζας είναι η διαρκής εξέταση των πράξεών της από το κοινοβούλιο και το ευρύ κοινό.

Υποχρέωση υποβολής εκθέσεων

Η ΕΚΤ υπόκειται σε εκτεταμένες υποχρεώσεις σχετικά με την υποβολή εκθέσεων:

- Το άρθρο 113 της Συνθήκης ΕΚ υποχρεώνει την ΕΚΤ να απευθύνει ετήσια έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της ΕΕ, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ και τη νομισματική πολιτική που ακολουθήθηκε κατά το προηγούμενο και το τρέχον έτος.
- Το άρθρο 15 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ απαιτεί τη δημοσίευση τριμηνιαίων εκθέσεων και εβδομαδιαίων ενοποιημένων λογιστικών καταστάσεων για το Ευρωσύστημα.

Στην πραγματικότητα, η ΕΚΤ υπερκαλύπτει αυτές τις καταστατικές υποχρεώσεις με τη σύνταξη του Μηνιαίου Δελτίου (αντί της σύνταξης απλώς τριμηνιαίων εκθέσεων) και με τη δημοσίευση της σειράς «Working Papers» και άλλων εκδόσεων στο δικτυακό της τόπο.

Ωστόσο, σε αντίθεση με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ, την Τράπεζα της Αγγλίας και την Τράπεζα της Ιαπωνίας, η ΕΚΤ δεν δημοσιεύει τα πρακτικά των συνεδριάσεων του βασικού της οργάνου λήψης αποφάσεων ούτε και λεπτομέρειες σχετικά με τον τρόπο που ψήφισαν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Αυτό συμβαδίζει με τις σαφείς διατάξεις του άρθρου 10.4 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το οποίο ορίζει ότι «*οι εργασίες των συνεδριάσεων είναι μυστικές*».

Η μη αποκάλυψη του τρόπου με τον οποίο ψηφίζουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου προστατεύει επίσης την ανεξαρτησία τους. Η δημοσίευση της ατομικής ψήφου του καθενός θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιέσεις και εικασίες σχετικά με τα κίνητρα πίσω από τις αποφάσεις του κάθε μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου. Ακόμη, θα επέτρεπε στο κοινό να δει αν έχουν τα επιδιωκόμενα

αποτελέσματα οι προσπάθειες για την άσκηση επιρροής στον τρόπο με τον οποίο ψηφίζουν τα μέλη. Αν και αυτές οι ανησυχίες μπορεί να μην αφορούν ιδιαίτερα τις κεντρικές τράπεζες που λειτουργούν στα «συμβατικά» έθνη κράτη, είναι γεγονός ότι οι διοικητές των ΕθνΚΤ στη ζώνη του ευρώ συνδέονται με τη χώρα καταγωγής τους. Κατά συνέπεια, υπάρχει κίνδυνος να θεωρηθεί ο διοικητής της αντίστοιχης ΕθνΚΤ ως «εθνικός εκπρόσωπος» εντός του Διοικητικού Συμβουλίου, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε αδικαιολόγητες απόπειρες επηρεασμού τους.

Ωστόσο, το άρθρο 10.4 του Καταστατικού ορίζει επίσης ότι «*το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να δημοσιεύσει το αποτέλεσμα των συσκέψεών του*». Για το σκοπό αυτό, ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος της ΕΚΤ δίνουν μια συνέντευξη Τύπου αμέσως μετά την πρώτη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε μηνός, αντίγραφο της οποίας δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της ΕΚΤ· επίσης, η ΕΚΤ πραγματοποιεί σε τακτά διαστήματα μια περιεκτική αξιολόγηση νομισματικών και οικονομικών θεμάτων στο Μηνιαίο Δελτίο. Από την άποψη της έγκαιρης και λεπτομερούς πληροφόρησης, οι εν λόγω κοινοποιήσεις εξηγούν το ίδιο αποτελεσματικά τις αποφάσεις πολιτικής (και το σκεπτικό στο οποίο αυτές βασίζονται) με αυτό που άλλες κεντρικές τράπεζες θα χαρακτήριζαν ως «συνοπτικά πρακτικά».

4.3 ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Αν και η Συνθήκη ΕΚ διαχωρίζει με σαφήνεια τις αρμοδιότητες πολιτικής εντός του πλαισίου της ΟΝΕ, παράλληλα προωθεί το διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων χάραξης πολιτικής με τον καθορισμό ορισμένων τυποποιημένων επαφών μεταξύ της ΕΚΤ και των κοινοτικών οργάνων και οργανισμών.

Οι σχέσεις συνεργασίας μεταξύ της ΕΚΤ και άλλων κοινοτικών οργάνων χάραξης πολιτικής εντός της ΕΕ είναι απαραίτητες για την προσηκούσα εκτέλεση των καθηκόντων του Ευρωσυστήματος. Αυτό είναι προφανές όσον αφορά το σύνολο των καθηκόντων στα οποία η ΕΚΤ μοιράζεται αρμοδιότητες με τα κοινοτικά όργανα. Στις περιπτώσεις αυτές η Συνθήκη καλεί την ΕΚΤ σε συνεργασία με τα αρμόδια όργανα ή οργανισμούς (π.χ. στους τομείς της συναλλαγματικής πολιτικής, της εκπροσώπησης της ζώνης του ευρώ και της στατιστικής). Ωστόσο, δεδομένης της αλληλεπίδρασης μεταξύ της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και των οικονομικών πολιτικών της κοινότητας, η ΕΚΤ ενδιαφέρεται να έχει ένα γόνιμο διάλογο με άλλους φορείς χάραξης πολιτικής, όπως είναι οι κυβερνήσεις ή οι κοινωνικοί εταίροι. Ο τακτικός διάλογος μεταξύ της ΕΚΤ και άλλων οργάνων χάραξης πολιτικής παρέχει την ευκαιρία για αιτιολόγηση της πορείας της νομισματικής πολιτικής και για βελτίωση της κατανόησης των δραστηριοτήτων της ΕΚΤ από εξωτερικούς παρατηρητές. Με αυτό τον τρόπο, η ΕΚΤ μπορεί να προσφέρει μια αξιόπιστη παράμετρο αναφοράς για τις αποφάσεις μεμονωμένων φορέων, με στόχο τη σταθεροποίηση των προσδοκιών για τον πληθωρισμό.

4.3.1 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Ο διάλογος μεταξύ της ΕΚΤ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αφορά κυρίως την εκπλήρωση της εντολής και των καθηκόντων της ΕΚΤ. Όπως αναλύθηκε

παραπάνω, στην Ενότητα 4.2, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παίζει κεντρικό ρόλο στη διασφάλιση της λογοδοσίας της ΕΚΤ όσον αφορά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και των σχετικών καθηκόντων.

Εξέταση των Ετήσιων Εκθέσεων της ΕΚΤ

Σύμφωνα με το άρθρο 113 παράγραφος 3 της Συνθήκης ΕΚ, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ υποχρεούται να παρουσιάζει την Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ ενώπιον της ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Μετά την παρουσίαση, το Κοινοβούλιο εκδίδει ψήφισμα, το οποίο περιλαμβάνει αναλυτική αξιολόγηση των δραστηριοτήτων και του τρόπου με τον οποίο ασκεί τις πολιτικές της η ΕΚΤ.

Ακρόαση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 113 παράγραφος 3 της Συνθήκης, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ και τα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορούν, κατόπιν αιτήματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή με δική τους πρωτοβουλία, να παρουσιάζονται σε ακρόαση ενώπιον των αρμόδιων επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Βάσει αυτής της διάταξης, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ παρουσιάζεται τέσσερις φορές ετησίως ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό του Κοινοβουλίου, η εν λόγω Επιτροπή θεωρείται αρμόδια για τις σχέσεις με την ΕΚΤ. Κατά τη διάρκεια των ακροάσεων, ο Πρόεδρος εξηγεί τις αποφάσεις πολιτικής που έλαβε η ΕΚΤ και απαντά στις ερωτήσεις που θέτουν τα μέλη της Επιτροπής. Κατά συνέπεια, οι εν λόγω τριμηνιαίες ακροάσεις έχουν καταστεί ο βασικός πύλνας των δραστηριοτήτων που αναλαμβάνει το Κοινοβούλιο για τη διασφάλιση της λογοδοσίας της ΕΚΤ.

Ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων παρουσιάζονται και άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ. Τα τελευταία χρόνια καλείται γενικά ο Αντιπρόεδρος να παρουσιάσει την Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ ενώπιον της Επιτροπής κατά την προετοιμασία της μετέπειτα παρουσίασης στην ολομέλεια. Επιπλέον, μια φορά ετησίως, η Επιτροπή καλεί τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής που είναι αρμόδια για τις οικονομικές μελέτες και την έρευνα να παρουσιάσουν τις απόψεις της ΕΚΤ για τον ετήσιο απολογισμό της Επιτροπής όσον αφορά την οικονομία της ΕΕ και το προσχέδιο των Γενικών Προσανατολισμών των Οικονομικών Πολιτικών. Περιστασιακά, η Επιτροπή έχει καλέσει επίσης σε ακρόαση και άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής για συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα της ΕΚΤ.

Οι συνεδριάσεις της Επιτροπής είναι κατά κανόνα ανοικτές στο κοινό, ενώ λίγο μετά το τέλος της ακρόασης αναρτάται στο δικτυακό τόπο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αντίγραφο των πρακτικών. Επιπλέον, η Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο αφιερωμένο στη λογοδοσία και τη σχέση της ΕΚΤ με το Κοινοβούλιο, το οποίο αναδεικνύει τα βασικά ζητήματα που εξετάζονται κατά τη διεξαγωγή αυτού του τακτικού διαλόγου.

Γραπτές ερωτήσεις

Εκτός από την άμεση αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ του Προέδρου της ΕΚΤ και των μελών της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων, ο εσωτερικός κανονισμός του Κοινοβουλίου (με το νέο κανόνα

111 «Ερωτήσεις προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με αίτημα γραπτής απάντησης») επιτρέπει επίσης σε όλα τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να υποβάλλουν περαιτέρω γραπτές ερωτήσεις μέσω του Προέδρου της Επιτροπής. Οι ερωτήσεις αυτές, μαζί με τις απαντήσεις της ΕΚΤ, δημοσιεύονται στη συνέχεια στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο διατίθενται στο κοινό σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας.

Παρ' όλο που ούτε η Συνθήκη ούτε το Καταστατικό του ΕΣΚΤ προβλέπουν οποιεσδήποτε σχετικές υποχρεώσεις, η ΕΚΤ έχει εκφράσει τη συμφωνία της για αυτή τη διαδικασία. Ωστόσο, έχει τονίσει ότι το μέτρο αυτό σε καμία περίπτωση δεν μειώνει τη σημασία των τακτικών ακροάσεων, όπου θα πρέπει να εξακολουθήσουν να συζητούνται οι βασικές ερωτήσεις σχετικά με τις αποφάσεις πολιτικής της ΕΚΤ.

Άλλα πεδία αλληλεπίδρασης

Υπάρχουν επιπλέον τρία σημαντικά πεδία αλληλεπίδρασης μεταξύ της ΕΚΤ και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1. Η γνώμη του Κοινοβουλίου ζητείται σχετικά με το διορισμό του Προέδρου της ΕΚΤ, του Αντιπροέδρου και των άλλων μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής (άρθρο 112 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ). Η Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων διεξάγει ακροάσεις των υποψηφίων και η ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εγκρίνει σχετική γνώμη.
2. Το Κοινοβούλιο συμμετέχει στη διαδικασία υιοθέτησης κοινοτικής νομοθεσίας που τροποποιεί και συμπληρώνει το Καταστατικό του ΕΣΚΤ (άρθρα 10.6, 41 και 42 του Καταστατικού). Σύμφωνα με το άρθρο 41 του Καταστατικού απαιτείται η συγκατάθεση του για τροποποιήσεις στο Καταστατικό, ενώ σύμφωνα με τα άρθρα 10.6 και 42 απαιτείται η γνώμη του σχετικά με τροποποιήσεις που αφορούν τα δικαιώματα ψήφου και την προτεινόμενη συμπληρωματική νομοθεσία αντιστοίχως.
3. Το Κοινοβούλιο συμμετέχει επίσης και σε άλλες νομοθετικές διαδικασίες που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας της ΕΚΤ.

4.3.2 Το Συμβούλιο της ΕΕ και η Ομάδα Ευρώ

Η ΕΚΤ μοιράζεται αρμοδιότητες με το Συμβούλιο της ΕΕ σε ζητήματα που σχετίζονται με τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τη διεθνή εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ. Επιπλέον, έρχεται σε επαφή με το Συμβούλιο για τη συνεργασία σε επίπεδο ζώνης ευρώ γύρω από ζητήματα οικονομικής πολιτικής. Ωστόσο, ο σεβασμός προς την ανεξαρτησία της ΕΚΤ και η αναγνώριση των αρμοδιοτήτων της συνεπάγονται ότι οι σχέσεις της ΕΚΤ με το Συμβούλιο και την Ομάδα Ευρώ στο πεδίο των οικονομικών πολιτικών μπορούν να λάβουν μόνο τη μορφή ενός μη δεσμευτικού διαλόγου χωρίς να υπάρχει δυνατότητα εκ των προτέρων συντονισμού της νομισματικής πολιτικής με άλλες πολιτικές.

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι ανήκει στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου να προτείνει στους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων το διορισμό του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των υπόλοιπων μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ.

Συμβούλιο της ΕΕ

Από νομική άποψη υπάρχει μόνο ένα Συμβούλιο της ΕΕ· ωστόσο, το Συμβούλιο συνέρχεται στην πραγματικότητα υπό διάφορες συνθέσεις, αναλόγως με το θέμα που εξετάζεται. Για τις ιδιαίτερα σημαντικές αποφάσεις που αφορούν την ΟΝΕ, όπως είναι η προσχώρηση ενός κράτους μέλους της ΕΕ στη ζώνη του ευρώ ή η τροποποίηση του άρθρου 10.2 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το Συμβούλιο συνέρχεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων³. Αντιθέτως, τα τρέχοντα ζητήματα που αφορούν την ΟΝΕ εμπίπτουν στη σφαίρα του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών (ECOFIN). Στο πλαίσιο αυτό, η παράγραφος 44 των Συμπερασμάτων της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Λουξεμβούργου της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 1997 αναφέρει ρητώς ότι το Συμβούλιο ECOFIN λειτουργεί ως «*το κέντρο συντονισμού των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών*» και ότι είναι «*εξουσιοδοτημένο να ενεργεί στους ανάλογους τομείς*».

Αν και η ζώνη του ευρώ δεν περιλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ για ζητήματα που αφορούν την ΟΝΕ συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των κρατών μελών (συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν συμμετέχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ). Ωστόσο, το δικαίωμα ψήφου των εκπροσώπων των μη συμμετεχουσών χωρών αναστέλλεται στα περισσότερα ζητήματα που αφορούν την ΟΝΕ, αν και όχι σε όλα. Στις εξαιρέσεις όπου μπορούν να ψηφίσουν όλα τα μέλη περιλαμβάνεται η κοινοτική νομοθεσία που υιοθετείται από το Συμβούλιο της ΕΕ βάσει του άρθρου 107 της Συνθήκης ΕΚ, δηλαδή η νομοθεσία που τροποποιεί και συμπληρώνει το Καταστατικό του ΕΣΚΤ (βλ. Ενότητα 2.5.4).

Σύμφωνα με το άρθρο 113 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ καλείται να συμμετάσχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN όποτε περιλαμβάνονται στην ημερήσια διάταξη θέματα σχετικά με τους σκοπούς και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Στα θέματα αυτά περιλαμβάνονται οι Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών, ζητήματα που αφορούν το νόμισμα, οι μεταρρυθμίσεις στον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα, η εξωτερική εκπροσώπηση της Κοινότητας στο πλαίσιο της ΟΝΕ, καθώς και ζητήματα συναλλαγματικής πολιτικής.

Η ΕΚΤ συμμετέχει επίσης στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN όταν συζητούνται ζητήματα «συμπληρωματικής νομοθεσίας» ή τροποποιήσεις συγκεκριμένων διατάξεων του Καταστατικού του ΕΣΚΤ. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ΕΚΤ εκπροσωπείται και στις σχετικές υποεπιτροπές κατά την προετοιμασία

³ Το Συμβούλιο της ΕΕ που συνέρχεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων δεν θα πρέπει να συγχέεται με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο οποίο μετέχουν οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΕ και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρέχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση την απαραίτητη ώθηση για την ανάπτυξη της και καθορίζει τις γενικές πολιτικές κατευθύνσεις της. Οι αποφάσεις των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων για το διορισμό των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής και τον καθορισμό της έδρας της ΕΚΤ έχουν διακυβερνητικό χαρακτήρα.

της συνεδρίασης του Συμβουλίου ECOFIN. Επιπλέον, η ΕΚΤ καλείται γενικά να παρατηρεί και την προετοιμασία οποιασδήποτε άλλης κοινοτικής νομοθεσίας που εμπίπτει σε συναφείς τομείς. Τέλος, η ΕΚΤ έχει επίσης συμμετάσχει και στις δραστηριότητες συγκεκριμένων οργάνων που ασχολούνται με ζητήματα ενδιαφέροντος ή άμεσης συνάφειας με το έργο της ΕΚΤ, όπως είναι η Επιτροπή Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών ή η Επιτροπή Σοφών για τη Ρύθμιση των Ευρωπαϊκών Αγορών Κινητών Αξιών.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ παρίσταται τακτικά στις πραγματοποιούμενες ανά εξάμηνο άτυπες συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN, οι οποίες παρέχουν την ευκαιρία για ανοικτή συζήτηση γύρω από επίκαιρα θέματα, χωρίς τους συνηθισμένους διαδικαστικούς περιορισμούς των επίσημων συνεδριάσεων του Συμβουλίου. Οι διοικητές των ΕθνΚΤ καλούνται και σε αυτές τις συνεδριάσεις, στις οποίες συνοδεύονται από τους αντίστοιχους υπουργούς.

Η ΕΚΤ έχει επίσης τη σημαντική υποχρέωση υποβολής εκθέσεων ενώπιον του Συμβουλίου ECOFIN. Για παράδειγμα, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ παρουσιάζει στο Συμβούλιο την Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ, καθώς και την έκθεση στο πλαίσιο της διετούς αξιολόγησης της σύγκλισης που απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 122 της Συνθήκης ΕΚ.

Ομάδα Ευρώ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το Συμβούλιο της ΕΕ διαβουλεύεται για τα ζητήματα της ΟΝΕ σε πλήρη σύνθεση, αν και το δικαίωμα ψήφου των αντιπροσώπων των μη συμμετεχουσών χωρών συνήθως αναστέλλεται. Η Συνθήκη δεν προβλέπει την ύπαρξη κάποιου οργάνου το οποίο να συγκεντρώνει τους υπουργούς οικονομικών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ για συζήτηση θεμάτων κοινού ενδιαφέροντος που αφορούν τη ζώνη του ευρώ και το κοινό νόμισμα. Για να καλύψει αυτό το κενό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου του Δεκεμβρίου 1997 αποφάσισε να εγκαθιδρύσει την «Ομάδα Ευρώ», ένα άτυπο όργανο που αποτελείται από τους Υπουργούς Οικονομικών των χωρών της ζώνης του ευρώ και τον Επίτροπο Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων. Από το 2005, ο πρόεδρος της Ομάδας Ευρώ εκλέγεται από τα μέλη με απλή πλειοψηφία και για θητεία δύο ετών. Η ΕΚΤ καλείται να συμμετάσχει στις συνεδριάσεις της Ομάδας Ευρώ «όποτε κρίνεται ενδεδειγμένο»· πράγματι, μέχρι στιγμής η ΕΚΤ καλείται τακτικά και συμμετέχει σε όλες τις συνεδριάσεις.

Με την Ομάδα Ευρώ καθιερώνεται ένας διάυλος επικοινωνίας σε επίπεδο ζώνης ευρώ, παρόμοιος με τις ανεπίσημες επαφές που υφίστανται παραδοσιακά μεταξύ των κυβερνήσεων και των κεντρικών τραπεζών εντός των εθνικών κρατών. Ο άτυπος χαρακτήρας της Ομάδας Ευρώ επιτρέπει την ανοικτή συζήτηση όλων των θεμάτων που αφορούν τη ζώνη του ευρώ. Το κλίμα ειλικρίνειας και εμπιστοσύνης ενισχύεται από το γεγονός ότι στις συναντήσεις της Ομάδας Ευρώ μετέχουν μόνο οι υπουργοί, ο αρμόδιος Επίτροπος και ο Πρόεδρος της ΕΚΤ (συνοδευόμενοι από ένα ακόμη άτομο ο καθένας) – σε πλήρη αντίθεση με το μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων στις επίσημες συνεδριάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ.

Κατά κανόνα, η Ομάδα Ευρώ συνέρχεται μία φορά το μήνα, πριν από τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN. Οι συζητήσεις εντός της Ομάδας Ευρώ επικεντρώνονται στη συνολική λειτουργία της οικονομίας της ζώνης του ευρώ

και συγκεκριμένα στις συνολικές οικονομικές προοπτικές για τη ζώνη του ευρώ, τις δημοσιονομικές εξελίξεις σε συγκεκριμένες χώρες της ζώνης του ευρώ και τον τρόπο ενθάρρυνσης με πολιτικά κίνητρα επιπλέον προσπαθειών για την επίτευξη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Η Ομάδα Ευρώ ακόμη εξετάζει την εξέλιξη της ισοτιμίας του ευρώ και την εξωτερική εικόνα της ζώνης του ευρώ ως αυθύπαρκτης οντότητας.

4.3.3 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετέχει επίσης στο διάλογο μεταξύ της ΕΚΤ και του Συμβουλίου ECOFIN. Ο Επίτροπος Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων παρευρίσκεται στις αντίστοιχες συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN και της Ομάδας Ευρώ, καθώς και στις συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ.

Πέραν αυτού του διαλόγου πολιτικής σε επίπεδο κορυφής, η Επιτροπή και η ΕΚΤ διατηρούν επίσης στενές σχέσεις συνεργασίας, που ενισχύονται από συχνές επαφές σε πολυμερή όργανα, όπως στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή ή την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (βλ. παρακάτω), καθώς και σε διμερείς συναντήσεις. Οι επαφές αυτές είναι άκρως σημαντικές λόγω του κεντρικού ρόλου της Επιτροπής στη διαδικασία χάραξης οικονομικής πολιτικής στην Κοινότητα. Συγκεκριμένα στην Επιτροπή έχει ανατεθεί μια σειρά από συγκεκριμένα καθήκοντα που συνδέονται με την ONE και τα οποία περιλαμβάνουν:

- τη διατύπωση συστάσεων για τους Γενικούς Προσανατολισμούς των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ),
- την παρακολούθηση της δημοσιονομικής κατάστασης στα κράτη μέλη και την υποβολή σχετικών εκθέσεων στο Συμβούλιο ECOFIN,
- την εκπόνηση, τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια, έκθεσης σύγκλισης η οποία εξετάζει σε ποιο βαθμό πληρούν τα κριτήρια σύγκλισης τα κράτη μέλη που δεν έχουν υιοθετήσει ακόμη το ευρώ.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ξεκινήσει ή τουλάχιστον συμμετέχει σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που είτε σχετίζονται με τα καθήκοντα και τις δραστηριότητες του Ευρωσυστήματος είτε έχουν επιπτώσεις σε αυτά. Σε πολλές περιπτώσεις, η άμεση ανάμιξη της ΕΚΤ στις δραστηριότητες αυτές μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελής ή και αναγκαία.

- Η Eurostat και η ΕΚΤ συνεργάζονται στενά στον τομέα της στατιστικής τόσο διμερώς όσο και στο πλαίσιο των επιτροπών της Κοινότητας που είναι αρμόδιες για τη στατιστική και, συγκεκριμένα, στην Επιτροπή Στατιστικών για Θέματα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά και Ισοζυγίου Πληρωμών (CMFB) (βλ. Ενότητα 3.5).
- Επίσης, σε άλλους τομείς ενδιαφέροντος, η ΕΚΤ συμμετέχει σε αρκετές εξειδικευμένες ομάδες εργασίας και ρυθμιστικές επιτροπές. Τα συγκεκριμένα όργανα ασχολούνται με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, για παράδειγμα με την

ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών (π.χ. η «Ομάδα Giovannini») ή την προληπτική εποπτεία και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα (π.χ. η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζών ή η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Φορέων Τραπεζικής Εποπτείας).

- Τέλος, η Επιτροπή και η ΕΚΤ συνεργάζονται και θα συνεχίσουν να συνεργάζονται στενά σε ζητήματα που αφορούν τη διεύρυνση της ΕΕ και περιλαμβάνονται στους τομείς αρμοδιότητας και εξειδικευμένης γνώσης της ΕΚΤ.

4.3.4 Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή

Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή (ΟΔΕ) ιδρύθηκε βάσει του άρθρου 114 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ με σκοπό να προμηθεύει το Συμβούλιο ECOFIN με προκαταρκτικές αναλύσεις και εισηγήσεις για ένα ευρύ φάσμα οικονομικών και δημοσιονομικών θεμάτων. Στην παράγραφο 12 του Ψηφίσματος για το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου του Δεκεμβρίου 1997 ανέθεσε επίσης στην ΟΔΕ το καθήκον να διατυπώσει «το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα γίνει δυνατή η προετοιμασία και η πραγματοποίηση αυτού του διαλόγου [μεταξύ Συμβουλίου και ΕΚΤ] σε επίπεδο ανωτέρων υπαλλήλων [από τα υπουργεία, τις ΕθνΚΤ, την Επιτροπή και την ΕΚΤ].»

Η Συνθήκη προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος, η Επιτροπή και η ΕΚΤ έχουν δικαίωμα να διορίσουν μέχρι και δύο μέλη στην εν λόγω Επιτροπή. Κατά παράδοση, οι δύο αντιπρόσωποι κάθε κράτους μέλους είναι ένας ανώτερος αξιωματούχος της κυβέρνησης και ένας ανώτερος αξιωματούχος της αντίστοιχης κεντρικής τράπεζας. Ωστόσο, τώρα που η ΕΕ αποτελείται από 25 κράτη μέλη, η ΟΔΕ συνέρχεται γενικά σε περιορισμένη σύνθεση με έναν αντιπρόσωπο για κάθε κράτος μέλος (συνήθως πρόκειται για ανώτερο αξιωματούχο της κυβέρνησης) και δύο αντιπροσώπους για την Επιτροπή και την ΕΚΤ αντίστοιχα. Επί του παρόντος η ΕΚΤ εκπροσωπείται από τον Αντιπρόεδρο και το μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής που έχει την ευθύνη των οικονομικών μελετών· οι αναπληρωτές τους είναι ο Γενικός Διευθυντής διεθνών και ευρωπαϊκών σχέσεων και ο Γενικός Διευθυντής οικονομικών μελετών, αντίστοιχα.

Λόγω της συμμετοχής της στην ΟΔΕ, η ΕΚΤ συμμετέχει σε συζητήσεις γύρω από τις Γενικές Κατευθύνσεις των Οικονομικών Πολιτικών, την εποπτεία της δημοσιονομικής πολιτικής βάσει των ετήσιων Προγραμμάτων Σταθερότητας και Σύγκλισης των κρατών μελών και την προετοιμασία των ευρωπαϊκών θέσεων σε διεθνή θέματα. Η ΕΚΤ συμμετέχει επίσης και σε άλλες δραστηριότητες της ΟΔΕ, οι οποίες ποικίλλουν από τεχνικά θέματα, όπως η κοπή των κερμάτων ευρώ έως τη θεσμική μεταρρύθμιση και την εξωτερική εκπροσώπηση της Κοινότητας στο πλαίσιο της ΟΝΕ.

Οι συζητήσεις στο πλαίσιο της ΟΔΕ συμβάλλουν επίσης στην προετοιμασία του διαλόγου που διεξάγεται στο πλαίσιο της Ομάδας Ευρώ μεταξύ των υπουργών οικονομικών της ζώνης του ευρώ και της ΕΚΤ. Βασικό στοιχείο της συμμετοχής της ΕΚΤ στην ΟΔΕ είναι η κατάρτιση αξιολογήσεων για τις συνολικές προοπτικές της οικονομίας της ζώνης του ευρώ και την εξέλιξη των συναλλαγματικών

ισοτιμιών. Επιπλέον, στη συμμετοχή της περιλαμβάνεται η διαρκής εξέταση της σταθερότητας των δημόσιων οικονομικών και της ορθότητας των γενικών προσανατολισμών της δημοσιονομικής πολιτικής.

Η συμμετοχή της ΕΚΤ στην ΟΔΕ βασίζεται στον πλήρη σεβασμό της ανεξαρτησίας και της αποκλειστικής της αρμοδιότητας για την ενιαία νομισματική πολιτική. Η ΕΚΤ συμμετέχει πλήρως στις συζητήσεις και εκφράζει τις απόψεις της για όλα τα ζητήματα, χωρίς όμως να συμμετέχει στις ψηφοφορίες. Η ΟΔΕ, εξάλλου, αποφεύγει συνειδητά συζητήσεις γύρω από την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Το ίδιο ισχύει και για δηλώσεις σχετικά με την ενιαία νομισματική πολιτική που γίνονται σε συναντήσεις διεθνών οργανισμών και φόρουμ, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Ομάδα των 7. Σύμφωνα με τον καταμερισμό αρμοδιοτήτων, η ΕΚΤ έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για την προετοιμασία και παρουσίαση τέτοιου είδους δηλώσεων.

4.3.5 Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής

Η Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (ΕΟΠ) ιδρύθηκε το 1974 με απόφαση του Συμβουλίου⁴ και αποτελείται από δύο αντιπροσώπους και δύο αναπληρωτές από κάθε κράτος μέλος, την Επιτροπή και την ΕΚΤ αντίστοιχα.

Όπως και η ΟΔΕ, η ΕΟΠ συμμετέχει στην προετοιμασία των συνεδριάσεων της Ομάδας Ευρώ και του Συμβουλίου ECOFIN· ωστόσο, το έργο της επικεντρώνεται κυρίως στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Στο πλαίσιο της «διαδικασίας του Κάρντιφ» (βλ. Ενότητα 1.2.2), η Επιτροπή διεξάγει ετησίως μια αναλυτική επισκόπηση από ομοτίμους των οικονομικών μεταρρυθμίσεων στα κράτη μέλη. Επιπλέον, η ΕΟΠ συμμετέχει ενεργά στη «διαδικασία του Λουξεμβούργου» (βλ. Ενότητα 1.2.2), η οποία λειτουργεί ως βάση για τη συνεργασία των κρατών μελών στον τομέα των πολιτικών για την απασχόληση. Η Επιτροπή ασχολείται επίσης με διάφορα μακροπρόθεσμα διαρθρωτικά ζητήματα, όπως είναι π.χ. οι δημοσιονομικές επιπτώσεις της γήρανσης του πληθυσμού.

Καθώς η ΕΚΤ αποδίδει ύψιστη σημασία στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη ως βασικό μέσο για την καταπολέμηση της ανεργίας και την πλήρη αξιοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού της ζώνης του ευρώ, η συμμετοχή της ΕΚΤ στην ΕΟΠ παρέχει μια χρήσιμη ευκαιρία για συνδρομή στο έργο της Επιτροπής. Όπως ισχύει και στην περίπτωση της ΟΔΕ, η συμμετοχή της ΕΚΤ στο έργο της ΕΟΠ βασίζεται στον πλήρη σεβασμό της ανεξαρτησίας της Τράπεζας.

4.3.6 Μακροοικονομικός διάλογος

Ο μακροοικονομικός διάλογος έχει ως στόχο να ενισχύσει την κατανόηση των πολιτικών που είναι απαραίτητες σε σχέση με την ΟΝΕ και συνακόλουθα να οδηγήσει στη βελτίωση των προϋποθέσεων για μη πληθωριστική ανάπτυξη που θα δημιουργεί θέσεις απασχόλησης. Ο συγκεκριμένος διάλογος είναι ευρύτερα

⁴ Απόφαση του Συμβουλίου 74/112/ΕΟΚ της 18ης Φεβρουαρίου 1974 περί συστάσεως Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής (EE L 63 της 5.3.1974, σ. 21).

γνωστός ως «*διαδικασία της Κολωνίας*», καθιερώθηκε το 1999 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (βλ. Ενότητα 1.2.2) και διεξάγεται δύο φορές το χρόνο τόσο σε πολιτικό όσο και σε τεχνικό επίπεδο. Βασίζεται στον απόλυτο σεβασμό της ανεξαρτησίας όλων των φορέων που συμμετέχουν, ιδίως των κοινωνικών εταίρων κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης των μισθών και της ΕΚΤ σε σχέση με την ενιαία νομισματική πολιτική. Με την αναγνώριση της ανάθεσης διακριτών αρμοδιοτήτων πολιτικής και σχετικών υποχρεώσεων δίδεται έμφαση στο γεγονός ότι αποτελεί καθήκον κάθε φορέα άσκησης πολιτικής να διασφαλίζει την επιτυχή εφαρμογή των πολιτικών στο πεδίο των αρμοδιοτήτων του.

4.4 ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΚΤ

Η ΕΚΤ, ως κοινοτικός οργανισμός, απευθύνεται σε ένα πολύγλωσσο ακροατήριο, ενώ πολυεθνική είναι και η σύνθεση των οργάνων λήψης αποφάσεων και του προσωπικού της. Η γλωσσική πολλαπλότητα της ΕΕ καθιστά υποχρεωτικό για την ΕΚΤ να χρησιμοποιεί πολλές γλώσσες για τους σκοπούς της επικοινωνίας της, με σκοπό να καλύψει ένα όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινό. Η ΕΚΤ ακολουθεί μια ρεαλιστική προσέγγιση η οποία συμβιβάζει το σεβασμό προς τη γλωσσική πολυμορφία εντός της ΕΕ με την αρχή της αποτελεσματικής και έγκαιρης επικοινωνίας.

Από την 1η Μαΐου 2004 υπάρχουν 20 επίσημες γλώσσες της Κοινότητας.⁵ Το γλωσσικό καθεστώς της ΕΚΤ για τις νομικές της πράξεις, καθώς και τις σχέσεις της προς τρίτους και το ευρύ κοινό, ακολουθεί τις αρχές της πολυγλωσσίας που κατοχυρώνονται με το κοινοτικό δίκαιο.⁶ Οι κανονισμοί και οι λοιπές νομικές πράξεις με γενική εφαρμογή δημοσιεύονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες. Το ίδιο ισχύει και για τις καταστατικές εκδόσεις (δηλαδή, τις Ετήσιες Εκθέσεις και τα Μηνιαία Δελτία), καθώς και για αρκετά από τα δελτία Τύπου. Οι νομικές πράξεις που απευθύνονται σε μεμονωμένα τρίτα μέρη εκδίδονται στη γλώσσα του αποδέκτη. Τα τρίτα μέρη που απευθύνονται στην ΕΚΤ σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας μπορούν να περιμένουν απάντηση γραμμένη στη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε. Για τις περισσότερες άλλες μορφές επικοινωνίας και συγκεκριμένα για τις εσωτερικές εργασίες της ΕΚΤ και τις σχέσεις εντός του Ευρωσυστήματος, χρησιμοποιείται μόνο μία γλώσσα, τα αγγλικά. Εξάιρεση αποτελούν οι εργασίες του Διοικητικού και του Γενικού Συμβουλίου, καθώς και των Επιτροπών του ΕΣΚΤ, όπου παρέχεται ταυτόχρονη διερμηνεία σε αρκετές γλώσσες. Η χρήση μίας γλώσσας εργασίας ανταποκρίνεται στην ανάγκη για ταχεία, αποτελεσματική και πλήρως αξιόπιστη επικοινωνία εντός της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος κατά τη διαμόρφωση και υλοποίηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και των σχετικών καθηκόντων.

⁵ Με αλφαβητική σειρά: αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, δανικά, ελληνικά, εσθονικά, ισπανικά, ιταλικά, λεττονικά, λιθουανικά, μαλτεζικά, ολλανδικά, ουγγρικά, πολωνικά, πορτογαλικά, σλοβακικά, σλοβενικά, σουηδικά, τσεχικά και φινλανδικά.

⁶ Συμβούλιο ΕΟΚ: Κανονισμός αριθ. 1 περί καθορισμού του γλωσσικού καθεστώτος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΕ 17 της 6.10.1958, σ. 385)

4.5 ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ΕΚΤ διαθέτει εκτεταμένες αρμοδιότητες σύμφωνα με τη Συνθήκη και το Καταστατικό του ΕΣΚΤ, οι οποίες περιλαμβάνουν κανονιστικές αρμοδιότητες, καθώς και το δικαίωμα επιβολής κυρώσεων και ποινών σε επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τους κανονισμούς και τις αποφάσεις της ΕΚΤ. Γι' αυτό το λόγο, το άρθρο 35.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ προβλέπει το δικαστικό έλεγχο των πράξεων και παραλείψεων της ΕΚΤ σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στα άρθρα 230 έως 233 της Συνθήκης ΕΚ. Αντίστοιχα, το Συμβούλιο της ΕΕ, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε κράτος μέλος δύναται να ασκεί προσφυγή στο Δικαστήριο κατά πράξεων της ΕΚΤ που αποσκοπούν στη δημιουργία νομικών αποτελεσμάτων έναντι τρίτων μερών. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών αυτού του είδους *«λόγω αναρμοδιότητας, παραβάσεως ουσιώδους τύπου, παραβάσεως της παρούσας Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της ή λόγω καταχρήσεως εξουσίας»* (δεύτερη παράγραφος του άρθρου 230 της Συνθήκης). Επιπλέον, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται με τις ίδιες προϋποθέσεις να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων της ΕΚΤ που το αφορούν άμεσα και ατομικά (τέταρτη παράγραφος του άρθρου 230).

Σύμφωνα με το άρθρο 232 της Συνθήκης, τα κοινοτικά όργανα, καθώς και τα κράτη μέλη, δύναται να προσφύγουν στο Δικαστήριο κατά της ΕΚΤ σε περίπτωση που, κατά παράβαση της Συνθήκης, παραλείπει να αποφασίσει. Παρομοίως, οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται να προσφύγει στο Δικαστήριο κατά της ΕΚΤ σε περίπτωση που η τελευταία παραλείπει να του απευθύνει πράξη που απαιτείται από τη Συνθήκη ή το Καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Αν η προσφυγή είναι βάσιμη, το Δικαστήριο κρίνει την προσβαλλόμενη πράξη άκυρη ή, σε περίπτωση παράλειψης, δηλώνει ότι κάτι τέτοιο αντιβαίνει στη Συνθήκη. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η ΕΚΤ υποχρεώνεται να αναλάβει μέτρα προς συμμόρφωση με την κρίση του Δικαστηρίου. Αυτό συνέβη το 2003, όταν το Δικαστήριο έκρινε άκυρο το καθεστώς καταπολέμησης της απάτης που είχε υιοθετήσει η ΕΚΤ και έλαβε την απόφαση ότι η ΕΚΤ θα πρέπει να υπάγεται στο αντίστοιχο πρόγραμμα της Κοινότητας (βλ. Ενότητα 4.6).

Το Δικαστήριο δεν εξετάζει μόνο τις πράξεις και τις παραλείψεις της ΕΚΤ, αλλά έχει επίσης την αρμοδιότητα να κρίνει προσφυγές της ΕΚΤ κατά κοινοτικών οργάνων ή κρατών μελών οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία των προνομίων της, καθώς και κατά κοινοτικών οργάνων λόγω παράλειψής τους να αποφασίσουν. Με το ίδιο σκεπτικό, η ΕΚΤ μπορεί να προσφύγει εναντίον μιας ΕθνΚΤ λόγω παράβασης των υποχρεώσεών της που απορρέουν από τη Συνθήκη και το Καταστατικό (άρθρο 237(δ) της Συνθήκης).

Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο επίσης επί οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ της ΕΚΤ και των υπαλλήλων της (βλ. Ενότητα 6.4.1), καθώς και για το σύνολο των υποθέσεων όπου έχει μεταβιβαστεί η αρμοδιότητα σε αυτό, μετά από συμφωνία μεταξύ της ΕΚΤ και των συμβατικών εταιριών της.

4.6 ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ

Η υγιής χρηματοοικονομική διαχείριση του Ευρωσυστήματος συνιστά δημόσιο ζήτημα: άλλωστε, η ΕΚΤ και οι ΕθνΚΤ ασκούν μια δημόσια λειτουργία με τα χρήματα, τελικά, των φορολογουμένων. Αντίστοιχα, η Συνθήκη περιέχει αρκετές διατάξεις οι οποίες θέτουν υπό έλεγχο τη χρηματοοικονομική διαχείριση και ακεραιότητα της ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ εκπληρώνει την υποχρέωση λογοδοσίας καταρτίζοντας ετήσιους λογαριασμούς, τους οποίους δημοσιεύει ως μέρος των Ετήσιων Εκθέσεων. Οι Ετήσιοι Λογαριασμοί της ΕΚΤ και όλων των ΕθνΚΤ του Ευρωσυστήματος εξετάζονται από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές. Σύμφωνα με το άρθρο 27.1 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, οι εν λόγω εξωτερικοί ελεγκτές προτείνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εγκρίνονται από το Συμβούλιο της ΕΕ. Οι νομικές διατάξεις και οι σχετικές πρακτικές που έχει αναπτύξει η ΕΚΤ θεωρήθηκε ότι ανταποκρίνονται στον κώδικα ορθών πρακτικών σχετικά με τη διαφάνεια της νομισματικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής του ΔΝΤ, ο οποίος υιοθετήθηκε το 1999 και αναθεωρήθηκε τελευταία φορά τον Αύγουστο του 2000.

Εκτός από τους ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές, η χρηματοοικονομική διαχείριση της ΕΚΤ ελέγχεται επίσης και από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο. Σύμφωνα με το άρθρο 27.2 του Καταστατικού, το Ελεγκτικό Συνέδριο εξετάζει τη λειτουργική αποδοτικότητα της διαχείρισης της ΕΚΤ και δημοσιεύει μια Ετήσια Έκθεση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, ως συνέπεια της κρίσης που εξέδωσε το Δικαστήριο την 10η Ιουλίου 2003⁷, η ΕΚΤ εμπίπτει στο πλαίσιο του προγράμματος που θέσπισε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα για την καταπολέμηση της απάτης, βάσει του άρθρου 280 της Συνθήκης ΕΚ.⁸ Το πρόγραμμα αυτό εξουσιοδοτεί την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), η οποία αποτελεί μια ανεξάρτητη υπηρεσία ερευνών εντός της Επιτροπής⁹, να ερευνά σε περίπτωση βάσιμης υποψίας τις υποθέσεις απάτης και άλλων παρατυπιών στην ΕΚΤ. Κατόπιν της κρίσης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η ΕΚΤ προσάρμοσε τους εσωτερικούς κανόνες και τις διαδικασίες της στο νομικό πλαίσιο που έθεσε το Δικαστήριο με την κρίση του, ενώ επίσης υιοθέτησε και τα μέτρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση στενής συνεργασίας με την OLAF στην καταπολέμηση της απάτης.¹⁰

⁷ Υπόθεση C-11/00: Προσφυγή της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 2003 σελίδα I-07147).

⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) (ΕΕ L 136 της 31.5.1999, σ. 1).

⁹ Απόφαση της Επιτροπής, της 28ης Απριλίου 1999, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (ΕΕ L 136 της 31.5.1999, σ. 20).

¹⁰ Απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, της 3ης Ιουνίου 2004, σχετικά με τους όρους και τις λεπτομέρειες διεξαγωγής ερευνών από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στον τομέα της καταπολέμησης της απάτης, της δωροδοκίας και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας επίσημης για τα οικονομικά συμφέροντα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και σχετικά με την τροποποίηση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ/2004/11) (ΕΕ L 230 της 30.6.2004, σ. 56).

Ο Jean-Claude Trichet
μαζί με τους υπουργούς
οικονομικών και τους
διοικητές κεντρικών
τραπεζών του G7 στη
διάρκεια της Ετήσιας
Συνόδου του Διεθνούς
Νομισματικού Ταμείου στη
Σγκαπούρη το Σεπτέμβριο
του 2006.

5 Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η ΕΚΤ συμμετέχει στην εκπροσώπηση της ζώνης του ευρώ σε διεθνές επίπεδο, κάτι που σημαίνει ότι εκπροσωπεί την Ευρωπαϊκή Κοινότητα για θέματα που αφορούν την ΟΝΕ στους διεθνείς οργανισμούς και φορείς που σχετίζονται με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα. Η ακριβής φύση αυτής της συμμετοχής εξαρτάται από τον καταμερισμό αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο της Κοινότητας, καθώς και μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, ανάλογα με τα θέματα που συζητούνται, η συμμετοχή της ΕΚΤ σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς ποικίλλει από την αποκλειστική εκπροσώπηση των θέσεων πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι τη διατύπωση των διακριτών θέσεων της ΕΚΤ παράλληλα με τις θέσεις άλλων φορέων χάραξης πολιτικής σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο.

5.1 ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Με τη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων για τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική σε κοινοτικό επίπεδο δημιουργήθηκε η ανάγκη ρυθμίσεων που θα επέτρεπαν στην ΕΚΤ να συμμετέχει στη νομισματική και χρηματοπιστωτική συνεργασία σε διεθνές επίπεδο. Οι εν λόγω ρυθμίσεις έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη τις ακόλουθες τέσσερις παραμέτρους:

i. Διάκριση εξουσιών στο πλαίσιο της Κοινότητας

Το άρθρο 111 παράγραφοι 3 και 4 της Συνθήκης ΕΚ παρέχει στο Συμβούλιο της ΕΕ το δικαίωμα να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με τις ρυθμίσεις που αφορούν τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη συμφωνιών για νομισματικά ή συναλλαγματικά θέματα με χώρες εκτός της ΕΕ ή διεθνείς οργανισμούς, καθώς και σχετικά με τη θέση και την εκπροσώπηση της Κοινότητας σε διεθνές επίπεδο για θέματα που αφορούν την ΟΝΕ, «σύμφωνα με τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων» στο πλαίσιο της Κοινότητας. Μέχρι σήμερα, οι διατάξεις του άρθρου 111 παράγραφος 3 έχουν χρησιμοποιηθεί μόνο για τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ορισμένων χωρών εκτός ΕΕ για νομισματικά και συναλλαγματικά ζητήματα¹, ενώ οι λοιπές διατάξεις δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ακόμη. Αντ' αυτού, οι υφιστάμενες ρυθμίσεις για τη διεθνή εκπροσώπηση της Κοινότητας βασίζονται στη συμφωνία που επιτεύχθηκε στις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Λουξεμβούργο το Δεκέμβριο του 1997 και στη Βιέννη το Δεκέμβριο του 1998. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Προεδρίας της συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Λουξεμβούργο, η ΕΚΤ και το Συμβούλιο Ecofin «θα εκπληρούν τα καθήκοντά τους, κατά την εκπροσώπηση της Κοινότητας σε διεθνές επίπεδο, κατά τρόπο αποτελεσματικό και σύμφωνα με την κατανομή των αρμοδιοτήτων που προβλέπεται στη Συνθήκη».

¹ Πρόκειται για τις τέσσερις αποφάσεις του Συμβουλίου σχετικά με τις νομισματικές σχέσεις με το Πριγκιπάτο του Μονακό, τη Δημοκρατία του Αγίου Μαρίνου, το Πριγκιπάτο της Ανδόρας και την Πόλη του Βατικανού, καθώς και τις δύο αποφάσεις του Συμβουλίου σχετικά με συναλλαγματικά θέματα που αφορούν το εσκούδο Πράσινου Ακρωτηρίου, το φράγκο CFA και το φράγκο Κομόρων.

ii. Κατανομή των αρμοδιοτήτων στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος

Σύμφωνα με τα άρθρα 6.1 και 12.5 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ, το Διοικητικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με το ποια πρέπει να είναι η εκπροσώπηση του Ευρωσυστήματος σε διεθνές επίπεδο. Η ΕΚΤ έχει το δικαίωμα να συμμετέχει σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς, όπως και οι ΕθνΚΤ, κατόπιν έγκρισης του Διοικητικού Συμβουλίου. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει λάβει την απόφαση ότι οι ΕθνΚΤ θα πρέπει να συνεχίσουν να λαμβάνουν μέρος σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς, αναλόγως με το βαθμό στον οποίο συμμετέχουν οι αντίστοιχες χώρες σε αυτά τα όργανα, ενώ η ΕΚΤ θα πρέπει να διασφαλίζει την εκπροσώπηση του Ευρωσυστήματος όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο και απαραίτητο.

iii. Διάκριση εξουσιών μεταξύ της Κοινότητας και των χωρών της ζώνης του ευρώ

Όπως αναφέρθηκε στην Ενότητα 1.2.2, κάθε χώρα της ζώνης του ευρώ παραμένει υπεύθυνη για όλες τις οικονομικές πολιτικές εκτός από τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική. Αυτό σημαίνει ότι ο βαθμός συμμετοχής της ΕΚΤ, της Κοινότητας και του κάθε κράτους μέλους της ΕΕ ξεχωριστά στις διαδικασίες διεθνούς συνεργασίας ποικίλλει ανάλογα με την αποστολή του κάθε διεθνούς οργανισμού και φορέα.

iv. Θεσμικό πλαίσιο του κάθε διεθνούς οργανισμού και φορέα

Η μεταβίβαση της νομισματικής κυριαρχίας έθεσε ορισμένα καινοφανή ερωτήματα σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο των διεθνών σχέσεων, καθώς οι υφιστάμενες εκείνον τον καιρό ρυθμίσεις δεν προέβλεπαν τη συμμετοχή μιας νομισματικής ένωσης με το μέγεθος της ζώνης του ευρώ. Η υπάρχουσα πλειάδα διεθνών οργανισμών και φορέων έχει σχεδιαστεί με σκοπό να προωθεί τη συνεργασία μεταξύ κυρίαρχων κρατών με πλήρη αρμοδιότητα για την άσκηση της οικονομικής, νομισματικής και χρηματοπιστωτικής τους πολιτικής. Για να τεθούν σε ισχύ οι διατάξεις που ρυθμίζουν τις διεθνείς σχέσεις της Κοινότητας και της ΕΚΤ, ήταν απαραίτητη η διαπραγμάτευση προσαρμογών στους κανόνες και τις διαδικασίες στις οποίες βασίζονται οι διεθνείς σχέσεις. Μέχρι σήμερα, οι προσαρμογές αυτού του είδους έχουν βασιστεί κυρίως σε ρεαλιστικές λύσεις. Κάτι τέτοιο συνάδει προς τα συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βιέννης (Δεκέμβριος 1998), σύμφωνα με τα οποία *«μια ρεαλιστική προσέγγιση που θα ελαχιστοποιεί την προσαρμογή των κανόνων και πρακτικών που ισχύουν επί του παρόντος θα ήταν η επιτυχέστερη υπό την προϋπόθεση βεβαίως, ότι θα καταλήγει σε αποτελέσματα τα οποία αναγνωρίζουν πλήρως το ρόλο του ευρώ»*.

Οι ρεαλιστικές λύσεις που έχουν υιοθετηθεί μέχρι τώρα επιτρέπουν στην ΕΚΤ να συμμετέχει σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς που αφορούν τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα.

- Σε ζητήματα διεθνούς συνεργασίας που αφορούν την *ενιαία νομισματική πολιτική*, η ΕΚΤ αποτελεί το μοναδικό όργανο που δικαιούται να εκπροσωπεί τις θέσεις πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, καθώς η ενιαία νομισματική πολιτική αποτελεί μία από τις αποκλειστικές αρμοδιότητες των κύριων οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, δηλαδή του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής.

- Όσον αφορά τη *συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ*, η ΕΚΤ μοιράζεται την αρμοδιότητα με το Συμβούλιο της ΕΕ (Ecofin) και την Ομάδα Ευρώ. Συνεπώς, τόσο ο Πρόεδρος της ΕΚΤ όσο και ο Πρόεδρος της Ομάδας Ευρώ συμμετέχουν στην πολιτική επικοινωνίας, καθώς και σε διαβουλεύσεις με τρίτα μέρη, όπως για παράδειγμα στο επίπεδο της Ομάδας των 7.
- Στον τομέα των *συστημάτων πληρωμών*, η ΕΚΤ δύναται να διατυπώνει θέσεις σε διεθνές επίπεδο επί θεμάτων που αφορούν την αρμοδιότητα του Ευρωσυστήματος να προωθεί την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού. Οι ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ, οι οποίες συμμετέχουν σε διεθνείς οργανισμούς και φορείς παράλληλα με την ΕΚΤ, μπορούν επίσης να εκφράζουν απόψεις που αντανακλούν τη δική τους αρμοδιότητα και την εμπειρία τους σε σχέση με τη διαχείριση και επίβλεψη των εθνικών συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.
- Όσον αφορά τα *στατιστικά ζητήματα*, το Καταστατικό του ΕΣΚΤ επιβάλλει στην ΕΚΤ γενική υποχρέωση συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς. Η διάταξη αυτή, η οποία λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι αυτό το στατιστικό έργο διεξάγεται σε παγκόσμια κλίμακα, επιτρέπει στην ΕΚΤ να διαμορφώνει θέσεις μαζί με άλλα αρμόδια όργανα της Κοινότητας (π.χ. την Eurostat).
- Στον τομέα της *προληπτικής εποπτείας* και της *χρηματοπιστωτικής σταθερότητας*, η ΕΚΤ μπορεί να λαμβάνει μέρος στις συναφείς διεθνείς συναντήσεις και να εκθέτει τις απόψεις της μαζί με τις απόψεις των καθ' ύλην αρμόδιων αρχών (π.χ. των ΕθνΚΤ και των εθνικών εποπτικών αρχών).

5.2 ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Οι κύριες δραστηριότητες της ΕΚΤ στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας περιλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων με άλλα όργανα λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο πολυμερών οργανισμών και φορέων. Στο πλαίσιο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία η εξέταση από ομότιμους φορείς των οικονομικών εξελίξεων και πολιτικών σε σημαντικά οικονομικά πεδία, καθώς με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η ικανότητα της ΕΚΤ να αναλύει τον αντίκτυπο των εξωτερικών εξελίξεων στην οικονομία της ζώνης του ευρώ. Η ανταλλαγή πληροφοριών και απόψεων συμπληρώνεται επιπλέον με την εποπτεία που διενεργούν ανεξάρτητοι οργανισμοί, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Επίσης, η ΕΚΤ λαμβάνει μέρος στις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για τη δημιουργία κοινών αντιλήψεων γύρω από τις βέλτιστες πρακτικές και τους κανόνες που αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας των διαδικασιών λήψης αποφάσεων. Οι βέλτιστες πρακτικές καθορίζονται συνήθως στο πλαίσιο βασικών αρχών, προτύπων και κωδίκων, που εφαρμόζονται σε κάθε χώρα σε προαιρετική βάση. Η αναγνώριση των βέλτιστων πρακτικών ενθαρρύνει την άμιλλα και τη διαφάνεια μεταξύ των οργάνων λήψης αποφάσεων, ανάγοντας κατ' αυτό τον τρόπο την έννοια της χρηστής δημόσιας διοίκησης σε κεντρικό συστατικό στοιχείο της διεθνούς συνεργασίας.

Ωστόσο, το περιεχόμενο της πολιτικής της ΕΚΤ στον τομέα της διεθνούς συνεργασίας δεν περιλαμβάνει τον εκ των προτέρων συντονισμό της νομισματικής και συναλλαγματικής της πολιτικής με τις πολιτικές που ακολουθούν τα κράτη εκτός της ζώνης του ευρώ, καθώς κάτι τέτοιο θα μπορούσε εύκολα να έλθει σε σύγκρουση με την εντολή και το καθεστώς ανεξαρτησίας της τράπεζας: τυχόν προσπάθειες για συντονισμό εκ των προτέρων, εκτός από τη σύγχυση που θα προκαλούσαν γύρω από τις ειδικές ευθύνες των οργάνων λήψης αποφάσεων, θα περιόριζαν παράλληλα και την υποχρέωση λογοδοσίας τους.

5.3 ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Η ΕΚΤ διατηρεί σχέσεις με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ). Οι οργανισμοί αυτοί παρακολουθούν και αξιολογούν τακτικά τις εξελίξεις στην οικονομία και τις πολιτικές των κρατών μελών τους.

5.3.1 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το ΔΝΤ ιδρύθηκε το 1944 στο πλαίσιο της συμφωνίας του Bretton Woods και επί του παρόντος αριθμεί 184 κράτη μέλη. Τα κύρια καθήκοντά του είναι η ενίσχυση της νομισματικής συνεργασίας σε παγκόσμιο επίπεδο, η διασφάλιση της σταθερότητας των συναλλαγματικών ισοτιμιών, η διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου και η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Το εύρος της εντολής του ΔΝΤ το τοποθετεί στο κέντρο του διεθνούς νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Λόγω της σημασίας που έχουν οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών για τη σταθερότητα του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, η εποπτεία αποτελεί μέρος του πυρήνα των δραστηριοτήτων του ΔΝΤ. Η εποπτεία που διενεργεί το ΔΝΤ συνίσταται στην παρακολούθηση και την αξιολόγηση των οικονομικών και χρηματοπιστωτικών εξελίξεων και των πολιτικών των κρατών μελών στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων με αυτά σύμφωνα με το άρθρο IV του καταστατικού του ΔΝΤ (γνωστές ως διαβουλεύσεις του άρθρου IV). Η εποπτεία περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση των επιπτώσεων που έχουν οι εθνικές πολιτικές σε παγκόσμιο επίπεδο, στο πλαίσιο ενός όλο και πιο ενοποιημένου παγκοσμίου οικονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος (πολυμερής εποπτεία).

Το καθεστώς παρατηρητή της ΕΚΤ

Δεδομένης της εντολής που διαθέτει το ΔΝΤ και η ΕΚΤ αντίστοιχα, θεωρήθηκε απαραίτητη η εκπροσώπηση της ΕΚΤ στο ΔΝΤ όταν συζητούνται ζητήματα που εμπίπτουν στους τομείς των αρμοδιοτήτων της. Στις 21 Δεκεμβρίου 1998 η Εκτελεστική Επιτροπή του ΔΝΤ αποφάσισε να αναγνωρίσει στην ΕΚΤ ιδιότητα παρατηρητή. Επρόκειτο για μια ρεαλιστική λύση, με την οποία απεφεύχθη η ανάγκη τροποποίησης του καταστατικού του ΔΝΤ, σύμφωνα με το οποίο στον οργανισμό έχουν δικαίωμα συμμετοχής ως μέλη μόνο χώρες. Με τη ρύθμιση αυτή, η ΕΚΤ διαθέτει μόνιμη πρόσκληση για συμμετοχή με την ιδιότητα του παρατηρητή σε όλες τις συνεδριάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΔΝΤ στις οποίες συζητούνται θέματα που σχετίζονται άμεσα με την ΕΚΤ. Πρόκειται για τα ακόλουθα θέματα ημερήσιας διάταξης:

- διαβουλεύσεις του άρθρου IV σε σχέση με τις πολιτικές της ζώνης του ευρώ,

- διαβουλεύσεις του άρθρου IV με επιμέρους χώρες της ζώνης του ευρώ,
- ο ρόλος του ευρώ στο διεθνές νομισματικό σύστημα,
- η πολυμερής εποπτεία, δηλαδή η ανά διετία πραγματοποιούμενη συζήτηση γύρω από τις Προοπτικές της Παγκόσμιας Οικονομίας και την Έκθεση για την Παγκόσμια Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα που δημοσιεύει το ΔΝΤ, καθώς και οι τακτικές συζητήσεις γύρω από τις παγκόσμιες εξελίξεις στην οικονομία και τις αγορές.

Σε όλες αυτές τις συζητήσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΔΝΤ, όσον αφορά τη νομισματική πολιτική της ζώνης του ευρώ, ο Παρατηρητής της ΕΚΤ παρουσιάζει τις θέσεις πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Όσον αφορά τα ζητήματα συναλλαγματικών ισοτιμιών, το μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΔΝΤ που εκπροσωπεί την Προεδρία της Ομάδας Ευρώ και ο Παρατηρητής της ΕΚΤ παρουσιάζουν από κοινού τη θέση της Κοινότητας, κάτι που αντανακλά την ανταλλαγή απόψεων που πραγματοποιείται σε τακτικά διαστήματα σε επίπεδο ζώνης ευρώ, για παράδειγμα στις συναντήσεις της Ομάδας Ευρώ (βλ. Ενότητα 4.3.2).

Εκτός από τη μόνιμη πρόσκληση, ο Παρατηρητής της ΕΚΤ μπορεί επίσης να προσκληθεί να συμμετάσχει σε έκτακτες συζητήσεις για θέματα που θεωρούνται κοινού ενδιαφέροντος από την ΕΚΤ και το ΔΝΤ για την εκτέλεση των αντίστοιχων εντολών τους. Πλέον αποτελεί κοινή πρακτική να καλείται ο Παρατηρητής της ΕΚΤ να παρευρίσκεται στις διαβουλεύσεις του άρθρου IV που αφορούν κράτη μέλη της ΕΕ τα οποία δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ, δεδομένου ότι η ΕΚΤ συμμετέχει από κοινού με τις ΕθνΚΤ αυτών των χωρών στις διαδικασίες συντονισμού της νομισματικής πολιτικής. Παρομοίως, ο Παρατηρητής της ΕΚΤ παρευρίσκεται στις ετήσιες διαβουλεύσεις του άρθρου IV σε σχέση με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.

Επίσης, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του καθεστώτος παρατηρητή, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ καλείται να συμμετέχει ως παρατηρητής στις συνεδριάσεις της Διεθνούς Νομισματικής και Χρηματοπιστωτικής Επιτροπής (International Monetary and Financial Committee - IMFC). Η IMFC συνεδριάζει δύο φορές το χρόνο στο πλαίσιο των εαρινών και ετήσιων συνεδριάσεων του ΔΝΤ με σκοπό την παροχή συμβουλών και την παρουσίαση εκθέσεων στο Συμβούλιο Διοικητών του ΔΝΤ σχετικά με την εποπτεία του διεθνούς νομισματικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος. Εκτός των άλλων παρέχει συμβουλές και σχετικά με τις δραστηριότητες της πολιτικής της Εκτελεστικής Επιτροπής του ΔΝΤ.

Διαβουλεύσεις του άρθρου IV με την ΕΚΤ και τις χώρες της ζώνης του ευρώ

Μετά την εισαγωγή του ευρώ, οι διαβουλεύσεις του άρθρου IV με κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ χωρίστηκαν σε δύο διακριτά μέρη: το ένα μέρος της διαδικασίας του άρθρου IV αφορά κυρίως τα νομισματικά και συναλλαγματικά ζητήματα της ζώνης του ευρώ, ενώ το άλλο καλύπτει την κάθε χώρα της ζώνης του ευρώ ξεχωριστά και όλες τις οικονομικές πολιτικές εκτός της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής (π.χ. τη δημοσιονομική ή διαρθρωτική πολιτική). Αυτή η διττή προσέγγιση αντανακλά την προσαρμογή των διαδικασιών του ΔΝΤ που κατέστη απαραίτητη λόγω της κατανομής αρμοδιοτήτων εντός της ζώνης του ευρώ.

Κάθε εξάμηνο επισκέπτεται την ΕΚΤ αντιπροσωπεία του ΔΝΤ για συζητήσεις γύρω από τις τρέχουσες εξελίξεις και τα ζητήματα που σχετίζονται με τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ. Στο πλαίσιο αυτό, η αποστολή του ΔΝΤ πραγματοποιεί συζητήσεις με τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που έχουν ρόλο συντονισμού των εθνικών πολιτικών (π.χ. στο πλαίσιο των Γενικών Προσανατολισμών των Οικονομικών Πολιτικών και του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης), όπως είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή και η Ομάδα Ευρώ. Οι συζητήσεις αυτές επικεντρώνονται στις οικονομικές εξελίξεις και πολιτικές (π.χ. τη δημοσιονομική και διαρθρωτική πολιτική) στη ζώνη του ευρώ συνολικά που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη νομισματική πολιτική και τις συναλλαγματικές εξελίξεις.

Ως προς το δεύτερο σκέλος της διαδικασίας του άρθρου IV, που αφορά τις οικονομικές πολιτικές των επιμέρους χωρών μελών, το ΔΝΤ πραγματοποιεί συναντήσεις με τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο επισκέψεων σε κάθε χώρα.

Άλλα πεδία συνεργασίας

Η ΕΚΤ συμμετέχει επίσης και σε ορισμένες πρωτοβουλίες του ΔΝΤ που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αρχιτεκτονικής του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αυτό συνέβη στην περίπτωση του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τη Διαφάνεια στις Νομισματικές και Χρηματοπιστωτικές Πολιτικές, ο οποίος περιλαμβάνει γενικές αρχές για τη διαφάνεια και τη λογοδοσία των αρχών στους τομείς της νομισματικής πολιτικής και άλλων σχετικών καθηκόντων των κεντρικών τραπεζών. Οι αρχές αυτές καλύπτουν τα συστήματα πληρωμών και την εποπτεία, τις κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων, καθώς και τις Εκθέσεις για την Τήρηση Προτύπων και Κωδίκων και αποτελούν στο σύνολό τους μέρος της ευρύτερης προσπάθειας που καταβάλλει η διεθνής κοινότητα για να ενισχύσει την εφαρμογή διεθνώς αποδεκτών προτύπων και κωδίκων. Οι παραπάνω εκθέσεις αξιολογούν την τήρηση των προτύπων και κωδίκων εκ μέρους των χωρών, προκειμένου να εντοπίσουν πιθανές αδυναμίες που μπορεί να συμβάλουν σε οικονομική και χρηματοπιστωτική ευπάθεια.

Η ΕΚΤ έχει αναπτύξει επίσης σχέσεις συνεργασίας με το ΔΝΤ και σε άλλους τομείς. Συγκεκριμένα, η ΕΚΤ συμμετέχει ενεργά στην εφαρμογή και ανάπτυξη των διεθνών στατιστικών προτύπων – όπως αυτά που καθορίζονται στο Εγχειρίδιο Ισοζυγίου Πληρωμών του ΔΝΤ (πέμπτη έκδοση) – ως μέρος του αναθεωρημένου Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών (SNA 93). Επίσης, έχουν αναπτυχθεί σχέσεις συνεργασίας στο πλαίσιο του Ειδικού Προτύπου Διάδοσης Στοιχείων (Special Data Dissemination Standard - SDDS), το οποίο καθιερώθηκε το 1996 με σκοπό να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη παρέχουν έγκαιρα, αξιόπιστες και ολοκληρωμένες πληροφορίες τόσο στο κοινό όσο και στο ΔΝΤ για σκοπούς εποπτείας. Παρομοίως, η ΕΚΤ συμμετέχει τακτικά στις δραστηριότητες του ΔΝΤ που σχετίζονται με την τεχνική υποστήριξη.

Τέλος, από το Νοέμβριο του 2000 η ΕΚΤ είναι εντεταλμένος κάτοχος ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων, γεγονός που της επιτρέπει να συμμετέχει σε εκούσιες συναλλαγές με χώρες μέλη του ΔΝΤ και άλλους εντεταλμένους κατόχους ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων. Τον Απρίλιο του 2001 η ΕΚΤ και το ΔΝΤ κατέληξαν

σε συμφωνία αγοραπωλησίας ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων, βάσει της οποίας το ΔΝΤ εξουσιοδοτείται να κλείνει συμφωνίες για τη διενέργεια πράξεων επί ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων μεταξύ της ΕΚΤ και άλλων κατόχων ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων, συμβάλλοντας έτσι στην ομαλή διοίκηση του τμήματος ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων του ΔΝΤ.²

5.3.2 Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Ο ΟΟΣΑ είναι διακυβερνητικός οργανισμός, ο οποίος περιλαμβάνει ως μέλη 30 κράτη, ενώ διατηρεί σχέσεις με 70 ακόμη. Προσφέρει στα μέλη του ένα βήμα διαβουλεύσεων, σύγκρισης εμπειριών και συνεργασίας με στόχο την επίτευξη του υψηλότερου δυνατού ρυθμού διατηρήσιμης ανάπτυξης και τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας της αγοράς. Ο ΟΟΣΑ καλύπτει όλους τους τομείς της δημόσιας πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της νομισματικής και άλλων οικονομικών πολιτικών. Η ΕΚΤ συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες του ΟΟΣΑ που αφορούν τα καθήκοντα του Ευρωσυστήματος.

Αν και η ιδιότητα του μέλους του ΟΟΣΑ διατίθεται μόνο σε κράτη, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διατηρεί μόνιμη αντιπροσωπεία στον ΟΟΣΑ και συμμετέχει στις σχετικές εργασίες. Η ρύθμιση αυτή βασίζεται στο Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο 1 του άρθρου 13 της Σύμβασης του ΟΟΣΑ της 14ης Δεκεμβρίου 1960. Από το 1999 και μετά, η ΕΚΤ έχει συμμετάσχει σε όλες τις συσκέψεις του ΟΟΣΑ μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο της αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας· σε αυτές τις συσκέψεις τόσο η ΕΚΤ όσο και η Επιτροπή εκφράζουν τις δικές τους απόψεις εντός των αντίστοιχων πεδίων της αρμοδιότητάς τους.

Οι Επιτροπές και Ομάδες Εργασίας του ΟΟΣΑ στις οποίες συμμετέχει η ΕΚΤ είναι οι ακόλουθες:

- Επιτροπή Εξέτασης Οικονομικών Καταστάσεων και Αναπτυξιακών Προβλημάτων,
- Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής και οι ομάδες εργασίας που υπάγονται σε αυτήν,
- Επιτροπή για τις Χρηματοπιστωτικές Αγορές.

Η *Επιτροπή Εξέτασης Οικονομικών Καταστάσεων και Αναπτυξιακών Προβλημάτων (Economic and Development Review Committee - EDRC)* ιδρύθηκε το 1961 με κύρια αρμοδιότητα την τακτική επισκόπηση της οικονομικής κατάστασης και των πολιτικών που ακολουθεί κάθε κράτος μέλος του ΟΟΣΑ. Βάσει αυτής της επισκόπησης δημοσιεύει οικονομικές έρευνες, οι οποίες περιλαμβάνουν μια σειρά προτάσεων πολιτικής. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επιλέξουν αν θα λάβουν υπόψη αυτές τις προτάσεις κατά τη διαμόρφωση της πολιτικής τους. Από το 2001, η Επιτροπή Εξέτασης Οικονομικών Καταστάσεων και Αναπτυξιακών Προβλημάτων άρχισε να συντάσσει μια ετήσια έκθεση για τη ζώνη του ευρώ.

Η *Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (Economic Policy Committee - EPC)* επικεντρώνει το έργο της στην παγκόσμια οικονομική κατάσταση, με ιδιαίτερη

² Βλ. ΕΚΤ (2002), Ετήσια Έκθεση 2001, Κεφάλαιο V, Ενότητα 2.

έμφαση στις συνέπειες των εξελίξεων στις τρεις κύριες περιφέρειες του ΟΟΣΑ (τη ζώνη του ευρώ, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία). Εξετάζει μια ευρεία γκάμα θεμάτων που αφορούν τόσο τις οικονομικές προοπτικές όσο και τις απαιτήσεις πολιτικής στη ζώνη του ΟΟΣΑ και παρέχει με αυτό τον τρόπο μια συνολική αξιολόγηση της κατάστασης στα μέλη του ΟΟΣΑ. Το έργο της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής υποστηρίζεται από αρκετές Ομάδες Εργασίας:

- α) Η Ομάδα Εργασίας 1 ασχολείται με οικονομικά θέματα και πολιτικές πιο διαρθρωτικού χαρακτήρα (π.χ. τη σχέση μεταξύ των ασκούμενων πολιτικών και της μακροχρόνιας ανάπτυξης, τα κριτήρια για την επίβλεψη των δημόσιων δαπανών, το ρόλο των αυτόματων σταθεροποιητών).
- β) Η Ομάδα Εργασίας 3 παρακολουθεί και αξιολογεί τις σημαντικότερες μακροοικονομικές εξελίξεις (π.χ. την εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών, τις ανισορροπίες στις θέσεις έναντι του εξωτερικού ή/και τις δημοσιονομικές θέσεις, καθώς και τους συστημικούς χρηματοπιστωτικούς κινδύνους).
- γ) Η Ομάδα Εργασίας για τις Βραχυπρόθεσμες Οικονομικές Προοπτικές επικουρεί την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής στην κατάρτιση οικονομικών προβολών.

Τέλος, η *Επιτροπή για τις Χρηματοπιστωτικές Αγορές* εξετάζει τις διαρθρωτικές εξελίξεις στις χρηματοπιστωτικές αγορές του ΟΟΣΑ.

5.4 Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΚΤ ΣΕ ΑΝΕΠΙΣΗΜΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΥΠΟΥΡΓΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

5.4.1 Υπουργοί οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 7 (G7)

Στο πλαίσιο της ευρύτερης συνεργασίας των χωρών της Ομάδας των 73 (G7), οι υπουργοί οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών πραγματοποιούν τακτικές συναντήσεις προκειμένου να συζητήσουν σημαντικά διεθνή οικονομικά και χρηματοπιστωτικά ζητήματα. Οι συναντήσεις τους αφορούν κυρίως τις οικονομικές και χρηματοπιστωτικές εξελίξεις και προοπτικές στις χώρες τους, ζητήματα συναλλαγματικών ισοτιμιών και τη διεθνή οικονομία. Επίσης, ασχολούνται με θέματα κοινού ενδιαφέροντος που άπτονται της διεθνούς νομισματικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής. Οι ανεπίσημες αυτές ανταλλαγές απόψεων μπορούν να βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να κατανοήσουν καλύτερα τα διάφορα θέματα, ενώ επίσης μπορούν να φανούν χρήσιμες στις συζητήσεις και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε διεθνείς οργανισμούς, όπως το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα ή ο ΟΟΣΑ, παρέχοντας με αυτό τον τρόπο πιθανές κατευθύνσεις ή πολιτική ώθηση για το έργο αυτών των οργανισμών.

³ Η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία, η Ιταλία και ο Καναδάς αποτελούν την Ομάδα των 7 (G7), ενώ η Ομάδα των 8 (G8) περιλαμβάνει και τη Ρωσία. Η Ομάδα των 8 συνέρχεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων και υπουργών εξωτερικών, ενώ η Ομάδα των 7 συνέρχεται σε επίπεδο υπουργών οικονομικών.

Μέχρι την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ, δικαίωμα συμμετοχής στις συσκέψεις των υπουργών οικονομικών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 7 είχαν μόνο οι αντίστοιχες εθνικές αρχές των χωρών της Ομάδας των 7. Με τη μεταβίβαση της ευθύνης για τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική από το εθνικό στο κοινοτικό επίπεδο, οι ρυθμίσεις στη ζώνη του ευρώ προσαρμόστηκαν στη νέα κατανομή των αρμοδιοτήτων. Κατά συνέπεια, τόσο ο Πρόεδρος της ΕΚΤ όσο και ο Πρόεδρος της Ομάδας Ευρώ συμμετέχουν στα τμήματα των συσκέψεων που αφορούν ζητήματα μακροοικονομικής εποπτείας και συναλλαγματικών ισοτιμιών. Οι τρεις διοικητές τραπεζών των χωρών της ζώνης του ευρώ που συμμετέχουν στην Ομάδα των 7 (Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία) δεν λαμβάνουν μέρος σε αυτό το τμήμα των συσκέψεων. Ωστόσο, συνεχίζουν να λαμβάνουν μέρος στις συζητήσεις της Ομάδας των 7 που αφορούν άλλα ζητήματα, π.χ. την αρχιτεκτονική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και τις πρωτοβουλίες για την ελάφρυνση του χρέους των φτωχών χωρών.

Όσον αφορά την παρούσα κατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων, ο Πρόεδρος της ΕΚΤ παρουσιάζει τις απόψεις του Ευρωσυστήματος σχετικά με τη νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ και ο Πρόεδρος της Ομάδας Ευρώ συμμετέχει στις συζητήσεις σχετικά με άλλες οικονομικές εξελίξεις και πολιτικές στη ζώνη του ευρώ. Δεδομένου ότι η ΕΚΤ και το Συμβούλιο της ΕΕ μοιράζονται αρμοδιότητες σε συναλλαγματικά θέματα, οι απόψεις που παρουσιάζονται στην Ομάδα των 7 αντανακλούν το αποτέλεσμα προηγούμενων διαβουλεύσεων μεταξύ τους.

5.4.2 Υπουργοί οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 10 (G10)

Το έργο των υπουργών και των διοικητών που συμμετέχουν στην Ομάδα των Δέκα⁴ (G10) συνδέεται στενά με τις δραστηριότητες του ΔΝΤ. Χρονολογείται από τη σύναψη των Γενικών Συμφωνιών Δανεισμού, οι οποίες καθιερώθηκαν το 1962 με σκοπό τη συμπλήρωση των τακτικών πόρων του ΔΝΤ. Τα τελευταία χρόνια, το έργο της Ομάδας των 10 επικεντρώνεται στην πρόληψη και τη διαχείριση των διεθνών χρηματοπιστωτικών κρίσεων.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ συμμετέχει ως παρατηρητής στις ετήσιες συναντήσεις των υπουργών και διοικητών, οι οποίες οργανώνονται παράλληλα με την ετήσια συνάντηση του ΔΝΤ. Οι συναντήσεις αυτές συμπληρώνονται με έκτακτες συσκέψεις σε επίπεδο υφυπουργών και υποδιοικητών, στις οποίες η ΕΚΤ συμμετέχει επίσης ως παρατηρητής.

⁴ Η Ομάδα των 10 (G10) αποτελείται από το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, την Ιταλία, τον Καναδά, την Ολλανδία και τη Σουηδία. Η Ελβετία είναι συνεργαζόμενο μέλος της Ομάδας των 10.

5.4.3 Υπουργοί οικονομικών και διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 20 (G20)

Η Ομάδα των 20⁵ (G20) αποτελεί έναν ανεπίσημο φορέα των υπουργών οικονομικών και των διοικητών των κεντρικών τραπεζών, ο οποίος δημιουργήθηκε το 1999 με σκοπό την ένταξη χωρών με αναδυόμενη οικονομία στις διαδικασίες διαλόγου γύρω από ζητήματα διεθνούς οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής. Στόχος της Ομάδας των 20 είναι να διευκολύνει την ανοικτή ανταλλαγή απόψεων πάνω σε αυτά τα θέματα και έτσι να προωθήσει την επίτευξη συναίνεσης σε ζητήματα που συζητούνται από τα αρμόδια όργανα λήψης αποφάσεων, όπως το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Η ΕΚΤ και η Προεδρία της ΕΕ είναι μέλη της Ομάδας των 20 και συμμετέχουν τόσο στις συναντήσεις των υπουργών και διοικητών της Ομάδας των 20 όσο και στις προπαρασκευαστικές συναντήσεις σε επίπεδο υφυπουργών και υποδιοικητών. Η συμμετοχή της ΕΚΤ και της Προεδρίας της ΕΕ καθιστά δυνατή την προβολή της συνολικής οπτικής της ζώνης του ευρώ στα ζητήματα που συζητούνται. Η συμβολή της ΕΚΤ ή/και της Προεδρίας της ΕΕ στις συζητήσεις της Ομάδας των 20 συντονίζεται, στο απαραίτητο βαθμό, σύμφωνα με την κατανομή αρμοδιοτήτων που προβλέπεται στη Συνθήκη.

5.4.4 Συνδιάσκεψη για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα

Το Φεβρουάριο του 1999, οι υπουργοί οικονομικών και οι διοικητές κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 7 έλαβαν την απόφαση να εγκαθιδρύσουν τη Συνδιάσκεψη για τη Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα με τους ακόλουθους στόχους:

- α) την αξιολόγηση των ευπαθειών του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος,
- β) τον καθορισμό δραστηριοτήτων για την προώθηση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μέσω ενισχυμένης ανταλλαγής πληροφοριών και διεθνούς συνεργασίας στους τομείς της χρηματοπιστωτικής εποπτείας και επίβλεψης.

Τη διοικητική υποστήριξη της συνδιάσκεψης αυτής αναλαμβάνει τμήμα γραμματείας που βρίσκεται στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ). Στις πρώτες συναντήσεις της συμμετείχε ένα μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ (ο Tommaso Padoa-Schioppa) ως παρατηρητής, ενώ από τον Ιούνιο του 2000 συμμετέχει σε αυτές ως τακτικό μέλος και ειδικότερα με την ιδιότητα του ως Προέδρου της Επιτροπής της ΤΔΔ για τα Συστήματα Πληρωμών και Διακανονισμού.

⁵ Μέλη της Ομάδας των 20 είναι οι υπουργοί οικονομικών και οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Αργεντινής, της Αυστραλίας, της Βραζιλίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας, της Ινδίας, της Ινδονησίας, της Ιταλίας, του Καναδά, της Κίνας, της Κορέας, του Μεξικού, της Νοτίου Αφρικής, της Ρωσίας, της Σαουδικής Αραβίας και της Τουρκίας. Μέλος είναι και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία εκπροσωπείται από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της ΕΕ και τον Πρόεδρο της ΕΚΤ. Στις συζητήσεις συμμετέχουν αυτοδικαίως ως μέλη ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΔΝΤ και ο Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας, μαζί με τους προέδρους της Διεθνούς Νομισματικής και Χρηματοπιστωτικής Επιτροπής και της Επιτροπής Ανάπτυξης του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

5.4.5 Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών και φορείς κεντρικών τραπεζών

Η ΤΔΔ ιδρύθηκε το 1930 και αποτελεί τον παλαιότερο διεθνή νομισματικό και χρηματοπιστωτικό οργανισμό. Όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του Καταστατικού της, ένας από τους κύριους στόχους της ΤΔΔ είναι «η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών». Η ΕΚΤ συμμετέχει σε όλες τις δραστηριότητες συνεργασίας που κινούνται γύρω από την ΤΔΔ, συμπεριλαμβανομένου και του στατιστικού έργου. Από το 2000 η ΕΚΤ αποτελεί μεριδιούχο της ΤΔΔ με δικαιώματα ψήφου και εκπροσώπησης στην Ετήσια Γενική Συνέλευσή της.

Ο Πρόεδρος της ΕΚΤ συμμετέχει⁶ στις συναντήσεις των διοικητών των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 10, οι οποίες συνήθως πραγματοποιούνται στα κεντρικά γραφεία της ΤΔΔ στη Βασιλεία κάθε δύο μήνες. Στο πλαίσιο αυτών των συσκέψεων, οι διοικητές συζητούν σημαντικά διεθνή οικονομικά, νομισματικά και χρηματοπιστωτικά θέματα (π.χ. τις οικονομικές τάσεις τόσο στις βιομηχανικές χώρες όσο και στις οικονομίες με αναδυόμενες αγορές, τους πιθανούς κινδύνους για τη διεθνή χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τις πιο μακροπρόθεσμες νομισματικές και χρηματοπιστωτικές εξελίξεις). Οι συσκέψεις είναι όλο και πιο ανοιχτές για τις κεντρικές τράπεζες των οικονομιών με αναδυόμενες αγορές ιδιαίτερης συστημικής σημασίας.

Οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών της Ομάδας των 10 έχουν δημιουργήσει επίσης ορισμένες μόνιμες επιτροπές, καθώς και ειδικές Ομάδες Εργασίας. Για την ΕΚΤ έχουν ιδιαίτερη σημασία τέσσερις μόνιμες επιτροπές:

- α) Η ΕΚΤ συμμετέχει με την ιδιότητα του παρατηρητή στις συναντήσεις της *Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας της Βασιλείας (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS)*. Η Επιτροπή αυτή, η οποία λειτουργεί ως μόνιμος φορέα συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Ομάδας των 10, αποτελεί έναν διεθνώς αναγνωρισμένο φορέα καθορισμού προτύπων για τη ρύθμιση, την εποπτεία και τις βέλτιστες πρακτικές στον τραπεζικό τομέα. Καθώς το έργο της Επιτροπής έχει ιδιαίτερη σημασία για τις δραστηριότητες της ΕΚΤ και του Ευρωσυστήματος στο πεδίο της προληπτικής εποπτείας και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, η ΕΚΤ συμμετέχει επίσης σε μερικές από τις υποομάδες της BCBS (π.χ. την Ομάδα για την Ηλεκτρονική Τραπεζική, την Ομάδα για τα Κεφάλαια, την Ειδική Ομάδα Έρευνας και την Ομάδα Διαχείρισης Κινδύνων).
- β) Η *Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού (Committee on Payment and Settlement Systems – CPSS)* βρίσκεται από τον Ιούνιο του 2000 υπό την προεδρία ενός μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ (Tommaso Padoa-Schioppa). Η CPSS πρωτοστατεί στις προσπάθειες προώθησης αποτελεσματικών και εύρωστων συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού.
- γ) Η ΕΚΤ είναι επίσης μέλος της *Επιτροπής για το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Σύστημα (Committee on the Global Financial System – CGFS)*. Οι

⁶ Από το Νοέμβριο του 2003 ο Πρόεδρος της ΕΚΤ προεδρεύει στις συνεδριάσεις της Ομάδας των 10.

δραστηριότητες της CGFS στοχεύουν στην αναγνώριση και αξιολόγηση των πιθανών πηγών έντασης για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, στην κατανόηση της λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών αγορών και στην προώθηση της αποτελεσματικότητας και της σταθερότητάς τους.

- δ) Τέλος, η ΕΚΤ είναι μέλος της *Επιτροπής για τις Αγορές (Markets Committee)* μέσω της οποίας έρχονται σε επαφή ανώτεροι εκπρόσωποι κεντρικών τραπεζών με σκοπό την τακτική επιθεώρηση των εξελίξεων στις χρηματοπιστωτικές αγορές και ιδιαίτερα στις αγορές συναλλάγματος.

Το Eurotower, η
έδρα της ΕΚΤ στη
Φραγκφούρτη.

6 Η ΕΚΤ ΩΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΟΝΤΟΤΗΤΑ

Ως κεντρική τράπεζα, η ΕΚΤ συνδυάζει χαρακτηριστικά τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Το νομικό της υπόβαθρο και η αποστολή της την καθιστούν δημόσια αρχή. Παράλληλα, οι πολιτικές της εφαρμόζονται κατά κύριο λόγο μέσω χρηματοοικονομικών πράξεων, ενώ η οργανωτική της δομή και οι μέθοδοι λειτουργίας της είναι παρόμοιες με αυτές των τραπεζών του ιδιωτικού τομέα. Κατά συνέπεια, η ΕΚΤ αποτελεί μια ιδιαίζουσα δημόσια αρχή με ορισμένα εταιρικά χαρακτηριστικά.

6.1 ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Τον Αύγουστο του 2003, η Εκτελεστική Επιτροπή υιοθέτησε δήλωση σχετικά με την αποστολή της ΕΚΤ, η οποία αντανακλά τους στόχους και τη θέση της στο πλαίσιο του Ευρωσυστήματος.

«Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν από κοινού το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ. Ο κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών: η διαφύλαξη της αξίας του ευρώ.»

Εμείς στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχουμε δεσμευθεί να εκτελούμε αποτελεσματικά όλα τα καθήκοντα κεντρικής τράπεζας που μας έχουν ανατεθεί, τα οποία ασκούμε επιδιώκοντας το ύψιστο επίπεδο ακεραιότητας, ικανοτήτων, αποδοτικότητας και διαφάνειας.»

Στο πρώτο μέρος της δήλωσης για την αποστολή δίδεται έμφαση στη ζωτική σχέση της ΕΚΤ με τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες της ζώνης του ευρώ και στον πρωταρχικό στόχο του Ευρωσυστήματος. Στο δεύτερο μέρος τονίζεται η δέσμευση της ΕΚΤ για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων της, καθώς και οι αξίες που έχουν ιδιαίτερη σημασία για το προσωπικό και τη διοίκηση της ΕΚΤ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε μεταξύ του προσωπικού της ΕΚΤ σημαντικότερες θεωρήθηκαν οι αξίες της ακεραιότητας, της ικανότητας, της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν άμεσα στη διατύπωση της δήλωσης για την αποστολή της ΕΚΤ.

Οι αξίες αυτές αντανακλώνται στον τρόπο με τον οποίο η ΕΚΤ έχει οργανώσει την εσωτερική της διάρθρωση και τις διαδικασίες λειτουργίας της. Τα εν λόγω διαρθρωτικά και διαδικαστικά χαρακτηριστικά δεν είναι στατικά, αλλά εξελίσσονται συνεχώς με στόχο την ανάπτυξη των βέλτιστων πρακτικών και προτύπων. Έτσι, στο αρχικό της στάδιο, οι προτεραιότητες της ΕΚΤ ήταν να θεσπίσει τις λειτουργίες της και να εισαγάγει το ευρώ. Μετά την επίτευξη αυτών των αρχικών στόχων, η ΕΚΤ πλέον έχει επικεντρωθεί περισσότερο στην ενίσχυση της εσωτερικής της οργάνωσης και της στρατηγικής διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού.

6.2 ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ο όρος «εταιρική διακυβέρνηση» μπορεί να έχει αρκετές διαφορετικές σημασίες και ορισμούς. Στο πλαίσιο της ΕΚΤ, ωστόσο, σημαίνει τα εξής:

- τους κανόνες και τις διαδικασίες για τη λήψη αποφάσεων σε εταιρικά ζητήματα της ΕΚΤ,
- τις ρυθμίσεις που ισχύουν για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης προς αυτές τις αποφάσεις και την εφαρμοστέα νομοθεσία.

Καθώς η ΕΚΤ είναι ανεξάρτητος οργανισμός, η εταιρική διακυβέρνησή της αποτελεί κατά κύριο λόγο ευθύνη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ και, ειδικότερα, του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής. Επιπλέον, υπάρχουν αρκετά επίπεδα εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου.

6.2.1 Ο ρόλος του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής στην εταιρική διακυβέρνηση

Το Διοικητικό Συμβούλιο ως το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων για τη διοίκηση και τη λειτουργία της ΕΚΤ εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό της ΕΚΤ και είναι υπεύθυνο ειδικότερα για τα οικονομικά της. Κατόπιν πρότασης της Εκτελεστικής Επιτροπής, εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό της ΕΚΤ και λαμβάνει όλες τις αποφάσεις που σχετίζονται με τους οικονομικούς πόρους της ΕΚΤ, καθώς και τη διανομή των κερδών και τον επιμερισμό της ζημίας των ετήσιων οικονομικών αποτελεσμάτων. Επίσης, καθορίζει τους όρους απασχόλησης τόσο των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής (βλ. Ενότητα 2.5.1) όσο και του προσωπικού της ΕΚΤ.

Η Εκτελεστική Επιτροπή ασκεί οργανωτικές και διοικητικές αρμοδιότητες στο πλαίσιο της καταστατικής της υποχρέωσης να διαχειρίζεται τις καθημερινές εργασίες της ΕΚΤ. Κατόπιν διαβούλευσης με το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την εσωτερική διάρθρωση της ΕΚΤ, δηλαδή τον αριθμό, την ονομασία και τις αρμοδιότητες των διοικητικών της μονάδων. Οι κύριες διοικητικές ή «υπηρεσιακές» μονάδες τίθενται υπό τον άμεσο διοικητικό έλεγχο της Εκτελεστικής Επιτροπής. Η Επιτροπή αποφασίζει στη συνέχεια για τις ατομικές αρμοδιότητες των μελών της όσον αφορά τις επιμέρους υπηρεσιακές μονάδες και ενημερώνει σχετικά τόσο το Διοικητικό Συμβούλιο όσο και το Γενικό Συμβούλιο. Οι αποφάσεις αυτές λαμβάνονται παρουσία όλων των μελών της Επιτροπής και μόνο με σύμφωνη ψήφο του Προέδρου.¹

Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι επίσης υπεύθυνη για όλα τα θέματα που σχετίζονται με το προσωπικό. Εγκρίνει τους κανόνες για θέματα προσωπικού (με στόχο την εφαρμογή των Όρων Απασχόλησης που καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο) και λαμβάνει όλες τις απαιτούμενες αποφάσεις σε σχέση με την επιλογή, το διορισμό και τις προαγωγές των μελών του προσωπικού της ΕΚΤ.

¹ Άρθρο 10.2 του Εσωτερικού Κανονισμού της ΕΚΤ.

6.2.2 Επίπεδα εξωτερικού και εσωτερικού ελέγχου

Όπως αναφέρθηκε στην Ενότητα 4.6, η οικονομική διαχείριση και ακεραιότητα της ΕΚΤ ελέγχεται εξωτερικά από ανεξάρτητους ελεγκτές, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF). Αυτά τα επίπεδα εξωτερικού ελέγχου συμπληρώνονται από ορισμένους μηχανισμούς και διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου που περιγράφονται παρακάτω.

Επιτροπή Προϋπολογισμού

Η Επιτροπή Προϋπολογισμού, η οποία συστάθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 15 του εσωτερικού κανονισμού της ΕΚΤ, επικουρεί το Διοικητικό Συμβούλιο σε θέματα σχετικά με τον προϋπολογισμό της ΕΚΤ. Αποτελείται από εκπροσώπους των κεντρικών τραπεζών του Ευρωσυστήματος, εκ των οποίων ένας αναλαμβάνει το ρόλο του προέδρου. Η Επιτροπή συγκεκριμένα εξετάζει το σχέδιο του ετήσιου προϋπολογισμού της ΕΚΤ και υποβάλλει γνώμη στο Διοικητικό Συμβούλιο προτού αυτό εγκρίνει τον προϋπολογισμό. Παρομοίως, η Επιτροπή υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο τις απόψεις της σχετικά με την εκτέλεση του ετήσιου προϋπολογισμού.

Διάρθρωση εσωτερικού ελέγχου

Η διάρθρωση του εσωτερικού ελέγχου βασίζεται σε μια λειτουργική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία κάθε υπηρεσιακή μονάδα είναι υπεύθυνη για τον εσωτερικό έλεγχο και την αποδοτικότητα εντός των ορίων της. Οι υπηρεσιακές μονάδες καθορίζουν και εφαρμόζουν μια σειρά από διαδικασίες λειτουργικού ελέγχου στον τομέα της αρμοδιότητάς τους. Επιπλέον, η Γενική Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού, Προϋπολογισμού και Οργάνωσης της ΕΚΤ, καθώς και το Τμήμα Διαχείρισης Κινδύνου εισηγούνται στην Εκτελεστική Επιτροπή προτάσεις σχετικά με θέματα ελέγχου που επηρεάζουν την ΕΚΤ στο σύνολό της.

Εσωτερική επιθεώρηση

Η Διεύθυνση Εσωτερικής Επιθεώρησης λογοδοτεί απευθείας στην Εκτελεστική Επιτροπή. Τα καθήκοντά της ορίζονται στο Καταστατικό Επιθεώρησης της ΕΚΤ, το οποίο συντάχθηκε από την Εκτελεστική Επιτροπή πάνω στη βάση διεθνών επαγγελματικών προτύπων και ειδικότερα των προτύπων του Ιδρύματος Εσωτερικών Επιθεωρητών (Institute of Internal Auditors).

Κώδικες συμπεριφοράς και κανόνες για την αποτροπή της εκμετάλλευσης εμπιστευτικών πληροφοριών

Μια από τις κεντρικές αξίες της ΕΚΤ είναι η επιδίωξη του ύψιστου βαθμού ακεραιότητας. Γι' αυτό και έχει καθιερώσει κανόνες και διαδικασίες που καταδεικνύουν τη δέσμευσή της σε αυτόν το στόχο.

Ο *Κώδικας Συμπεριφοράς των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου*, που υιοθετήθηκε το Μάιο του 2002², αντανακλά την ευθύνη όλων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου να διαφυλάττουν την ακεραιότητα και το κύρος του Ευρωσυστήματος, καθώς και την αποτελεσματικότητα των πράξεών του. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει διορίσει επίσης έναν σύμβουλο ο οποίος παρέχει οδηγίες στα μέλη του σχετικά με ζητήματα επαγγελματικής συμπεριφοράς.

² EE C 123 της 24.5.2002, σ. 9.

Ο Κώδικας Συμπεριφοράς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας³ παρέχει κατευθυντήριες γραμμές και καθορίζει σημεία αναφοράς για το προσωπικό της ΕΚΤ και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, προτρέποντάς τα να διατηρούν υψηλό επίπεδο επαγγελματικής δεοντολογίας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Επίσης, έχουν καταρτιστεί κανόνες περί εκμετάλλευσης εμπιστευτικών πληροφοριών⁴ που αποσκοπούν στην αποτροπή της κατάχρησης ευαίσθητων πληροφοριών για τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Οι κανόνες αυτοί απαγορεύουν στο προσωπικό της ΕΚΤ και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής να εκμεταλλεύονται, άμεσα ή έμμεσα, εσωτερικές πληροφορίες κατά την άσκηση ιδιωτικών οικονομικών δραστηριοτήτων, με δικό τους κίνδυνο και για δικό τους λογαριασμό ή με κίνδυνο και για λογαριασμό τρίτων.

Η Εκτελεστική Επιτροπή έχει διορίσει σύμβουλο δεοντολογίας, έργο του οποίου είναι να παρέχει οδηγίες σχετικά με όλες τις πτυχές της επαγγελματικής συμπεριφοράς και να διασφαλίζει τη συνεπή ερμηνεία αυτών των κανόνων περί εκμετάλλευσης εμπιστευτικών πληροφοριών.

Υπεύθυνος προστασίας δεδομένων

Στο πλαίσιο Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵, η Εκτελεστική Επιτροπή έχει ορίσει έναν υπεύθυνο προστασίας δεδομένων, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του την 1η Ιανουαρίου 2002. Ο εν λόγω υπεύθυνος διασφαλίζει τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των προσωπικών δεδομένων που συλλέγει ή επεξεργάζεται η ΕΚΤ.

Κανόνες περί προμηθειών

Κατά την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών, η ΕΚΤ αποδίδει τη δέουσα σημασία στις αρχές της δημοσιότητας, της διαφάνειας, της ίσης πρόσβασης, της αποφυγής των διακρίσεων και της αποτελεσματικής διαχείρισης. Οι κανόνες περί προμηθειών της ΕΚΤ ακολουθούν τις αρχές των κοινοτικών οδηγιών για τη σύναψη δημόσιων συμβάσεων. Ορίζουν κατηγορηματικά ότι παρεκκλίσεις από τις εν λόγω αρχές μπορούν να γίνουν μόνο σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης, για λόγους ασφάλειας ή μυστικότητας, όταν υπάρχει ένας μόνο προμηθευτής για προμήθειες από τις ΕθνΚΤ προς την ΕΚΤ ή, τέλος, για να διατηρηθεί η συνέχεια μεταξύ προμηθειών.

6.2.3 Πρόσβαση στα αρχεία της ΕΚΤ

Η πρόσβαση του κοινού στα αρχεία της ΕΚΤ διέπεται από τις διατάξεις της απόφασης της ΕΚΤ της 4ης Μαρτίου 2004⁶. Η απόφαση αυτή παρέχει στο κοινό το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα της ΕΚΤ στο πλαίσιο των ψηφισμάτων

³ ΕΕ C 76 της 8.3.2001, σ. 12.

⁴ ΕΕ C 236 της 22.8.2001, σ. 13.

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1).

⁶ Απόφαση ΕΚΤ/2004/3, της 4ης Μαρτίου 2004, σχετικά με την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΕ L 80 της 18.3.2004, σ. 42).

που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις συνόδους του Birmingham (1992) και της Κοπεγχάγης (1993), με σκοπό να φέρει την Κοινότητα πιο κοντά στους πολίτες της και παράλληλα αναγνωρίζοντας το έννομο συμφέρον του κοινού να ενημερώνεται για την οργάνωση και τη λειτουργία των οργάνων και οργανισμών που χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους.

Ο όρος «έγγραφο» αναφέρεται σε οποιοδήποτε κείμενο, ανεξαρτήτως μέσου, το οποίο έχει συνταχθεί από την ΕΚΤ ή βρίσκεται στην κατοχή της και σχετίζεται με τις πολιτικές, τις δραστηριότητες ή τις αποφάσεις της. Επομένως, το κοινό έχει πρόσβαση και στα έγγραφα που προέρχονται από το ENI και την Επιτροπή των Διοικήτων και βρίσκονται στα αρχεία της ΕΚΤ.

Δεν παραχωρείται πρόσβαση σε έγγραφα όταν η δημοσιοποίησή τους δεν εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, όσον αφορά τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των πρακτικών των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ. Τα εν λόγω, καθώς και άλλα σχετικά έγγραφα, διατηρούνται εμπιστευτικά για μια μέγιστη περίοδο 30 ετών. Το σκεπτικό για τη διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα αυτών των εγγράφων (βλ. Ενότητα 4.2.2) υπερσχύει του δικαιώματος που έχει το κοινό στην πληροφόρηση. Ωστόσο, η διατήρηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα δεν βλάπτει το δημόσιο συμφέρον, καθώς η ΕΚΤ παρέχει αναλυτική ενημέρωση στο κοινό σχετικά με τα αποτελέσματα των συνεδριάσεων των οργάνων λήψης αποφάσεων.

Οι αιτήσεις για πρόσβαση στα έγγραφα της ΕΚΤ πρέπει να απευθύνονται στη Γενική Διεύθυνση Γραμματείας και Γλωσσικών Υπηρεσιών, η οποία διαχειρίζεται τα αρχεία της ΕΚΤ. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στην αίτηση, το θέμα μπορεί να παραπεμφθεί στην Εκτελεστική Επιτροπή. Σε περίπτωση απερίφραστης απόρριψης μιας αίτησης από την πλευρά της ΕΚΤ, το ζήτημα μπορεί να παραπεμφθεί στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή και στο Δικαστήριο σύμφωνα με τα άρθρα 195 και 230 της Συνθήκης ΕΚ.

6.3 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ

Η ΕΚΤ διαιρείται επί του παρόντος σε 17 υπηρεσιακές μονάδες (βλ. Διάγραμμα 3). Η επίπεδη οργανωτική διάρθρωση αντικατοπτρίζει το εύρος των λειτουργιών της ΕΚΤ, καθώς και την επιθυμία να αποφευχθεί η δημιουργία εκτεταμένης ιεραρχίας. Κάθε υπηρεσιακή μονάδα βρίσκεται υπό τη διεύθυνση ενός ανώτερου διευθυντικού στελέχους (Γενικού Διευθυντή ή Διευθυντή), ο οποίος λογοδοτεί σε ένα μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής. Αρκετοί επικεφαλής μονάδων προεδρεύουν επίσης και επιτροπών του ΕΣΚΤ στον τομέα της αρμοδιότητάς τους (βλ. Ενότητα 2.5.2).

Έχουν δημιουργηθεί αρκετές εσωτερικές επιτροπές της ΕΚΤ με σκοπό να διευκολύνεται η εκτέλεση διατμηματικών λειτουργιών. Το 2003, η Εκτελεστική Επιτροπή ίδρυσε επίσης μια Επιτροπή Διαχείρισης, η οποία συμβουλεύει και επικουρεί την Εκτελεστική Επιτροπή σε ζητήματα που σχετίζονται με τη διοίκηση της ΕΚΤ, το στρατηγικό της σχεδιασμό και τη διαδικασία του ετήσιου προϋπολογισμού. Η Επιτροπή Διαχείρισης βρίσκεται υπό την προεδρία ενός μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής και αποτελείται από ανώτερα διευθυντικά στελέχη.

6.4 ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η ΕΚΤ έχει την εξουσία να καθορίζει αυτόνομα την πολιτική για το προσωπικό της. Η εν λόγω αυτονομία αποτελεί μέρος της ανεξαρτησίας της ΕΚΤ, όπως αυτή διασφαλίζεται με το άρθρο 108 της Συνθήκης ΕΚ και θεμελιώνεται στο άρθρο 36 του Καταστατικού του ΕΣΚΤ.

6.4.1 Προσωπικό

Το προσωπικό που απασχολεί η ΕΚΤ προέρχεται από το σύνολο των κρατών μελών της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των υπό ένταξη χωρών). Στα τέλη του 2005, η ΕΚΤ απασχολούσε 1.360 υπαλλήλους με μόνιμη σύμβαση ή σύμβαση ορισμένου χρόνου διάρκειας τουλάχιστον 12 μηνών. Επιπλέον, η ΕΚΤ προσφέρει συμβάσεις διάρκειας μικρότερης του ενός έτους για την κάλυψη έκτακτων αναγκών και προσλαμβάνει εμπειρογνώμονες από τις κεντρικές τράπεζες του ΕΣΚΤ για μικρές περιόδους, στο πλαίσιο του προγράμματος ανταλλαγής προσωπικού του Ευρωσυστήματος. Το προσωπικό της ΕΚΤ αποτελείται κατά μεγάλο μέρος από εξειδικευμένους επαγγελματίες, οι οποίοι αναλαμβάνουν καθήκοντα ανάλυσης, έρευνας και εταιρικής διοίκησης. Η ΕΚΤ, ως ο πυρήνας του Ευρωσυστήματος, έχει δημιουργήσει ένα μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας που απαιτούν διοικητικά και αναλυτικά προσόντα. Οι περισσότεροι από τους επαγγελματίες που καταλαμβάνουν τις θέσεις αυτές έχουν σπουδάσει οικονομικά σε πτυχιακό ή μεταπτυχιακό επίπεδο.

Τα μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ επιλέγονται, διορίζονται και προάγονται βάσει των επαγγελματικών τους προσόντων και με τη δέουσα προσοχή στις αρχές της δημοσιότητας, της διαφάνειας, της ίσης πρόσβασης και των μη διακρίσεων. Στο πλαίσιο των αρχών αυτών, οι κανόνες πρόσληψης που υιοθετήθηκαν από την Εκτελεστική Επιτροπή⁷ καθορίζουν μια διαδικασία επιλογής που στοχεύει στην πρόσληψη ικανών και εξειδικευμένων ατόμων με υψηλά πρότυπα

⁷ ΕΚΤ (2004), Διοικητική Εγκύκλιος 05/2004 της 18ης Μαΐου 2004.

Διάγραμμα 3 Η οργανωτική δομή της ΕΚΤ

ακεραιότητας. Η διαδικασία επιλογής, με τη δέουσα προσοχή στην παραπάνω αρχή, αποσκοπεί επίσης στη διασφάλιση της ευρύτερης δυνατής γεωγραφικής βάσης μεταξύ των πολιτών των κρατών μελών της ΕΕ, ανεξάρτητα από φυλετική ή εθνική καταγωγή, θρησκεία ή πεποιθήσεις, σεξουαλικές προτιμήσεις ή αναπηρίες. Η ΕΚΤ δεν χρησιμοποιεί ποσοτώσεις σχετικά με την εθνικότητα. Αντιθέτως, η πολιτική της ΕΚΤ να δημοσιεύει αγγελίες στο σύνολο της ΕΕ με ειδικές εκστρατείες πληροφόρησης, διασφαλίζει ισότητα ευκαιριών για όλες τις εθνικότητες της ΕΕ.

Οι όροι απασχόλησης που ισχύουν για το προσωπικό της ΕΚΤ καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και εφαρμόζονται μέσω των κανόνων για την απασχόληση που υιοθετούνται από την Εκτελεστική Επιτροπή. Αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των μεμονωμένων συμβάσεων απασχόλησης που συνάπτει η ΕΚΤ με τα μέλη του προσωπικού της.

Οι μισθοί και τα επιδόματα των μελών του προσωπικού της ΕΚΤ βρίσκονται σε συγκρίσιμο επίπεδο με τους αντίστοιχους μισθούς και επιδόματα άλλων ευρωπαϊκών ή διεθνών οργανισμών με έδρα στην Ευρώπη. Η ΕΚΤ διαθέτει προγράμματα για την υποστήριξη των μελών του προσωπικού, που προσλαμβάνονται απ' όλη την ΕΕ, κατά τη μετακίνηση των ιδίων και των οικογενειών τους στη Φραγκφούρτη. Επιπλέον, η ΕΚΤ παρέχει στο προσωπικό της παιδικό σταθμό και διεθνείς εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις. Από το Σεπτέμβριο του 2002 τα παιδιά των μελών του προσωπικού της ΕΚΤ έχουν τη δυνατότητα να γραφτούν στο νέο Ευρωπαϊκό Σχολείο, το οποίο έχει εγκατασταθεί στα βορειοδυτικά της Φραγκφούρτης.⁸

Οι μισθοί που καταβάλλει η ΕΚΤ, συμπεριλαμβανομένων των απολαβών των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής, φορολογούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα προς όφελος του προϋπολογισμού της.

Η στρατηγική της ΕΚΤ για το ανθρώπινο δυναμικό επικεντρώνεται ολοένα και περισσότερο στην εδραίωση των κοινών αξιών που έχει αναγνωρίσει η ΕΚΤ στη δήλωση για την αποστολή της. Περιλαμβάνει μέτρα για την προώθηση της εσωτερικής και εξωτερικής κινητικότητας, την ενίσχυση των διοικητικών και ηγετικών προσόντων και την ανάπτυξη πλαισίου επιμόρφωσης με σκοπό τη συνεχή απόκτηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων και προσόντων. Στο πλαίσιο της πολυεθνικής σύνθεσης των μελών του προσωπικού της, η ΕΚΤ έχει ενσωματώσει στις καθημερινές της εργασίες τη διαχείριση της διαφορετικότητας. Με τη διαχείριση της διαφορετικότητας επιδιώκεται η γεφύρωση των διαφορών μεταξύ των μελών του προσωπικού ώστε να δημιουργηθεί ένα γόνιμο περιβάλλον εργασίας στο οποίο θα επικρατεί σεβασμός, θα αξιοποιούνται πλήρως όλες οι ιδιαίτερες ικανότητες και θα επιτυγχάνονται οι στόχοι του οργανισμού.

Τα δικαιώματα του προσωπικού της ΕΚΤ προστατεύονται από το νομικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα στις αντιδικίες μεταξύ της ΕΚΤ και του προσωπικού της. Στα δικαιώματα του προσωπικού περιλαμβάνεται και το δικαίωμα στην απεργία.

⁸ Τα Ευρωπαϊκά Σχολεία αποτελούν κοινό εγχείρημα των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και έχουν ιδρυθεί κατά κύριο λόγο προς όφελος των μελών του προσωπικού των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και οργανισμών.

Ένας ανεξάρτητος Κοινωνικός Σύμβουλος παρέχει εμπιστευτικές συμβουλές επί εργασιακών θεμάτων στα μέλη του προσωπικού και μεσολαβεί σε διαπροσωπικές συγκρούσεις στο χώρο εργασίας. Η ΕΚΤ έχει ορίσει επίσης έναν ανεξάρτητο Σύμβουλο σε Θέματα Ίσων Ευκαιριών, ο οποίος παρέχει συμβουλές επί θεμάτων που αφορούν τις ίσες ευκαιρίες με την ευρύτερή τους έννοια, για παράδειγμα σε σχέση με το φύλο, την εθνικότητα και την ηλικία.

6.4.2 Η εκπροσώπηση του προσωπικού της ΕΚΤ

Οι όροι απασχόλησης της ΕΚΤ προβλέπουν ότι η εκπροσώπηση του προσωπικού θα πρέπει να πραγματοποιείται μέσω της Επιτροπής Προσωπικού. Η εν λόγω Επιτροπή εκπροσωπεί το γενικό συμφέρον όλων των μελών του προσωπικού σε ζητήματα που σχετίζονται με τις συμβάσεις απασχόλησης, τους κανονισμούς υπηρεσιακής κατάστασης και τις αποδοχές, τις συνθήκες απασχόλησης, εργασίας, υγιεινής και ασφάλειας στην ΕΚΤ, καθώς και την ασφαλιστική κάλυψη και το συνταξιοδοτικό καθεστώς. Τα μέλη της εκλέγονται με μυστική ψηφοφορία, στην οποία συμμετέχουν όλα τα μέλη του προσωπικού.

Σύμφωνα με τους όρους απασχόλησης, η Επιτροπή Προσωπικού της ΕΚΤ διαθέτει το δικαίωμα να παρέχει συμβουλές σε αυτά τα ζητήματα και η ΕΚΤ δείχνει απόλυτο σεβασμό σε αυτό το δικαίωμα. Επιπλέον, η ΕΚΤ έχει διαθέσει στην Επιτροπή Προσωπικού όλες τις διευκολύνσεις που απαιτούνται για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων της. Για παράδειγμα, στα μέλη της χορηγείται μερική απαλλαγή από την εργασία, η οποία ισοδυναμεί με 2,3 θέσεις πλήρους απασχόλησης. Επιπλέον, η ΕΚΤ καλύπτει τα έξοδα για τη γραμματειακή και υλικοτεχνική υποστήριξη, καθώς και για την παροχή νομικών συμβουλών.

Μερικά από τα μέλη του προσωπικού της ΕΚΤ συμμετέχουν στην Ένωση του Προσωπικού της ΕΚΤ (Union of the staff of the ECB – USE). Η ΕΚΤ ζητά τη γνώμη της USE σε ζητήματα που σχετίζονται με τις κοινωνικές και εργασιακές συνθήκες. Ωστόσο, το 2002 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε απαράδεκτο το αίτημα της USE και μιας εξωτερικής συνδικαλιστικής οργάνωσης, της Οργάνωσης Διεθνών και Ευρωπαϊκών Δημόσιων Υπηρεσιών (International and European Public Services Organisation - IPSO), να αναγνωριστούν ως εταίροι κατά τη διαπραγμάτευση συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Η έφεση που άσκησε η IPSO ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τελικά αποσύρθηκε.

6.4.3 Κοινωνικός Διάλογος σε σχέση με το ΕΣΚΤ

Το 1999 η ΕΚΤ καθιέρωσε έναν εθελοντικό Κοινωνικό Διάλογο με τις ευρωπαϊκές ομοσπονδίες εργατικών σωματείων που εκπροσωπούν τους υπαλλήλους των κεντρικών τραπεζών του ΕΣΚΤ:

- UNI-Euroρα (πρώην Eurofiet),
- Μόνιμη Επιτροπή των σωματείων του προσωπικού των κεντρικών τραπεζών (SCECBU),
- Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Σωματείων Δημόσιου Τομέα (EPSU).

Ο Κοινωνικός Διάλογος καθιερώθηκε κατόπιν αιτήματος των ευρωπαϊκών ομοσπονδιών εργατικών σωματείων. Σε αυτόν συμμετέχουν εκπρόσωποι των

υπαλλήλων από κάθε κεντρική τράπεζα του ΕΣΚΤ. Στο πλαίσιο του διαλόγου καλύπτονται διάφορες πτυχές των αποφάσεων που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο επίπεδο και την ποιότητα της απασχόλησης στις ΕθνΚΤ (π.χ. η ουσία τους, το σκεπτικό στο οποίο βασίζονται και η επιλογή της χρονικής στιγμής). Έτσι διασφαλίζεται το δικαίωμα των εκπροσώπων του προσωπικού της ΕΚΤ και κάθε ΕθνΚΤ της ΕΕ να εκφράσουν τις απόψεις τους, πριν να ληφθούν αποφάσεις από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ.

Όπως δηλώνεται ρητά στο έγγραφο που υπογράφηκε από τα ενδιαφερόμενα μέρη το Δεκέμβριο του 1999, ο Κοινωνικός Διάλογος δεν καλύπτει τις εργασιακές σχέσεις εντός της ΕΚΤ και κάθε ΕθνΚΤ ξεχωριστά. Οι σχέσεις αυτές αφορούν αποκλειστικά την ΕΚΤ και κάθε ΕθνΚΤ ξεχωριστά και εξετάζονται στο επίπεδο της κάθε τράπεζας.

6.5 ΕΔΡΑ ΚΑΙ ΚΤΙΡΙΑΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Με κοινή συμφωνία των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών της ΕΕ στις 29 Οκτωβρίου 1993, επιλέχθηκε η Φραγκφούρτη ως έδρα της ΕΚΤ.⁹ Στις 18 Σεπτεμβρίου 1998 υπογράφηκε η Συμφωνία Καθορισμού Έδρας με την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 4 Μαρτίου 1999. Καλύπτει πρακτικές και τεχνικές πτυχές της εφαρμογής του Πρωτοκόλλου περί προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Επί του παρόντος, η ΕΚΤ στεγάζεται σε τρία ενοικιαζόμενα κτίρια στο κέντρο της Φραγκφούρτης. Ωστόσο, έχει ληφθεί απόφαση για κατασκευή ιδιόκτητων κτιριακών εγκαταστάσεων. Το Μάρτιο του 2002, η ΕΚΤ αγόρασε οικόπεδο στο ανατολικό τμήμα της Φραγκφούρτης, στο οποίο βρίσκεται επί του παρόντος η Grossmarkthalle (κεντρική αγορά) της Φραγκφούρτης, η οποία στεγάζεται σε διατηρητέο κτίριο που θα συμπεριληφθεί στο σχεδιασμό των νέων κτιριακών εγκαταστάσεων.

Το Νοέμβριο του 2002, η ΕΚΤ προκήρυξε διεθνή πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό διαγωνισμό για τις νέες κτιριακές εγκαταστάσεις της.¹⁰ Στο διαγωνισμό συμμετείχαν περισσότεροι από 300 αρχιτέκτονες προερχόμενοι από 31 χώρες και από τις πέντε ηπείρους. Μια Επιτροπή Προεπιλογής, αποτελούμενη από πέντε εμπειρογνώμονες της ΕΚΤ και συνεπικουρούμενη από πέντε αρχιτέκτονες, επέλεξε 80 υποψήφιους, 70 καταξιωμένους και 10 ανερχόμενους νέους αρχιτέκτονες.

Διεθνής κριτική επιτροπή, υπό την προεδρία του Αντιπροέδρου της ΕΚΤ, Λουκά Δ. Παπαδήμου και απαρτιζόμενη από 12 μέλη (τρία από την ΕΚΤ, τρία από τις ΕθνΚΤ, πέντε διεθνούς φήμης αρχιτέκτονες και έναν εκπρόσωπο του Δήμου της Φραγκφούρτης) επέλεξε τρία νικητήρια σχέδια το Φεβρουάριο του 2004.¹¹

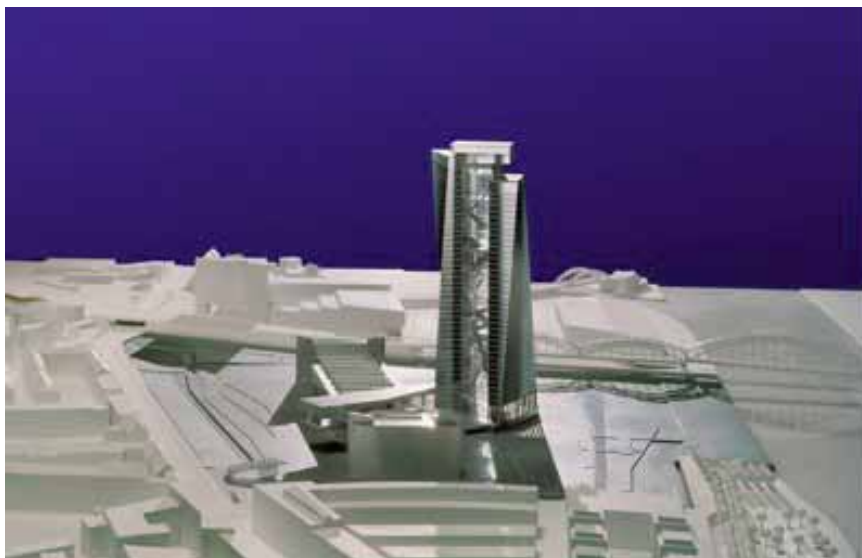
⁹ Απόφαση την οποία έλαβαν με κοινή συμφωνία οι εκπρόσωποι των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνεργάσιμοι σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων σχετικά με τον καθορισμό της έδρας ορισμένων οργανισμών και υπηρεσιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, καθώς και της Europol (EE C 323 της 30.11.1993, σ. 1).

¹⁰ Βλ. δελτίο Τύπου της ΕΚΤ της 26 Νοεμβρίου 2002.

¹¹ Βλ. δελτίο Τύπου της ΕΚΤ της 13 Φεβρουαρίου 2004.

Η επιλογή έγινε βάσει προκαθορισμένων κριτηρίων, όπως η ποιότητα του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, η πρωτοτυπία, η έμπνευση και η καινοτομία του σχεδίου, καθώς και η ενσωμάτωσή του στον περιβάλλοντα χώρο.

Στη συνέχεια απευθύνθηκε πρόσκληση και στους τρεις βραβευθέντες να συμμετάσχουν στη φάση αναθεώρησης του σχεδίου, κατά την οποία τα αρχιτεκτονικά γραφεία έπρεπε να αναθεωρήσουν τη σχεδιαστική τους πρόταση λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συστάσεις και απαιτήσεις της κριτικής επιτροπής, της ΕΚΤ και του Δήμου της Φραγκφούρτης. Μετά την ολοκλήρωση της φάσης αναθεώρησης, τον Ιανουάριο του 2005, η ΕΚΤ επέλεξε την αναθεωρημένη πρόταση του αρχιτεκτονικού γραφείου COOP HIMMELB(L)AU, το οποίο είχε κερδίσει στο διεθνή πολεοδομικό και αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Μετά την επιτυχή βελτιστοποίηση του σχεδίου, η φάση προγραμματισμού άρχισε το Μάρτιο του 2006. Η ανέγερση προβλέπεται να ξεκινήσει προς το τέλος του 2007 και να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2011.

Μακέτα των μελλοντικών κτιριακών εγκαταστάσεων της ΕΚΤ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 2

Η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με τη δημιουργία κοινής αγοράς, οικονομικής και νομισματικής ένωσης και με την εφαρμογή των κοινών πολιτικών ή δράσεων που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4, να προάγει στο σύνολο της Κοινότητας την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, αειφόρο, μη πληθωριστική ανάπτυξη, υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας και σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων, υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ κρατών μελών.

Άρθρο 3

1. Για τους σκοπούς του άρθρου 2, η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους και με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη:

- α) την απαγόρευση, μεταξύ των κρατών μελών, των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών κατά την εισαγωγή και την εξαγωγή εμπορευμάτων, καθώς και όλων των άλλων μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος,
- β) μια κοινή εμπορική πολιτική,
- γ) μια εσωτερική αγορά την οποία θα χαρακτηρίζει η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, μεταξύ των κρατών μελών,
- δ) μέτρα σχετικά με την είσοδο και την κυκλοφορία των προσώπων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Τίτλου IV,
- ε) μια κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας,
- στ) μια κοινή πολιτική στον τομέα των μεταφορών,
- ζ) ένα καθεστώς που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά,
- η) την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών στο βαθμό που απαιτείται για τη λειτουργία της κοινής αγοράς,

- θ) την προαγωγή του συντονισμού μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών για την απασχόληση προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά τους με την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής για την απασχόληση,
- ι) μια πολιτική στον κοινωνικό τομέα, η οποία περιλαμβάνει ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,
- κ) την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής,
- λ) μια πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος,
- μ) την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Κοινότητας,
- ν) την προώθηση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης,
- ξ) την ενθάρρυνση της δημιουργίας και της ανάπτυξης διευρωπαϊκών δικτύων,
- ο) συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας,
- π) συμβολή σε μία παιδεία και κατάρτιση υψηλού επιπέδου, καθώς και στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών,
- ρ) μια πολιτική στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη,
- σ) τη σύνδεση με τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη, με σκοπό την αύξηση των συναλλαγών και την προώθηση με κοινή προσπάθεια της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης,
- τ) συμβολή στην ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών,
- υ) μέτρα στους τομείς της ενέργειας, της πολιτικής άμυνας και του τουρισμού.

2. Σε όλες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, η Κοινότητα επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Άρθρο 4

1. Για τους σκοπούς του άρθρου 2, η δράση των κρατών μελών και της Κοινότητας περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους και με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη, τη θέσπιση μιας οικονομικής πολιτικής, που βασίζεται στο στενό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών, στην εσωτερική αγορά, καθώς και στον καθορισμό κοινών στόχων, και ασκείται σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

2. Παράλληλα, και σύμφωνα με τους όρους, το χρονοδιάγραμμα και τις διαδικασίες που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη, η δράση αυτή περιλαμβάνει τον αμετάκλητο καθορισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών, γεγονός που θα οδηγήσει στην καθιέρωση ενιαίου νομίσματος, του Ecu, και τον καθορισμό και

την άσκηση ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής, πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, και, υπό την επιύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Κοινότητα, σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

3. Οι δράσεις αυτές των κρατών μελών και της Κοινότητας συνεπάγονται την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών: σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

Άρθρο 8

Ιδρύεται, με τις διαδικασίες που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη, ένα Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, εφεξής καλούμενο «ΕΣΚΤ», και μία Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, εφεξής καλούμενη «ΕΚΤ», που δρουν μέσα στα όρια των εξουσιών που τους ανατίθενται από την παρούσα Συνθήκη και το προσαρτημένο σ' αυτήν καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ, το οποίο εφεξής καλείται «καταστατικό του ΕΣΚΤ».

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Τίτλος VII

Οικονομική και νομισματική πολιτική

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο 98

Τα κράτη μέλη ασκούν την οικονομική τους πολιτική με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2, και στα πλαίσια των γενικών προσανατολισμών που αναφέρονται στο άρθρο 99 παράγραφος 2. Τα κράτη μέλη και η Κοινότητα δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές του άρθρου 4.

Άρθρο 99

1. Τα κράτη μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος και τις συντονίζουν στα πλαίσια του Συμβουλίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 98.

2. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας και απευθύνει έκθεση με τα πορίσματά του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με βάση την έκθεση αυτή του Συμβουλίου, συζητά τα συμπεράσματα για τους γενικούς προσανατολισμούς

των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Κοινότητας.

Με βάση τα συμπεράσματα αυτά, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, διατυπώνει σύσταση όπου εκτίθενται αυτοί οι γενικοί προσανατολισμοί. Το Συμβούλιο γνωστοποιεί τη σύστασή του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3. Προκειμένου να εξασφαλισθεί στενότερος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών και συνεχής σύγκλιση των οικονομικών επιδόσεων των κρατών μελών, το Συμβούλιο, βάσει εκθέσεων που υποβάλλει η Επιτροπή, παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις σε κάθε κράτος μέλος και στην Κοινότητα, καθώς και τη συνέπεια των οικονομικών πολιτικών με τους γενικούς προσανατολισμούς που αναφέρονται στην παράγραφο 2, και προβαίνει τακτικά σε συνολική αξιολόγηση.

Για τους σκοπούς αυτής της πολυμερούς εποπτείας, τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τα σημαντικά μέτρα που λαμβάνουν στον τομέα της οικονομικής τους πολιτικής και της διαβιβάζουν όποιες άλλες πληροφορίες κρίνουν αναγκαίες.

4. Όταν διαπιστώνεται, στα πλαίσια της διαδικασίας της παραγράφου 3, ότι η οικονομική πολιτική ενός κράτους μέλους αντιβαίνει προς τους γενικούς προσανατολισμούς της παραγράφου 2 ή ότι ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την καλή λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, μπορεί να απευθύνει τις αναγκαίες συστάσεις προς το οικείο κράτος μέλος. Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία να ανακοινώσει δημοσία τις συστάσεις του.

Ο πρόεδρος του Συμβουλίου και η Επιτροπή διαβιβάζουν έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα αποτελέσματα της πολυμερούς εποπτείας. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου μπορεί να κληθεί να εμφανισθεί ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εάν το Συμβούλιο έχει ανακοινώσει δημοσία τις συστάσεις του.

5. Το Συμβούλιο, ακολουθώντας τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 252, μπορεί να θεσπίζει λεπτομερείς κανόνες για τη διαδικασία πολυμερούς εποπτείας που αναφέρεται στις παραγράφους 3 και 4 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 100

1. Με την επιφύλαξη άλλων διαδικασιών που προβλέπονται στην παρούσα Συνθήκη, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, προτάσει της Επιτροπής, μπορεί να θεσπίζει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση της οικονομικής κατάστασης, ιδίως εάν ανακύψουν σοβαρές δυσκολίες στον εφοδιασμό με ορισμένα προϊόντα.

2. Όταν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες, οφειλόμενες σε φυσικές καταστροφές ή έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχό του, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής, μπορεί να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία να του χορηγήσει, υπό ορισμένους όρους, κοινοτική χρηματοδοτική ενίσχυση. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη ληφθείσα απόφαση.

Άρθρο 101

1. Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιοδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών, οι οποίες εφεξής αποκαλούνται «Εθνικές κεντρικές τράπεζες», προς κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών· απαγορεύεται επίσης να αγοράζουν απευθείας χρεώγραφα από τους οργανισμούς ή τους φορείς αυτούς η ΕΚΤ ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες.

2. Η παράγραφος 1 δεν ισχύει για τα πιστωτικά ιδρύματα που ανήκουν στο δημόσιο, στα οποία οφείλουν να επιφυλάσσουν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και η ΕΚΤ την ίδια μεταχείριση όπως και στα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά τη διάθεση αποθεμάτων από τις κεντρικές τράπεζες.

Άρθρο 102

1. Απαγορεύεται κάθε μέτρο που θεσπίζει προνομιακή πρόσβαση των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, των κεντρικών κυβερνήσεων, των περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημοσίων αρχών, των άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή των δημοσίων επιχειρήσεων των κρατών μελών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εφόσον δεν υπαγορεύεται από λόγους προληπτικής εποπτείας.

2. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 252, προσδιορίζει, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, τους ορισμούς για την εφαρμογή της απαγόρευσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 103

1. Η Κοινότητα δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει, με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου.

2. Εάν προκύψει ανάγκη, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 252, μπορεί να προσδιορίσει τους ορισμούς για την εφαρμογή των απαγορεύσεων του άρθρου 101 και του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 104

1. Τα κράτη μέλη αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα.

2. Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της δημοσιονομικής κατάστασης και το ύψος του δημοσίου χρέους στα κράτη μέλη προκειμένου να εντοπίζει

τις μεγάλες αποκλίσεις. Ειδικότερα, εξετάζει την τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, με βάση τα εξής δύο κριτήρια:

- α) κατά πόσον ο λόγος του προβλεπομένου ή υφισταμένου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν:
 - είτε ο λόγος αυτός σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς,
 - είτε, εναλλακτικά, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς,
- β) κατά πόσον ο λόγος του δημοσίου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν υπερβαίνει μια τιμή αναφοράς, εκτός εάν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό.

Οι τιμές αναφοράς ορίζονται στο πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, που προσαρτάται στην παρούσα Συνθήκη.

3. Εάν ένα κράτος μέλος δεν εκπληρώνει τους όρους ενός από τα κριτήρια αυτά ή αμφοτέρων των κριτηρίων, η Επιτροπή συντάσσει έκθεση. Η έκθεση της Επιτροπής λαμβάνει επίσης υπόψη το κατά πόσον το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων καθώς και όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της μεσοπρόθεσμης οικονομικής και δημοσιονομικής κατάστασης του κράτους μέλους.

Η Επιτροπή μπορεί επίσης να συντάξει έκθεση εάν, μολονότι εκπληρώνονται οι όροι των κριτηρίων, θεωρεί ότι υπάρχει σε ένα κράτος μέλος ο κίνδυνος υπερβολικού ελλείμματος.

4. Η επιτροπή του άρθρου 114 διατυπώνει γνώμη για την έκθεση της Επιτροπής.

5. Εάν η Επιτροπή κρίνει ότι υπάρχει ή ότι μπορεί να εμφανισθεί υπερβολικό έλλειμμα σε ένα κράτος μέλος, τότε απευθύνει τη γνώμη της στο Συμβούλιο.

6. Το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία, μετά από σύσταση της Επιτροπής και αφού λάβει υπόψη τυχόν παρατηρήσεις του εν λόγω κράτους μέλους, αποφασίζει, μετά από συνολική εκτίμηση, εάν υφίσταται ή όχι υπερβολικό έλλειμμα.

7. Εάν το Συμβούλιο αποφασίσει, σύμφωνα με την παράγραφο 6, ότι υπάρχει υπερβολικό έλλειμμα, απευθύνει συστάσεις στο εν λόγω κράτος μέλος προκειμένου να τερματιστεί η κατάσταση αυτή εντός καθορισμένου χρονικού διαστήματος. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 8, οι συστάσεις αυτές δεν ανακοινώνονται δημοσία.

8. Εάν το Συμβούλιο διαπιστώσει ότι δεν ανελήφθη αποτελεσματική δράση σε εφαρμογή των συστάσεών του, εντός του καθορισμένου χρονικού διαστήματος, τότε μπορεί να τις ανακοινώσει δημοσία.

9. Εάν ένα κράτος μέλος επιμένει να μην εφαρμόζει τις συστάσεις του Συμβουλίου, τότε το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να ειδοποιήσει το κράτος μέλος να λάβει, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος την οποία το Συμβούλιο κρίνει αναγκαία για να αντιμετωπιστεί η κατάσταση αυτή.

Σε αυτή την περίπτωση, το Συμβούλιο μπορεί να ζητήσει από το κράτος μέλος αυτό να υποβάλλει εκθέσεις σύμφωνα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, για να εξετάσει τις προσπάθειες προσαρμογής που καταβάλλει αυτό το κράτος μέλος.

10. Τα δικαιώματα προσφυγής που προβλέπονται στα άρθρα 226 και 227 δεν μπορούν να ασκηθούν στα πλαίσια των παραγράφων 1 έως 9 του παρόντος άρθρου.

11. Το Συμβούλιο, εφόσον ένα κράτος μέλος δεν συμμορφώνεται με απόφαση που έχει ληφθεί σύμφωνα με την παράγραφο 9, μπορεί να αποφασίσει να εφαρμόσει ή να εντείνει ένα ή περισσότερα από τα εξής μέτρα:

- να απαιτήσει να δημοσιεύει το εν λόγω κράτος μέλος πρόσθετες πληροφορίες τις οποίες ορίζει το Συμβούλιο, προτού εκδώσει ομολογίες και χρεώγραφα,
- να καλέσει την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να αναθεωρήσει την πολιτική δανεισμού που ασκεί έναντι του εν λόγω κράτους μέλους,
- να απαιτήσει από το εν λόγω κράτος μέλος να καταθέσει ατόκως στην Κοινότητα ποσό κατάλληλου ύψους, έως ότου, κατά τη γνώμη του Συμβουλίου, διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα,
- να επιβάλει πρόστιμα εύλογου ύψους.

Ο πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις αποφάσεις τις οποίες λαμβάνει.

12. Το Συμβούλιο καταργεί ορισμένες ή όλες τις αποφάσεις του που αναφέρονται στις παραγράφους 6 έως 9 και στην παράγραφο 11, εφόσον, κατά τη γνώμη του, έχει διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα στο οικείο κράτος μέλος. Εάν το Συμβούλιο έχει προηγουμένως ανακοινώσει δημοσία συστάσεις, τότε, μόλις καταργηθεί η απόφαση που αναφέρεται στην παράγραφο 8, προβαίνει σε δημόσια δήλωση περί του ότι δεν υφίσταται πλέον υπερβολικό έλλειμμα στο οικείο κράτος μέλος.

13. Το Συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις, που αναφέρονται στις παραγράφους 7 έως 9 και στις παραγράφους 11 και 12, μετά από σύσταση της Επιτροπής και με πλειοψηφία των δύο τρίτων των ψήφων των μελών του, οι οποίες σταθμίζονται σύμφωνα με το άρθρο 205 παράγραφος 2, εκτός των ψήφων του αντιπροσώπου του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους.

14. Περαιτέρω διατάξεις για την εφαρμογή της διαδικασίας του παρόντος άρθρου προβλέπονται στο πρωτόκολλο για τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος, που προσαρτάται στην παρούσα Συνθήκη.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την ΕΚΤ, θεσπίζει τις κατάλληλες διατάξεις που θα αντικαταστήσουν το εν λόγω πρωτόκολλο.

Με την επιφύλαξη των άλλων διατάξεων της παρούσας παραγράφου, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προσδιορίζει, πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, λεπτομερείς κανόνες και ορισμούς για την εφαρμογή του εν λόγω πρωτοκόλλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Άρθρο 105

1. Πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα, προκειμένου να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, που ορίζονται στο άρθρο 2. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο 4.

2. Τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι:

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας,
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111,
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
- να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

3. Η τρίτη περίπτωση της παραγράφου 2 δεν θίγει την εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχή και διαχείριση τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα.

4. Η γνώμη της ΕΚΤ ζητείται:

- για κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της,
- από τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητάς της, εντός όμως των ορίων και υπό τους όρους που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 107, παράγραφος 6.

Η ΕΚΤ μπορεί να υποβάλλει γνώμες στα κατάλληλα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς ή στις εθνικές αρχές για θέματα της αρμοδιότητάς της.

5. Το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

6. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα προτάσει της Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ και αφού λάβει τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μπορεί να αναθέσει στην ΕΚΤ ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρέσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

Άρθρο 106

1. Η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Κοινότητα. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Κοινότητα.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να εκδίδουν κέρματα, η ποσότητα των οποίων τελεί υπό την έγκριση της ΕΚΤ. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 252 και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ, μπορεί να θεσπίζει μέτρα για την εναρμόνιση της ονομαστικής αξίας και των τεχνικών προδιαγραφών όλων των κερμάτων που πρόκειται να κυκλοφορήσουν, στο βαθμό που είναι απαραίτητα για την ομαλή κυκλοφορία τους μέσα στην Κοινότητα.

Άρθρο 107

1. Το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

2. Η ΕΚΤ έχει νομική προσωπικότητα.

3. Το ΕΣΚΤ διοικείται από τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ, τα οποία είναι το διοικητικό συμβούλιο και η εκτελεστική επιτροπή.

4. Το καταστατικό του ΕΣΚΤ παρατίθεται σε πρωτόκολλο που προσαρτάται στην παρούσα Συνθήκη.

5. Τα άρθρα 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 α) και 36 του καταστατικού του ΕΣΚΤ μπορούν να τροποποιηθούν από το Συμβούλιο, που αποφασίζει είτε με ειδική πλειοψηφία μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή και σύσταση της ΕΚΤ είτε με ομοφωνία μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ. Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

6. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία είτε προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την ΕΚΤ είτε μετά από σύσταση της ΕΚΤ και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή, θεσπίζει τις διατάξεις που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4, και 34.3 του καταστατικού του ΕΣΚΤ.

Άρθρο 108

Κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που τους ανατίθενται από την παρούσα Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ, ούτε η ΕΚΤ, ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψης αποφάσεων των ιδρυμάτων αυτών, δεν ζητάει ούτε δέχεται υποδείξεις από τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από την κυβέρνηση κράτους μέλους ή από άλλο οργανισμό. Τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμοί καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ ή των εθνικών κεντρικών τραπεζών, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 109

Κάθε κράτος μέλος εξασφαλίζει, το αργότερο μέχρι και την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ, ότι η εθνική νομοθεσία του, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, συμφωνεί με την παρούσα Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ.

Άρθρο 110

1. Για την εκπλήρωση της αποστολής που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης και υπό τους όρους που καθορίζει το καταστατικό του ΕΣΚΤ:

- εκδίδει κανονισμούς αναγκαίους για την εκτέλεση των καθηκόντων που ορίζονται στο άρθρο 3.1, πρώτη περίπτωση, στο άρθρο 19.1, στο άρθρο 22 ή στο άρθρο 25.2 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, καθώς και στις περιπτώσεις που προβλέπονται στις πράξεις του Συμβουλίου που αναφέρονται στο άρθρο 107 παράγραφος 6,
- λαμβάνει αποφάσεις αναγκαίες για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στο ΕΣΚΤ από την παρούσα Συνθήκη και το καταστατικό του ΕΣΚΤ,
- διατυπώνει συστάσεις και γνώμες.

2. Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Οι συστάσεις και οι γνώμες δεν δεσμεύουν.

Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα τα μέρη της για τους αποδέκτες που ορίζει.

Τα άρθρα 253 έως και 256 εφαρμόζονται πλήρως επί των κανονισμών και των αποφάσεων της ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει να δημοσιεύσει τις αποφάσεις, συστάσεις και γνώμες της.

3. Εντός των ορίων και υπό τους όρους που θεσπίζονται από το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 107, παράγραφος 6, η ΕΚΤ δικαιούται να επιβάλλει πρόστιμα ή περιοδικές χρηματικές ποινές στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς ή τις αποφάσεις της.

Άρθρο 111

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 300, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα ύστερα από σύσταση της ΕΚΤ ή της Επιτροπής, μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ με σκοπό να επιτύχει γενική συναίνεση σύμφωνα με το στόχο της σταθερότητας των τιμών και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μπορεί, σύμφωνα με τις διαδικαστικές ρυθμίσεις της παραγράφου 3, να συνάπτει τυπικές συμφωνίες για ένα σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών για το Ecu, έναντι μη κοινοτικών νομισμάτων. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της ΕΚΤ ή της Επιτροπής, και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ με σκοπό να επιτύχει γενική συναίνεση σύμφωνα με το στόχο της σταθερότητας των τιμών, μπορεί να εγκρίνει, να προσαρμόσει ή να εγκαταλείψει τις κεντρικές ισοτιμίες του Ecu εντός του συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την έγκριση, την προσαρμογή ή την εγκατάλειψη της κεντρικής ισοτιμίας του Ecu.

2. Εφόσον δεν υπάρχει σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι ενός ή περισσότερων μη κοινοτικών νομισμάτων, κατά την έννοια της παραγράφου 1, το Συμβούλιο μπορεί, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία είτε μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ, είτε μετά από σύσταση της ΕΚΤ, να διατυπώνει γενικούς προσανατολισμούς για την πολιτική των συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι αυτών των νομισμάτων. Αυτοί οι γενικοί προσανατολισμοί δεν θίγουν τον πρωταρχικό στόχο του ΕΣΚΤ, που είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.

3. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 300, όταν χρειάζεται να διαπραγματευθεί η Κοινότητα συμφωνίες για νομισματικά ή συναλλαγματικά θέματα με ένα ή περισσότερα κράτη ή διεθνείς οργανισμούς, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία ύστερα από σύσταση της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ, αποφασίζει τη μεθόδευση των διαπραγματεύσεων και της σύναψης των συμφωνιών αυτών. Η μεθόδευση αυτή εξασφαλίζει ότι η Κοινότητα εκφράζει μια ενιαία θέση. Η Επιτροπή συμπράττει πλήρως στις διαπραγματεύσεις.

Οι συμφωνίες που συνάπτονται σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο είναι δεσμευτικές για τα όργανα της Κοινότητας, την ΕΚΤ και τα κράτη μέλη.

4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ, αποφασίζει, με ειδική πλειοψηφία, σχετικά με τη θέση της Κοινότητας σε διεθνές επίπεδο για τα θέματα που αφορούν ιδιαίτερα την οικονομική και νομισματική ένωση και σχετικά με την εκπροσώπησή της, σύμφωνα με τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων που προβλέπεται στα άρθρα 99 και 105.

5. Με την επιφύλαξη της κοινοτικής αρμοδιότητας και των κοινοτικών συμφωνιών για την οικονομική και νομισματική ένωση, τα κράτη μέλη μπορούν να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 112

1. Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ απαρτίζεται από τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

2. α) Η εκτελεστική επιτροπή απαρτίζεται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη.

β) Ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και τα λοιπά μέλη της εκτελεστικής επιτροπής διορίζονται μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα, με κοινή συμφωνία από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, κατά σύσταση του Συμβουλίου, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ.

Η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη.

Μόνον υπήκοοι κράτους μέλους μπορούν να γίνονται μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής.

Άρθρο 113

1. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου και ένα μέλος της Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν χωρίς δικαίωμα ψήφου στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου της ΕΚΤ.

Ο πρόεδρος του Συμβουλίου μπορεί να υποβάλλει προτάσεις προς εξέταση και ψήφιση από το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ.

2. Ο πρόεδρος της ΕΚΤ καλείται να συμμετέχει στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου όταν εξετάζονται θέματα σχετικά με τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

3. Η ΕΚΤ απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ και για τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, καθώς και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο πρόεδρος της ΕΚΤ παρουσιάζει την έκθεση αυτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, το οποίο μπορεί να προβαίνει σε γενική συζήτηση σε αυτή τη βάση.

Ο πρόεδρος της ΕΚΤ και τα άλλα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής μπορούν,

αιτήσει του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή με δική τους πρωτοβουλία, να εμφανίζονται ενώπιον των αρμοδίων επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Άρθρο 114

1. Για την προώθηση του συντονισμού της πολιτικής των κρατών μελών στο βαθμό που είναι αναγκαίος για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, συνιστάται νομισματική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα.

Η επιτροπή αυτή έχει ως αποστολή:

- να παρακολουθεί τη νομισματική και χρηματοπιστωτική κατάσταση των κρατών μελών και της Κοινότητας και τη γενική κατάσταση πληρωμών των κρατών μελών και να υποβάλλει τακτικά εκθέσεις προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά,
- να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή είτε αιτήσει τους είτε με δική της πρωτοβουλία,
- με την επιφύλαξη του άρθρου 207, να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου που αναφέρονται στα άρθρα 59, 60 και 99 παράγραφοι 2, 3, 4 και 5, στα άρθρα 100, 102, 103, 104 και 116 παράγραφος 2, στο άρθρο 117 παράγραφος 6, στα άρθρα 119, 120 και 121 παράγραφος 2 και στο άρθρο 122 παράγραφος 1,
- να εξετάζει, τουλάχιστον μία φορά το έτος, την κατάσταση ως προς τις κινήσεις κεφαλαίων και την ελευθερία των πληρωμών, όπως προκύπτουν από την εφαρμογή της παρούσας Συνθήκης και των μέτρων που λαμβάνει το Συμβούλιο. Η εξέταση αυτή καλύπτει όλα τα μέτρα που αφορούν τις κινήσεις κεφαλαίων και τις πληρωμές. Η Νομισματική Επιτροπή συντάσσει έκθεση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο για τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής.

Κάθε κράτος μέλος και η Επιτροπή διορίζουν από δύο μέλη στη Νομισματική Επιτροπή.

2. Στην αρχή του τρίτου σταδίου, ιδρύεται Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή. Η Νομισματική Επιτροπή που προβλέπεται στην παράγραφο 1 διαλύεται.

Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή έχει την εξής αποστολή:

- να διατυπώνει γνώμες προς το Συμβούλιο ή την Επιτροπή είτε αιτήσει τους είτε με δική της πρωτοβουλία,
- να παρακολουθεί την οικονομική και χρηματοπιστωτική κατάσταση των κρατών μελών και της Κοινότητας και να συντάσσει τακτικά εκθέσεις προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά, ιδίως όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές σχέσεις με τις τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς,

- με την επιφύλαξη του άρθρου 207, να συμβάλλει στην προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου που αναφέρονται στα άρθρα 59, 60, και 99 παράγραφοι 2, 3, 4 και 5, στα άρθρα 100, 102, 103, 104 και 105 παράγραφος 6, στο άρθρο 106 παράγραφος 2, στο άρθρο 107 παράγραφοι 5 και 6, στα άρθρα 111, 119 και 120 παράγραφοι 2 και 3, στο άρθρο 122 παράγραφος 2 και στο άρθρο 123 παράγραφοι 4 και 5 και να εκτελεί τα άλλα συμβουλευτικά και προπαρασκευαστικά καθήκοντα που της αναθέτει το Συμβούλιο,
- να εξετάζει, τουλάχιστον μία φορά το έτος, την κατάσταση ως προς την ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων και την ελευθερία των πληρωμών, όπως προκύπτουν από την εφαρμογή της Συνθήκης και των μέτρων που λαμβάνει το Συμβούλιο. Η εξέταση αυτή καλύπτει όλα τα μέτρα που έχουν σχέση με κινήσεις κεφαλαίων και πληρωμές. Η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή συντάσσει έκθεση προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο για τα αποτελέσματα της εξέτασης αυτής.

Κάθε κράτος μέλος, η Επιτροπή και η ΕΚΤ διορίζουν μέχρι και δύο μέλη της επιτροπής αυτής.

3. Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ και την επιτροπή που αναφέρεται στο παρόν άρθρο, καθορίζει λεπτομερείς διατάξεις σχετικά με τη σύνθεση της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη σχετική απόφαση.

4. Εκτός από τα καθήκοντα που αναφέρονται στην παράγραφο 2, και εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση σύμφωνα με τα άρθρα 122 και 123, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή παρακολουθεί τη νομισματική και χρηματοπιστωτική κατάσταση και το γενικό σύστημα αυτών των κρατών μελών και υποβάλλει τακτικά έκθεση προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή για τα θέματα αυτά.

Άρθρο 115

Για θέματα που εμπίπτουν στο άρθρο 99, παράγραφος 4, στο άρθρο 104, εξαιρέσει της παραγράφου 14, στα άρθρα 111, 121, 122 και 123 παράγραφοι 4 και 5, το Συμβούλιο ή ένα κράτος μέλος μπορεί να ζητάει από την Επιτροπή να υποβάλλει πρόταση ή σύσταση, ανάλογα με την περίπτωση. Η Επιτροπή εξετάζει το αίτημα αυτό και υποβάλλει αμελλητί τα συμπεράσματά της στο Συμβούλιο χωρίς καθυστέρηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 119

1. Σε περίπτωση δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους μέλους, οι οποίες οφείλονται είτε σε ολική διατάραξη του ισοζυγίου πληρωμών είτε στο είδος των συναλλαγμάτων που διαθέτει και οι οποίες είναι σε θέση ιδίως να θέσουν σε κίνδυνο τη λειτουργία της κοινής αγοράς

ή την προοδευτική πραγματοποίηση της κοινής εμπορικής πολιτικής, η Επιτροπή εξετάζει αμελλητί την κατάσταση αυτού του κράτους, καθώς και τα μέτρα που αυτό έλαβε ή δύναται να λάβει σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης, χρησιμοποιώντας όλα τα μέσα που διαθέτει. Η Επιτροπή υποδεικνύει τα μέτρα, τη λήψη των οποίων συνιστά στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Αν η δράση που ανέλαβε ένα κράτος μέλος και τα μέτρα που υπέδειξε η Επιτροπή αποδεικνύονται ανεπαρκή για να εξαλείψουν τις δυσχέρειες ή την απειλή δυσχερειών, η Επιτροπή, κατόπιν διαβουλεύσεως με την επιτροπή του άρθρου 114, συνιστά στο Συμβούλιο την παροχή αμοιβαίας συνδρομής και τις κατάλληλες μεθόδους.

Η Επιτροπή ενημερώνει τακτικά το Συμβούλιο περί της καταστάσεως και της εξελίξεώς της.

2. Το Συμβούλιο παρέχει, με ειδική πλειοψηφία, την αμοιβαία συνδρομή. Εκδίδει οδηγίες ή αποφάσεις που καθορίζουν τους όρους και τις λεπτομέρειές της. Η αμοιβαία συνδρομή δύναται ιδίως να συνίσταται:

- α) σε συντονισμένη δράση ενώπιον άλλων διεθνών οργανισμών, στους οποίους τα κράτη μέλη δύναται να προσφεύγουν,
- β) σε μέτρα που είναι αναγκαία για την αποφυγή εκτροπών του εμπορίου, αν το ευρισκόμενο σε δυσχέρεια κράτος διατηρεί ή επανεισάγει ποσοτικούς περιορισμούς έναντι τρίτων χωρών,
- γ) σε χορήγηση περιορισμένων πιστώσεων εκ μέρους άλλων κρατών μελών, εφόσον αυτά συμφωνούν.

3. Αν η προτεινομένη από την Επιτροπή αμοιβαία συνδρομή δεν παρασχεθεί από το Συμβούλιο ή αν η παρασχεθείσα αμοιβαία συνδρομή και τα ληφθέντα μέτρα είναι ανεπαρκή, η Επιτροπή επιτρέπει στο κράτος που ευρίσκεται σε δυσχέρεια να λάβει μέτρα διασφαλίσεως, των οποίων οι όροι και οι λεπτομέρειες καθορίζονται από την Επιτροπή.

Το Συμβούλιο δύναται, με ειδική πλειοψηφία, να ανακαλεί την άδεια αυτή και να τροποποιεί τους όρους και τις λεπτομέρειές της.

4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 122, παράγραφος 6, το παρόν άρθρο παύει να εφαρμόζεται από την έναρξη του τρίτου σταδίου.

Άρθρο 120

1. Σε περίπτωση αιφνιδίας κρίσεως του ισοζυγίου πληρωμών και αν δεν ληφθεί αμέσως απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 119 παράγραφος 2, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δύναται να λάβει, συντηρητικώς, τα αναγκαία μέτρα διασφαλίσεως. Τα μέτρα αυτά δεν επιτρέπεται να προκαλούν παρά την ελάχιστη διαταραχή στη λειτουργία της κοινής αγοράς, ούτε να υπερβαίνουν τα απολύτως απαραίτητα όρια για την αντιμετώπιση των αιφνιδίων δυσχερειών που ανέκυψαν.

2. Η Επιτροπή και τα άλλα κράτη μέλη ενημερώνονται για τα μέτρα διασφάλισης το αργότερο κατά την έναρξη ισχύος τους. Η Επιτροπή δύναται να συστήσει στο Συμβούλιο την αμοιβαία συνδρομή σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 119.

3. Μετά από γνώμη της Επιτροπής και διαβούλευση με την επιτροπή του άρθρου 114, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει, με ειδική πλειοψηφία, ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να τροποποιήσει, αναστείλει ή καταργήσει τα ανωτέρω μέτρα διασφάλισης.

4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 122 παράγραφος 6, το παρόν άρθρο παύει να εφαρμόζεται από την αρχή του τρίτου σταδίου.

Άρθρο 121

1. Η Επιτροπή και το ENI υποβάλλουν στο Συμβούλιο έκθεση για την πρόοδο που έχουν επιτελέσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους για την επίτευξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Οι εκθέσεις αυτές εξετάζουν ιδίως εάν η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής τράπεζάς του, συμβιβάζεται με τα άρθρα 108 και 109 της παρούσας Συνθήκης και με το καταστατικό του ΕΣΚΤ. Οι εκθέσεις εξετάζουν επίσης κατά πόσον έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός σταθερής σύγκλισης, με γνώμονα την πλήρωση των ακόλουθων κριτηρίων από κάθε κράτος μέλος:

- επίτευξη υψηλού βαθμού σταθερότητας τιμών: αυτό καταδεικνύεται από ένα ποσοστό πληθωρισμού του κράτους αυτού που προσεγγίζει το αντίστοιχο ποσοστό των τριών, το πολύ, κρατών μελών με τις καλύτερες επιδόσεις από άποψη σταθερότητας τιμών,
- σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών: αυτό καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα, κατά την έννοια του άρθρου 104 παράγραφος 6,
- τήρηση των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από το μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος επί δύο τουλάχιστον χρόνια, χωρίς υποτίμηση έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους,
- διάρκεια της σύγκλισης που θα έχει επιτευχθεί από το κράτος μέλος και της συμμετοχής του στο μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, αντανακλώμενη στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων.

Τα τέσσερα κριτήρια που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο και το χρονικό διάστημα κατά το οποίο πρέπει αυτά να επιτευχθούν αναπτύσσονται περαιτέρω σε πρωτόκολλο προσαρτημένο στην παρούσα Συνθήκη. Οι εκθέσεις της Επιτροπής και του ENI λαμβάνουν επίσης υπόψη την εξέλιξη του Ecu, τα αποτελέσματα της ολοκλήρωσης των αγορών, την κατάσταση και την εξέλιξη των ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών και μια εξέταση των εξελίξεων του κατά μονάδα κόστους εργασίας και άλλων δεικτών τιμών.

2. Με βάση τις εκθέσεις αυτές, το Συμβούλιο, με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, εκτιμά:

- κατά πόσον κάθε κράτος μέλος πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος,
- κατά πόσον η πλειοψηφία των κρατών μελών πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος,

και διαβιβάζει τα πορίσματά του στο Συμβούλιο, συνεργώμενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων. Ζητείται επίσης η γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο τη διαβιβάζει στο Συμβούλιο, συνεργώμενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων.

3. Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις εκθέσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που αναφέρεται στην παράγραφο 2, το Συμβούλιο, συνεργώμενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων, αποφασίζει, με ειδική πλειοψηφία, όχι αργότερα από τις 31 Δεκεμβρίου 1996:

- βάσει των συστάσεων του Συμβουλίου που αναφέρονται στην παράγραφο 2, κατά πόσον η πλειοψηφία των κρατών μελών πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος,
- κατά πόσον είναι σκόπιμο για την Κοινότητα να εισέλθει στο τρίτο στάδιο, και εάν ναι:
- ορίζει την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου.

4. Αν, ως το τέλος του 1997, δεν έχει οριστεί η ημερομηνία ενάρξεως του τρίτου σταδίου, το τρίτο στάδιο αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 1999. Πριν από την 1η Ιουλίου 1998, το Συμβούλιο, συνεργώμενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων, αφού επαναλάβει τη διαδικασία των παραγράφων 1 και 2, εκτός της δεύτερης περίπτωσης της παραγράφου 2, και λαμβάνοντας υπόψη τις εκθέσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επιβεβαιώνει, αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία και βάσει των συστάσεων του Συμβουλίου που αναφέρονται στην παράγραφο 2, ποιά κράτη μέλη πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος.

Άρθρο 122

1. Σε περίπτωση που έχει ληφθεί απόφαση περί καθορισμού της ημερομηνίας σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 3, το Συμβούλιο, βάσει των συστάσεων που αναφέρονται στο άρθρο 121 παράγραφος 2, αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από σύσταση της Επιτροπής, εάν μερικά, και ποιά, από τα κράτη μέλη χρειάζονται παρέκκλιση όπως ορίζεται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου. Αυτά τα κράτη μέλη αποκαλούνται στην παρούσα Συνθήκη «κράτη μέλη με παρέκκλιση».

Σε περίπτωση που το Συμβούλιο έχει επιβεβαιώσει ποιά κράτη μέλη πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση ενιαίου νομίσματος, σύμφωνα

με το άρθρο 121 παράγραφος 4, τα κράτη μέλη τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές θα πρέπει να τύχουν της παρέκκλισης που ορίζεται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου. Αυτά τα κράτη μέλη αποκαλούνται εφεξής «κράτη μέλη με παρέκκλιση».

2. Τουλάχιστον μία φορά κάθε δύο χρόνια, ή όποτε το ζητήσει κράτος μέλος με παρέκκλιση, η Επιτροπή και η ΕΚΤ υποβάλλουν έκθεση στο Συμβούλιο ακολουθώντας τη διαδικασία του άρθρου 121 παράγραφος 1. Μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αφού συζητηθεί το θέμα στο Συμβούλιο, συνεργάζομενο σε επίπεδο Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων, το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία μετά από πρόταση της Επιτροπής, ποιά κράτη μέλη με παρέκκλιση πληρούν, βάσει των κριτηρίων του άρθρου 121 παράγραφος 1, τις αναγκαίες προϋποθέσεις, και καταργεί τις παρεκκλίσεις για τα συγκεκριμένα κράτη μέλη.

3. Η κατά την έννοια της παραγράφου 1 παρέκκλιση συνεπάγεται ότι έχουν εφαρμογή για το συγκεκριμένο κράτος μέλος τα ακόλουθα άρθρα: άρθρο 104 παράγραφοι 9 και 11, άρθρο 105 παράγραφοι 1, 2, 3 και 5, άρθρα 106, 110 και 111, και άρθρο 112 παράγραφος 2 στοιχείο β). Η εξαίρεση του κράτους μέλους αυτού από τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα πλαίσια του ΕΣΚΤ προσδιορίζεται στο κεφάλαιο ΙΧ του καταστατικού του ΕΣΚΤ.

4. Στο άρθρο 105 παράγραφοι 1, 2 και 3, στα άρθρα 106, 110 και 111 και στο άρθρο 112 παράγραφος 2 στοιχείο β), ως κράτη μέλη εννοούνται τα «κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση».

5. Τα δικαιώματα ψήφου των κρατών μελών με παρέκκλιση αναστέλλονται προκειμένου για τις αποφάσεις του Συμβουλίου τις οποίες προβλέπουν τα άρθρα της παρούσας Συνθήκης που αναφέρονται στην παράγραφο 3. Στην περίπτωση αυτή, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 205 και το άρθρο 250 παράγραφος 1, η ειδική πλειοψηφία ορίζεται ότι είναι τα δύο τρίτα των σταθμισμένων ψήφων των αντιπροσώπων των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, σύμφωνα με το άρθρο 205 παράγραφος 2, και απαιτείται ομοφωνία αυτών των κρατών μελών για πράξη που απαιτεί ομοφωνία.

6. Οι διατάξεις των άρθρων 119 και 120 εξακολουθούν να ισχύουν για κράτος μέλος με παρέκκλιση.

Άρθρο 123

1. Αμέσως μετά την απόφαση για την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου σύμφωνα με το άρθρο 121 παράγραφος 3, ή, ενδεχομένως, αμέσως μετά την 1η Ιουλίου 1998:

- το Συμβούλιο θεσπίζει τις διατάξεις που αναφέρονται στο άρθρο 107 παράγραφος 6,

- οι κυβερνήσεις των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση διορίζουν, ακολουθώντας τη διαδικασία του άρθρου 50 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τα άλλα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ. Εάν υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση, ο αριθμός των μελών της εκτελεστικής

επιτροπής της ΕΚΤ μπορεί να είναι μικρότερος από τον προβλεπόμενο στο άρθρο 11 παράγραφος 1 του καταστατικού του ΕΣΚΤ, αλλά σε καμία περίπτωση δεν θα είναι μικρότερος από τέσσερα.

Μόλις διοριστεί η εκτελεστική επιτροπή, ιδρύονται το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ και προετοιμάζονται για την πλήρη λειτουργία τους όπως περιγράφεται στην παρούσα Συνθήκη και στο καταστατικό του ΕΣΚΤ. Η πλήρης άσκηση των εξουσιών τους αρχίζει την πρώτη ημέρα του τρίτου σταδίου.

2. Μόλις ιδρυθεί η ΕΚΤ, αναλαμβάνει, αν χρειάζεται, τα καθήκοντα του ΕΝΙ. Το ΕΝΙ τίθεται υπό εκκαθάριση μόλις ιδρυθεί η ΕΚΤ οι λεπτομέρειες εκκαθάρισης περιλαμβάνονται στο καταστατικό του ΕΝΙ.

3. Εφόσον υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση, και με την επιφύλαξη του άρθρου 107 παράγραφος 3 της παρούσας Συνθήκης, το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ που αναφέρεται στο άρθρο 45 του καταστατικού του ΕΣΚΤ θα συγκροτηθεί ως τρίτο όργανο λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ.

4. Κατά την εναρκτήρια ημερομηνία του τρίτου σταδίου, το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ, θεσπίζει τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που καθορίζονται αμετάκλητα για τα νομίσματά τους και με τις οποίες αμετάκλητες ισοτιμίες θα τα αντικαταστήσει το Ecu, το οποίο θα καταστεί αυτοτελές νόμισμα. Το εν λόγω μέτρο δεν μεταβάλλει, αυτό καθεαυτό, την εξωτερική ισοτιμία του Ecu.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με την ειδική πλειοψηφία των εν λόγω κρατών μελών, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ, λαμβάνει τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την ταχεία εισαγωγή του Ecu ως ενιαίου νομίσματος αυτών των κρατών μελών. Εφαρμόζεται το άρθρο 122, παράγραφος 5, δεύτερη φράση.

5. Εάν αποφασιστεί, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 122 παράγραφος 2, να καταργηθεί μια παρέκκλιση, το Συμβούλιο, με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση και του συγκεκριμένου κράτους μέλους, μετά από πρόταση της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με την ΕΚΤ, θεσπίζει την ισοτιμία με την οποία το Ecu αντικαθιστά το νόμισμα του συγκεκριμένου κράτους μέλους, και αποφασίζει τα λοιπά μέτρα που είναι αναγκαία για την εισαγωγή του Ecu ως ενιαίου νομίσματος στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

Άρθρο 124

1. Μέχρι την έναρξη του τρίτου σταδίου, κάθε κράτος μέλος αντιμετωπίζει τη συναλλαγματική του πολιτική ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος. Προς τούτο, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη την πείρα που έχει αποκτηθεί από τη συνεργασία στα πλαίσια του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος (ΕΝΣ) και από την ανάπτυξη του Ecu, στα πλαίσια των υφιστάμενων αρμοδιοτήτων.

2. Από την έναρξη του τρίτου σταδίου και για όσο χρονικό διάστημα κράτος μέλος έχει παρέκκλιση, η παράγραφος 1 εφαρμόζεται κατ' αναλογία στη συναλλαγματική πολιτική αυτού του κράτους μέλους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ*

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να καθορίσουν το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που προβλέπονται στο άρθρο 8 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ τις ακόλουθες διατάξεις, οι οποίες προσαρτώνται στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΚΤ

Άρθρο 1

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

1.1. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (εφεξής καλούμενο ΕΣΚΤ) και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (εφεξής καλούμενη ΕΚΤ) ιδρύονται σύμφωνα με το άρθρο 8 της παρούσας Συνθήκης, εκτελούν δε τις λειτουργίες τους και ασκούν τις δραστηριότητές τους σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας Συνθήκης και του παρόντος καταστατικού.

1.2. Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης, το ΕΣΚΤ αποτελείται από την ΕΚΤ και τις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών (καλούμενες στο εξής εθνικές κεντρικές τράπεζες). Το Institut Monétaire Luxembourggeois θα είναι η κεντρική τράπεζα του Λουξεμβούργου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΣΚΤ

Άρθρο 2

Στόχοι

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης, ο πρωταρχικός στόχος του ΕΣΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Με την

* Πρωτόκολλο το οποίο προσαρτάται στη Συνθήκη περί ίδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ C 191 της 29.7.1992, σ. 68), όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (ΕΕ C 340 της 10.11.1997, σ. 1), τη Συνθήκη της Νίκαιας (ΕΕ C 80 της 10.3.2001, σ. 1), την απόφαση 2003/223/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 83 της 1.4.2003, σ. 66) και την Πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 236 της 23.9.2003, σ. 33) – ανεπίσημη ενοποιημένη απόδοση.

επιφύλαξη του στόχου της σταθερότητας των τιμών, το ΕΣΚΤ στηρίζει τις γενικές οικονομικές πολιτικές στην Κοινότητα προκειμένου να συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας που ορίζονται στο άρθρο 2 της παρούσας Συνθήκης. Το ΕΣΚΤ ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων, και σύμφωνα με τις αρχές που εξαγγέλλονται στο άρθρο 4 της παρούσας Συνθήκης.

Άρθρο 3

Καθήκοντα

3.1. Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της παρούσας Συνθήκης, τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι:

- να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας,
- να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111 της παρούσας Συνθήκης,
- να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
- να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

3.2. Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 3 της παρούσας Συνθήκης, η τρίτη περίπτωση του άρθρου 3.1 δεν θίγει την εκ μέρους των κυβερνήσεων των κρατών μελών κατοχή και διαχείριση των τρεχόντων ταμειακών υπολοίπων σε συνάλλαγμα.

3.3. Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 5 της παρούσας Συνθήκης, το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Άρθρο 4

Συμβουλευτικές λειτουργίες

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 4 της παρούσας Συνθήκης:

α) Η γνώμη της ΕΚΤ ζητείται:

- για κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της,
 - από τις εθνικές αρχές για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της, εντός όμως των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42.

β) η ΕΚΤ μπορεί να διατυπώνει γνώμες προς τα κατάλληλα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς ή τις εθνικές αρχές για θέματα του πεδίου των αρμοδιοτήτων της.

Άρθρο 5

Σύλλογή στατιστικών πληροφοριών

5.1. Προκειμένου να εκπληρώσει τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ, με τη βοήθεια των εθνικών κεντρικών τραπεζών, συλλέγει τις αναγκαίες στατιστικές πληροφορίες είτε από τις αρμόδιες εθνικές αρχές είτε απευθείας από οικονομικούς φορείς. Για το σκοπό αυτό, συνεργάζεται με τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς και με τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή τρίτων χωρών και με διεθνείς οργανισμούς.

5.2. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες εκτελούν, στο βαθμό που είναι δυνατόν, τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 5.1.

5.3. Η ΕΚΤ προωθεί την εναρμόνιση, όπου είναι αναγκαίο, των κανόνων και πρακτικών που διέπουν τη συλλογή, επεξεργασία και διανομή των στατιστικών στοιχείων στους τομείς που εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων της.

5.4. Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 42, ορίζει τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που έχουν υποχρέωση να παρέχουν πληροφορίες, το καθεστώς απορρήτου και τις κατάλληλες διατάξεις επιβολής κυρώσεων.

Άρθρο 6

Διεθνής συνεργασία

6.1. Στο πεδίο της διεθνούς συνεργασίας σχετικά με τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ, η ΕΚΤ αποφασίζει τον τρόπο εκπροσώπησης του ΕΣΚΤ.

6.2. Η ΕΚΤ και, με την έγκρισή της, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να συμμετέχουν σε διεθνείς νομισματικούς οργανισμούς.

6.3. Οι διατάξεις του άρθρου 6.1 και 6.2 ισχύουν υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 111 παράγραφος 4 της παρούσας Συνθήκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΕΣΚΤ

Άρθρο 7

Ανεξαρτησία

Σύμφωνα με το άρθρο 108 της παρούσας Συνθήκης, κατά την άσκηση των εξουσιών και την εκτέλεση των καθηκόντων και υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα Συνθήκη και το παρόν καταστατικό, ούτε η ΕΚΤ ούτε οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, ούτε κανένα μέλος των οργάνων λήψεως αποφάσεων των εν λόγω οργανισμών, ζητά ή δέχεται υποδείξεις από κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, από οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους μέλους ή από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα κοινοτικά όργανα ή οργανισμοί, καθώς και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών αναλαμβάνουν την υποχρέωση να τηρούν την αρχή αυτή και να μην επιδιώκουν να επηρεάζουν τα μέλη των οργάνων λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 8

Γενική αρχή

Το ΕΣΚΤ διοικείται από τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ.

Άρθρο 9

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

9.1. Η ΕΚΤ, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 της παρούσας Συνθήκης, έχει νομική προσωπικότητα, έχει σε κάθε κράτος μέλος την ευρύτερη νομική ικανότητα που αναγνωρίζεται σε νομικά πρόσωπα από το δίκαιο του κράτους μέλους. Η ΕΚΤ μπορεί ιδίως να αποκτά ή να διαθέτει κινητή ή ακίνητη περιουσία και να είναι διάδικος.

9.2. Η ΕΚΤ διασφαλίζει ότι η αποστολή που έχει ανατεθεί στο ΕΣΚΤ σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφοι 2, 3 και 5 της παρούσας Συνθήκης εκτελείται είτε με δικές της ενέργειες σύμφωνα με το παρόν καταστατικό είτε μέσω των εθνικών κεντρικών τραπεζών σύμφωνα με το άρθρο 12.1 και το άρθρο 14.

9.3. Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 της παρούσας Συνθήκης, τα όργανα λήψεως αποφάσεων της ΕΚΤ είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η Εκτελεστική Επιτροπή.

Άρθρο 10

Το Διοικητικό Συμβούλιο

10.1. Σύμφωνα με το άρθρο 112 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης, το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται από τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

10.2.¹ Κάθε μέλος του διοικητικού συμβουλίου έχει μία ψήφο. Από την ημερομηνία που ο αριθμός των μελών του διοικητικού συμβουλίου υπερβαίνει τα 21, κάθε μέλος της εκτελεστικής επιτροπής έχει μία ψήφο, ο δε αριθμός των διοικητών με δικαίωμα ψήφου ανέρχεται σε 15. Τα δικαιώματα ψήφου των τελευταίων διατίθενται και ασκούνται εκ περιτροπής κατά τα ακόλουθα:

– από την ημερομηνία που ο αριθμός των διοικητών θα υπερβεί τους 15 και έως ότου ανέλθει σε 22, αυτοί κατανέμονται σε δύο ομάδες, βάσει κατάταξης με κριτήριο το μέγεθος του μεριδίου συμμετοχής του κράτους μέλους της οικείας ΕθνΚΤ στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς και στη συνολική συγκεντρωτική λογιστική κατάσταση των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Στα μερίδια συμμετοχής στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς και στη συνολική συγκεντρωτική λογιστική κατάσταση των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αποδίδεται στάθμιση 5/6 και 1/6, αντίστοιχα. Η πρώτη ομάδα αποτελείται από πέντε διοικητές και η δεύτερη ομάδα από τους υπόλοιπους διοικητές. Η συχνότητα με την οποία οι διοικητές της πρώτης ομάδας απολαύουν δικαιώματος ψήφου δεν θα είναι μικρότερη της συχνότητας με την οποία απολαύουν του εν λόγω δικαιώματος οι διοικητές της δεύτερης ομάδας. Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, στην πρώτη

¹ Όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση 2003/223/ΕΚ του Συμβουλίου.

ομάδα διατίθενται τέσσερα δικαιώματα ψήφου και στη δεύτερη ομάδα ένδεκα δικαιώματα ψήφου,

- από την ημερομηνία που ο αριθμός των διοικητών θα ανέλθει σε 22, αυτοί κατανέμονται σε τρεις ομάδες, βάσει κατάταξης σύμφωνα με τα προαναφερθέντα κριτήρια. Στην πρώτη ομάδα, η οποία αποτελείται από πέντε διοικητές, διατίθενται τέσσερα δικαιώματα ψήφου. Στη δεύτερη ομάδα, η οποία αποτελείται από το ήμισυ του συνολικού αριθμού των διοικητών, στρογγυλοποιούμενο προς τα άνω στον πλησιέστερο ακέραιο, κατά περίπτωση, διατίθενται οκτώ δικαιώματα ψήφου. Στην τρίτη ομάδα, η οποία αποτελείται από τους υπόλοιπους διοικητές, διατίθενται τρία δικαιώματα ψήφου,
- εντός κάθε ομάδας, οι διοικητές έχουν δικαίωμα ψήφου για ίσο χρόνο,
- για τον υπολογισμό των μεριδίων συμμετοχής στο συνολικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές αγοράς εφαρμόζεται το άρθρο 29.2. Η συνολική συγκεντρωτική λογιστική κατάσταση των νομισματικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων υπολογίζεται σύμφωνα με το στατιστικό πλαίσιο που ισχύει στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα κατά το χρόνο του εν λόγω υπολογισμού,
- το μέγεθος ή/και η σύνθεση των ομάδων προσαρμόζονται βάσει των παραπάνω αρχών, με κάθε αναπροσαρμογή του συνολικού ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος σε τιμές αγοράς, σύμφωνα με το άρθρο 29.3 του καταστατικού, ή αύξηση του αριθμού των διοικητών,
- το διοικητικό συμβούλιο, αποφασίζοντας με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών του, ήτοι των μελών με και χωρίς δικαίωμα ψήφου, λαμβάνει κάθε απαραίτητο μέτρο προς εφαρμογή των παραπάνω αρχών και δύναται να αναβάλλει την έναρξη λειτουργίας του συστήματος της εκ περιτροπής άσκησης δικαιώματος ψήφου, έως ότου ο αριθμός των διοικητών υπερβεί τους 18.

Το δικαίωμα ψήφου ασκείται αυτοπροσώπως. Κατά παρέκκλιση από τον κανόνα αυτό, ο εσωτερικός κανονισμός που αναφέρεται στο άρθρο 12.3 μπορεί να ορίζει ότι μέλη του διοικητικού συμβουλίου μπορούν να ψηφίζουν μέσω τηλεσυσκευής. Ο κανονισμός αυτός προβλέπει επίσης ότι εάν μέλος του διοικητικού συμβουλίου κωλύεται να ψηφίσει επί μακρό χρονικό διάστημα μπορεί να ορίσει αναπληρωτή για να τον αντικαθιστά ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου.

Οι ρυθμίσεις των προηγούμενων παραγράφων τελούν υπό την επιφύλαξη των δικαιωμάτων ψήφου όλων των μελών του διοικητικού συμβουλίου, ήτοι των μελών με και χωρίς δικαίωμα ψήφου, βάσει των άρθρων 10.3, 10.6 και 41.2.

Εκτός εάν ορίζεται άλλως στο παρόν καταστατικό, το διοικητικό συμβούλιο αποφασίζει με απλή πλειοψηφία των μελών με δικαίωμα ψήφου. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

Προκειμένου να γίνει ψηφοφορία στο διοικητικό συμβούλιο, απαιτείται απαρτία των δύο τρίτων των μελών με δικαίωμα ψήφου. Αν δεν υπάρχει απαρτία, ο

πρόεδρος μπορεί να συγκαλέσει έκτακτη συνεδρίαση στην οποία οι αποφάσεις μπορούν να λαμβάνονται χωρίς την ανωτέρω αναφερόμενη απαρτία.

10.3. Για κάθε απόφαση που λαμβάνεται δυνάμει των άρθρων 28, 29, 30, 32, 33 και 51, οι ψήφοι στο Διοικητικό Συμβούλιο σταθμίζονται σύμφωνα με την κατανομή του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών, ενώ οι ψήφοι των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής έχουν μηδενική στάθμιση. Μία απόφαση λαμβάνεται με ειδική πλειοψηφία εφόσον οι υπέρ αυτής ψήφοι αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ και αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον τους μισούς μεριδιούχους. Αν ένας διοικητής αδυνατεί να είναι παρών, μπορεί να ορίζει αναπληρωτή ο οποίος θα συμμετέχει στη σταθμισμένη ψηφοφορία.

10.4. Οι εργασίες των συνεδριάσεων είναι μυστικές. Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει να δημοσιεύσει το αποτέλεσμα των συσκέψεών του.

10.5. Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον δέκα φορές το χρόνο.

10.6.² Το άρθρο 10.2 μπορεί να τροποποιηθεί από το Συμβούλιο, συνεργόμενο σε επίπεδο Αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, που αποφασίζει ομόφωνα, είτε κατόπιν συστάσεως της ΕΚΤ και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή είτε κατόπιν συστάσεως της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την ΕΚΤ. Το Συμβούλιο συνιστά στα κράτη μέλη να υιοθετήσουν τις τροποποιήσεις αυτές. Οι τροποποιήσεις αυτές αρχίζουν να ισχύουν αφού επικυρωθούν από όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς κανόνες τους.

Κάθε σύσταση της ΕΚΤ δυνάμει της παρούσας παραγράφου απαιτεί ομόφωνη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρο 11

Η Εκτελεστική Επιτροπή

11.1. Σύμφωνα με το άρθρο 112 παράγραφος 2 στοιχείο α) της παρούσας Συνθήκης, η Εκτελεστική Επιτροπή απαρτίζεται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα άλλα μέλη.

Τα μέλη ασκούν τα καθήκοντά τους σε βάση πλήρους απασχόλησης. Κανένα μέλος δεν αναλαμβάνει οιαδήποτε άλλη απασχόληση, επικερδή ή μη, εκτός εάν κατ' εξαίρεση του δοθεί η άδεια από το Διοικητικό Συμβούλιο.

11.2. Σύμφωνα με το άρθρο 112 παράγραφος 2 στοιχείο β) της παρούσας Συνθήκης, ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και τα λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, κατά σύσταση του Συμβουλίου το οποίο προηγουμένως διαβουλεύεται με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Διοικητικό Συμβούλιο, μεταξύ προσώπων αναγνωρισμένου κύρους και επαγγελματικής εμπειρίας σε νομισματικά ή τραπεζικά θέματα.

² Όπως προστέθηκε με το άρθρο 5 της Συνθήκης της Νίκαιας.

Η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη.

Μόνο υπήκοοι κράτους μέλους μπορούν να γίνουν μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής.

11.3. Οι όροι απασχόλησης των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής, και ιδίως οι αποδοχές, συντάξεις και λοιπές κοινωνικοασφαλιστικές παροχές τους περιλαμβάνονται σε συμβάσεις που συνάπτονται με την ΕΚΤ και καθορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο μετά από πρόταση επιτροπής απαρτιζόμενης από τρία μέλη τα οποία διορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο και από τρία μέλη που διορίζει το Συμβούλιο. Τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής δεν έχουν δικαίωμα ψήφου για θέματα που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο.

11.4. Εάν ένα μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής δεν πληροί πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή αν διαπράξει βαρύ παράπτωμα, το Δικαστήριο μπορεί, αιτήσει του Διοικητικού Συμβουλίου ή της Εκτελεστικής Επιτροπής, να τον απαλλάξει από τα καθήκοντά του.

11.5. Κάθε μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής που παρίσταται αυτοπροσώπως στις συνεδριάσεις έχει δικαίωμα ψήφου και διαθέτει, για το σκοπό αυτό, μία ψήφο. Εκτός από τις περιπτώσεις όπου προβλέπεται διαφορετικά, η Εκτελεστική Επιτροπή αποφασίζει με απλή πλειοψηφία των ψήφων. Σε περίπτωση ισοψηφίας, υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Οι διατάξεις για την ψηφοφορία καθορίζονται στον εσωτερικό κανονισμό που αναφέρεται στο άρθρο 12.3.

11.6. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για τα τρέχοντα θέματα της ΕΚΤ.

11.7. Οι κενές θέσεις στην Εκτελεστική Επιτροπή πληρούνται με το διορισμό νέων μελών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11.2.

Άρθρο 12

Καθήκοντα των οργάνων λήψεως αποφάσεων

12.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές και λαμβάνει τις αναγκαίες αποφάσεις για την εκπλήρωση των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί στο ΕΣΚΤ σύμφωνα με την παρούσα Συνθήκη και το παρόν καταστατικό. Το Διοικητικό Συμβούλιο διαμορφώνει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων, όπου χρειάζεται, αποφάσεων σχετικών με ενδιάμεσους νομισματικούς στόχους, βασικά επιτόκια και προσφορά διαθεσίμων στο ΕΣΚΤ, και χαράζει τις απαραίτητες κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεσή τους.

Η Εκτελεστική Επιτροπή θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και τις αποφάσεις που θεσπίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Ενεργώντας έτσι, η Εκτελεστική Επιτροπή δίνει τις απαραίτητες οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Επιπλέον, το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί, με απόφασή του, να μεταβιβάζει ορισμένες εξουσίες στην Εκτελεστική Επιτροπή.

Εφόσον κρίνεται δυνατόν και εύλογο και με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος άρθρου, η ΕΚΤ προσφεύγει στις εθνικές κεντρικές τράπεζες για την εκτέλεση των πράξεων που υπάγονται στα καθήκοντα του ΕΣΚΤ.

12.2. Η Εκτελεστική Επιτροπή έχει την ευθύνη για την προετοιμασία των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου.

12.3. Το Διοικητικό Συμβούλιο θεσπίζει εσωτερικό κανονισμό, ο οποίος καθορίζει την εσωτερική οργάνωση της ΕΚΤ και των οργάνων λήψεως αποφάσεων.

12.4. Το Διοικητικό Συμβούλιο ασκεί τις συμβουλευτικές λειτουργίες που αναφέρονται στο άρθρο 4.

12.5. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 6.

Άρθρο 13

Ο πρόεδρος

13.1. Ο πρόεδρος ή, σε περίπτωση απουσίας του, ο αντιπρόεδρος προεδρεύει του Διοικητικού Συμβουλίου και της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ.

13.2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 39, ο πρόεδρος ή ο αντιπρόσωπός του που ορίζει εκπροσωπεί την ΕΚΤ προς τα έξω.

Άρθρο 14

Εθνικές κεντρικές τράπεζες

14.1. Σύμφωνα με το άρθρο 109 της παρούσας Συνθήκης, κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει, το αργότερο μέχρι την ημερομηνία ίδρυσης του ΕΣΚΤ, ότι η εθνική του νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του καταστατικού της εθνικής κεντρικής του τράπεζας, συμβιβάζεται με την παρούσα Συνθήκη και το παρόν καταστατικό.

14.2. Τα καταστατικά των εθνικών κεντρικών τραπεζών προβλέπουν ειδικότερα ότι η θητεία του διοικητή εθνικής κεντρικής τράπεζας δεν είναι μικρότερη από πέντε έτη.

Ο διοικητής μπορεί να απαλλαγεί από τα καθήκοντά του μόνο εάν δεν πληροί πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων του ή εάν διαπράξει βαρύ παράπτωμα. Σχετική απόφαση μπορεί να προσβληθεί ενώπιον του Δικαστηρίου από τον ενδιαφερόμενο διοικητή ή από το Διοικητικό Συμβούλιο, λόγω παράβασης της παρούσας Συνθήκης ή κανόνα δικαίου σχετικού με την εφαρμογή της. Η διαδικασία κινείται εντός δύο μηνών από τη δημοσίευση της απόφασης ή από την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα, ή ελλείψει των ανωτέρω, από την ημέρα που ο προσφεύγων έλαβε γνώση, ανάλογα με την περίπτωση.

14.3. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ΕΣΚΤ και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ και απαιτεί να της παρέχεται κάθε αναγκαία πληροφορία.

14.4. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκτελούν και λειτουργίες άλλες από εκείνες που καθορίζονται στο παρόν καταστατικό, εκτός εάν το Διοικητικό Συμβούλιο αποφανθεί, με πλειοψηφία δύο τρίτων των ψήφων, ότι οι λειτουργίες αυτές παρακαλούν τους στόχους και τα καθήκοντα του ΕΣΚΤ. Οι εν λόγω λειτουργίες εκτελούνται υπ' ευθύνη των εθνικών κεντρικών τραπεζών και δεν θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος των λειτουργιών του ΕΣΚΤ.

Άρθρο 15

Υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων

15.1. Η ΕΚΤ συντάσσει και δημοσιεύει εκθέσεις για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ τουλάχιστον κάθε τρίμηνο.

15.2. Κάθε εβδομάδα δημοσιεύεται ενοποιημένη λογιστική κατάσταση του ΕΣΚΤ.

15.3. Σύμφωνα με το άρθρο 113 παράγραφος 3 της παρούσας Συνθήκης, η ΕΚΤ απευθύνει ετήσια έκθεση για τις δραστηριότητες του ΕΣΚΤ και τη νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή, καθώς επίσης και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

15.4. Οι εκθέσεις και καταστάσεις που αναφέρονται στο παρόν άρθρο διατίθενται δωρεάν στα ενδιαφερόμενα μέρη.

Άρθρο 16

Τραπεζογραμμάτια

Σύμφωνα με το άρθρο 106 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης, το Διοικητικό Συμβούλιο έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμματίων μέσα στην Κοινότητα. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να εκδίδουν τέτοια τραπεζογραμμάτια. Τα τραπεζογραμμάτια που εκδίδονται από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες είναι τα μόνα τραπεζογραμμάτια που θα αποτελούν νόμιμο χρήμα μέσα στην Κοινότητα.

Η ΕΚΤ σέβεται κατά το δυνατόν τις υπάρχουσες πρακτικές σχετικά με την έκδοση και την όψη των τραπεζογραμματίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΟΥ ΕΣΚΤ

Άρθρο 17

Λογαριασμοί στην ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες

Για τη διεξαγωγή των εργασιών τους, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να ανοίγουν λογαριασμούς υπέρ πιστωτικών ιδρυμάτων, δημόσιων οργανισμών και άλλων φορέων της αγοράς, και να δέχονται περιουσιακά στοιχεία, περιλαμβανομένων τίτλων υπό μορφήν λογιστικής εγγραφής, ως ασφάλεια.

Άρθρο 18

Πράξεις ανοικτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες

18.1. Για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΚΤ και την εκτέλεση των καθηκόντων του, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν:

- να συναλλάσσονται στις χρηματαγορές, αγοράζοντας και πωλώντας είτε με οριστικές πράξεις (άμεσης και προθεσμιακής εκτελέσεως) είτε με σύμφωνο επαναγοράς, είτε δανείζοντας και δανειζόμενες απαιτήσεις και διαπραγματεύσιμους τίτλους, εκφρασμένους σε κοινοτικά ή μη κοινοτικά νομίσματα, καθώς και πολύτιμα μέταλλα,
- να διενεργούν πιστοδοτικές και πιστοληπτικές πράξεις με πιστωτικά ιδρύματα και άλλους φορείς της αγοράς, με επαρκή ασφάλεια προκειμένου για δάνεια.

18.2. Η ΕΚΤ καθορίζει τις γενικές αρχές για πράξεις ανοικτής αγοράς και πιστωτικές εργασίες που διενεργούνται από την ίδια ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, περιλαμβανομένης της ανακοίνωσης των όρων υπό τους οποίους δέχονται να μετάσχουν σε συναλλαγές αυτού του είδους.

Άρθρο 19

Υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά

19.1. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 2, η ΕΚΤ μπορεί να απαιτεί από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στα κράτη μέλη την υποχρέωση της διατήρησης ελάχιστων αποθεματικών σε λογαριασμούς τους στην ΕΚΤ και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες στα πλαίσια των στόχων της νομισματικής πολιτικής. Οι κανόνες υπολογισμού και προσδιορισμού των ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών μπορούν να ορίζονται με αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, η ΕΚΤ έχει την εξουσία να επιβάλλει επιτόκια ποινής και άλλες κυρώσεις με ανάλογο αποτέλεσμα.

19.2. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 42, ορίζει τη βάση για τα ελάχιστα υποχρεωτικά αποθεματικά και τις μέγιστες επιτρεπόμενες αναλογίες μεταξύ των αποθεματικών αυτών και της βάσης τους, καθώς και τις κατάλληλες κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Άρθρο 20

Λοιπά μέσα νομισματικού ελέγχου

Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει, με πλειοψηφία δύο τρίτων των ψήφων, τη χρησιμοποίηση και άλλων λειτουργικών μεθόδων νομισματικού ελέγχου τις οποίες κρίνει κατάλληλες σύμφωνα με το άρθρο 2.

Το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 42, καθορίζει την εμβέλεια των μεθόδων αυτών, εάν με αυτές επιβάλλονται υποχρεώσεις σε τρίτους.

Άρθρο 21

Συναλλαγές με δημόσιους φορείς

21.1. Σύμφωνα με το άρθρο 101 της παρούσας Συνθήκης, απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιουδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από

την ΕΚΤ ή από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες υπέρ κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών, κεντρικών διοικήσεων, περιφερειακών, τοπικών ή άλλων δημόσιων αρχών, άλλων οργανισμών δημοσίου δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων των κρατών μελών· απαγορεύεται επίσης να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα από τους οργανισμούς ή φορείς αυτούς η ΕΚΤ ή οι εθνικές κεντρικές τράπεζες.

21.2. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να ενεργούν ως δημοσιονομικοί αντιπρόσωποι των οργάνων και φορέων που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

21.3. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν ισχύουν για τα πιστωτικά ιδρύματα που ανήκουν στο δημόσιο, στα οποία οι εθνικές κεντρικές τράπεζες και η ΕΚΤ επιφυλάσσουν την ίδια μεταχείριση όπως και στα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά την προσφορά διαθέσιμων από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Άρθρο 22

Συστήματα συμψηφισμού και πληρωμών

Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να παρέχουν διευκολύνσεις, και η ΕΚΤ μπορεί να θεσπίζει κανονισμούς με σκοπό την εξασφάλιση αποτελεσματικών και υγιών συστημάτων συμψηφισμού και πληρωμών, εντός της Κοινότητας και με άλλες χώρες.

Άρθρο 23

Εξωτερικές σχέσεις

Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν:

- να συνάπτουν σχέσεις με κεντρικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες και, όπου ενδείκνυται, με διεθνείς οργανισμούς,
- να αποκτούν και να πωλούν, είτε με άμεση είτε με προθεσμιακή εκτέλεση, παντός τύπου περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα και πολύτιμα μέταλλα. Ο όρος περιουσιακά στοιχεία σε συνάλλαγμα περιλαμβάνει τίτλους και κάθε άλλο περιουσιακό στοιχείο εκφρασμένο στο νόμισμα οποιασδήποτε χώρας ή σε λογιστικές μονάδες, σε οποιαδήποτε μορφή και αν κατέχονται,
- να κατέχουν και να διαχειρίζονται τα περιουσιακά στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν άρθρο,
- να διεξάγουν παντός τύπου τραπεζικές συναλλαγές με τρίτες χώρες και με διεθνείς οργανισμούς, περιλαμβανομένων των δανειοληπτικών και δανειοδοτικών πράξεων.

Άρθρο 24

Άλλες πράξεις

Πέρα από τις πράξεις που απορρέουν από τα καθήκοντά τους, η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μπορούν να διενεργούν πράξεις για τους διοικητικούς τους σκοπούς ή για το προσωπικό τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Άρθρο 25

Προληπτική εποπτεία

25.1. Η ΕΚΤ δύναται να παρέχει συμβουλές και να δίνει τη γνώμη της την οποία της ζητούν το Συμβούλιο, η Επιτροπή και οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών σχετικά με την εμβέλεια και εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας που αφορά την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

25.2. Σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 105 παράγραφος 6 της παρούσας Συνθήκης, η ΕΚΤ μπορεί να εκτελεί ειδικά καθήκοντα σχετικά με τις πολιτικές που αφορούν την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, εξαιρείσει των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΕΣΚΤ

Άρθρο 26

Χρηματοοικονομικοί λογαριασμοί

26.1. Το οικονομικό έτος της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών αρχίζει την πρώτη ημέρα του Ιανουαρίου και τελειώνει την τελευταία ημέρα του Δεκεμβρίου.

26.2. Οι ετήσιοι λογαριασμοί της ΕΚΤ καταρτίζονται από την Εκτελεστική Επιτροπή σύμφωνα με τις αρχές που έχει θέσει το Διοικητικό Συμβούλιο. Οι λογαριασμοί εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο και ακολούθως δημοσιεύονται.

26.3. Για αναλυτικούς και λειτουργικούς σκοπούς, η Εκτελεστική Επιτροπή καταρτίζει ενοποιημένο ισολογισμό του ΕΣΚΤ, ο οποίος περιλαμβάνει τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού των εθνικών κεντρικών τραπεζών που υπάγονται σ' αυτό.

26.4. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, το Διοικητικό Συμβούλιο θεσπίζει τους αναγκαίους κανόνες για την τυποποίηση της λογιστικής παρακολούθησης και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις πράξεις των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

Άρθρο 27

Λογιστικός έλεγχος

27.1. Οι λογαριασμοί της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών ελέγχονται από ανεξάρτητους εξωτερικούς ελεγκτές, τους οποίους υποδεικνύει το Διοικητικό Συμβούλιο και εγκρίνει το Συμβούλιο. Οι ελεγκτές είναι πλήρως εξουσιοδοτημένοι να εξετάζουν όλα τα βιβλία και τους λογαριασμούς της ΕΚΤ

και των εθνικών κεντρικών τραπεζών καθώς και να ενημερώνονται πλήρως σχετικά με τις συναλλαγές τους.

27.2. Οι διατάξεις του άρθρου 248 της παρούσας Συνθήκης έχουν εφαρμογή μόνο στην εξέταση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης της ΕΚΤ.

Άρθρο 28

Κεφάλαιο της ΕΚΤ

28.1. Το κεφάλαιο της ΕΚΤ, που καθίσταται λειτουργικό κατά την ίδρυσή της, ανέρχεται σε 5 δισεκατομμύρια ECU. Το κεφάλαιο μπορεί να αυξάνεται κατά ποσά τα οποία αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο, με την ειδική πλειοψηφία που προβλέπεται στο άρθρο 10.3, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42.

28.2. Μόνοι εγγεγραμμένοι μεριδιούχοι και κάτοχοι του κεφαλαίου της ΕΚΤ είναι οι εθνικές κεντρικές τράπεζες. Η εγγραφή στο κεφάλαιο πραγματοποιείται σύμφωνα με την κλειδα κατανομής που καθορίζεται από το άρθρο 29.

28.3. Το Διοικητικό Συμβούλιο, αποφασίζοντας με την ειδική πλειοψηφία που προβλέπεται στο άρθρο 10.3, καθορίζει το εκάστοτε ποσό και τον τρόπο καταβολής του κεφαλαίου.

28.4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 28.5, τα μερίδια των εθνικών κεντρικών τραπεζών στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ δεν μεταβιβάζονται ούτε ενεχυριάζονται ούτε κατάσχονται.

28.5. Αν η κλειδα κατανομής που αναφέρεται στο άρθρο 29 προσαρμοστεί, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μεταβιβάζουν μεταξύ τους τόσα μερίδια κεφαλαίου όσα είναι αναγκαία για να διασφαλισθεί ότι η κατανομή μεριδίων κεφαλαίου αντιστοιχεί στην προσαρμοσμένη κλειδα. Το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει τις λεπτομερείς διατάξεις για τις μεταβιβάσεις αυτές.

Άρθρο 29

Κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο

29.1. Η κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ θα καθοριστεί όταν ιδρυθούν το ΕΣΚΤ και η ΕΚΤ, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 123 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης. Σε κάθε εθνική κεντρική τράπεζα, αποδίδεται στάθμιση *σ'* αυτήν την κλειδα η οποία ισούται με το άθροισμα:

- του 50 % του μεριδίου συμμετοχής του οικείου κράτους μέλους στον πληθυσμό της Κοινότητας κατά το προτελευταίο έτος πριν από την ίδρυση του ΕΣΚΤ,
- του 50 % του μεριδίου συμμετοχής του οικείου κράτους μέλους στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Κοινότητας σε τιμές αγοράς όπως μετρήθηκε κατά την πενταετία που προηγείται του προτελευταίου έτους πριν από την ίδρυση του ΕΣΚΤ.

Τα ποσοστά στρογγυλεύονται στο αμέσως ανώτερο ακέραιο πολλαπλάσιο του 0,05 %.

29.2. Τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου παρέχονται από την Επιτροπή σύμφωνα με τους κανόνες που εγκρίνει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42.

29.3. Οι σταθμίσεις που αποδίδονται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες αναπροσαρμόζονται ανά πενταετία μετά την ίδρυση του ΕΣΚΤ, κατ' αναλογία με τις διατάξεις του άρθρου 29.1. Η προσαρμοσμένη κλειδα κατανομής αρχίζει να ισχύει από την πρώτη ημέρα του επομένου έτους.

29.4. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει κάθε άλλο μέτρο που απαιτείται για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 30

Μεταβίβαση συναλλαγματικών διαθεσίμων στην ΕΚΤ

30.1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 28, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μεταβιβάζουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα, άλλα εκτός από νομίσματα των κρατών μελών, ECU, αποθεματικές θέσεις του ΔΝΤ και ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα, μέχρι ποσού ισοδύναμου προς 50 δισεκατομμύρια ECU. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίζει για το ποσοστό που θα ζητήσει η ΕΚΤ να της καταβληθεί κατά την ίδρυσή της και τα ποσά που θα ζητήσει σε μεταγενέστερες ημερομηνίες. Η ΕΚΤ έχει πλήρως το δικαίωμα να κατέχει και να διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα που της μεταβιβάζονται και να τα χρησιμοποιεί για τους σκοπούς που ορίζονται στο παρόν καταστατικό.

30.2. Οι εισφορές κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας ορίζονται κατ' αναλογία με το μερίδιο συμμετοχής της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ.

30.3. Κάθε εθνική κεντρική τράπεζα πιστώνεται από την ΕΚΤ με μια απαίτηση ισοδύναμη προς την εισφορά της. Το Διοικητικό Συμβούλιο καθορίζει το νόμισμα στο οποίο εκφράζονται οι εν λόγω απαιτήσεις και την απόδοσή τους.

30.4. Η ΕΚΤ μπορεί να ζητήσει να της καταβληθούν συναλλαγματικά διαθέσιμα πέραν του ορίου που τίθεται στο άρθρο 30.1, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30.2, εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που καθορίζει το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42.

30.5. Η ΕΚΤ δικαιούται να κατέχει και να διαχειρίζεται αποθεματικές θέσεις του ΔΝΤ και ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα και να φροντίζει για τη συγκέντρωση αυτών των στοιχείων.

30.6. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει όλα τα άλλα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 31

Συναλλαγματικά διαθέσιμα που κατέχονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες

31.1. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες επιτρέπεται να πραγματοποιούν συναλλαγές σε εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς διεθνείς οργανισμούς σύμφωνα με το άρθρο 23.

31.2. Όλες οι λοιπές πράξεις σε συναλλαγματικά διαθέσιμα τα οποία παραμένουν στην κατοχή των εθνικών κεντρικών τραπεζών μετά τις μεταβιβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 30 καθώς και οι συναλλαγές των κρατών μελών που διενεργούνται με τα τρέχοντα ταμειακά διαθέσιμα σε συνάλλαγμα, εφόσον υπερβαίνουν ένα όριο που θα καθορισθεί στα πλαίσια του άρθρου 31.3, υπόκεινται στην έγκριση της ΕΚΤ, προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέπεια με τη νομισματική πολιτική και την πολιτική συναλλαγματικών ισοτιμιών της Κοινότητας.

31.3. Το Διοικητικό Συμβούλιο εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές με σκοπό τη διευκόλυνση των εν λόγω πράξεων.

Άρθρο 32

Κατανομή του νομισματικού εισοδήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών

32.1. Το εισόδημα που συγκεντρώνουν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής του ΕΣΚΤ (εφεξής ονομαζόμενο νομισματικό εισόδημα) κατανέμεται κατά το τέλος κάθε οικονομικού έτους σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

32.2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 32.3, το ποσό του νομισματικού εισοδήματος κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας ισούται με το ετήσιο εισόδημα το οποίο της αποφέρουν τα στοιχεία του ενεργητικού που έχει στην κατοχή της έναντι των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων και των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων. Τα εν λόγω στοιχεία του ενεργητικού ταυτοποιούνται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που θεσπίζει το Διοικητικό Συμβούλιο.

32.3. Εφόσον το Διοικητικό Συμβούλιο κρίνει, μετά την έναρξη του τρίτου σταδίου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, ότι οι δομές του ισολογισμού των εθνικών κεντρικών τραπεζών δεν επιτρέπουν την εφαρμογή του άρθρου 32.2, μπορεί να αποφασίσει, με ειδική πλειοψηφία, ότι, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 32.2, το νομισματικό εισόδημα θα υπολογίζεται σύμφωνα με μια εναλλακτική μέθοδο για περίοδο που δεν θα υπερβαίνει την πενταετία.

32.4. Από το ποσό του νομισματικού εισοδήματος κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας αφαιρείται ποσό το οποίο αντιστοιχεί με τους τόκους που καταβάλλει η εν λόγω κεντρική τράπεζα επί των υποχρεώσεων που προκύπτουν από τις καταθέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με το άρθρο 19.

Το Διοικητικό Συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει να αποζημιώνει τις εθνικές κεντρικές τράπεζες για τις δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται κατά την έκδοση των τραπεζογραμματίων ή, σε έκτακτες περιπτώσεις, για ειδικές ζημιές που αφορούν πράξεις νομισματικής πολιτικής τις οποίες διενεργούν για λογαριασμό του ΕΣΚΤ. Η αποζημίωση καταβάλλεται υπό μορφή που κρίνεται κατάλληλη από το Διοικητικό Συμβούλιο. Τα ποσά αυτά μπορούν να συμψηφίζονται με το νομισματικό εισόδημα των εθνικών κεντρικών τραπεζών.

32.5. Το συνολικό ποσό του νομισματικού εισοδήματος των εθνικών κεντρικών τραπεζών κατανέμεται μεταξύ τους κατ' αναλογία με τα καταβεβλημένα μερίδια

συμμετοχής τους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, με την επιφύλαξη τυχόν αποφάσεων που λαμβάνει το Διοικητικό Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 33.2.

32.6. Ο συμψηφισμός και ο διακανονισμός των υπολοίπων που προέρχονται από την κατανομή του νομισματικού εισοδήματος πραγματοποιούνται από την ΕΚΤ σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο.

32.7. Το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει όλα τα υπόλοιπα μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 33

Κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ

33.1. Τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ μεταβιβάζονται με την ακόλουθη σειρά:

- α) ένα ποσό το οποίο καθορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και δεν μπορεί να υπερβαίνει το 20 % του καθαρού κέρδους, μεταβιβάζεται στα γενικά αποθεματικά με ανώτατο όριο το 100 % του κεφαλαίου,
- β) το υπόλοιπο καθαρό κέρδος διανέμεται μεταξύ των μεριδιούχων της ΕΚΤ, κατ' αναλογία προς τα καταβεβλημένα μερίδιά τους.

33.2. Σε περίπτωση ζημίας της ΕΚΤ, η ζημία αυτή μπορεί να καλυφθεί από το γενικό αποθεματικό της ΕΚΤ και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, μετά από απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, από το νομισματικό εισόδημα του αντίστοιχου οικονομικού έτους, κατ' αναλογία και μέχρι το ύψος των ποσών που κατανέμονται στις εθνικές κεντρικές τράπεζες σύμφωνα με το άρθρο 32.5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 34

Νομικές πράξεις

34.1. Σύμφωνα με το άρθρο 110 της παρούσας Συνθήκης, η ΕΚΤ:

- εκδίδει κανονισμούς αναγκαίους προς εκτέλεση των καθηκόντων που ορίζονται στο άρθρο 3.1 πρώτη περίπτωση, στο άρθρο 19.1, στο άρθρο 22 ή στο άρθρο 25.2 καθώς και στις περιπτώσεις που θα προβλεφθούν στις πράξεις του Συμβουλίου που αναφέρονται στο άρθρο 42,
- λαμβάνει αποφάσεις αναγκαίες για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανατίθενται στο ΕΣΚΤ από την παρούσα Συνθήκη και το παρόν καταστατικό,
- διατυπώνει συστάσεις και γνώμες.

34.2. Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

Οι συστάσεις και γνώμες δεν δεσμεύουν.

Η απόφαση είναι δεσμευτική ως προς όλα της τα μέρη για τους αποδέκτες της.

Τα άρθρα 253, 254 και 256 της παρούσας Συνθήκης εφαρμόζονται επί των κανονισμών και των αποφάσεων που θεσπίζονται από την ΕΚΤ.

Η ΕΚΤ μπορεί να αποφασίσει να δημοσιεύσει τις αποφάσεις, τις συστάσεις και τις γνώμες της.

34.3. Εντός των ορίων και με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από το Συμβούλιο με τη διαδικασία του άρθρου 42, η ΕΚΤ δικαιούται να επιβάλλει πρόστιμα και περιοδικές χρηματικές ποινές στις επιχειρήσεις λόγω μη συμμόρφωσης με υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς ή τις αποφάσεις της.

Άρθρο 35

Δικαστικός έλεγχος και συναφή θέματα

35.1. Οι πράξεις ή παραλείψεις της ΕΚΤ υπόκεινται σε έλεγχο ή ερμηνεία από το Δικαστήριο στις περιπτώσεις και υπό τους όρους που καθορίζονται στην παρούσα Συνθήκη. Η ΕΚΤ μπορεί να κινήσει δικαστική διαδικασία στις περιπτώσεις και υπό τους όρους που καθορίζονται στην παρούσα Συνθήκη.

35.2. Οι διαφορές μεταξύ της ΕΚΤ, αφενός, και των πιστωτών και χρεοφειλετών της ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου, αφετέρου, εκδικάζονται από τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια, εκτός από τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου.

35.3. Η ΕΚΤ υπόκειται στο καθεστώς ευθύνης που προβλέπεται στο άρθρο 288 της παρούσας Συνθήκης. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες ευθύνονται σύμφωνα με το οικείο εθνικό τους δίκαιο.

35.4. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται δυνάμει διαιτητικής ρήτρας, περιλαμβανομένης σε σύμβαση δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου που έχει συναφθεί από την ΕΚΤ ή για λογαριασμό της.

35.5. Η απόφαση της ΕΚΤ να προσφύγει στο Δικαστήριο λαμβάνεται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

35.6. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για διαφορές που αφορούν την εκπλήρωση εκ μέρους μιας εθνικής κεντρικής τράπεζας των υποχρεώσεών της δυνάμει του παρόντος καταστατικού. Αν η ΕΚΤ διαπιστώσει ότι μια εθνική κεντρική τράπεζα έχει αθετήσει υποχρέωση της δυνάμει του παρόντος καταστατικού, διατυπώνει αιτιολογημένη γνώμη επί του θέματος αφού δώσει στην ενδιαφερόμενη εθνική κεντρική τράπεζα την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν η ενδιαφερόμενη εθνική κεντρική τράπεζα δεν συμμορφωθεί με τη γνώμη εντός της προθεσμίας που ορίζεται από την ΕΚΤ, η ΕΚΤ μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο.

Άρθρο 36

Προσωπικό

36.1. Το Διοικητικό Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Εκτελεστικής Επιτροπής, καθορίζει τους όρους απασχόλησης του προσωπικού της ΕΚΤ.

36.2. Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για όλες τις διαφορές ανάμεσα στην ΕΚΤ και τους υπαλλήλους της εντός των ορίων και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στους όρους απασχόλησής τους.

Άρθρο 37

Έδρα

Η απόφαση ως προς τον τόπο της έδρας της ΕΚΤ θα ληφθεί πριν από το τέλος του 1992, με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων.

Άρθρο 38

Επαγγελματικό απόρρητο

38.1. Τα μέλη των διοικητικών οργάνων και του προσωπικού της ΕΚΤ και των εθνικών κεντρικών τραπεζών υποχρεούνται, ακόμη και όταν θα έχουν παύσει να ασκούν τα καθήκοντά τους, να μην αποκαλύπτουν πληροφορίες οι οποίες, λόγω της φύσης τους, καλύπτονται από την υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου.

38.2. Τα πρόσωπα που έχουν πρόσβαση σε στοιχεία που καλύπτονται από κοινοτική νομοθεσία η οποία επιβάλλει υποχρέωση απορρήτου υπόκεινται στην εν λόγω νομοθεσία.

Άρθρο 39

Δικαίωμα υπογραφής

Η ΕΚΤ δεσμεύεται νομίμως έναντι τρίτων από τον πρόεδρο ή δύο μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής, ή με τις υπογραφές δύο μελών του προσωπικού της ΕΚΤ, δεόντως εξουσιοδοτημένων από τον πρόεδρο να υπογράφουν εξ ονόματος της ΕΚΤ.

Άρθρο 40³

Προνόμια και ασυλίες

Η ΕΚΤ απολαύει στην επικράτεια των κρατών μελών των αναγκαίων προνομίων και ασυλιών για την εκπλήρωση της αποστολής της, υπό τους όρους που καθορίζονται στο πρωτόκολλο περί προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

³ Όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 6 σημείο III (4) της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Άρθρο 41

Απλοποιημένη διαδικασία τροποποίησης

41.1. Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 5 της παρούσας Συνθήκης, τα άρθρα 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 στοιχείο α) και 36 του παρόντος καταστατικού μπορούν να τροποποιούνται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει είτε με ειδική πλειοψηφία έπειτα από σύσταση της ΕΚΤ και διαβούλευση με την Επιτροπή, είτε με ομοφωνία έπειτα από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την ΕΚΤ. Και στις δύο περιπτώσεις απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

41.2. Οι συστάσεις που διατυπώνει η ΕΚΤ δυνάμει του παρόντος άρθρου απαιτούν ομόφωνη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρο 42

Συμπληρωματική νομοθεσία

Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 6 της παρούσας Συνθήκης, αμέσως μετά την απόφαση για την ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το Συμβούλιο θεσπίζει τις διατάξεις που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 και 34.3 του παρόντος καταστατικού αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία, είτε έπειτα από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την ΕΚΤ, είτε έπειτα από σύσταση της ΕΚΤ και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IX

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΣΚΤ

Άρθρο 43

Γενικές διατάξεις

43.1. Η παρέκκλιση που αναφέρεται στο άρθρο 122 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης συνεπάγεται ότι τα ακόλουθα άρθρα του παρόντος καταστατικού δεν δημιουργούν δικαιώματα ή υποχρεώσεις για το κράτος μέλος με παρέκκλιση: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 50 και 52.

43.2. Οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση κατά την έννοια του άρθρου 122 παράγραφος 1 της παρούσας Συνθήκης διατηρούν τις εξουσίες τους στον τομέα της νομισματικής πολιτικής σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο.

43.3. Σύμφωνα με το άρθρο 122 παράγραφος 4 της παρούσας Συνθήκης, με τον όρο κράτη μέλη εννοείται κράτη μέλη χωρίς παρέκκλιση στα εξής άρθρα του παρόντος καταστατικού: 3, 11.2, 19, 34.2 και 50.

43.4. Με τον όρο εθνικές κεντρικές τράπεζες εννοείται κεντρικές τράπεζες κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση στα εξής άρθρα του παρόντος καταστατικού: 9.2, 10.1, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 και 52.

43.5. Με τον όρο μεριδιούχοι εννοούνται οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση στα άρθρα 10.3 και 33.1.

43.6. Με τον όρο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ εννοείται κεφάλαιο της ΕΚΤ στο οποίο έχουν εγγραφεί οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση στα άρθρα 10.3 και 30.2.

Άρθρο 44

Μεταβατικά καθήκοντα της ΕΚΤ

Η ΕΚΤ αναλαμβάνει τα καθήκοντα του ΕΝΙ που πρέπει να συνεχίσουν να ασκούνται κατά το τρίτο στάδιο λόγω των παρεκκλίσεων που θα ισχύουν για ένα ή περισσότερα κράτη μέλη.

Η ΕΚΤ παρέχει συμβουλές κατά την προετοιμασία της κατάργησης των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 122 της παρούσας Συνθήκης.

Άρθρο 45

Το γενικό συμβούλιο της ΕΚΤ

45.1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 107 παράγραφος 3 της παρούσας Συνθήκης, το γενικό συμβούλιο συγκροτείται ως τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ.

45.2. Το γενικό συμβούλιο απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Τα λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις συνεδριάσεις του γενικού συμβουλίου.

45.3. Οι αρμοδιότητες του γενικού συμβουλίου απαριθμούνται εξαντλητικά στο άρθρο 47 του παρόντος καταστατικού.

Άρθρο 46

Εσωτερικός κανονισμός του γενικού συμβουλίου

46.1. Ο πρόεδρος ή, εν απουσία του, ο αντιπρόεδρος της ΕΚΤ προεδρεύει του γενικού συμβουλίου της ΕΚΤ.

46.2. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου και ένα μέλος της Επιτροπής μπορούν να συμμετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις συνεδριάσεις του γενικού συμβουλίου.

46.3. Ο πρόεδρος προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του γενικού συμβουλίου.

46.4. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 12.3, το γενικό συμβούλιο θεσπίζει τον εσωτερικό του κανονισμό.

46.5. Η γραμματεία του γενικού συμβουλίου εξασφαλίζεται από την ΕΚΤ.

Άρθρο 47

Αρμοδιότητες του γενικού συμβουλίου

47.1. Το γενικό συμβούλιο:

- ασκεί τα καθήκοντα που αναφέρονται στο άρθρο 44,
- συμβάλλει στις συμβουλευτικές λειτουργίες που αναφέρονται στα άρθρα 4 και 25.1.

47.2. Το γενικό συμβούλιο συμβάλλει:

- στη συλλογή στατιστικών πληροφοριών που προβλέπεται στο άρθρο 5,
- στις δραστηριότητες της ΕΚΤ σχετικά με τις εκθέσεις σύμφωνα με το άρθρο 15,
- στη θέσπιση των κανόνων που είναι αναγκαίοι για την εφαρμογή του άρθρου 26, όπως αναφέρεται στο άρθρο 26.4,
- στη λήψη όλων των άλλων μέτρων που είναι αναγκαία για την εφαρμογή του άρθρου 29, όπως αναφέρεται στο άρθρο 29.4,
- στη θέσπιση των όρων απασχόλησης του προσωπικού της ΕΚΤ, όπως αναφέρεται στο άρθρο 36.

47.3. Το γενικό συμβούλιο συμβάλλει στις αναγκαίες προετοιμασίες για τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των κρατών μελών με παρέκκλιση έναντι των νομισμάτων, ή του ενιαίου νομίσματος, των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, όπως αναφέρεται στο άρθρο 123 παράγραφος 5 της παρούσας Συνθήκης.

47.4. Το γενικό συμβούλιο ενημερώνεται από τον πρόεδρο της ΕΚΤ σχετικά με τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου.

Άρθρο 48

Μεταβατικές διατάξεις σχετικά με το κεφάλαιο της ΕΚΤ

Σύμφωνα με το άρθρο 29.1, σε κάθε εθνική κεντρική τράπεζα αποδίδεται στάθμιση στην κλειδα κατανομής για την εγγραφή στο κεφάλαιο της ΕΚΤ. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 28.3, οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση δεν καταβάλλουν το εγγεγραμμένο τους κεφάλαιο εκτός εάν το γενικό συμβούλιο αποφασίσει, με ειδική πλειοψηφία που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ και τουλάχιστον το ήμισυ των μεριδιούχων, ότι πρέπει να καταβληθεί ένα ελάχιστο ποσοστό ως συμβολή στις δαπάνες λειτουργίας της ΕΚΤ.

Άρθρο 49

Καθυστερημένη καταβολή του κεφαλαίου, των αποθεματικών και των εξομοιωμένων λογαριασμών της ΕΚΤ

49.1. Η κεντρική τράπεζα κράτους μέλους του οποίου καταργήθηκε η παρέκκλιση καταβάλλει το μερίδιό της στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ

στην ίδια έκταση όπως και οι κεντρικές τράπεζες των άλλων κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση, και μεταβιβάζει στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα σύμφωνα με το άρθρο 30.1. Το μεταβιβαστέο ποσό ορίζεται ως το γινόμενο της αξίας σε ECU, υπολογιζόμενης σε τρέχουσες τιμές, των συναλλαγματικών διαθεσίμων που έχουν ήδη μεταβιβαστεί στην ΕΚΤ, σύμφωνα με το άρθρο 30.1, επί τον λόγο του αριθμού μεριδίων για τα οποία έχει εγγραφεί η εν λόγω εθνική κεντρική τράπεζα προς τον αριθμό μεριδίων τα οποία έχουν ήδη καταβάλει οι άλλες εθνικές κεντρικές τράπεζες.

49.2. Επιπλέον της καταβολής που γίνεται με το άρθρο 49.1, η εν λόγω κεντρική τράπεζα εισφέρει στα αποθεματικά της ΕΚΤ και στους εξομοιωμένους προς αυτά λογαριασμούς, καθώς και στο ποσό που απομένει να πιστωθεί στα αποθεματικά και λογαριασμούς σύμφωνα με το υπόλοιπο του λογαριασμού κερδών και ζημιών της 31ης Δεκεμβρίου του έτους που προηγείται της κατάργησης της παρέκκλισης. Το καταβλητέο ποσό καθορίζεται ως το γινόμενο του ποσού των αποθεματικών, όπως ορίζεται ανωτέρω και αναφέρεται στον εγκεκριμένο ισολογισμό της ΕΚΤ, επί τον λόγο του αριθμού μεριδίων για τα οποία έχει εγγραφεί η εν λόγω κεντρική τράπεζα προς τον αριθμό μεριδίων τα οποία έχουν ήδη καταβάλει οι άλλες κεντρικές τράπεζες.

49.3.⁴ Όταν μία ή περισσότερες χώρες καθίστανται κράτη μέλη και οι αντίστοιχες εθνικές κεντρικές τους τράπεζες καθίστανται μέρος του ΕΣΚΤ, αυξάνεται αυτομάτως το εγγεγραμμένο κεφάλαιο της ΕΚΤ και το όριο του ποσού συναλλαγματικών διαθεσίμων που μπορούν να μεταβιβασθούν στην ΕΚΤ. Η αύξηση υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας τα τότε ισχύοντα αντίστοιχα ποσά, επί τον λόγο της στάθμισης των νεοεισερχομένων εθνικών κεντρικών τραπεζών προς τη στάθμιση των εθνικών κεντρικών τραπεζών που είναι ήδη μέλη του ΕΣΚΤ, εντός της διευρυμένης κλείδας κατανομής. Η στάθμιση κάθε εθνικής κεντρικής τράπεζας στην κλείδα κατανομής υπολογίζεται κατ' αναλογία προς το άρθρο 29.1 και τηρουμένου του άρθρου 29.2.

Χρησιμοποιούνται οι ίδιες περίοδοι αναφοράς για τα στατιστικά στοιχεία με τις εφαρμοσθείσες για την τελευταία πενταετή αναπροσαρμογή της στάθμισης βάσει του άρθρου 29.3.

Άρθρο 50

Αρχικός διορισμός των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής

Κατά την ίδρυση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, ο πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος και τα λοιπά μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζονται με κοινή συμφωνία των κυβερνήσεων των κρατών μελών σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, κατά σύσταση του Συμβουλίου και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο του ΕΝΙ. Ο πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής διορίζεται για περίοδο οκτώ ετών. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 11.2, ο αντιπρόεδρος διορίζεται για περίοδο

⁴ Όπως προστέθηκε με το άρθρο 17 της Πράξης περί των όρων προσχωρήσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

τεσσάρων ετών και τα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής για θητεία μεταξύ πέντε και οκτώ ετών. Η θητεία τους δεν είναι ανανεώσιμη. Ο αριθμός των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής μπορεί να είναι μικρότερος από τον προβλεπόμενο στο άρθρο 11.1, αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερος των τεσσάρων.

Άρθρο 51

Παρέκκλιση από το άρθρο 32

51.1. Εάν, μετά την έναρξη του τρίτου σταδίου, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφασίσει ότι η εφαρμογή του άρθρου 32 συνεπάγεται σημαντικές μεταβολές στις σχετικές εισοδηματικές θέσεις των εθνικών κεντρικών τραπεζών, το εισόδημα που κατανέμεται σύμφωνα με το άρθρο 32 μειώνεται κατά ενιαίο ποσοστό το οποίο δεν υπερβαίνει το 60 % κατά το πρώτο οικονομικό έτος μετά την έναρξη του τρίτου σταδίου και μειώνεται κατά 12 ποσοστιαίες μονάδες τουλάχιστο σε κάθε επόμενο οικονομικό έτος.

51.2. Το άρθρο 51.1 δεν εφαρμόζεται για περισσότερα από πέντε οικονομικά έτη μετά την έναρξη του τρίτου σταδίου.

Άρθρο 52

Ανταλλαγή τραπεζογραμματίων κοινοτικών νομισμάτων

Μετά τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών, το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσει ότι τα τραπεζογραμμάτια που εκφράζονται σε νομίσματα με αμετάκλητα καθορισμένες ισοτιμίες ανταλλάσσονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες στην αντίστοιχη άρτια ισοτιμία τους.

Άρθρο 53

Εφαρμογή των μεταβατικών διατάξεων

Οι διατάξεις των άρθρων 43 έως 48 ισχύουν για όσο διάστημα υπάρχουν κράτη μέλη με παρέκκλιση.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Ανεξαρτησία κεντρικών τραπεζών (central bank independence): νομοθετική διάταξη η οποία εγγυάται σε μια κεντρική τράπεζα τη δυνατότητα να εκτελεί τις καταστατικές της υποχρεώσεις και τα καθήκοντά της χωρίς πολιτικές παρεμβάσεις. Το άρθρο 108 της **Συνθήκης ΕΚ** καθιερώνει την αρχή της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών για τη **ζώνη του ευρώ**.

Αντιστρεπτά συναλλαγή (reserve transaction): συναλλαγή μέσω της οποίας η κεντρική τράπεζα αγοράζει ή πωλεί περιουσιακά στοιχεία με **συμφωνία επαναγοράς** ή χορηγεί πιστώσεις έναντι **ασφάλειας**.

Ασφάλεια (ή μέσα εξασφαλιστικά των απαιτήσεων) (collateral): περιουσιακά στοιχεία τα οποία δίδονται ως ενέχυρο ή μεταβιβάζονται (π.χ. από **πιστωτικά ιδρύματα** προς κεντρικές τράπεζες) με σκοπό την εξασφάλιση της αποπληρωμής δανείων, καθώς και περιουσιακά στοιχεία τα οποία πωλούνται (π.χ. από πιστωτικά ιδρύματα προς κεντρικές τράπεζες) στο πλαίσιο **συμφωνιών επαναγοράς**.

Βάση υπολογισμού των υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών ή βάση των αποθεματικών (reserve base): το άθροισμα των στοιχείων της λογιστικής κατάστασης (και συγκεκριμένα στοιχείων του παθητικού) με βάση το οποίο υπολογίζονται τα **υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά** ενός **πιστωτικού ιδρύματος**.

Βασικά επιτόκια της ΕΚΤ (key ECB interest rates): τα επιτόκια που καθορίζονται από το **Διοικητικό Συμβούλιο** και αντανακλούν την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής της **ΕΚΤ**. Αυτά είναι το **ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης**, το επιτόκιο της **διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης** και το επιτόκιο της **διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων**.

Γενικό Συμβούλιο (General Council): ένα από τα όργανα λήψης αποφάσεων της **ΕΚΤ**. Απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ, καθώς και τους διοικητές όλων των ΕθνΚΤ της ΕΕ.

Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ) (Broad Economic Policy Guidelines - BEPGs): η Συνθήκη υποχρεώνει τα κράτη μέλη να συντονίζουν τις οικονομικές τους πολιτικές στο πλαίσιο του Συμβουλίου της ΕΕ. Το κυριότερο μέσο συντονισμού είναι οι ΓΠΟΠ. Περιέχουν συστάσεις απευθυνόμενες προς τις αρχές χάραξης οικονομικής πολιτικής σχετικά με τη μακροοικονομική και διαρθρωτική πολιτική και αποτελούν βάση για την αξιολόγηση που διενεργείται εκ των υστέρων στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας μέσω του Συμβουλίου της ΕΕ. Το Συμβούλιο της ΕΕ, έπειτα από σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συντάσσει σχέδιο των ΓΠΟΠ και γνωστοποιεί τα πορίσματά του στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Κατόπιν, με βάση τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το Συμβούλιο της ΕΕ εκδίδει σύσταση σχετικά με τους ΓΠΟΠ.

Διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος (excessive deficit procedure): οι διατάξεις του Άρθρου 104 της **Συνθήκης ΕΚ**, όπως προσδιορίζονται στο Πρωτόκολλο αριθ. 20 (για τη **διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος**), επιβάλλουν στα κράτη μέλη της ΕΕ την υποχρέωση να τηρούν δημοσιονομική πειθαρχία, ορίζουν τα κριτήρια με βάση τα οποία κρίνεται αν το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι υπερβολικό και περιγράφουν τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν εφόσον διαπιστωθεί ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια για το δημοσιονομικό έλλειμμα ή το δημόσιο χρέος. Οι διατάξεις αυτές συμπληρώνονται από τον Κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1467/97 της 7ης Ιουλίου 1997 για την επιτάχυνση και διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, ο οποίος αποτελεί μέρος του **Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης**.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) (International Monetary Fund - IMF): διεθνής νομισματικός οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε το 1944 με τη Συμφωνία του Bretton Woods. Έδρευει στην Ουάσιγκτον και σήμερα αριθμεί 184 χώρες μέλη. Σύμφωνα με τον Καταστατικό χάρτη του ΔΝΤ, τα βασικά του καθήκοντα είναι να προωθεί την παγκόσμια νομισματική συνεργασία, να διασφαλίζει τη συναλλαγματική σταθερότητα, να διευκολύνει το διεθνές εμπόριο και να προωθεί την οικονομική ανάπτυξη.

Διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων (deposit facility): **πάγια διευκόλυνση** την οποία παρέχει το **Ευρωσύστημα** και την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν οι **αντισυμβαλλόμενοι** για να πραγματοποιούν **καταθέσεις** σε μια ΕθνΚΤ, με **διάρκεια μίας ημέρας** και με προκαθορισμένο επιτόκιο (βλ. και **βασικά επιτόκια της ΕΚΤ**).

Διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης (marginal lending facility): **πάγια διευκόλυνση του Ευρωσυστήματος**, την οποία μπορούν να χρησιμοποιούν οι **αντισυμβαλλόμενοι** για να λαμβάνουν χρηματοδότηση από μια ΕθνΚΤ, με προκαθορισμένο **επιτόκιο**, έναντι αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων (βλ. **βασικά επιτόκια της ΕΚΤ**).

Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Court of Justice of the European Communities - ECJ): θεσμικό όργανο της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας** με έδρα στο Λουξεμβούργο, το οποίο (i) διασφαλίζει ότι οι συνθήκες ερμηνεύονται και εφαρμόζονται σωστά και (ii) αποφασίζει για την ισχύ και την έννοια του κοινοτικού δικαίου. Οι πράξεις και οι παραλείψεις της **ΕΚΤ** υπόκεινται σε έλεγχο από το ΔΕΚ.

Διοικητικό Συμβούλιο (Governing Council): το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων της **ΕΚΤ**. Αποτελείται από όλα τα μέλη της **Εκτελεστικής Επιτροπής** της ΕΚΤ και τους διοικητές των ΕθνΚΤ των χωρών που έχουν υιοθετήσει το **ευρώ**.

ECU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα - European Currency Unit): πριν από το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ το ECU ήταν δέσμη νομισμάτων, αποτελούμενη από το άθροισμα σταθερών ποσών των 12 από τα 15 νομίσματα των κρατών μελών της ΕΕ. Η αξία του ECU υπολογιζόταν ως ο σταθμικός μέσος όρος της αξίας των νομισμάτων που το συνέθεταν. Το ECU αντικαταστάθηκε από το **ευρώ** με αναλογία 1:1 την 1η Ιανουαρίου 1999.

Έκτακτη δημοπρασία (quick tender): διαδικασία δημοπρασίας την οποία χρησιμοποιεί το **Ευρωσύστημα** για τις **πράξεις εξομάλυνσης βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας**. Οι έκτακτες δημοπρασίες εκτελούνται εντός 90 λεπτών και με τη συμμετοχή περιορισμένου αριθμού **αντισυμβαλλομένων**.

Εκτελεστική Επιτροπή (Executive Board): ένα από τα όργανα λήψης αποφάσεων της **ΕΚΤ**. Απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της ΕΚΤ, καθώς και τέσσερα άλλα μέλη τα οποία διορίζονται κατόπιν κοινής συμφωνίας των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων των χωρών που έχουν υιοθετήσει το **ευρώ**.

Ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς (minimum bid rate): το κατώτατο όριο του **επιτοκίου** το οποίο μπορούν να αναγράφουν στις προσφορές τους οι **αντισυμβαλλόμενοι** στις δημοπρασίες ανταγωνιστικού επιτοκίου για **πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης**. Είναι ένα από τα **βασικά επιτόκια της ΕΚΤ** που αντανakλά την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής.

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) (Harmonised Index of Consumer Prices - HICP): δείκτης τιμών καταναλωτή του οποίου η στατιστική μεθοδολογία έχει εναρμονιστεί μεταξύ των διαφόρων χωρών.

EONIA (euro overnight index average): δείκτης του πραγματικού επιτοκίου που επικρατεί στη διατραπεζική αγορά του ευρώ για τοποθετήσεις διάρκειας μίας ημέρας, όπως διαμορφώνεται με βάση τις συναλλαγές.

Επιτροπή Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (Committee of European Securities Regulators - CESR): επιτροπή η οποία θεσπίστηκε από την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** τον Ιούνιο του 2001, σύμφωνα με πρόταση που είχε διατυπωθεί στην Έκθεση της Επιτροπής Σοφών για τη Ρύθμιση των Ευρωπαϊκών Αγορών Κινητών Αξιών, και **απαρτίζεται** από εκπροσώπους των εθνικών αρχών που έχουν κανονιστικές αρμοδιότητες στον τομέα των αγορών κινητών αξιών. Ως όργανο επιπέδου 3 στο πλαίσιο της αναθεωρημένης ευρωπαϊκής κανονιστικής διαδικασίας, παρέχει συμβουλές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με θέματα πολιτικής στον τομέα των κινητών αξιών και συμβάλλει στη διασφάλιση μεγαλύτερης συνέπειας στην εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στα κράτη μέλη. Επίσης, βελτιώνει το συντονισμό μεταξύ των ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών των αγορών κινητών αξιών.

Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (Economic Policy Committee - EPC): συμβουλευτικό κοινοτικό όργανο που θεσπίστηκε με την απόφαση του Συμβουλίου 74/122/ΕΟΚ της 18ης Φεβρουαρίου 1974 (ΕΕ L 63 της 5.3.1974, σ. 21) και αποτελείται από δύο αντιπροσώπους και δύο αναπληρωτές από κάθε κράτος μέλος της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής** και της **ΕΚΤ**. Τα κύρια καθήκοντα της Επιτροπής είναι να συμβάλλει στο προπαρασκευαστικό έργο του Συμβουλίου ECOFIN όσον αφορά το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας** και να παρέχει συμβουλές στην **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** και στο **Συμβούλιο της ΕΕ**. Συνεργάζεται στενά με την **Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή** και ασχολείται κυρίως με διαρθρωτικές πολιτικές για την ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού και της απασχόλησης στην Κοινότητα.

Επιτροπή στατιστικών για θέματα νομισματικά, χρηματοπιστωτικά και ισοζυγίου πληρωμών (Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics - CMFB): επιτροπή η οποία θεσπίστηκε με την απόφαση του Συμβουλίου 91/115/ΕΟΚ της 25ης Φεβρουαρίου 1991 (ΕΕ L 59 της 6.3.1991, σ. 19), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου 96/174/ΕΚ της 26ης Φεβρουαρίου 1996 (ΕΕ L 51 της 1.3.1996, σ. 48). Συγκεντρώνει στατιστικούς από τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες, τη **Eurostat**, τις ΕθνΚΤ και την **EKT**. Η επιτροπή αυτή παρέχει συμβουλές στην Επιτροπή για διάφορα στατιστικά ζητήματα και ειδικότερα όσον αφορά τις στατιστικές πτυχές της **διαδικασίας του υπερβολικού ελλείμματος**, ενώ προωθεί τη συνεργασία και το συντονισμό των στατιστικών εργασιών σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Committee of Governors of the central banks of the Member States of the European Economic Community): επιτροπή η οποία θεσπίστηκε το Μάιο του 1964 βάσει του άρθρου 105 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΟΚ με σκοπό την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών. Το 1994 το νεοϊδρυθέν **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ)** ανέλαβε τα καθήκοντά της και η Επιτροπή καταργήθηκε.

Επιτροπές του ΕΣΚΤ (ESCB committees): θεσπίστηκαν από το **Διοικητικό Συμβούλιο** της **EKT** σύμφωνα με το άρθρο 9 του εσωτερικού κανονισμού της ΕΚΤ, για να επικουρούν τα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΚΤ στο έργο τους.

Εταιρική διακυβέρνηση (corporate governance): διαδικασίες βάσει των οποίων διευθύνονται και ελέγχονται οι οργανισμοί. Η δομή της εταιρικής διακυβέρνησης προσδιορίζει την κατανομή των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των διαφόρων πλευρών – όπως το διοικητικό συμβούλιο, τα διευθυντικά στελέχη, οι μέτοχοι και άλλοι που εξαρτούν συμφέροντα από τον οργανισμό – και προβλέπει κανόνες και διαδικασίες για τη λήψη των αποφάσεων. Παράλληλα παρέχει τη δομή με βάση την οποία καθορίζονται οι επιχειρησιακοί στόχοι του οργανισμού και προσδιορίζει τα μέσα για την επίτευξη αυτών των στόχων και για την παρακολούθηση των επιδόσεων.

EUREPO: το επιτόκιο με το οποίο μια τράπεζα υψηλής φερεγγυότητας (prime bank) είναι διατεθειμένη να δανείσει κεφάλαια σε **ευρώ** σε άλλη τράπεζα υψηλής φερεγγυότητας έναντι **ασφάλειας** αποκλειστικώς και μόνο με τη μορφή κρατικών ομολόγων και έντοκων γραμματίων του Δημοσίου εκδοθέντων από χώρες της ζώνης του ευρώ. Η μεθοδολογία υπολογισμού του EUREPO είναι παρόμοια με αυτή του **EURIBOR**, είναι όμως αντιπροσωπευτική των επιτοκίων που επικρατούν στις αγορές για πράξεις έναντι παροχής ασφάλειας (αγορές συμφωνιών επαναγοράς). Επίσης διαφέρει η σύνθεση της ομάδας των τραπεζών.

EURIBOR (euro interbank offered rate): το επιτόκιο με το οποίο μια τράπεζα υψηλής φερεγγυότητας (prime bank) είναι διατεθειμένη να δανείσει κεφάλαια σε **ευρώ** σε άλλη τράπεζα υψηλής φερεγγυότητας και το οποίο υπολογίζεται καθημερινά για διατραπεζικές καταθέσεις με διάρκεια έως 12 μηνών. Σε αντίθεση με το EUREPO, το EURIBOR αντανάκλα τις συνθήκες στην αγορά για πράξεις χωρίς παροχή ασφάλειας.

Eurostat: η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Eurostat είναι τμήμα της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής** και είναι υπεύθυνη για την παραγωγή των κοινοτικών στατιστικών στοιχείων.

Ευρώ (euro): η ονομασία του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος η οποία υιοθετήθηκε από το **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** στη σύνοδο της Μαδρίτης στις 15-16 Δεκεμβρίου 1995.

Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) (European Union - EU): ιδρύθηκε με τη **Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη ΕΕ)**, η οποία συχνά καλείται «Συνθήκη του Μάαστριχτ». Η Συνθήκη αυτή υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993. Στη συνέχεια τροποποιήθηκε από τη «Συνθήκη του Άμστερνταμ», η οποία υπογράφηκε στο Άμστερνταμ στις 2 Οκτωβρίου 1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999, και πιο πρόσφατα από τη Συνθήκη της Νίκαιας, η οποία υπογράφηκε στις 26 Φεβρουαρίου 2001 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2003. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) στηρίζεται σε διάφορα όργανα και ρυθμίσεις με διαφορετικό νομικό χαρακτήρα που συνιστούν τους τρεις πυλώνες στήριξης. Ο πρώτος πυλώνας περιλαμβάνει την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (Euratom), οι οποίες διαθέτουν και οι δύο νομική προσωπικότητα και διέπονται από ξεχωριστές Συνθήκες. Ο δεύτερος και ο τρίτος πυλώνας αποτελούν κατ' ουσία διακυβερνητικές ρυθμίσεις για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, καθώς και για την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission): το θεσμικό όργανο της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας** που μεριμνά για την εφαρμογή των διατάξεων της **Συνθήκης**. Η Επιτροπή διαμορφώνει τις πολιτικές της Κοινότητας, προτείνει κοινοτικές νομοθετικές πράξεις και ασκεί αρμοδιότητες σε συγκεκριμένους τομείς. Στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, η Επιτροπή εισηγείται τους **Γενικούς Προσανατολισμούς των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ)** και υποβάλλει εκθέσεις στο **Συμβούλιο της ΕΕ** σχετικά με τις οικονομικές εξελίξεις και την οικονομική πολιτική. Παρακολουθεί τα δημόσια οικονομικά στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας και υποβάλλει εκθέσεις προς το Συμβούλιο της ΕΕ. Μέχρι την 1η Μαΐου 2004, απαρτιζόταν από 20 μέλη: δύο επιτρόπους από τη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία και το Ηνωμένο Βασίλειο και έναν επίτροπο από καθένα από τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Έπειτα από την παρέλευση μεταβατικής περιόδου μετά τη διεύρυνση της ΕΕ, η Επιτροπή απαρτίζεται από 25 μέλη, ένα από καθένα από τα 25 κράτη μέλη.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζών (European Banking Committee - EBC): ιδρύθηκε το 2003 με απόφαση της Επιτροπής 2004/10/ΕΚ της 5ης Νοεμβρίου 2003 (ΕΕ L 3, 7.1.2004, σ. 36) ως επιτροπή επιπέδου 2 για να παρέχει συμβουλές στην **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** για θέματα πολιτικής που αφορούν τις τραπεζικές δραστηριότητες. Διαδέχθηκε τη Συμβουλευτική Επιτροπή Τραπεζών. Στον τομέα της τραπεζικής και της εποπτείας, η **ΕΚΤ** εκπροσωπείται στην Επιτροπή Ευρωπαϊκών Φορέων Τραπεζικής Εποπτείας, η οποία αποτελεί επιτροπή επιπέδου 3.

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) (European Central Bank - ECB): Η ΕΚΤ είναι το κέντρο του **Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)** και του **Ευρωσυστήματος** και έχει νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Μεριμνά ώστε τα καθήκοντα που έχουν ανατεθεί στο Ευρωσύστημα και στο ΕΣΚΤ να εκτελούνται είτε μέσω των δικών της δραστηριοτήτων είτε μέσω των ΕθνΚΤ, σύμφωνα με το Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η ΕΚΤ διοικείται από το **Διοικητικό Συμβούλιο** και την **Εκτελεστική Επιτροπή** και, ως τρίτο όργανο λήψης αποφάσεων, το **Γενικό Συμβούλιο**.

Ευρωπαϊκή Κοινότητα (European Community): υπερεθνικός οργανισμός ο οποίος ιδρύθηκε με τη **Συνθήκη ΕΟΚ** το 1958 ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ). Η Συνθήκη ΕΕ επέκτεινε τις αρμοδιότητες της ΕΟΚ η οποία μετονομάστηκε αντίστοιχα σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα το 1993. Οι κύριες αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι να προάγει την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, αειφόρο, μη πληθωριστική ανάπτυξη, υψηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας και σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων, υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, καθώς και την κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ κρατών μελών. Οι αρμοδιότητες αυτές πληρούνται, μεταξύ άλλων, μέσω της ενιαίας αγοράς και της ΟΝΕ.

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (European Court of Auditors): θεσμικό όργανο της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας** που διενεργεί τον έλεγχο λογαριασμών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ένα από τα καθήκοντά του είναι να εξετάζει την αποτελεσματικότητά της διαχείρισης της **ΕΚΤ**.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (European Parliament): κοινοτικό θεσμικό όργανο που απαρτίζεται από 732 αντιπροσώπους των πολιτών των κρατών μελών, βάσει της κοινοβουλευτικής θητείας 2004-2009. Το Κοινοβούλιο συμβάλλει στην άσκηση της νομοθετικής διαδικασίας, ο δε ρόλος του διαφοροποιείται ανάλογα με τις διαδικασίες μέσω των οποίων θεσπίζεται το δίκαιο της ΕΕ. Στο πλαίσιο της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)**, το Κοινοβούλιο έχει κυρίως συμβουλευτικές αρμοδιότητες. Η **Συνθήκη** όμως θεσπίζει ορισμένες διαδικασίες για τη δημοκρατική **λογοδοσία** της **ΕΚΤ** ενώπιον του Κοινοβουλίου (παρουσίαση της Ετήσιας Έκθεσης, γενική συζήτηση για θέματα νομισματικής πολιτικής, ακροάσεις ενώπιον των αρμόδιων κοινοβουλευτικών επιτροπών).

Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ) (European Monetary Institute - EMI): προσωρινό ίδρυμα που δημιουργήθηκε κατά την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)** την 1η Ιανουαρίου 1994. Τα δύο βασικά καθήκοντα του ΕΝΙ ήταν να ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και το συντονισμό των νομισματικών πολιτικών και να αναλάβει τις αναγκαίες προετοιμασίες για την ίδρυση του **Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)** για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία ενιαίου νομίσματος στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ. Το ΕΝΙ τέθηκε υπό εκκαθάριση μετά την ίδρυση της **ΕΚΤ** την 1η Ιουνίου 1998.

Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) (European Monetary System - EMS): καθεστώς συναλλαγματικής ισοτιμίας που δημιουργήθηκε το 1979 με ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 5ης Δεκεμβρίου 1978. Οι διαδικασίες λειτουργίας του ορίστηκαν στη συμφωνία της 13ης Μαρτίου 1979 μεταξύ των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Το ΕΝΣ παρέχει ένα πλαίσιο στενής συνεργασίας σε θέματα νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας**. Οι κύριες συνιστώσες του ήταν το **ECU**, ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών και παρέμβασης (**ΜΣΙ**), μηχανισμοί πολύ βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης και μηχανισμοί βραχυμεσοπρόθεσμης χορήγησης πιστώσεων. Κατά την έναρξη του **Τρίτου Σταδίου** της **ΟΝΕ**, το ΕΝΣ διαδέχθηκε ο **ΜΣΙ ΙΙ**.

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (European Council): παρέχει στην **Ευρωπαϊκή Ένωση** την απαραίτητη ώθηση για την ανάπτυξή της και καθορίζει τις γενικές πολιτικές κατευθύνσεις της. Απαρτίζεται από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών μελών και τον Πρόεδρο της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής** (βλ. και **Συμβούλιο της ΕΕ**).

Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) (European System of Central Banks - ESCB): αποτελείται από την **ΕΚΤ** και τις ΕθνΚΤ και των 25 κρατών μελών, δηλ. περιλαμβάνει, εκτός από τα μέλη του **Ευρωσυστήματος**, τις ΕθνΚΤ των κρατών μελών που δεν έχουν ακόμη υιοθετήσει το ευρώ. Το ΕΣΚΤ διοικείται από το **Διοικητικό Συμβούλιο** και την **Εκτελεστική Επιτροπή** της ΕΚΤ και, ως τρίτο και προσωρινό όργανο λήψης αποφάσεων, από το **Γενικό Συμβούλιο**. Τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ εκτελούνται από το Ευρωσύστημα.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (European Monetary Cooperation Fund - EMCF): πρώην συμβουλευτικό κοινοτικό όργανο που θεσπίστηκε σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 907/73 του Συμβουλίου της 3ης Απριλίου 1973 (ΕΕ L 89 της 5.4.1973, σ. 2). Κατά την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της **ΟΝΕ**, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας διαλύθηκε και τα καθήκοντά του ανατέθηκαν στο **Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ)**.

Ευρωσύστημα (Eurosystem): αποτελείται από την **ΕΚΤ** και τις ΕθνΚΤ των κρατών μελών που υιοθέτησαν το **ευρώ** στο Τρίτο Στάδιο της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης** (βλ. επίσης **ζώνη του ευρώ**). Προς το παρόν στο Ευρωσύστημα συμμετέχουν 12 ΕθνΚΤ. Το Ευρωσύστημα διοικείται από το **Διοικητικό Συμβούλιο** και την **Εκτελεστική Επιτροπή** της ΕΚΤ.

Ζεύξη μεταξύ συστημάτων διακανονισμού τίτλων (link between securities settlement systems): διαδικασίες και συμφωνίες μεταξύ **συστημάτων διακανονισμού τίτλων (ΣΔΤ)** για τη μεταβίβαση τίτλων μέσω λογιστικών εγγραφών. Ως εναλλακτική λύση αντί του **ΣΑΚΤ**, το **Ευρωσύστημα** χρησιμοποιεί αποδεκτές ζεύξεις για τη διασυνοριακή χρήση **ασφαλειών**.

Ζώνη του ευρώ (euro area): η περιοχή η οποία περιλαμβάνει τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το **ευρώ** ως το ενιαίο τους νόμισμα σύμφωνα με τη **Συνθήκη** και στην οποία ασκείται ενιαία νομισματική πολιτική με ευθύνη της **ΕΚΤ**. Επί

του παρόντος, η ζώνη του ευρώ περιλαμβάνει το Βέλγιο, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Αυστρία, την Πορτογαλία και τη Φινλανδία.

Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Καταστατικό του ΕΣΚΤ) (Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank - Statute of the ESCB): οργανικός νόμος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), που προσαρτάται ως πρωτόκολλο στη Συνθήκη ΕΚ.

Κεντρική ισοτιμία έναντι του ευρώ (euro central rate): η επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων του μελών του ΜΣΙ Η έναντι του ευρώ, γύρω από την οποία καθορίζονται τα περιθώρια διακύμανσης εντός του ΜΣΙ Η.

Κίνδυνος διακανονισμού (settlement risk): γενικός όρος με τον οποίο νοείται ο κίνδυνος από το ενδεχόμενο να μην πραγματοποιηθεί ο διακανονισμός όπως αναμένεται σε ένα σύστημα μεταφοράς κεφαλαίων ή τίτλων. Μπορεί να περιλαμβάνει τόσο τον πιστωτικό κίνδυνο όσο και τον κίνδυνο ρευστότητας.

Κοινά λειτουργικά συστήματα (common operational systems): συστήματα τα οποία έχουν καθιερωθεί από κοινού από την ΕΚΤ και τις ΕθνΚΤ για την πιο εύκολη εκτέλεση πράξεων σε αποκεντρωμένη βάση. Περιλαμβάνουν κοινά πληροφοριακά συστήματα, εφαρμογές και διαδικασίες που οργανώνονται με βάση την «ακτινωτή» ρύθμιση, με κεντρικό κόμβο την ΕΚΤ.

Κριτήρια σύγκλισης (convergence criteria): τα κριτήρια που καθορίστηκαν με το άρθρο 121 παράγραφος 1 της Συνθήκης ΕΚ (και αναπτύσσονται περαιτέρω στο Πρωτόκολλο αριθ. 21 που προσαρτήθηκε στη Συνθήκη) ως βάση για την αξιολόγηση του κατά πόσον μια χώρα μπορεί να υιοθετήσει το ευρώ. Αφορούν τις επιδόσεις μιας χώρας σε σχέση με τη **σταθερότητα των τιμών**, τα δημόσια οικονομικά, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια. Επίσης, καλύπτουν τη συμβατότητα της εθνικής νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων των καταστατικών των ΕθνΚΤ, τόσο με τη Συνθήκη όσο και με το **Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας**.

Λογοδοσία (accountability): η νομική και πολιτική υποχρέωση ενός ανεξάρτητου ιδρύματος να εξηγεί και να αιτιολογεί με σωστό τρόπο τις αποφάσεις του στους πολίτες και στους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους, αναλαμβάνοντας έτσι την ευθύνη για την εκπλήρωση των στόχων του. Η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)** λογοδοτεί στους Ευρωπαίους πολίτες και, πιο επίσημα, στο **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**.

Λόγος ελλείμματος (deficit ratio): το αντικείμενο ενός από τα δημοσιονομικά κριτήρια με βάση τα οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος, όπως προβλέπει το άρθρο 104 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ. Ορίζεται ως ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημόσιου ελλείμματος προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρέχουσες τιμές της αγοράς. Το δημόσιο

έλλειμμα ορίζεται στο Πρωτόκολλο αριθ. 20 (σχετικά με τη **διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος**) ως ο καθαρός δανεισμός της γενικής κυβέρνησης.

Λόγος χρέους (debt ratio): το αντικείμενο ενός από τα δημοσιονομικά κριτήρια με βάση τα οποία διαπιστώνεται η ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος, όπως προβλέπει το άρθρο 104 παράγραφος 2 της **Συνθήκης ΕΚ**. Ορίζεται ως ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρέχουσες τιμές της αγοράς. Το δημόσιο χρέος ορίζεται στο Πρωτόκολλο αριθ. 20 (σχετικά με τη **διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος**) ως το συνολικό ακαθάριστο χρέος στην ονομαστική του αξία που εκκρεμεί στο τέλος του έτους, ενοποιημένο εντός και μεταξύ των τομέων της γενικής κυβέρνησης.

Μηχανισμός διασύνδεσης (interlinking mechanism): μία από τις συνιστώσες του συστήματος **TARGET**. Με τον όρο αυτόν νοούνται οι υποδομές και οι διαδικασίες που συνδέουν τα εγχώρια **ΣΔΣΧ** με σκοπό την επεξεργασία διασυνοριακών πληρωμών στο πλαίσιο του **TARGET**.

ΜΣΙ (μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών) (ERM - exchange rate mechanism): ο μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών και παρέμβασης του **Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ)** προέβλεπε την ύπαρξη κεντρικών ισοτιμιών των νομισμάτων που συμμετείχαν σε αυτόν έναντι του **ECU**. Οι κεντρικές αυτές ισοτιμίες χρησιμοποιούνταν για τη διαμόρφωση ενός πλέγματος διμερών κεντρικών ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων που συμμετείχαν στο μηχανισμό. Επιτρεπόταν η διακύμανση αυτών εντός περιθωρίων διακύμανσης γύρω από τις διμερείς κεντρικές ισοτιμίες. Ήταν δυνατή η προσαρμογή των κεντρικών ισοτιμιών βάσει αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ όλων των χωρών που συμμετείχαν στο ΜΣΙ. Το 1999, κατά την έναρξη του **Τρίτου Σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)**, τον **ΜΣΙ** διαδέχθηκε ο **ΜΣΙ II**.

ΜΣΙ II (μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών II) (ERM II - exchange rate mechanism II): συμφωνία συναλλαγματικών ισοτιμιών η οποία αποτελεί το πλαίσιο για τη συνεργασία στον τομέα της συναλλαγματικής πολιτικής μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ και των κρατών μελών της ΕΕ που δεν συμμετέχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ.

Νομισματική Επιτροπή (Monetary Committee): επιτροπή που θεσπίστηκε σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της **Συνθήκης ΕΟΚ**. Την διαδέχθηκε η **Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή** κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της ΟΝΕ.

Νομισματικό εισόδημα (monetary income): το εισόδημα που αποκομίζουν οι ΕθνΚΤ από την εκτέλεση των πράξεων νομισματικής πολιτικής του **Ευρωσυστήματος** και το οποίο απορρέει από περιουσιακά στοιχεία που διαχωρίζονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του **Διοικητικού Συμβουλίου** και τηρούνται έναντι των τραπεζογραμματίων σε κυκλοφορία και υποχρεώσεων από καταθέσεις προς πιστωτικά ιδρύματα.

NXI (νομισματικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα) (MFIs - monetary financial institutions): τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία αποτελούν τον τομέα που εκδίδει χρήμα στη **ζώνη του ευρώ**. Περιλαμβάνουν την **EKT**, τις ΕθνΚΤ των χωρών της ζώνης του ευρώ, καθώς και τα πιστωτικά ιδρύματα και τα αμοιβαία κεφάλαια της χρηματαγοράς που είναι εγκατεστημένα στη ζώνη του ευρώ.

Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή (Economic and Financial Committee - EFC): συμβουλευτικό κοινοτικό όργανο που ιδρύθηκε κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου της **Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE)**. Τα κράτη μέλη, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** και η **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)** διορίζουν από δύο το πολύ μέλη της Επιτροπής. Κάθε κράτος μέλος επιλέγει ένα μέλος μεταξύ των ανώτερων στελεχών της δημόσιας διοίκησης και το άλλο μεταξύ των ανώτερων στελεχών της αντίστοιχης ΕθνΚΤ. Ωστόσο, τα μέλη των ΕθνΚΤ συμμετέχουν στις συνεδριάσεις της επιτροπής αυτής μόνο όταν συζητούνται ζητήματα που αφορούν τις ειδικές γνώσεις ή τις αρμοδιότητες των οργανισμών τους. Τα καθήκοντα της επιτροπής αυτή απαριθμούνται στο άρθρο 114 παράγραφος 2 της Συνθήκης ΕΚ.

Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) (Economic and Monetary Union - EMU): ολοκληρώθηκε σε τρία στάδια σύμφωνα με τις διαδικασίες και το χρονοδιάγραμμα που προβλεπόταν στη **Συνθήκη ΕΚ**. Το Πρώτο Στάδιο της ONE άρχισε τον Ιούλιο του 1990 και έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 1993. Χαρακτηρίστηκε κυρίως από την κατάργηση όλων των εσωτερικών φραγμών στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων εντός της ΕΕ. Το Δεύτερο Στάδιο άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1994. Προέβλεπε, μεταξύ άλλων, την ίδρυση του **Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ)**, την απαγόρευση της χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα από τις κεντρικές τράπεζες, την απαγόρευση της προνομιακής πρόσβασης του δημόσιου τομέα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και την αποφυγή υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Το Τρίτο Στάδιο άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1999 με την εκχώρηση της αρμοδιότητας για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην **EKT** και με την εισαγωγή του **ευρώ**. Με την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2002 ολοκληρώθηκε η εγκαθίδρυση της ONE.

Ομάδα Ευρώ (Eurogroup): άτυπο όργανο αποτελούμενο από τα μέλη του **Συμβουλίου ECOFIN** που εκπροσωπούν τις χώρες της **ζώνης του ευρώ**. Πραγματοποιεί τακτικές συναντήσεις (συνήθως πριν από τις συνεδριάσεις του Συμβουλίου ECOFIN) και ασχολείται με θέματα που αφορούν τις κοινές αρμοδιότητες των χωρών της ζώνης του ευρώ όσον αφορά το ενιαίο νόμισμα. Στις εν λόγω συναντήσεις προσκαλείται να συμμετέχει και η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, κατά περίπτωση δε και η **EKT**.

Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD): διακυβερνητικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 1950 και εδρεύει στο Παρίσι. Σήμερα αριθμεί 30 χώρες μέλη και έχει διασυνδέσεις με 70 άλλες. Αποτελεί βήμα στο πλαίσιο του οποίου τα μέλη του συμβουλευονται το ένα το άλλο, συγκρίνουν τις εμπειρίες τους και συνεργάζονται προκειμένου να επιτύχουν τον υψηλότερο δυνατό ρυθμό διατηρήσιμης ανάπτυξης και να βελτιώσουν την οικονομική και κοινωνική ευημερία σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας της αγοράς.

OLAF (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης) (European Anti-Fraud Office): η υπηρεσία της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής** που διερευνά τις υποθέσεις απάτης και άλλες παράτυπες δραστηριότητες στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες. Τον Ιούλιο του 2003, το **Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων** αποφάνθηκε ότι η εξουσία του OLAF για τη διεξαγωγή ερευνών επεκτείνεται και στην **EKT**.

Πάγια διευκόλυνση (standing facility): διευκόλυνση που παρέχει η κεντρική τράπεζα στους αντισυμβαλλομένους και την οποία χρησιμοποιούν με δική τους πρωτοβουλία. Το **Ευρωσύστημα** προσφέρει δύο πάγιες διευκολύνσεις διάρκειας μίας ημέρας: τη διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης και τη **διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων**.

Περίοδος τήρησης (maintenance period): το χρονικό διάστημα κατά το οποίο υπολογίζεται η συμμόρφωση των **πιστωτικών ιδρυμάτων** με την **υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών**. Από τις 10 Μαρτίου 2004 και μετά η περίοδος τήρησης αρχίζει από την ημερομηνία διακανονισμού της πρώτης **πράξης κύριας αναχρηματοδότησης** μετά τη συνεδρίαση του **Διοικητικού Συμβουλίου** κατά την οποία διεξάγεται η προγραμματισμένη μηνιαία αξιολόγηση της κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής. Η **EKT** δημοσιεύει ημερολογιακό πρόγραμμα των περιόδων τήρησης ελάχιστων αποθεματικών τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την αρχή κάθε έτους.

Πράξη ανοικτής αγοράς (open market operation): πράξη που διενεργείται με πρωτοβουλία της κεντρικής τράπεζας στις χρηματοπιστωτικές αγορές και αφορά μία από τις ακόλουθες συναλλαγές: (i) οριστική αγορά ή πώληση περιουσιακών στοιχείων (με άμεση ή προθεσμιακή συναλλαγή), (ii) αγορά ή πώληση περιουσιακών στοιχείων με **συμφωνία επαναγοράς**, (iii) παροχή ή λήψη δανείου έναντι περιουσιακών στοιχείων που παρέχονται ως **ασφάλεια**, (iv) έκδοση χρεογράφων κεντρικής τράπεζας, (v) αποδοχή καταθέσεων καθορισμένης διάρκειας ή (vi) διενέργεια **πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων** μεταξύ εγχώριου νομίσματος και άλλων νομισμάτων.

Πράξη ανταλλαγής νομισμάτων (foreign exchange swap): πράξη που περιλαμβάνει δύο ταυτόχρονες συναλλαγές, μία άμεση (spot) και μία προθεσμιακή (forward), όπου ανταλλάσσεται ένα νόμισμα με άλλο. Το **Ευρωσύστημα** μπορεί να διενεργήσει **πράξεις ανοικτής αγοράς** με τη μορφή πράξεων ανταλλαγής νομισμάτων, όπου οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (ή η **EKT**) αγοράζουν ή πωλούν **ευρώ** με άμεση συναλλαγή έναντι ξένου νομίσματος και ταυτόχρονα τα επαναπωλούν ή τα επαναγοράζουν με προθεσμιακή συναλλαγή.

Πράξη εξομάλυνσης βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας (fine-tuning operation): **πράξη ανοικτής αγοράς** την οποία διενεργεί εκτάκτως το **Ευρωσύστημα**, με κύριο σκοπό να αντιμετωπίσει αιφνίδιες διακυμάνσεις της ρευστότητας στην αγορά.

Πράξη κύριας αναχρηματοδότησης (main refinancing operation): **πράξη ανοικτής αγοράς** που διενεργείται από το **Ευρωσύστημα** κάθε εβδομάδα. Στις 9 Μαρτίου 2004 η διάρκεια αυτών των πράξεων μειώθηκε από δύο εβδομάδες σε μία εβδομάδα, κατόπιν σχετικής απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου

το 2003. Οι πράξεις διενεργούνται ως δημοπρασίες ανταγωνιστικού επιτοκίου με προαναγγελλόμενο **ελάχιστο επιτόκιο προσφοράς**.

Πράξη πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης (longer-term refinancing operation): πράξη ανοικτής αγοράς που διενεργείται κάθε μήνα από το **Ευρωσύστημα** και έχει κατά κανόνα διάρκεια τριών μηνών. Οι πράξεις αυτές διενεργούνται ως δημοπρασίες ανταγωνιστικού επιτοκίου με προαναγγελλόμενο όγκο κατανομής.

Προβολές (projections): βλ. **προβολές εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος**.

Προβολές εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος (Eurosystem staff projections): τα αποτελέσματα αναλύσεων που διεξάγονται από εμπειρογνώμονες του **Ευρωσυστήματος** με σκοπό την πρόβλεψη πιθανών μελλοντικών μακροοικονομικών εξελίξεων στη **ζώνη του ευρώ** ως μέρος της οικονομικής ανάλυσης.

Προγράμματα σταθερότητας (stability programmes): μεσοπρόθεσμα κυβερνητικά σχέδια και υποθέσεις που υποβάλλονται από τις χώρες της **ζώνης του ευρώ** και αφορούν την εξέλιξη βασικών οικονομικών μεταβλητών. Θέτουν ως μεσοπρόθεσμο στόχο την επίτευξη σχεδόν ισοσκελισμένου ή πλεονασματικού προϋπολογισμού ή περιγράφουν την πορεία προς την επίτευξη αυτού του στόχου, όπως προβλέπεται στο **Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης**. Τα προγράμματα σταθερότητας πρέπει να επικαιροποιούνται κάθε χρόνο. Εξετάζονται από την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** και την **Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή** και τα αποτελέσματα αυτής της εξέτασης αποτελούν τη βάση της αξιολόγησης εκ μέρους του **Συμβουλίου ECOFIN**.

Σταθερότητα των τιμών (price stability): η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών είναι ο πρωταρχικός στόχος του **Ευρωσυστήματος**. Το Διοικητικό Συμβούλιο ορίζει τη σταθερότητα των τιμών ως ετήσια αύξηση του **Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)** για τη **ζώνη του ευρώ** με ρυθμό χαμηλότερο του 2%. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει καταστήσει επίσης σαφές ότι κατά την επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών, αποσκοπεί στη διατήρηση ρυθμών πληθωρισμού κάτω, αλλά πλησίον του 2% μεσοπρόθεσμα.

Στρατηγική νομισματικής πολιτικής (monetary policy strategy): η γενική προσέγγιση της άσκησης νομισματικής πολιτικής. Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής της **ΕΚΤ** αποτελείται από έναν ποσοτικό ορισμό του πρωταρχικού στόχου της **σταθερότητας των τιμών** και ένα αναλυτικό πλαίσιο βασιζόμενο σε δύο πυλώνες – την οικονομική ανάλυση και τη νομισματική ανάλυση – που αποτελεί για το **Διοικητικό Συμβούλιο** τη βάση για τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων διατάραξης της σταθερότητας των τιμών, καθώς και για τη λήψη αποφάσεων νομισματικής πολιτικής. Παρέχει επίσης το πλαίσιο για την επεξήγηση των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής στο κοινό.

Συμβούλιο ECOFIN (ECOFIN Council): βλ. **Συμβούλιο της ΕΕ**.

Συμβούλιο της ΕΕ (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης) (EU Council - Council of the European Union): θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Απαρτίζεται από εκπροσώπους των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνήθως

υπουργούς που είναι αρμόδιοι για τα θέματα που εξετάζονται (γι' αυτό συχνά αποκαλείται Συμβούλιο Υπουργών). Όταν συνέρχεται σε επίπεδο υπουργών οικονομίας και οικονομικών, το Συμβούλιο της ΕΕ συχνά καλείται **Συμβούλιο ECOFIN**. Επιπλέον, το Συμβούλιο της ΕΕ μπορεί να συνέρχεται σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων για τη λήψη αποφάσεων, όπως προσδιορίζεται στη **Συνθήκη** (βλ. και **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**).

Συμφωνία επαναγοράς (repurchase agreement): συμφωνία με την οποία πωλείται ένα περιουσιακό στοιχείο και ταυτόχρονα ο πωλητής αποκτά το δικαίωμα και αναλαμβάνει την υποχρέωση να το επαναγοράσει με καθορισμένη τιμή σε προκαθορισμένη μελλοντική ημερομηνία ή σε πρώτη ζήτηση. Η συμφωνία αυτή είναι παρόμοια με το δανεισμό έναντι ενεχύρου, με τη διαφορά ότι ο πωλητής δεν παρακρατεί την κυριότητα των τίτλων. Οι πράξεις επαναγοράς περιλαμβάνονται στο M3 όταν ο πωλητής είναι νομισματικό χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (NXI) και ο αντισυμβαλλόμενος είναι κάτοικος της ζώνης του ευρώ εκτός του τομέα των NXI.

Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Stability and Growth Pact): αποτελείται από δύο Κανονισμούς του **Συμβουλίου της ΕΕ**, δηλαδή: (i) τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 της 7ης Ιουλίου 1997 για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και (ii) τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 της 7ης Ιουλίου 1997 για την επιτάχυνση και διασαφήνιση της εφαρμογής της **διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος**, καθώς και από το Ψήφισμα του **Ευρωπαϊκού Συμβουλίου** σχετικά με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης που υιοθετήθηκε στη Σύνοδο Κορυφής του Άμστερνταμ στις 17 Ιουνίου 1997. Σκοπός του είναι η διαφύλαξη της σταθερότητας των δημόσιων οικονομικών κατά το Τρίτο Στάδιο της **ONE**, προκειμένου να ενισχυθούν οι προϋποθέσεις για σταθερότητα των τιμών και για διατηρήσιμη ταχύρρυθμη ανάπτυξη που θα συντελεί στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, το Σύμφωνο απαιτεί από τα κράτη μέλη να επιτύχουν, ως μεσοπρόθεσμο στόχο, σχεδόν ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό.

Συνθήκη (Treaty): με τον όρο αυτό νοείται η **Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Συνθήκη ΕΚ)**. Η Συνθήκη υπογράφηκε στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 (επομένως αναφέρεται συχνά ως «Συνθήκη της Ρώμης») και τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1958. Με αυτή ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), η οποία σήμερα είναι η **Ευρωπαϊκή Κοινότητα**. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (**Συνθήκη ΕΕ**), η οποία αναφέρεται συχνά ως «Συνθήκη του Μάαστριχτ», τροποποίησε τη Συνθήκη ΕΟΚ με σκοπό την ίδρυση της **Ευρωπαϊκής Κοινότητας**.

Συνθήκη ΕΕ (EU Treaty): βλ. **Συνθήκη**.

Συνθήκη ΕΚ (EC Treaty): βλ. **Συνθήκη**.

Σύνταγμα της Ευρώπης (Constitution for Europe): Στις 13 Ιουνίου 2003, η Ευρωπαϊκή Συνέλευση για το μέλλον της Ευρώπης υιοθέτησε σχέδιο Συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, με σκοπό την αντικατάσταση τόσο της **Συνθήκης ΕΕ** όσο και της **Συνθήκης ΕΚ**. Το σχέδιο υποβλήθηκε στη

σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Θεσσαλονίκη στις 20 Ιουνίου 2003 και συζητήθηκε στη Διακυβερνητική Διάσκεψη από το Σεπτέμβριο του 2003 έως τον Ιούνιο του 2004. Τον Ιούνιο του 2004, το σχέδιο υιοθετήθηκε από τα κράτη μέλη της ΕΕ, ενώ η επικύρωσή του αναμενόταν να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το Νοέμβριο του 2006.

Συντελεστής ελάχιστων αποθεματικών (reserve ratio): συντελεστής τον οποίο καθορίζει η κεντρική τράπεζα για κάθε κατηγορία στοιχείων της λογιστικής κατάστασης που περιλαμβάνονται στη **βάση υπολογισμού των υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών**. Οι συντελεστές αυτοί χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των **υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών**.

Σύστημα ανταποκριτριών κεντρικών τραπεζών (ΣΑΚΤ) (correspondent central banking model - CCBM): μηχανισμός που θεσπίστηκε από το **Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)** ώστε να επιτρέπει στους **αντισυμβαλλομένους** να λαμβάνουν πίστωση από την κεντρική τράπεζα της χώρας όπου εδρεύουν χρησιμοποιώντας **ασφάλειες** τηρούμενες σε άλλη χώρα. Στο πλαίσιο του ΣΑΚΤ, μια ΕθνΚΤ ενεργεί ως θεματοφύλακας για λογαριασμό των άλλων ΕθνΚΤ όσον αφορά τους τίτλους που τηρούνται στο **σύστημα διακανονισμού τίτλων (ΣΔΤ)** της χώρας της.

Σύστημα διακανονισμού σε συνεχή χρόνο (ΣΔΣΧ) (Real-time gross settlement system - RTGS): σύστημα διακανονισμού το οποίο επεξεργάζεται και διακανονίζει εντολές μία προς μία (χωρίς συμψηφισμό) σε πραγματικό («συνεχή») χρόνο (βλ. και **TARGET**).

Σύστημα διακανονισμού τίτλων (ΣΔΤ) (securities settlement system - SSS): σύστημα που επιτρέπει τη διακράτηση και μεταβίβαση τίτλων ή άλλων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, είτε χωρίς πληρωμή είτε έναντι πληρωμής (παράδοση έναντι πληρωμής).

Σύστημα πληρωμών (payment system): σύνολο μέσων, τραπεζικών διαδικασιών και, συνήθως, διατραπεζικών συστημάτων μεταφοράς κεφαλαίων που διασφαλίζουν την κυκλοφορία του χρήματος. Τα συστήματα πληρωμών προϋποθέτουν την ύπαρξη συμφωνίας όσον αφορά τα τεχνικά πρότυπα και μεθόδους για τη διαβίβαση μηνυμάτων πληρωμής μεταξύ των συμμετεχόντων, το περιουσιακό στοιχείο διακανονισμού και το σύνολο κοινών λειτουργικών διαδικασιών και κανόνων που καλύπτουν, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια πρόσβασης και την τιμολόγηση.

Τακτική δημοπρασία (standard tender): διαδικασία δημοπρασίας την οποία χρησιμοποιεί το **Ευρωσύστημα** στις τακτικές **πράξεις ανοικτής αγοράς** που διενεργεί. Οι τακτικές δημοπρασίες διεξάγονται μέσα σε 24 ώρες. Δικαίωμα υποβολής προσφορών στις τακτικές δημοπρασίες έχουν όλοι οι αντισυμβαλλόμενοι που πληρούν τα γενικά κριτήρια καταλληλότητας.

TARGET (Διερωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων Σε Συνεχή Χρόνο) (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system): το **ΣΔΣΧ** για το **ευρώ**. Είναι ένα αποκεντρωμένο σύστημα που αποτελείται από 15 εθνικά **ΣΔΣΧ**, το μηχανισμό πληρωμών της ΕΚΤ (ΕΡΜ) και το μηχανισμό διασύνδεσης.

TARGET2: δεύτερη γενεά του συστήματος **TARGET** που αναπτύσσεται με σκοπό να αυξήσει την ενοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα εντός της **ζώνης του ευρώ**. Οι κύριοι στόχοι του TARGET2 θα είναι: (i) να καλύπτει καλύτερα τις ανάγκες των πελατών παρέχοντας εναρμονισμένες διασυνδέσεις, (ii) να εγγυάται αποδοτικότητα κόστους με την εισαγωγή ενιαίων τιμών για τις βασικές υπηρεσίες και (iii) να θέτει τη βάση για το μέλλον, συμπεριλαμβανομένων των εξελίξεων που σχετίζονται με τη διεύρυνση της **Ευρωπαϊκής Ένωσης** και του **Ευρωσυστήματος**. Στο TARGET2, οι ΕθνΚΤ θα παραμείνουν αρμόδιες για την τήρηση των λογαριασμών των **πιστωτικών ιδρυμάτων** και για τις συναλλαγές με αυτά. Αναμένεται ότι το νέο σύστημα θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία μετά τα μέσα της τρέχουσας δεκαετίας.

Τιμή αναφοράς για τη νομισματική επέκταση (reference value for monetary growth): με σκοπό την αξιολόγηση των νομισματικών εξελίξεων, το **Διοικητικό Συμβούλιο** ανακοίνωσε τιμή αναφοράς για το ευρύ νομισματικό μέγεθος M3. Αυτή η τιμή αναφοράς αναφέρεται στο ρυθμό αύξησης του M3 που θεωρείται συμβατός με τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα. Η τιμή αναφοράς προκύπτει με τρόπο που είναι συνεπής με τη **σταθερότητα των τιμών**, όπως την ορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο, και εξυπηρετεί την επίτευξή της, με βάση μεσοπρόθεσμες υποθέσεις για την αύξηση, βάσει της τάσης, του πραγματικού ΑΕΠ και την τάση της ταχύτητας κυκλοφορίας του M3. Σημαντικές ή παρατεταμένες αποκλίσεις του ρυθμού αύξησης του M3 από την τιμή αναφοράς σηματοδοτούν, υπό κανονικές συνθήκες, κινδύνους για τη σταθερότητα των τιμών μεσοπρόθεσμα. Ωστόσο, η νομισματική πολιτική δεν αντιδρά μηχανικά στις αποκλίσεις του ρυθμού αύξησης του M3 από την τιμή αναφοράς.

Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ) (Bank for International Settlements - BIS): ιδρύθηκε στις 17 Μαΐου 1930 με διεθνή συμφωνία που συνάφθηκε μεταξύ του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Ιαπωνίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και των Ηνωμένων Πολιτειών και αποτελεί τον παλαιότερο διεθνή χρηματοπιστωτικό οργανισμό στον κόσμο. Προωθεί τη διεθνή νομισματική και χρηματοπιστωτική συνεργασία και λειτουργεί ως τράπεζα για τις κεντρικές τράπεζες. Κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων της, η ΤΔΔ λειτουργεί ως: (i) βήμα για την προώθηση του διαλόγου και τη διευκόλυνση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και στο πλαίσιο της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κοινότητας, (ii) κέντρο οικονομικής και νομισματικής έρευνας, (iii) κύριος αντισυμβαλλόμενος για τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές των κεντρικών τραπεζών και (iv) εξουσιοδοτημένος αντιπρόσωπος ή διαχειριστής για διεθνείς χρηματοοικονομικές πράξεις. Η έδρα της είναι στη Βασιλεία και διαθέτει γραφεία αντιπροσωπείας στο Χονγκ Κονγκ (Ειδική Διοικητική Περιφέρεια της Κίνας) και στην Πόλη του Μεξικού.

Τραπεζική Ένωση για το Ευρώ (EBA - Euro Banking Association): οργανισμός στο πλαίσιο του οποίου διερευνώνται και συζητούνται όλα τα τραπεζικά θέματα που ενδιαφέρουν τα μέλη του και ιδίως θέματα σχετικά με τη χρήση του **ευρώ** και το διακανονισμό συναλλαγών σε ευρώ. Στο τέλος του 1998, η EBA ίδρυσε εταιρία εκκαθάρισης (ABE Clearing S.A.S., Société par Actions Simplifiée à Capital Variable) με σκοπό τη διαχείριση του νέου Συστήματος Εκκαθάρισης Συναλλαγών σε Ευρώ (Euro Clearing System - EURO1) από

1ης Ιανουαρίου 1999. Το EURO1 διαδέχθηκε το Σύστημα Εκκαθάρισης και Διακανονισμού σε ECU.

Υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών (ή υποχρεωτικά ελάχιστα αποθεματικά) (reserve requirement): το ελάχιστο ύψος αποθεματικών (υποχρεωτικών καταθέσεων) που υποχρεούται να τηρεί στο **Ευρωσύστημα** κάθε **πιστωτικό ίδρυμα**. Η συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων με την εν λόγω υποχρέωση κρίνεται με βάση τα μέσα ημερήσια υπόλοιπα στη διάρκεια μιας **περιόδου τήρησης** (γύρω στον ένα μήνα).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Επίσημες εκδόσεις της ΕΚΤ

ΕΚΤ (1999), *Ετήσια Έκθεση 1998*, Απρίλιος 1999.

ΕΚΤ (2000), *Ετήσια Έκθεση 1999*, Απρίλιος 2000.

ΕΚΤ (2001), *Ετήσια Έκθεση 2000*, Μάιος 2001.

ΕΚΤ (2002), *Ετήσια Έκθεση 2001*, Απρίλιος 2002.

ΕΚΤ (2003), *Ετήσια Έκθεση 2002*, Απρίλιος 2003.

ΕΚΤ (2004), *Ετήσια Έκθεση 2003*, Απρίλιος 2004.

ΕΚΤ (2005), *Ετήσια Έκθεση 2004*, Απρίλιος 2005.

ΕΚΤ (2006), *Ετήσια Έκθεση 2005*, Απρίλιος 2006.

ΕΚΤ (2002), *Compendium: Συλλογή νομικών κειμένων, Ιούνιος 1998 - Δεκέμβριος 2001*, Μάρτιος 2002.

ΕΚΤ (2004), *Θεσμικές διατάξεις: Καταστατικό του ΕΣΚΤ και της ΕΚΤ - Εσωτερικοί κανονισμοί*, Οκτώβριος 2004.

ΕΚΤ (2006), *Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Ευρωσύστημα, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών* (ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό), Μάιος 2006.

Άλλες εκδόσεις

Papadia, F. and Santini, C. (2006), *La Banque centrale européenne*, Παρίσι, 2006.

Raymond, R. (2001), *L'euro et l'unité de l'Europe*, Παρίσι, 2001.

Scheller, H. K. (1999), *Das Europäische System der Zentralbanken*, στο *Glomb/Lauk* (επιμ.), *Euro Guide*, Κολωνία, 1999.

Scheller, H. K. (2000), *Die Europäische Zentralbank*, Φραγκφούρτη, 2000.

Von der Groeben, H., Thiesing, J. and Ehlermann, C.-D. (επιμ.), *Kommentar zum EU/EG-Vertrag*, 5η έκδοση, Μπάντεν-Μπάντεν, 1997/1999.

Zilioli, C. and Selmayr, M. (2001), *The Law of the European Central Bank*, Oxford-Portland Oregon, 2001.

Επίσημες εκδόσεις της ΕΚΤ

ΕΚΤ (2000), *Έκθεση για τη Σύγκλιση 2000*, Μάιος 2000.

ΕΚΤ (2004), *Έκθεση για τη Σύγκλιση 2004*, Οκτώβριος 2004.

ΕΚΤ (2006), *Έκθεση για τη Σύγκλιση 2002*, Μάιος 2006.

ΕΚΤ (2001), *Το πλαίσιο άσκησης της οικονομικής πολιτικής στην ΟΝΕ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Νοέμβριος 2001.

ΕΚΤ (2003), *Η σχέση μεταξύ νομισματικής πολιτικής και δημοσιονομικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Φεβρουάριος 2003.

ΕΚΤ (2004), *The European Constitution and the ECB*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Αύγουστος 2004.

Άλλες εκδόσεις

Andrews, D. (2003), *The Committee of Central Bank Governors as a source of rules*, Journal of European Public Policy 10:6, Δεκέμβριος 2003, σελ. 956-973.

Baer, G. D. (1994), *The Committee of Governors as a forum for European central bank cooperation*, Bakker, A. et al. (επιμ.), *Monetary Stability through International Cooperation: Essays in Honor of André Szász*, Άμστερνταμ, 1994.

Berger, F. (2001), *12 into one: one money for Europe*, Φραγκφούρτη, 2001.

Επιτροπή για τη μελέτη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (Επιτροπή Delors), *Report on economic and monetary union in the European Community*, 1989.

Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (1990), *Introductory Report and Commentary on the Statute of the European System of Central Banks and the ECB*, Νοέμβριος 1990.

Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (1992), *Ετήσια Έκθεση 1990/91*, Απρίλιος 1992.

Επιτροπή των Διοικητών των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (1993), *Ετήσια Έκθεση 1992*, Απρίλιος 1993.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1995), *Green Paper on the Practical Arrangements for the Introduction of the Single Currency (COM(95) 333 final)*, Λουξεμβούργο, 31 Μαΐου 1995.

ENI (1995), *Ετήσια Έκθεση 1994*, Απρίλιος 1995.

ENI (1995), *The changeover to the single currency*, Νοέμβριος 1995.

ENI (1996), *Role and functions of the European Monetary Institute*, Φεβρουάριος 1996.

ENI (1996), *Ετήσια Έκθεση 1995*, Απρίλιος 1996.

ENI (1997), *The single monetary policy in Stage Three: specification of the operational framework*, Ιανουάριος 1997.

ENI (1997), *Ετήσια Έκθεση 1996*, Απρίλιος 1997.

ENI (1998), *Έκθεση για τη Σύγκλιση: Έκθεση σύμφωνα με το Άρθρο 109I της Συνθήκης Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, Μάρτιος 1998.

ENI (1998), *Ετήσια Έκθεση 1997*, Μάιος 1998.

Scheller, H. K. (2001), *The Changeover to the Euro, Caesar/Scharrer (επιμ.), European Economic and Monetary Union: Regional and Global Challenges*, Μπάντεν-Μπάντεν, 2001, σελ. 243-263.

Van den Berg, C. C. A. (2004), *The Making of the Statute of the European System of Central Banks, An Application of Checks and Balances*, 2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Επίσημες εκδόσεις της ΕΚΤ

ΕΚΤ (1999), *Το Ευρωσύστημα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 1999.

ΕΚΤ (1999), *Το θεσμικό πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιούλιος 1999.

ΕΚΤ (1999), *Νομικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Νοέμβριος 1999.

ΕΚΤ (2001), *Why price stability?*, Ιούνιος 2001.

ΕΚΤ (2003), *Η προσαρμογή των όρων ψηφοφορίας εντός του Διοικητικού Συμβουλίου*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Μάιος 2003.

Άλλες εκδόσεις

Arrowsmith, J. A. A. (1996), *La non-participation à la phase 3: la vie à l'étage inférieur de l'UEM (Opting-out of stage 3: life in the lower tier of EMU)*, στο *Revue d'économie financière*, αρ. 36, 1-1996.

Caparello, M. (2003), *Internal audit in the central banking community*, στο Courtis, N. and Mander, B. (επιμ.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Λονδίνο, 2003.

Duisenberg, W. F. (2001), *The European Central Bank, the Eurosystem and the European System of Central Banks*, ομιλία που εκφωνήθηκε στην τελετή των εγκαίνιων του νέου κτιρίου της Banque centrale du Luxembourg, Λουξεμβούργο, 18 Μαΐου 2001.

Liebscher, K. (1998), *Die Rolle einer nationalen Zentralbank im ESZB am Beispiel der OeNB*, στο 26. Volkswirtschaftliche Tagung der Oesterreichischen Nationalbank, Μάιος 1998.

Merriman, N. (2003), *Financial reporting in the Eurosystem*, στο Courtis, N. and Mander, B. (επιμ.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Λονδίνο, 2003.

Padoa-Schioppa, T. (2000), *An institutional glossary of the Eurosystem*, άρθρο που παρουσιάστηκε στο συνέδριο «The Constitution of the Eurosystem: the Views of the EP and the ECB», 8 Μαρτίου 2000.

Palmer, M. (2001), *The Banque centrale du Luxembourg in the European System of Central Banks*, Banque centrale du Luxembourg, Μάιος 2001.

Raymond, R. (1996), *Les Banques centrales nationales dans le système européen de banques centrales (National central banks within the European System of Central Banks)*, στο Revue d'économie financière, αρ. 36, 1-1996.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Επίσημες εκδόσεις της ΕΚΤ

ΕΚΤ (1999), *Η στρατηγική νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος με προσανατολισμό στη σταθερότητα*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 1999.

ΕΚΤ (1999), *Το σύστημα TARGET και οι πληρωμές σε ευρώ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Νοέμβριος 1999.

ΕΚΤ (2000), *Συναλλαγματικά διαθέσιμα και συναφείς πράξεις του Ευρωσυστήματος*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 2000.

ΕΚΤ (2000), *ONE και τραπεζική εποπτεία*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Απρίλιος 2000.

ΕΚΤ (2001), *Μακροοικονομικές προβολές εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος για τη ζώνη του ευρώ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιούνιος 2001.

EKT (2002), *Προετοιμασίες για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ: από την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ έως τις δραστηριότητες που θα επακολουθήσουν μετά την έναρξη κυκλοφορίας του ευρώ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 2002.

EKT (2002), *Ο ρόλος του Ευρωσυστήματος στα συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Απρίλιος 2002.

EKT (2002), *Η διαχείριση ρευστότητας από την EKT*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Μάιος 2002.

EKT (2002), *Οι επιπτώσεις της εισαγωγής του ευρώ σε φυσική μορφή στην εξέλιξη των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε κυκλοφορία*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Μάιος 2002.

EKT (2003), *Η ζήτηση νομίσματος στη ζώνη του ευρώ και η επίδραση της εισαγωγής τραπεζογραμματίων και κερμάτων ευρώ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 2003.

EKT (2003), *Ο σκοπός, ο σχεδιασμός και οι συνέπειες του Διακανονισμού Αδιάλειπτης Σύνδεσης (Continuous Linked Settlement - CLS)*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 2003.

EKT (2003), *Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που πραγματοποίησε η EKT σχετικά με τη στρατηγική νομισματικής πολιτικής της*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιούνιος 2003.

EKT (2003), *Changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Αύγουστος 2003.

EKT (2000), *Στατιστικά στοιχεία που συλλέγει και επεξεργάζεται το ΕΣΚΤ*, Μάιος 2000.

EKT (2002), *Evaluation of the 2002 cash changeover*, Απρίλιος 2002.

EKT (2003), *EU banking sector stability*, Φεβρουάριος 2003.

EKT (2004), *The monetary policy of the ECB (δεύτερη έκδοση)*, Ιανουάριος 2004.

EKT (2004), *Developments in the EU framework for financial regulation, supervision and stability*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Νοέμβριος 2004.

EKT (2005), *Η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ: Γενική τεκμηρίωση για τα μέσα και τις διαδικασίες νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος*, Φεβρουάριος 2005.

EKT (2005), *Οι πρώτες εμπειρίες από την τροποποίηση του λειτουργικού πλαισίου για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Φεβρουάριος 2005.

EKT (2005), *Στατιστικά στοιχεία της ΕΚΤ: Σύνοψη παρουσίαση*, Αύγουστος 2005.

EKT (2005), *TARGET - the current system (ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό)*, Αύγουστος 2005.

EKT (2005), *TARGET - innovation and transformation (ενημερωτικό φυλλάδιο για το κοινό)*, Αύγουστος 2005.

EKT (2006), *Portfolio management at the ECB*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Απρίλιος 2006.

Άλλες εκδόσεις

Domingo-Solans, E. (2003), *The importance of Eurostat for the monetary policy of the European Central Bank*, ομιλία που εκφωνήθηκε στην ακαδημαϊκή συνάντηση για την 50ή επέτειο της Στατιστικής Υπηρεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο, 16 Μαΐου 2003.

Duisenberg, W. F. (2001), *The ECB's monetary policy strategy and the quantitative definition of price stability*, επιστολή του Προέδρου της ΕΚΤ προς την Προεδρεύουσα της Επιτροπής Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων, κα Christa Randzio-Plath, 13 Δεκεμβρίου 2001.

Issing, O., Gaspar, V., Angeloni, I. and Tristani, O. (2001), *Monetary policy in the euro area: strategy and decision-making at the European Central Bank*, Cambridge University Press, Καίμπριτζ, 2001.

Issing, O. et al. (επιμ.) (2003), *Background Studies for the ECB's Evaluation of its Monetary Policy Strategy*, Φραγκφούρτη, Νοέμβριος 2003.

Trichet, J.-C. (2003), *The ECB's monetary strategy after the evaluation and clarification of May 2003*, ομιλία που εκφωνήθηκε στην εκδήλωση του Center for Financial Studies, Φραγκφούρτη, 20 Νοεμβρίου 2003.

Trichet, J.-C. (2004), *Euro area statistics and their use for ECB policy-making*, ομιλία που εκφωνήθηκε στη διάρκεια της Δεύτερης Διάσκεψης της ΕΚΤ για τη Στατιστική (Second ECB Conference on Statistics), Φραγκφούρτη, 22-23 Απριλίου 2004.

Bull, P. (2004), *The development of statistics for Economic and Monetary Union*, Frankfurt am Main, Ιούλιος 2004.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Επίσημες εκδόσεις της ΕΚΤ

EKT (2000), *Οι σχέσεις της ΕΚΤ με τα όργανα και τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Οκτώβριος 2000.

EKT (2001), *Η εξωτερική επικοινωνία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Φεβρουάριος 2001.

EKT (2002), *Η λογοδοσία της EKT*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Νοέμβριος 2002.

EKT (2002), *Διαφάνεια στη νομισματική πολιτική της EKT*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Νοέμβριος 2002.

Άλλες εκδόσεις

Noyer, C. (1999), *Politics and central banks*, ομιλία που εκφωνήθηκε στην Τράπεζα της Εσθονίας (Eesti Pank), Τάλλιν, 3 Μαΐου 1999.

Zilioli, C. and Selmayr, M. (2000), *The European Central Bank: An Independent Specialised Organization of Community Law*, Common Market Law Review, 2000 - Τόμος 37, Τεύχος 3, σελ. 591-644.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Επίσημες εκδόσεις της EKT

EKT (1999), *Ο διεθνής ρόλος του ευρώ*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Αύγουστος 1999.

EKT (2001), *Οι σχέσεις της EKT με διεθνείς οργανισμούς και όργανα*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Ιανουάριος 2001.

EKT (2002), *Διεθνής συνεργασία στον τομέα της εποπτείας*, άρθρο του Μηνιαίου Δελτίου, Μάιος 2002.

EKT (2002), *Review of the international role of the euro*, Δεκέμβριος 2002.

Άλλες εκδόσεις

Duisenberg, W. F. (2000), *The role of the ECB at the international level*, ομιλία που εκφωνήθηκε στην Ετήσια Συνεδρίαση του Institute for International Finance, Inc. (IIF), Πράγα, 23 Σεπτεμβρίου 2000.

Padoa-Schioppa, T. (1999), *The external representation of the euro area*, εισαγωγική δήλωση ενώπιον της Υπο-Επιτροπής Νομισματικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Βρυξέλλες, 17 Μαρτίου 1999.

Zilioli, C. and Selmayr, M. (1999), *The External Relations of the Euro Area: Legal Aspects*, Common Market Law Review, 1999 - Τόμος 36, Τεύχος 2, σελ. 273-349.

Επίσημες εκδόσεις της ΕΚΤ

ΕΚΤ (2000), *ECB labour relationships and the social dialogue with regard to the ESCB*, Δελτίο Τύπου της ΕΚΤ, 5 Οκτωβρίου 2000.

ΕΚΤ (2002), *Κώδικας συμπεριφοράς της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δυνάμει του άρθρου 11.3 του εσωτερικού κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας*, Μάρτιος 2001 (ΕΕ C 76 της 8.3.2001, σ. 12).

ΕΚΤ (2002), *Κώδικας συμπεριφοράς των μελών του διοικητικού συμβουλίου*, 16 Μάιος 2002 (ΕΕ C 123 της 24.5.2002, σ. 9).

ΕΚΤ (2003), *Η αποστολή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας*, Αύγουστος 2003.

Άλλες εκδόσεις

Ricard, P. (2001), *Voyage au centre de la BCE*, Le Monde, 23 Νοεμβρίου 2001.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- Ανεξαρτησία κεντρικών τραπεζών 43, 44, 146, 231
- Αντιστρεπτέα συναλλαγή 99, 101, 231
- Ασφάλεια 100, 231
- Βάση υπολογισμού των υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών 103, 231
- Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ βλ. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
- Γενικοί Προσανατολισμοί των Οικονομικών Πολιτικών (ΓΠΟΠ) 34, 153, 231
- Διαδικασία της Κολωνίας 35, 157
- Διαδικασία του Κάρντιφ 35, 157
- Διαδικασία του Λουξεμβούργου 35, 157
- Διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος 35, 232
- Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) 165, 232
- Διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων 99, 232
- Διευκόλυνση οριακής χρηματοδότησης 99, 232
- Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 50, 141, 159, 232
- Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ βλ. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
- ECU (Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα) 20, 232
- Εθνικές κεντρικές τράπεζες (ΕθνΚΤ) 50, 55, 56, 57, 72, 83, 110, 115, 116, 127, 131, 135
- Έκτακτη δημοπρασία 101, 233
- Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΚΤ βλ. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
- Ελεγκτικό Συνέδριο 50, 160, 236
- Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) 91, 233
- Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη 19
- EONIA 28, 233
- Επιτροπή Ευρωπαϊκών Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (CESR) 117, 233
- Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής 157, 233
- Επιτροπή Στατιστικών για Θέματα Νομισματικά, Χρηματοπιστωτικά και Ισοζυγίου Πληρωμών (CMFB) 127, 155, 234
- Επιτροπή των Διοικητών 17, 24, 234
- EUREPO 28, 234
- EURIBOR 28, 234
- Eurostat 126, 155, 235
- Ευρώ 23, 27, 29, 32, 235
- Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) 30, 235
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή 31, 235
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζών (ΕΒΚ) 130, 235
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
- Ανεξαρτησία 141
 - Αποφάσεις 80
 - Αρχεία 180
 - Βασικά επιτόκια της ΕΚΤ 60, 231
 - Γενικό Συμβούλιο 70, 231
 - Γλωσσικό καθεστώς 158
 - Γνώμες 83
 - Δήλωση αποστολής 177
 - Διάλογος με κοινοτικά θεσμικά όργανα και οργανισμούς 148
 - Διεθνείς σχέσεις 164
 - Δικαστικός έλεγχος πράξεων και παραλείψεων 159
 - Διοικητικό Συμβούλιο 59, 178, 232
 - Έδρα 185
 - Εκτελεστική Επιτροπή 66, 176, 233
 - Έλεγχος χρηματοοικονομικής διαχείρισης και ακεραιότητας 160
 - Επιτροπή Προϋπολογισμού 177
 - Εσωτερικές αποφάσεις 74
 - Εσωτερική Επιθεώρηση 177
 - Εσωτερικός έλεγχος 179
 - Εταιρική διακυβέρνηση 178, 234
 - Θεσμικό καθεστώς 50

- Κανόνες περί προμηθειών 180
- Κανονισμοί 79
- Κανονιστικές αρμοδιότητες 79
- Κλειδα κατανομής 132
- Κτιριακές εγκαταστάσεις 185
- Κώδικες συμπεριφοράς 177
- Λογοδοσία 145, 236
- Μηχανισμός πληρωμών 114
- Νομική προσωπικότητα 49
- Οδηγίες 73
- Οικονομικοί πόροι 132
- Όργανα λήψης αποφάσεων 59
- Οργανωτική δομή 181
- Προνόμια και ασυλίες 49
- Προσωπικό 182
- Ρόλος στο Ευρωσύστημα 58
- Στατιστικές πληροφορίες 125
- Στρατηγική νομισματικής πολιτικής 90
- Συμβουλευτική δραστηριότητα 80
- Σύμβουλος δεοντολογίας 178
- Συμφωνία καθορισμού έδρας 185
- Συναλλαγματικά διαθέσιμα 107
- Συστάσεις 81
- Υπεύθυνος Προστασίας δεδομένων 178
- Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ) 31, 236
- Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) 15
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 148, 150, 236
- Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Υποθέσεων 151
- Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) 19, 237
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 35, 237
- Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)
 - Επιτροπές 74, 232
 - Καθήκοντα 54
 - Κοινά λειτουργικά συστήματα 76
 - Κοινωνικός διάλογος 184
 - Στόχοι 51
 - Σύνθεση 48
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Νομισματικής Συνεργασίας (EMCF) 19, 237
- Ευρωσύστημα
 - Δραστηριότητες 87
 - Όρος 48
- Μακροοικονομικές προβολές εμπειρογνομόνων 97, 242
- Σύνθεση 48
- Υποβολή εκθέσεων εντός του Ευρωσυστήματος 77
- Χρηματοοικονομικές σχέσεις εντός του Ευρωσυστήματος 131
- Ζώνη του ευρώ 38, 237
- Καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Καταστατικό του ΕΣΚΤ) 23, 81, 238
- Κεντρική ισοτιμία έναντι του ευρώ 238
- Κέντρο ανάλυσης πλαστών τραπεζογραμματίων 124
- Κέρματα ευρώ 122
- Κίνδυνος διακανονισμού 238
- Κριτήρια σύγκλισης 39, 238
- Λόγος ελλείμματος 36, 238
- Λόγος χρέους 36, 239
- Μακροοικονομικός διάλογος 35, 157
- Μηχανισμός διασύνδεσης 239
- Μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ) 20, 239
- Μνημόνιο Marjolin 15
- ΜΣΙ ΙΙ (μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών ΙΙ) 104, 239
- Νομισματικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ΝΧΙ) 77, 240
- Νομισματική Επιτροπή 17, 22, 239
- Νομισματικό εισόδημα 136, 239
- Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή 156, 240
- Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) 15, 23, 240
- ΟΛΑΦ (Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης) 160, 241
- Ομάδα Ευρώ 60, 154, 240
- Ομάδα των 10 (G10) 171
- Ομάδα των 20 (G20) 172
- Ομάδα των 7 (G7) 170
- Οργανισμός Οικονομικής

- Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) 169, 240
- Πάγια διευκόλυνση 102, 241
- Παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος 104
- Περίοδος τήρησης υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών 103, 241
- Πράξη ανοικτής αγοράς 100, 241
- Πράξη ανταλλαγής νομισμάτων 241
- Πράξη εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας 101, 241
- Πράξη κύριας αναχρηματοδότησης 100, 241
- Πράξη πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης 100, 242
- Προγράμματα σταθερότητας 37, 242
- Προληπτική εποπτεία 128
- ΣΔΣΧ (Σύστημα διακανονισμού σε συνεχή χρόνο) 114, 244
- Σταθερότητα τιμών 52, 90, 242
- Στρατηγική νομισματικής πολιτικής 90, 242
- Στρατηγική της Λισσαβόνας 35
- Συμβούλιο ECOFIN βλ. Συμβούλιο της ΕΕ
- Συμβούλιο της ΕΕ 35, 36, 42, 55, 60, 81, 140, 149, 242
- Συμπληρωματική νομοθεσία 81
- Συμφωνία επαναγοράς 243
- Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης 26, 36, 243
- Συναλλαγματικά διαθέσιμα 107
- Συνδιάσκεψη για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα (FSF) 172
- Συνθήκη 20, 30, 80, 243
- Συνθήκη ΕΕ βλ. Συνθήκη
- Σύνταγμα της Ευρώπης 33, 83, 243
- Συντελεστής ελάχιστων αποθεματικών 103, 244
- Σύστημα ανταποκριτριών κεντρικών τραπεζών (ΣΑΚΤ) 116, 244
- Σύστημα διακανονισμού τίτλων (ΣΔΤ) 112, 117, 244
- Συστήματα πληρωμών και εκκαθάρισης 112, 244
- Σχέδιο Barre 18
- Σχέδιο Werner 21
- Τακτική δημοπρασία 100, 244
- TARGET (Διευρωπαϊκό Αυτόματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταφοράς Κεφαλαίων Σε Συνεχή Χρόνο) 114, 244
- TARGET2 115, 245
- Τιμή αναφοράς για τη νομισματική επέκταση 97, 245
- Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (ΤΔΔ) 173, 245
- Τραπεζική Ένωση για το Ευρώ (EBA) 115, 245
- Τραπεζογραμματία ευρώ 118
- Υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών 103, 246
- Χρηματοπιστωτική σταθερότητα 128

